

SOSYAL DEMOKRASİ EL KİTABI 4

Căcilie Schildberg ve diğerleri

Avrupa ve Sosyal Demokrasi

AKADEMIE
FÜR SOZIALE
DEMOKRATIE

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

ISBN 978-3-86498-792-2 Güncelleştirilmiş 2. Baskı

Yayımlayan:

Friedrich Ebert Vakfı

Siyaset Akademisi Birimi

Bonn, Şubat 2014, Türkçe baskı: İstanbul, Aralık 2018

1. Baskı Erich Brost Schenkung tarafından desteklenmiştir

“Demokrasinin avantajı başka hiçbir devlet yönetim şeklinin sağlayamadığı tartışmayı olanaklı kılmasıdır. Bilakis bu tartışma seçmene oryantasyon sağlamakta ve onu görüş bildirmeye zorlamaktadır” (Erich Brost 1951).

Redaksiyon: Jochen Dahm, Tobias Gombert, Christian Krell, Cäcilie Schildberg, Martin Timpe, Anne Wagenführ

İletişim: christian.krell@fes.de / jochen.dahm@fes.de

Baskı: Sena Ofset

Sayfa düzeni ve dizgi: DIE.PROJEKTOREN, Berlin

Kapak fotoğrafı: Sven Hopp, fotolia.com

Çeviren: Tamer İlbuğa

Bu yayının içeriğinden bölümlerin yazarları sorumludur. Burada dile getirilen görüşler, Friedrich Ebert Vakfı'nın görüşleriyle her konuda uyum içinde olmak zorunda değildir.

SOSYAL DEMOKRASİ EL KİTABI 4

Cäcilie Schildberg ve diğlerleri

Avrupa ve Sosyal Demokrasi

İÇİNDEKİLER

2. Baskıya Önsöz	4
1. Giriş	6
2. Sosyal Demokrasi – Avrupa İçin Bir Pusula	10
2.1 Temel Değerler	11
2.2 Temel Haklar	15
2.3 Avrupa ve Sosyal Demokrasi: Üç Bağlantı	19
2.4 Avrupa Politikasında Beş İlke	23
2.5 Sosyal Avrupa	31
3. Bugünkü Avrupa: Nasıl Oluştı, Nedir?	39
3.1 Demokrasi: AB'nin Kurumsal Yapısı	47
3.2 Refah: Avrupa İç Pazarı	59
3.3 Sosyal Denge: Avrupa Sosyal Politikası	69
3.4 Sürdürülebilirlik: Çevre Yasasından Sürdürülebilir Kalkınmaya	77
3.5 Barış: Avrupa Dış ve Güvenlik Politikası	81
4. Yarının Avrupası: Geleceğe Bakış ve Reform Önerileri	88
4.1 Avrupa Demokrasisinin Güçlendirilmesi	89
4.2 Avrupa Refahının Teşvik Edilmesi	94
4.3 Sosyal Boyutun Güçlendirilmesi	99
4.4 Sürdürülebilirliğin Korunması	103
4.5 Dış Politika Profilinin Güçlendirilmesi	107

5. Partilerin Avrupa Politikası

Programlarının Karşılaştırılması

113

5.1 Hristiyan Demokrat Birliği (CDU)

113

5.2 Hür Demokrat Parti (FDP)

116

5.3 Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD)

118

5.4 Birlik 90/Yeşiller

120

5.5 Sol Parti

122

5.6 Özet

125

6. Avrupa Tartışmaları: Almanya, Büyük Britanya, Fransa, Polonya ve Yunanistan

127

6.1 Almanya

129

6.2 Büyük Britanya

131

6.3 Fransa

134

6.4 Polonya

137

6.5 Yunanistan

141

7. Düşünmeye Devam

145

AB İLE İLGİLİ BİLİNEN ON YANLIŞ

146

KAYNAKÇA

147

YAZARLAR VE REDAKSİYON

152

20 ÖNEMLİ KAVRAM

153

2. BASKIYA ÖNSÖZ

Kesin olan şey şu: Avrupa Birliği tarihi kıtanın büyüleyici barış ve özgürlük içinde birleşme önerisine dayanıyor. Avrupa Birliği 2012’de Nobel Barış Ödülü’ne layık görüldü – bu aynı zamanda bir kabul görme ve görev üslenmeye davettir.

Doğru olan bir şey daha var: Bugün AB’yi daha çok “kriz” sözcüğü ile birlikte duyuyoruz. Neredeyse “euro krizi” kavramının geçmediği haber programı yok. Peki, bu ne anlama geliyor? Aslında yıllardır euronun değeri istikrarlı ve dolar ile kıyaslandığında yürürlüğe girdiğindeki değerin de çok üzerinde.

Dil güç demektir. Dolayısıyla bir konunun hangi kavramlarla tartışıldığı çok büyük fark yaratır. “Euro krizi” sözü de günümüzdeki sorunların bir parçası haline gelen ortak para biriminin yapısal sorunlarına işaret etmektedir. Ancak sözü edilen euro krizinin aslında 2008 finans krizinden kaynaklandığını gizler.

Kuralsızlaştırılmış finans piyasaları çöktüğünde, bankalar devletler tarafından kurtarılmıştı. Bu nedenle devlet borçları önemli ölçüde arttı ve bazı ülkeler yeni krediler bulmakta zorlandı. Aslında “euro krizi”nin özü budur.

Kriz ve krizin kaynağına bakıldığında (finans piyasalarının uluslararası düzenlemesinin eksikliği) Avrupa bütünleşmesinin sorun oluşturmadığı açıkça görülmektedir. Hatta bütünleşme çözümün bir parçası olabilir. Piyasalara ulus devletlerin kendi başlarına getiremeyeceği bir düzenlemeyi Avrupa Birliği getirebilir.

Sosyal demokrasi için Avrupa bütünleşmesi temel bir projedir. Özgürlük, adalet ve dayanışma konusunda Avrupalı komşuların işbirliği, sosyal demokrasinin bu temel değerlerini gerçekleştirmek için bir fırsat sunar. Bir ülkenin tek başına yapabileceğinden çok daha iyi bir fırsattır bu. Bu kitabın temel vizyonunu oluşturan şey sosyal Avrupa’dır.

Avrupa’yı anlamak için katkı sunmak istiyoruz. Bundan dolayı euro krizi gibi kavramların yanında başka kavramları ve arka planlarını da açıklayacağız. Aynı zamanda Avrupa’nın reklamını yapmak istiyoruz. Çünkü sosyal Avrupa kendiliğinden oluşmuyor, oluşabilmesi için bu işe angaje olmuş insanlara gereksinim duyulmaktadır.

Burada bu kitabın her iki baskısında destek aldığı Friedrich Ebert Vakfı, Internationale Politikanalyse (IPA-Uluslararası Siyaset Analizi) biriminin çalışmalarına dikkat çekmek istiyoruz. Gero Maaß, Cilia Ebert-Libeskind, Jan Niklas Engels, Christos Katsioulis ve Björn Hacker'e de katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Kitabın büyük bölümünü birinci yazar olarak üslenen Cäcilie Schildberg'e, kitabın redaksiyon işlerini üslenen Martin Timpe, Tobias Gombert ve Anne Wagenführ'e özellikle teşekkür ederiz.

Ayrıca kitabın tasarlanmasındaki katkılarından dolayı Michael Dauderstädt ve Michael Fischer'e, kitabın güncellenmesiyle ilgili katkılarından dolayı Severin Fischer, Julian Schwartzkopff, Kaki Bali, Ronja Kempin ve Niels Gatzke'ye teşekkür ederiz.

2014'te birinci kitabın tasarlanmasında ve baskısında şimdi Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Avrupa Bakanı olan Angelica Schwall-Düren'in yardımı çok önemliydi, katkılarından dolayı kendisine çok teşekkür ederiz. Kitaba emeği geçen herkese teşekkür ederiz, olası eksikliklerin sorumluluğu ise bize aittir.

Sosyal Demokrasi Akademisi'nin simgesi pusuladır. Friedrich Ebert Vakfı, Akademi'nin sunduğu programlar aracılığıyla, tutum ve yönelimlerin netleştirilebileceği bir ortam hazırlamayı amaçlamaktadır. Siyasal yöneliminizi belirlemeniz için sunduğumuz olanaklardan yararlanmanız bizi sevindirecektir. Sosyal demokrasi, insanların onu sürekli yeniden tartışması ve savunmasıyla hayat bulur.

Dr. Christian Krell

Sosyal Demokrasi

Akademisi Yöneticisi

Jochen Dahm

Sosyal Demokrasi

El Kitapları Proje Yöneticisi

1. GİRİŞ

Genel olarak Avrupa¹ üzerine tartışma yürütüldüğünde çok farklı bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Örneğin bakış açılarındaki bu çeşitliliğe aşağıdaki ifadeler doğrultusunda bir göz atalım:

Barış

“Avrupa benim için bir barış garantisidir. Ben İkinci Dünya Savaşı’nı, yıkımı ve soykırımı yaşadım. Avrupa Kömür Çelik Topluluğu’ndan günümüze kadar bize Avrupa ile barış da geldi. Bugün Avrupa sosyal barışı korumak için çok şey yapabilir – özellikle de bizde, Almanya’da.” (Renate, 78, Emekli)

“Avrupa bana göre bir barış gücü değildir. AB’nin silahsızlanma alanında çok daha fazla şey yapması gerekiyor.” (Torsten, 23, Öğrenci)

Bu ifadelerde görülen bakış açılarının genişliği Avrupa ile ilgili başka konularda da görülmektedir. Örneğin kıtanın demokratik gelişmesi gibi:

Demokrasi

Benim gibi bir sosyal bilimci için Avrupa’nın bütünleşmesi heyecan verici siyasal bir projedir. Tarih boyunca hiçbir zaman bu kadar başarılı bir biçimde, on yıllar boyunca, bir devletler topluluğunu demokratik yöntemlerle birleştirme çabası olmamıştır. Aynı zamanda yurttaşların bu projeye ilgisi yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır: Avrupa parlamento seçimlerine katılım oranı her zaman korkutucu düzeydedir. Demokratikleşme sürecinde Avrupa siyasetinin geleceğine çok önem verilmelidir.” (Karla, 40, Sosyal Bilimci)

“Avrupa ile ilgili fazla bir şey bilmiyorum. Fakat öğrenci değişimi programıyla Fransa’ya gittim ve ailemle çok sık Avrupa ülkelerinde tatil yaptım. Oralarda yeni arkadaşlıklar edindim. Her yere sorunsuz bir biçimde gidebilmemiz ve birbirimizi anlamamız çok hoşuma gidiyor. Bunun dışında Avrupa’ya olan ilgim az.” (Martina, 18, Öğrenci)

¹ Avrupa; Avrupa Birliği ülkelerinden daha fazladır. Avrupa terimi ile kastedilen AT/AB çerçevesinde Avrupa’nın ekonomik ve siyasi birleşmesidir. Avrupa ve AB terimleri eşanlamlı kullanılmaktadır. Kavramlar farklı kullanıldığında ayrıca belirtilecektir.

Gelişme ve refah konularıyla ilgili ifadeler:

“Avrupa – çok iyi bir şey. Güneş enerjisi ile ilgili küçük bir şirketim var. Küçük olmakla beraber üst düzey teknoloji üretiyoruz ve bu ürünleri Portekiz’e kadar satıyoruz. Orada sadece tatil yapacağımıza, ürünlerimizi de satıyoruz.”
(Hans, 52, İşveren)

Refah

“Avrupa – benimle ilgili değil. Ben Almanım ve bana göre Alman “mark”ından asla vazgeçmemeliydik diye düşünüyorum.” (Georg, 62, Emekli)

Sosyal denge üzerine ifadeler:

“Avrupa – benim için iyi bir şey değil. Polonya sınırına yakın bir şehirde tesisatçı olarak çalışıyorum. Polonyalı meslektaşlarımızın kendi yaşam koşullarına göre belirledikleri ücretler karşısında ücretler çok düştü; bu koşullarda biz nasıl geçirebiliriz? Her alanda sosyal destekler kısıtlanıyor ama aynı zamanda Brüksel’e milyarlarca euro gönderiliyor. Bu doğru olamaz.” (Markus, 32, Tesisatçı)

Sosyal denge

“Avrupa – bir Yunan olarak çelişkili bir ilişkim var: Hükümetimiz Avrupa tarafından sosyal yardımları azaltmak ve bütçeyi radikal bir biçimde dengelemek için zorlanıyor. Diğer taraftan kredi değerlendirme kurumları bizden vazgeçtiklerinde yanımızda Avrupa vardı.” (Kostas, 47, Öğretmen)

Avrupa Birliği sürdürülebilirlik politikası üzerine ifadeler:

“Avrupa – bütün bu çevre koruma yasaları iyi ama, aynı zamanda işyerleri de önemli.” (Sabine, 44, Kimyager)

Sürdürülebilirlik

“Avrupa –iklim değişikliğine karşı bir şey yapmak için iyi bir fırsat. Eğer Avrupa örnek model olursa uluslararası düzeyde de çok şey olabilir.” (Tim, 21, Öğrenci)

*Avrupa üzerine
hangi bakış açısı?*

Görüldüğü gibi Avrupa Birliği üzerine değerlendirmeler çok çeşitlilik göstermektedir. Elbette konu böyle geniş olunca bu çeşitliliğin de şaşırtıcı olmaması gerekir. Avrupa konusu üzerine görüş bildirenlerin ifadelerine bakıldığında iki farklı şey ortaya çıkmaktadır.

İnsanların yukarıda yer alan ifadeleri sadece Avrupa Birliği ile ilgili değil, aynı zamanda kendileri ile ilgili Avrupa Birliği'nden beklenti ve dileklerini de yansıtmaktadır. Örneğin Avrupa Birliği öncelikle bir ortak pazar mı yoksa siyasal bir birlik mi olsun? Ayrıca alıntılarda Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişimi, güncel durumu ya da gelecek potansiyelinin tanımlanıp tanımlanmadığının da ayırt edilmesi gerekiyor. Bu nedenle kitap bu iki karşıt gerilim alanlarına göre yapılandırılmıştır.

*2. Bölüm:
Programatik çerçeve*

2. bölümde öncelikle program çerçevesi açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre sosyal demokrasinin kendisi için Avrupa'dan beklentileri ve sosyal demokrasinin Avrupa için hangi potansiyelleri taşıdığı konusu betimlenmektedir.

*3. ve 4. Bölüm:
Avrupa'nın bugünü
ve yarını*

Avrupa Birliği'nin tarihsel gelişimi ve güncel durumu 3. bölümün konusu olurken, 4. bölümde olası reform adımları özetlenmektedir.

*5. Bölüm: Partilerin
bakış açıları*

5. bölümün merkezinde Hristiyan Demokrat Birliği (CDU), Hür Demokrat Parti (FDP), Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD), Birlik 90/Yeşiller ve Sol Parti'nin Avrupa politikaları temel ilkeler programlarının karşılaştırılması bulunmaktadır.

*6. Bölüm: Farklı
ülkelerde Avrupa
üzerine tartışmalar*

Sonuç olarak önemli olan sadece Avrupa üzerine kendi ülkedeki siyasal manzara üzerine bilgiler değil, başka ülkelerdeki tartışmaları da değerlendirebilmektir. Bu nedenle 6. bölümde Almanya, Fransa, Büyük Britanya, Polonya ve Yunanistan'da Avrupa üzerine yapılan tartışmalar karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

Kitaba başlamadan önce sizi Şekil 1'de yer alan görsele göz atmaya davet ediyoruz: Bankta oturan iki kişi Avrupa üzerine tartışıyorlar.

*50 yıl Avrupa: Sizin
değerlendirmeniz
nedir?*

Görüldüğü gibi karikatürdeki genç "50 yıldır Avrupa barış demektir" ifadesinden pek heyecanlanmıyor. Sizin buna vereceğiniz karşılık ne olabilir? Bu tarihsel başarı değerlendirmesine katılır mısınız, yoksa Avrupa Birliği'nin güncel durumu ya da gelecekle ilgili belli fırsatları ve kaygılarını mı ön plana çıkarırsınız? Bu soruya verdiğiniz yanıtı not edin. Çünkü kitabın sonunda bu konuya geri döneceğiz.

Şekil 1: © Chappatte in "International Herald Tribune", www. globecartoon.com
[50 yıldır Avrupa barış demektir - Ne kadar sıkıcı]

Avrupa ile ilgili 20 kısaltma

AB: Avrupa Birliği

ABAD: Avrupa Birliği Adalet Divanı

AEPB: Avrupa Ekonomik ve Parasal Birliği

AET: Avrupa Ekonomi Topluluğu

AGSP: Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası

AKÇT: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu

AKY: Açık Koordinasyon Yöntemi

AMB: Avrupa Merkez Bankası

AO: Avrupa Ordusu

AP: Avrupa Parlamentosu

AT: Avrupa Topluluğu

ATS: Avrupa Tek Senedi

BK: Bölgesel Komite

EEAS: Avrupa Dış İlişkiler Servisi

ESK: Ekonomik ve Sosyal Komite

ESP: Avrupa Sosyal Demokrasi Partisi

ETUC: Avrupa Sendikalar Konfederasyonu

EURATOM: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu

EUROSTAT: Avrupa İstatistik Ofisi

ODGP: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası

2. SOSYAL DEMOKRASİ – AVRUPA İÇİN BİR PUSULA

Christian Krell ve Jochen Dahm

Bu bölümde

- Avrupa projesinin sosyal demokrasi için tarihsel önemi özetlenecek
- Sosyal demokrasinin temel değerleri (özgürlük, adalet ve dayanışma) ve bu değerlerin siyasal eylem için önemi tartışılacak
- Siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik ve temel yurttaş hakları alanında sosyal demokrasinin temel değerlerinin nasıl somutlaştığı gösterilecek
- Ulus devletlerin karşı karşıya kaldıkları yeni zorluklar karşısında neden enternasyonalizm ve enternasyonal dayanışma geleneğinde Avrupa için, Avrupa ile ve Avrupa'yı aşan temel değerlerin gerçekleşmesinin gerekli olduğu açıklanacak
- Sosyal demokrasi adına Avrupa politikasının beş ilkesi; "özgürlük, demokrasi, refah, sosyal denge ve sürdürülebilirlik" tanımlanacak ve tartışılacak
- Avrupa politikası ilkelerinden yola çıkarak sosyal demokrasi kuramına göre sosyal Avrupa modeli ile liberter Avrupa modeli arasındaki fark gösterilecektir.

Avrupa: Çok
önceden de
önemliydi

Birleşmiş bir Avrupa!

1866'da – Avrupa Birliği daha çok uzaklarda iken ve Almanya'nın farklı devletlerden oluştuğu zamanlarda – Genel Alman İşçi Derneği'nin² Leipzig program taslağında "bir dayanışmacı Avrupa devleti" düşüncesinden söz edilmişti.

1925'te ise, Birinci Dünya Savaşı'nın dehşeti henüz kaybolmamışken, SPD "bütün kıtalardaki halkların dayanışmasını olanaklı kılacak bir Birleşmiş Avrupa Devletleri'nin kurulmasını" yazmıştı (Heidelberg Programı 1925, aktaran Dowe/Klotzbach 2004:203).

Avrupa ve sosyal
demokrasi

Bugün Avrupa'ya bağlılık beyanından neredeyse yüz elli yıl sonra SPD hala Avrupa'nın entegrasyonu için çalışmaya devam etmektedir. 2007 Hamburg Programı'nda tam da bu konuyla ilgili merkezi talepler dile getirilmiştir.

"Sosyal Avrupa bizim küreselleşmeye verdiğimiz yanıt olmalıdır."
(Hamburg Programı 2007:5)

2 Genel Alman İşçi Derneği 1875'te Sosyal Demokrat İşçi Partisi ile birleşerek Almanya Sosyalist İşçi Partisi oldu ve 1890'da da ismini Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD) olarak değiştirdi.

Neden sosyal demokrasi için Avrupa düşüncesi çok önemliydi ve hala önemli? Bu sorunun yanıtı sonraki değerlendirmelerde ortaya çıkmaktadır:

Öncelikle bu düşüncenin sosyal demokrasinin temel değerlerine (özgürlük, adalet ve dayanışma), bu düşüncenin somutlaştırılmasının ise Birleşmiş Milletler'in temel haklar kataloğuna dayandırılması gerekmektedir.

Bu düşünce aynı zamanda sosyal demokrasinin enternasyonalizm ve uluslararası dayanışma geleneğine gözleri çevirmektedir. Eğer ülkeler sınır ötesi işbirliğinde bulunabilirlerse bu gelenek devam edecektir. Bu geleneğe dayanarak ve bu geleceğin içinde temel değerlerin talep edilmesiyle bu talebi hayata geçirecek temel haklar yaşama geçirilebilir.

Nihayetinde temel değerlerin ve temel hakların yaşama geçirilebilmesi için hem toplumsal eylem hem devlet eylemi gereklidir. Küreselleşmeden kaynaklanan yeni koşullar ile bu alanlar ulus devlet düzeyinde daralmıştır. Bu yeni koşullar da birleşmiş bir Avrupa'nın sosyal demokrasi için neden önemli bir proje olduğunu ortaya koymaktadır.

Temel değerler ve temel haklar

Enternasyonalizm ve uluslararası dayanışma

Devletin etkin olma hükümlülüğü

2.1 Temel Değerler

Özgürlük, adalet ve dayanışma sosyal demokrasinin temel değerleridir. İnsanlar bu değerlerin gerçekleştiği siyasal bir toplum için çaba harcamaktadırlar.

Sosyal demokrasinin temel değerleri, birinci el kitabı olan "Sosyal Demokrasinin Temelleri"nde ayrıntılı bir biçimde betimlenmiş, temel değerlere ilişkin argümanlar ilgili kuramlara dayandırılarak açıklanmıştır. Dolayısıyla bu kitapta söz konusu kavramlar daha kısa açıklanacaktır.

Özgürlük

Özgürlük, öncelikle insanın kendi iradesine uygun bir biçimde yaşayabilmesidir. Özgür olan bir insan, devlet ya da toplumdan gelecek keyfi bir şiddete maruz kalacağı yönünde bir korku duymaz.

Özgürlük aynı zamanda, onur kırıcı bağımlılıktan, sefaletten, korkudan ve insanın kendi kişiliğini geliştirme fırsatını engelleyen durumlardan da özgür olmak anlamını taşır. Ancak özgürlüğün kullanımını olanaklı kılan ekonomik ve toplumsal koşullar oluştuğunda gerçek özgürlük sağlanmış olur.

Sosyal demokrasi eşit özgürlüğü hedeflemektedir. Herkes aynı oranda özgür olmalı ve kendi özgürlük fırsatını kullanabilmelidir. Buradan bireysel özgürlüğün de sınırları ortaya çıkmaktadır: Bir bireyin bireysel özgürlüğü bir başkasının özgürlüğünü kısıtladığı yerde sınırlanır.

Okuma önerisi:

El Kitabı 1:

Sosyal Demokrasinin

Temelleri (2009),

2. Bölüm

Bu nedenle demokratik toplumlarda dinamik bir özgürlük anlayışının benimsenmesi zorunludur. Bir insanın özgürlük kapsamının ne kadar geniş olacağı veya başka birinin özgürlük alanının zarar gördüğünde nasıl korunması gerektiği üzerine genel şeyler söylemek olanaklı değildir: Bu konular demokratik müzakere yoluyla belirlenmelidir.

Tartışma

Sigara yasağı ne kadar katıdır?

"Wiesn (Oktoberfest)'da artık sigara içilmeyecek." 2010'da Bavyera'da yapılan bir halk oylamasında sıkı bir sigara yasağının getirilmesi ya da getirilmemesi oylanmıştır. Burada somut olarak sigara içen ve içmeyenlerin özgürlüğü karşı karşıya gelmiş ve yapılan müzakereler sonucunda demokratik ve meşru bir karar verilmiştir.

Ödev: Sizin bu konuda tutumunuz ve gerekçeniz nedir?

Adalet

Adalet hiçbir zaman mutlak bir biçimde tanımlanamaz. Adalet her zaman maddi ve maddi olmayan kaynakların dağıtım ilişkisini ve ayrıca bu kaynaklara erişim fırsatını betimleyebilir. Her insan özgür ve eşit haklara sahip olarak doğmuştur. Kaynakların dağıtımı ile ilgili birinci ölçüt eşitlik ilkesidir. Eşit olmayan dağıtım gerekçelendirilmelidir. Bu gerekçelendirme farklı performanslara ya da farklı gereksinimlere dayandırılabilir.³

Adalet, her insanın eşit biçimde onurlu olduğu temeline dayanır ve sadece yasalar önünde bir eşitlikten öte; ailesel arka plan, sosyal köken, varlık ya da cinsiyetten bağımsız bir katılım hakkı ve sosyal güvenlikten yararlanma fırsatını da zorunlu kılar.

3 Birinci el kitabı "Sosyal Demokrasinin Temelleri"nin ikinci bölümünde "eşitlik/adalet" kavramları ayrıntılı bir biçimde tartışılmıştır. Üçüncü el kitabı "Sosyal Devlet ve Sosyal Demokrasi"nin "Sosyal Devlette Adalet" başlıklı üçüncü bölümünde farklı adalet ilkelerinin birbirlerini tamamlamaları ele alınmıştır.

Tartışma

Adalet tartışması üzerine bir örnek

Bir reklam ajansında altı kişi çalışmaktadır. Pfingsten (Hamsin Yortusu Bayramı) haftasında tüm çalışanlar izin almak istedikleri için izinlerin planlamasında sorun yaşanmaktadır.

Thomas	<i>İki okul çağında çocuğuna yalnız bakan baba</i>	Çocuklardan dolayı okul tatillerine bağımlı.
Dirk	<i>%80 engel oranı olan bir işçi</i>	"Bel ağrıları – böyle sağlıklı kalabilirsiniz" konulu eğitim izni almak istemektedir.
Ahmed	<i>Evli. Eşi öğretmen</i>	Ahmed de okul tatiline bağımlı, çünkü eşiyle birlikte tatile çıkmak istemektedir.
Charlotte	<i>Sevgiliyle yaşıyor</i>	Charlotte altı aydır başkaları izin alsın diye izin başvurusunu geri çekmiş olmasına karşın, şimdi izin almak istemektedir.
Anton	<i>On çocuklu bir aile babası</i>	Yıllardır her Pfingsten bayramında ailece at yarışına katılmaktadır.
Cäcilie	<i>Çocukları okul çağında olmayan aile</i>	Gönüllü çalışmakta ve Sosyal Demokrasi Akademisi'nde bir seminer yönetmek istemektedir.

Ödev: Sosyal demokrasi temellerine dayalı adaletli bir izin planlaması yapacağınızı düşünün. Çözüm stratejisi nasıl olabilir?

Dayanışma

Dayanışma, insanların birbirlerine sahip çıkmaya ve yardım etmeye hazır olmaları, böylece karşılıklı bağlılık ve sorumluluk duygusunun gelişmesi anlamına gelmektedir. Sosyal demokrat olan Johannes Rau dayanışmanın toplumu bir arada tutan bir harç olduğunu söylemiştir. İşçi sınıfı tarihinin gösterdiği gibi, özgürlük ve adalet isteyen bir grubun dayanışma içinde olması, toplumsal ilişkileri değiştirilebileceği gücü elde edebilmesini sağlayabilir. Dayanışma devlet tarafından emredilemez ama insanların dayanışma içinde olabilecekleri toplumsal ortamı sağlayabilir.

Sosyal demokrasi dayanışma anlayışının ülke sınırlarında sona ermediğinin her zaman altını çizmiştir. Tam tersi, uluslararası dayanışma sosyal demokrasinin neredeyse tüm temel belgelerinde bulunmaktadır. Tam da devletin ve multilateral aktörlerin yaptırım gücünün az olduğu uluslararası bağlamda dayanışma önemli bir itici güç olabilir. Bu itici güç sayesinde uluslararası işbirliğine dayanan, her insan için temel değerlerin ve temel hakların yaşama geçirilmesini sağlayacak kurumların oluşturulmasına olanak sağlamak gereklidir.

Toplumsal harç

Uluslararası dayanışma

Tartışma

İki sosyal proje belediye bütçesinden ödenek almak için başvuruda bulunmaktadır:

Proje 1: Öğrencilerin tam gün okul kapsamında kültürel etkinliklere katılabilmeleri için aile birliği tarafından o semtteki derneklerin (spor, sanat stüdyosu, müzik okulu vs.) desteklenmesi talep edilmektedir.

Proje 2: Bir kasabada evleri kiraya ucuz verebilmek için konut kooperatifi kurulmak istenmekte ve başlangıç finansmanı için belediye bütçesinden fon istemektedirler.

Ödev: Lütfen her iki proje için de oldukça dayanışmacı düşünceler üretin.

Temel değerler:

Siyasal eylem

için iki işlev

Temel değerlerin siyasal eylem için önemi

Siyasal eylem için temel değerlerin iki işlevi bulunmaktadır:

- Bir yanda bir bireyin siyasal istekleri ya da siyasal, toplumsal hareketler için ölçütleri vardır.
- Öte yanda toplumsal gerçekliğin değerlendirilmesi için ölçütler bulunmaktadır.

Temel değerler

uzlaşısı?

Günümüzde Almanya'da her önemli siyasal hareket özgürlük, adalet ve dayanışma temel değerlerine atıfta bulunmaktadır. Temel değerler "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı"nın başlangıç bölümünde de yer almaktadır:

"Sahip bulunduğu manevi ve ahlaki mirasın bilincinde olarak birlik; insan saygınlığı, özgürlük, eşitlik ve dayanışmanın bölünmez ve evrensel değerleri ile demokrasi ve hukuk devleti ilkeleri üzerine kurulmuştur." (Avrupa Birliği, 2000)

İçerik ve

önemde farklılık

Temel değerler üzerindeki uzlaşıya rağmen siyasal hareketler arasında hem içerik hem de önem bakımından farklılıkların bulunduğu unutulmamalıdır. Sosyal demokrasi açısından geçerli olan:

Sosyal demokrasinin temel değerleri eşit düzeydedir, birbirlerini tamamlar, birbirlerini hem destekler hem de sınırlandırır.

“Fransız Devrimi’nin temel talepleri olan “özgürlük, eşitlik, kardeşlik”, Avrupa demokrasisinin temelini oluşturur. Eşit özgürlük hedefi modern çağda adalet ile özdeş tutulduğundan beri, özgürlük, adalet ve dayanışma özgürlükçü demokratik sosyalizmin temel değerleridir. Siyasal gerçekliği değerlendirirken, daha iyi bir toplum düzeni tasarlarlarken, sosyal demokrat eylemlere yön verirken bu değerleri ölçüt olarak almaya devam ediyoruz.” (Hamburg Programı 2007: 14)

2.2 Temel Haklar

Sözü edilen temel değerler sosyal demokrasinin Avrupa politikası ilkeleri açısından değerlendirildiğinde iki sorunla karşılaşmaktadır.

Öncelikle temel değerlerin tartışmasız olmadığını belirtmek gerekir. Hem farklı siyasal akımlar hem farklı kültürler bu değerlere farklı anlamlar yüklemektedirler. (Avrupa) siyaseti için bu değerler geniş ve genel kabul gören bir uzlaşya dayanmaması nedeniyle yol gösterici de olamamaktadır.

İkinci olarak bu temel değerler büyük oranda soyut düzeyde kalmaktadır. Eğer siyasal ilkeler belirlenecekse bunların somut olması gerekmektedir. Temel değerler tek başına Avrupa politika yönelimi için kesin ve somut talimat oluşturamamaktadır.

Peki, bu temel değerler somut bir Avrupa politikası için ne anlam ifade etmektedir? Siyaset pratiğinde kendini nasıl göstermektedir? Örneğin şöyle bir soru sorulabilir: Söz konusu temel değerlerden biri olan özgürlük kavramının Avrupa Birliği’nin iş saati yasasının yeniden düzenlemesindeki önemi nedir?

Sosyal demokrasinin temel değerlerinin sosyal demokrasinin Avrupa politikasını formüle ederken önemli bir yere sahip olduğu netleşmiştir. Ayrıca bu değerlerin yanında daha geniş ve bağlayıcı temellerin bulunması kesin ve somut taleplerin formüle edilmesini kolaylaştıracaktır.

Bu nedenle *Sosyal Demokrasi Kuramı* (Thomas Meyer 2005) sadece temel değerlere değil, aynı zamanda temel haklara da atıf yapmaktadır. Birleşmiş Milletler Temel Haklar Şartı’nda bu temel değerler daha somut hale gelmektedir. Temel

Temel değerlerden temel haklara doğru akıl yürütme

Okuma önerisi:

Thomas Meyer (2005), Sosyal Demokrasi Kuramı, Wiesbaden. El kitabı 1: Sosyal Demokrasinin Temelleri (2009), 4. Bölüm

haklar soyut değerlere dayanmakta, ancak aynı zamanda somut politikanın ve bireysel hakların kesin biçimde formüle edilmesinde de referans oluşturmaktadır. Temel haklar bu anlamda soyut değerler ve somut siyaset arasında “orta ilkeler” (Höffe 2001:70) olarak değerlendirilebilir.

Sosyal demokrasinin Avrupa politika ilkelerini belirlerken Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri’ne atıfta bulunmak adına çok sayıda argüman bulunmaktadır:

- Temel haklar için BM Sözleşmeleri; dünyada en homojen, hukuken bağlayıcı, kültürler ve ülkelerin üstünde bir temel oluşturmakta, böylece insanların birlikte yaşamalarına ilham kaynağı olmaktadır.
- BM Sözleşmeleri bireylerin oldukça somut ve kesin haklarını açıkça belirtmektedir.

Temel haklardan bahsedildiğinde tam olarak ne anlaşılmaktadır? 1966’da BM tarafından temel haklar üzerine iki uluslararası sözleşme taslağı hazırlanmıştır.

*İki Temel Haklar
Sözleşmesi: Medeni
ve siyasal haklar
sözleşmesi...*

Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi⁴ öncelikle negatif özgürlük hakları olarak tanımlanan alanları kapsamaktadır. Bu alanlar bireysel özgürlük hakkının devlet ya da toplumun keyfi müdahalesine karşı korunmasını öngören haklardan oluşmaktadır. Bu haklar örneğin kişi özgürlüğü ve güvenliği (Madde 9) ya da ifade özgürlüğü (Madde 19) ve özgür ve gizli seçimlere katılma hakkını (Madde 29) kapsamaktadır.

Negatif özgürlük hakları her şeyden önce bireyin hayatını idame ettirmesi için devlet müdahalesinden korunmasına yönelik önlemleri ifade eder. Alman Anayasası’ndaki (Grundgesetz – Temel Yasa) klasik negatif özgürlük haklarından bazıları şunlardır: Din özgürlüğü, konut dokunulmazlığı ya da ifade özgürlüğü.

Pozitif özgürlük hakları maddi hakların yaşama geçirilmesini olanaklı kılan haklardır. Bu haklar formel özgürlük haklarını gerçekten kullanılabilir kılmaktadır. Eğitim hakkı ya da çalışma hakkı gibi pozitif haklar bazı Alman eyalet anayasalarında yer almaktadır.

... Sosyal sözleşme

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (Sosyal Sözleşme)⁵ daha fazla pozitif özgürlük haklarını kapsamaktadır. Bu hakların kullanılmasını maddi olarak olanak sağlayan haklar devletin ya da devletler topluluğunun ve toplumun önlem almasıyla bireysel özgürlük hakkının olanaklı olmasını ve güçlendirilmesini amaçlar. Bu pozitif haklardan bazıları şunlardır: Çalışma hakkı (Madde 6), adil ve uygun işte çalışma hakkı (Madde 7), sendikal haklar (Madde 8), sosyal güvenlik hakkı (Madde 9) ve eğitim hakkı (Madde 13).

4 Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 19 Aralık 1966 (aktaran Heideimeyer 1997).

5 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 19 Aralık 1966 (aktaran Heideimeyer 1997).

Bu arada Sivil Sözleşme yüz altmış yedi devlet tarafından ve Sosyal Sözleşme de yüz altmış bir devlet tarafından onaylanmıştır. Ancak dikkat: Bu sözleşmeler sistematik bir biçimde temel özgürlük haklarını ihlal eden ülkeler tarafından da imzalanmıştır. Çoğu zaman beklenti ve gerçeklik arasındaki fark oldukça büyük olmaktadır.

Sosyal demokrasinin hedefi bu açığı kapatmak ve BM Sözleşmeleri’nde belirtilen siyasal, medeni, sosyal, ekonomik ve kültürel temel hakları her yerde kabul ettirerek, sadece formel değil gerçekten etkin kılmayı sağlamaktır.

“Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı” ve “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” ile Avrupa düzeyinde temel hakların güvencesini sağlayan iki kaynak bulunmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi öncelikle siyasal ve medeni hakları yani negatif özgürlük haklarını kapsayan bir sözleşmedir. Bu sözleşme Avrupa Konseyi⁶ kapsamında ortaya çıkmıştır ve Avrupa Birliği’nden bağımsızdır. AB Antlaşması’ndaki bir referans sayesinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki temel haklar “Birlik Yasasının Temel İlkeleri” olarak kabul edilmektedir (AB Antlaşması, Madde 6, fıkra 3).

Aynı zamanda “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı” bir referans ile AB Hukukunun bir parçası olmuştur (AB Antlaşması Madde 6, fıkra 1).

AB Temel Haklar Şartı sadece negatif özgürlükler hakkı tanımaz aynı zamanda; adil ve hakça çalışma koşulları (Madde 31), haksız işten çıkarma durumunda koruma (Madde 30) ya da iş bulma hizmetlerine erişim hakkı (Madde 29) gibi ekonomik ve sosyal hakları da kapsar.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AB Temel Haklar Sözleşmesi’nin doğrudan hukuki etkisi sınırlıdır. Örneğin bu sözleşmelerin önemi Alman Anayasası’ndaki temel hakların Alman hukuk sistemindeki önemi ile karşılaştırılmaz.⁷

Aynı zamanda temel hakların gerçekleşmesi için sadece formel ve hukuki süreçlere bel bağlamak yanlıştır.

İlk önemli adım temel hakları hukuki güvence altına almaktır. İkinci adım ise hukuken talep edilebilecek bir hak sistemi düzenlemesi yapmaktır. Her şeyden önce bu temel hakların bireylerin yaşamına gerçekten etki etmesi önemlidir.

*Gerekli olan:
Temel hakların
etkin kılınması*

*Avrupa düzeyinde
temel haklar*

*Avrupa İnsan Hakları
Sözleşmesi*

*Avrupa Birliği Temel
Haklar Şartı*

6 Avrupa Konseyi 1949’da kurulan uluslararası bir örgüttür ve AB’den bağımsızdır. Avrupa Konseyi AB Konseyi’yle (s. 49) karıştırılmamalıdır.

7 Bölüm 3.3’te daha ayrıntılı verilmiştir.

BM Sözleşmeleri’nde belirtilen “korku ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğünü kullanabilen özgür insan ideali” sonuçta siyasal ve ahlaki bir beklentidir.

*Sosyal demokrasi:
Temel hakları
etkin kılmak*

Bu beklenti sosyal demokrasinin beklentisidir. *Sosyal Demokrasi Kuramı’nın* anadüşüncesine göre sosyal demokrasi özünde pozitif ve negatif özgürlük haklarının dünyanın her yerinde kararlı bir biçimde gerçekleştirebilme programıdır. Dünyada neredeyse bütün devletlerin BM Sözleşmeleri’ni tanınması aynı zamanda sosyal demokrasi programının ne kadar da güçlü temellere dayandığını göstermektedir.

Şekil 2: Temel değerler, temel haklar ve devletin etkin olma hükümlülüğü arasındaki ilişki.

2.3 Avrupa ve Sosyal Demokrasi: Üç Bağlantı

Temel değerlere olan yönelim ve bunların temel haklara uygulanmasının Avrupa ile olan ilgisi nedir? Birbiriyle bağlantılı üç alanda vurgulandığı gibi, neden sosyal demokrasi tarihinde hep Avrupa'nın birleşmesi için çaba harcandığı ve neden günümüzde hala bunun önemli bir hedef olarak kaldığı anlaşılmaktadır.

Birinci olarak Avrupa önemli, çünkü ulus devlet düzeyinde kaybolan etkinlik alanı Avrupa düzeyinde ilkesel olarak sağlanmaktadır.

İkinci olarak buna enternasyonalizmin normatif hedefi eklenmektedir. Sosyal demokrasinin bu hedefi ile temel değerler ve temel hakların evrensel geçerliliği sağlanabilmektedir.

Üçüncü olarak da uluslararası dayanışma ve bu bağlamda uluslararası işbirliği geleneği sosyal demokrasinin Avrupa projesine neden bu kadar önem verdiğini açıklamaktadır.

Bu bağlamda somut stratejik bir neden bulunmaktadır. Sosyal koşulların homojenliği ne kadar sınır aşırı organize edilirse örneğin emekçileri karşı karşıya getirme potansiyeli de o kadar azalır. Dayanışma tek yönlü yol ya da hayır işi değil tam tersi insanların büyük çoğunluğu için merkezi bir önem taşımaktadır.

Avrupa düzeyinde devletin etkin olma hükümlülüğü

Ticaretin önündeki engellerin azaltılması, önceden kapalı olan ekonomilerin (Çin gibi) dünya ticaretine eklenmesi, artan ulusötesi iletişim ve işbirliğinin yanı sıra hızlı teknolojik yenilikler çoğu zaman küreselleşme diye adlandırılan süreci tetiklediler.

Küreselleşen dünyada ulus devletler farklı bağlamlarda baskı altında kalmaktadır. Aynı zamanda sosyal demokrasi için devletin etkin olması önemlidir. Çünkü sosyal demokrasinin eşit özgürlük talebi sadece devlet kurumlarının yardımıyla hayata geçirilebilir.

Üç bağlantı

1. Etkinlik alanı

2. Enternasyonalizm

3. Uluslararası dayanışma

Okuma önerisi:

El kitabı 2: Ekonomi ve Sosyal Demokrasi (2009), Bölüm 3.3
El kitabı 3: Sosyal Devlet ve Sosyal Demokrasi (2012), Bölüm 5.2

Devlet için temel haklardan kaynaklanan somut talepler ve yükümlölükler ortaya çıkmaktadır. Devlet temel hakların en önemli güvencesidir. Eğer devletin etkin hareket edebilmesi ulus devlet düzleminde, örneğin küreselleşme nedeniyle, kapsayıcı bir biçimde olanaklı değilse temel hakların gerçekleştirilebilmesi için başka seçeneklerin araştırılması gerekmektedir.

Fırsat olarak AB

Bu bağlamda Avrupa Birliği özellikle son yıllarda önemli bir konuma gelmiştir. Ulus devlet düzleminde kaybolan etkinlik olanaklarını AB görece güçlü kurumları sayesinde ilkesel olarak üslenebilir ve bu etkinlik olanaklarını geri kazanabilir (bkz. Meyer 2005: 365).

“Ulus devletin piyasalara sosyal ve ekolojik sınırlama getiremediği yerde bunun Avrupa Birliği tarafından yapılması gerekmektedir. Küreselleşmeye verdiğimiz yanıt Avrupa Birliği olmalıdır.” (Hamburg Programı 2007: 26)

Dikkat: Avrupa bütünleşmesinin çıkış noktasını ortak pazar oluşturmuştu. Ticaretin önündeki engellerin kaldırılması Avrupa yapısı içinde daha kolay olmakla beraber, sosyal güvenlik veya toplumsal katılım gibi yeni ilkelerin inşa edilmesi de o kadar zordur (bkz. Meyer 2005: 365-367).

Bu nedenden dolayı sosyal Avrupa kendiliğinden oluşmayacaktır. Ancak 2. bölümde gösterildiği gibi sosyal Avrupa hedefinden ya da Avrupa bütünleşme önerisinden vazgeçmek için de hiçbir neden bulunmamaktadır.

Enternasyonalizm – Temel değer ve hakların evrensel talebi

Sosyal demokrasi, hedeflerinde her zaman ülke sınırlarını aşan taleplerde bulunmuştur. Özgürlük, adalet ve dayanışma ilkeleri sadece Almanya’da devlet eylemi için ölçüt oluşturmasın bilakis dünya çapında da geçerli olsun.

Eşit özgürlük sadece herkes özgür olduğunda düşünülebilir. Örneğin özgürlük sadece bir ülke yurttaşları için varsa ama bütün insanlar için yoksa bu keyfi bir durumdur. Yukarıda bahsedilen temel hakların evrensel hedefinde bu durum daha fazla netleşmektedir. BM Sözleşmeleri çok fazla ülke tarafından onaylanmıştır.

Sınırları aşan dayanışma

Yukarıda söz edildiği gibi BM Sözleşmeleri temel haklar için dünyada en homojen, hukuken bağlayıcı, kültürler ve ülkelerin üstünde bir kaynak oluşturmakta, böylece insanların beraber yaşamalarına ilham kaynağı olmaktadır.

Eğer bu değerler sistemi dünya çapında hedefleniyorsa Avrupa düzeyi bu bağlamda önemli bir çerçeve oluşturmaktadır. Ne de olsa Avrupa Birliği, ülkeleri aşan siyasal birleşmelerle en fazla bütünleşmiş, en önemli yapı olarak görülebilir. Bu nedenle sosyal demokrasi için geçerli olan değerler sisteminin Avrupa için olduğu gibi, Avrupa'nın yardımıyla dünya çapında da gerçekleştirilmesinin gerekliliği açıktır.

Uluslararası dayanışma – Ülkeleri aşan işbirliğinin pratiği

İşçi hareketi geleneğinin uluslararası yönelimi çoğu kez partilerinin pratik siyasetinden anlaşılmaktadır. Bu yönelimin erken ve ünlü yansıması Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından yazılan Komünist Partinin Manifestosu'ndaki son cümlede kendini göstermektedir: "Bütün ülkelerin işçileri, birleşin!" (aktaran Dowe/Klotzbach 2004: 85).

Bu çağrı bir şeyin zorunluluğunun farkında olarak yapılmıştır. 19. yüzyılda gittikçe daha fazla uluslararası düzlemde örgütlenen ve ulusüstü işbirliği yapan sermaye sınıfının karşısına işçilerin uluslararası düzlemde birleşmelerinin gerekliliği ortaya konulmuştu. Eğer işçiler yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmek ve demokratik katılım haklarını elde etmek istiyorlarsa birleşmek zorundaydılar.

Aslında kapitalizmin 20. ve 21. yüzyıldaki uluslararası karşılıklı etkileşimi ve esnekliği yukarıdaki argümanı günümüzde daha da önemli hale getirmektedir.

Bu nedenden dolayı sol partiler Avrupa ve dünya çapında farklı uluslararası birlikeliklerde örgütlenmektedirler. Sosyalist Enternasyonal bu yapılardan bir tanesidir. Bir diğeri ise 2013'te kurulan İlerici İttifak'tır. Günümüzde Avrupa Sosyal Demokrat Partisi içinde sosyalist ve sosyal demokrat partiler örgütlenmiştir.

*Sosyalist
Enternasyonal ve
İlerici İttifak*

"Sosyalizm başından itibaren uluslararası bir harekettir. Sosyalizm enternasyonaldir çünkü her insanın ekonomik, zihinsel ve siyasal esaretten kurtulmasını ister. Enternasyonaldir çünkü hiçbir halkın kendi başına ekonomik ve sosyal sorunlar için kalıcı çözümler üretemeyeceğinin bilincindedir."

(Sosyalist Enternasyonal 1951, aktaran Dowe/Klotzbach 2004: 274)

Okuma önerisi:

Hans-Wolfgang

Platzer (2010),

Sendikaların Avru-

palışması: Sendikal

Siyaseti Zorlayan

Unsurlar ve Avrupa

Çapında Eylem

Perspektifleri. FES

(Der.) IPA, Berlin.

Avrupa sendika hareketi de ülkeleri aşan bir biçimde Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nda örgütlenmiştir. Uluslararası düzeyde ETUC (European Trade Union Confederation) kısaltması ile bilinir. ETUC kendini şu biçimde tanımlar:

ETUC'un ana hedeflerini Avrupa sosyal modelinin desteklenmesi, barışın ve istikrarın sağlandığı bütünleşmiş bir Avrupa'nın geliştirilmesi oluşturmaktadır. Bu ise Avrupa'da çalışan insanlar ve ailelerinin insan hakları ve medeni haklarıyla yüksek yaşam standartının güvencesi altında yaşamalarına olanak verecektir." (EGB 2010: 1; çeviri JD)

Uluslararası dayanışmanın önemi 2003 ve 2006 yıllarında birçok ülkeyi kapsayan liman işçilerinin grevlerinde somut bir biçimde ortaya çıktı. "Rotterdam, Barselona, Marsilya ve Anvers gibi, Liverpool, Pire ve Kopenhag'da" (Bsirske 2006: 1) eşzamanlı ve eşgüdümlü olarak yapılan iş bırakma eylemleri sayesinde işçiler çalışma koşullarında korkulan kötüleştirmeyi engelleyebildiler. Grevler Avrupa Komisyonu'nun yasa taslağına ("Port Package I + II") karşı yapılmıştı. Burada hedeflenen liberalleşme negatif entegrasyon olarak adlandırılan politika için bir örnektir. Buradan kaynaklanan sorunlar aşağıda (Bölüm 2.5) ayrıntılı bir biçimde tartışılacaktır.

Tartışma

Uluslararası Dayanışma – Bir Örnek

General Motors yakın geçmişte sıklıkla Avrupa şubelerinde işten çıkarmalar yapılacağı ya da fabrikaların kapatılacağı tehdidinde bulunmuştur. Ancak hangi şubelerin çoğunlukla etkileneceğini söylememiştir.

Ödev: Avrupa İşçi Temsilciliği Başkanı olduğunuzu düşünün. Yukarıdaki işverenin tehdidine karşı Avrupa İşçi Temsilciliği'ni enternasyonal ve dayanışmacı bir çizgiye yönlendirmek istiyorsunuz. Bu amaçla nasıl bir konuşma metni hazırladınız?

2.4 Avrupa Politikasında Beş İlke

Buraya kadar açıkça anlaşıldığı gibi sosyal demokrasi yönünü temel değerler olan özgürlük, adalet ve dayanışmadan yana belirlemiştir. Bu temel değerler ise temel haklarda somutlaşmaktadır. Temel haklar evrensel geçerliliği amaçlamaktadır. Ancak temel hakların uygulamaya etkin biçimde aktarılması, ulusal ve uluslararası düzlemde toplumun bu hakları kabul ettirmesine ve devletin eylemine bağlıdır.

Sosyal demokrasi için Avrupa önemlidir çünkü sosyal demokrasi değerler sistemi Avrupa düzeyinde de gerçekleştirmek istemektedir ve ülkeleri aşan uluslararası dayanışma içinde eşit özgürlük için mücadele etmektedir. Eşit özgürlüğü gerçekleştirmek için Avrupa küreselleşme döneminde önemli bir araç olabilir.

Sosyal demokrasinin Avrupa politikası için bu ne anlama gelmektedir? Bu el kitabında savunulan görüş: Eğer sosyal demokrasinin Avrupa politikası temel değer ve hakları Avrupa’da, Avrupa ile Avrupa’yı aşan bir biçimde gerçekleştirilecekse, bunun için beş Avrupa politika ilkesini temel alması gerekmektedir:

- Barış
- Demokrasi
- Refah
- Sosyal denge
- Sürdürülebilirlik

Barış ve demokrasi bu düşüncede Avrupa projesinin temelidir. Refah, sosyal denge ve sürdürülebilirlik de barışçıl ve demokratik temelde eşit biçimde dengelenmek zorundadır. Burada unutulmaması gereken şey “ilke” kavramı altında çok farklı şeylerin toplanmış olmasıdır.

Bizim için “ilke” kavramının birden fazla işlevi bulunmaktadır: İlke kavramı eylem alanlarını, hedefleri ama aynı zamanda da yöntemi kapsamaktadır.

Barış

“Barış her şey değildir ancak barış olmadan her şey hiçtir.”

(Willy Brandt 1982, aktaran Verlag J. H. W. Dietz Nachf. 1982: 20)

*Avrupa politikasında
beş ilke*

Eski Şansölye ve o zamanki SPD Genel Başkanı Willy Brandt bu şekilde ifade etmişti. Willy Brandt'ın bu sonuca varmasına kendisinin İkinci Dünya Savaşı'ndaki deneyimleri de etkindir. Avrupa tarihinde çoğu zaman fetih savaşları, iç savaşlar, din savaşları olmuş ve savaşlar yüzyıllar boyunca Avrupa tarihinin belirleyicisi olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu deneyimlerden ders alınmıştır. Savaşı olanaksız kılmak için önce kömür ve çelik üretimi ortaklaştırılmıştır. Çünkü savaş için gerekli silahlar çelik üretimine dayanmaktadır. Üçüncü bölümde gösterildiği gibi bu Avrupa'nın bütünleşmesi yolundaki ilk adımdı. 2012'de Nobel Barış Ödülü'nün AB'ye verilmesi ile tekrar hatırlandığı gibi kriz döneminde bu bütünleşme adımlarının atılması büyük bir tarihsel başarı olarak görülmektedir. Bugün AB yirmi sekiz demokratik hukuk devletinden oluşmaktadır ve bunlar birbirleriyle net biçimde düzenlenmiş bir ortaklıkla bağlıdırlar.

Barışın nasıl tesis edilmesi ve edilebileceği konusu zaman zaman kamusal tartışmaların gündemine gelmiştir. Örneğin yakın zamanda Almanya'da ve Avrupa'da askeri operasyonlar çok tartışma yaratmış ve bu tartışmalar özellikle "Barış Gücü Avrupa" üzerinden yürütülmüştür. Yugoslavya'ya müdahale ile başlayan, iki Irak savaşından Afganistan savaşına kadar uzanan süreç "Barış Gücü Avrupa" üzerine tartışmaları daha da alevlendirmiştir.

Kesin olan şudur: Sosyal demokrasi açısından barışçıl bir biçimde beraber yaşamak, temel değerler ve temel hakları ortaklaşa hazırlayabilmek için belirleyici bir koşuldur. Ancak barış olduğunda ve hayat doğrudan korunabildiği zaman sosyal demokrasi kendini geliştirebilir.

Sosyal demokrasinin geçerli olduğu bir Avrupa için olması gerekenler:

- Avrupa Birliği ülkeleri barışçıldır. Bu düzen öncelikle hukuk güvencesi ve sosyal barış ile garanti edilmektedir.
- Avrupa Birliği ülkeleri arasında barış vardır ve bu ülkeler barışçıl yollarla birbirleriyle anlaşırlar.
- Avrupa Birliği dış ilişkilerinde de barışçıl davranacak ve dünyanın daha barışçıl olmasını hedefleyecektir.

Demokrasi

Demokratik katılım ve etkinlik ile sosyal haklar ve sosyal özgürleşme arasındaki etkileşim işçi hareketinde başından itibaren belirleyici bir etken olmuştur. Sosyal demokrasi aktörlerinin erken dönemlerde uluslararası ve Avrupa düzeyinde demokratik ilkeleri talep etmeleri şaşırtıcı olmamaktadır. Örneğin 1951’de Sosyalist Enternasyonal’de bu konu şu biçimde ifade edilmiştir:

“Sosyalistler demokratik yöntemlerle kazanılacak özgür olan yeni bir toplum hedeflemektedirler. Özgürlük olmadan sosyalizm yoktur. Sosyalizm sadece demokrasi ile gerçekleştirilebilir, demokrasi ise sadece sosyalizm ile tamamlanabilir.” (Sosyalist Enternasyonal 1951, aktaran Dowe/Klotzbach 2004: 269)

Sosyal demokratlar bundan dolayı öncelikle Avrupa Parlamentosu’nun doğrudan seçilmesi için uğraşmışlardır. Willy Brandt’ın 1969’da hükümet açıklamasındaki “daha fazla demokrasiye cesaret edelim” ünlü sözü Avrupa için de söylenmiştir.

Demokratik ilkelerin devlette ve toplumda gerçekleştirilmesi sosyal demokrasi perspektifinden bakıldığı zaman ulaşılmaması gereken sadece tek hedef değildir. O, eylemi belirleyen sadece bir ilkedir. “Demokrasi” hedefine ulaşmak için kullanılan yöntemlerin de demokratik olması gerekmektedir. Demokrasi süreçte ve sonuçta kendini göstermelidir.

Bugün Avrupa düzleminde de demokrasi talepleri her zamankinden günceldir. Euro Barometre’nin Avrupa Birliği vatandaşları arasında Sonbahar 2013’te yaptığı bir ankete göre vatandaşların yarıdan azı AB’nin demokratik durumundan memnun (%39) ya da çok memnun (%4) olduklarını belirtmişler. Vatandaşların yarıdan fazlası da az memnun (%32) ya da hiç memnun (%14) olmadıklarını ifade etmişler (Eurobarometer 2013a: 68).

“Avrupa’da alınan kararlar, hayatın giderek daha çok alanını etkilemektedir. Biz yurttaşların Avrupasını kurmak istiyoruz. Avrupa’da demokrasiye daha fazla cesaret edelim.” (Hamburg Programı 2007:27)

*Demokrasi: Hedef
ve eylem ilkesi*

Sosyal demokrasinin geçerli olduğu bir Avrupa için olması gerekenler:

- Avrupa Birliği'nin organizasyonu, yapısı ve kurumları demokratik ilkelerle uyumludur. Siyasal birlik modeli her Avrupa vatandaşına demokratik katılım hakkını verir.
- Avrupa Birliği'nin siyasal gücü seçmenler tarafından meşrulaştırılmıştır.
- Şeffaf Avrupa politikası ve Avrupa kamuoyunun güçlendirilmesi ile Avrupa prosedürleri anlaşılabilir, demokratik denetim ve katılım güçlendirilir. Bunların gerçekleşmesi için ulusal medyanın Avrupalılaşması ve Avrupa medyasının inşası, sivil toplum örgütleri, sosyal partnerler ve bunların yanında güçlü Avrupa partileri gerekmektedir.
- Avrupa sadece siyasal elitlerin bir projesi değildir, nüfusunun çoğunluğu tarafından desteklenmektedir.

Refah

BM Sözleşmeleri'ne göre "insan korku ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğüne" sahip olarak yaşar. Bu sözleşmelerde somut olarak "sürekli ekonomik, sosyal ve kültürel gelişme ve üretici tam istihdam" hedefi bulunmaktadır.

Yoksulluktan özgür olmak zorunlu olarak maddi temel güvence gerektirmektedir. Herkesin temel haklarını kullanabilmesi için asgari düzeyde bir refah düzeyinin sağlanması gerekmektedir.

Bu bağlamda bir yandan bireylerin refahı söz konusu iken diğer tarafta da toplumsal refah düzeyi önemlidir çünkü demokratik bir biçimde kamusal görev olarak belirlenen alanlara yeterince kaynağın aktarılabilmesi gerekmektedir.

Belirli bir refah düzeyi özgür, adil ve dayanışmacı bir toplum için önemli bir temel oluşturmaktadır. Yüksek verimlilik ve katma değer ile toplumsal refahın artırılması için gerekli hareket alanı açılabilir. Bu fazladan elde edilen toplumsal refahın uygun bir biçimde yeniden dağıtımı ile bireylerin refahı artırılabilir.

"O [SPD] ekonomik nedenlerden dolayı zorunlu hale gelen Avrupa ekonomik birliğinin ve Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurulmasını ve böylece de bütün kıtaların halklarının dayanışmasını sağlama hedefini izlemektedir."

(Heidelberg Programı 1925, aktaran Dowe/Klotzbach 2004: 23)

Tarihsel olarak, elde edilen milli gelirin, büyüme dönemlerinde gerileme dönemlerinden daha adaletli dağıtılabileceği gösterilebilir. Ekonomik büyüme ve refah yukarıda belirtilen sosyal demokrasinin değerlerinin ve hedeflerinin gerçekleşmesi için daha elverişlidir.

Refah kavramı Avrupa bütünleşmesi bağlamında ele alındığında sosyal demokrasi için bir başka önemli ilişki daha ortaya çıkmaktadır: Eğer Avrupa bütünleşmesi düşüncesi artan refah düzeyi ile ilişkilendirilirse Avrupa vatandaşları tarafından özellikle desteklenmeye devam edecektir (bkz. Noll/Scheuer 2006: 1-5; Eurobarometer 2008: 15).

Refah ve ekonomik büyümenin talep edilmesinde önemli olan bunların sosyal, ekolojik ve toplumsal çıkarlara karşı duyarsız olmamalarıdır. Bu bağlamda kastedilen niteliksel ekonomik büyümedir.

Sosyal demokrasinin geçerli olduğu bir Avrupa için olması gerekenler:

- Avrupa bütünleşmesi refah ve ekonomik büyümenin gerçekleşmesine katkıda bulunmalıdır.
- Refah ve ekonomik büyüme insanların yaşam kalitesinin artırılması için kullanılmalıdır. Bunlar ise etkin bir devletin; hayatın genel risklerini etkili sosyal sistemle güvence altına alması, yüksek eğitim düzeyi oluşturmaya ve kamusal sosyal güvence tedbirleri uygulamasıyla olanaklıdır.
- Refah niteliksel ekonomik büyüme ile sağlanmalıdır.

“Avrupa dünyanın en büyük ortak pazarını kurmuş, başarıyla ortak paraya geçmiştir. Bu adımlar Avrupa yurttaşlarının lehine olmuştur. Bununla birlikte ne Almanya’da ne de Avrupa’da piyasa ekonomisinden bir piyasa toplumunun doğmasını kabul edemeyiz.” (Hamburg Programı 2007: 28)

Sosyal denge

Sosyal demokrasinin temel değerlerini ve temel haklarını ciddiye almak sosyal dengeyi merkezine alan bir Avrupa politikası hedeflemek demektir. Sadece özgürlük, adalet ve dayanışma gibi temel değerler değil, aynı zamanda BM Sözleşmeleri’nde var olan temel haklar da böyle bir politikanın hedeflenmesini ortaya koymaktadır.

Bağlantı: Refahın artması ve AB’nin benimsenmesi

Örneğin bu sözleşmelerde “yeterli yaşam standardına sahip olma” hakkı istenmektedir. Ayrıca bu sözleşmeler “kadınların erkeklerin çalışma şartlarından daha alt düzeyde olmayan şartlarda çalışmalarını güvence altına alarak, eşit işe eşit ve adil ücreti”, “yeterli beslenme, giyinme ve barınma”nın garanti edilmesini, “eğitim hakkı”nın olmasını ve “insan kişiliğinin tam olarak gelişmesi”ni güvence altına almayı talep etmektedir.

Sosyal yurttaşlık

Sosyal demokrasi sosyal yurttaşlığın olduğu bir toplum istemektedir. Her bireyin onurlu ve maddi güvencesinin bulunduğu bir yaşam sürebilmesi, bunu yaparken de piyasadaki başarısından ya da başarısızlığından bağımsız olması, toplumsal ve demokratik yaşama katılması garanti edilmelidir.

Bağlantı: Sosyal denge ve demokrasi

Sadece sosyal demokrasi açısından değil, aynı zamanda demokrasi kuramı açısından da sosyal denge önemlidir. Birçok araştırmanın gösterdiği gibi; demokrasi yani medeni ve siyasal özgürlük ile maddi ve sosyal konular arasındaki ilişki halk tarafından eşit önemde görülmektedir.

Okuma önerisi:

*Serge Embacher
(2009), Demokra-
tie! Nein Danke?
Demokratieverdruss
in Deutschland,
FES (Hg.), Bonn.*

Friedrich Ebert Vakfı’nın Demokrasi ve Demokrasiye Güven (Embacher 2009) araştırmasında bu konu net bir biçimde ortaya çıkmıştır. Demokrasinin en önemli unsurları sorulduğunda “yasa önünde eşitlik” ankete katılanların %74’ü tarafından “en önemli” unsur olarak belirtilirken, demokrasinin ikinci önemli unsuru olarak da “işlerin sosyal adaletli yürütülmesi” gösterilmiştir. Katılımcıların %67’si bunun “çok önemli” olduğunu, %32’si ise “önemli” olduğunu belirtmişlerdir. “Bütün insanların eşit yaşam fırsatlarının olması” da demokrasinin ana unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Görünüşe bakılırsa halk açısından sosyal ve maddi konular ile demokrasi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Asgari düzeyde bir maddi eşitlik olmadan demokrasi olasılığı yoktur. Eğer eşitsizlik çok büyük olursa o zaman demokrasi tehlikeye girer.

Bu nedenle demokrasi ile kaynakların ve fırsatların adaletli dağıtımı birbirleriyle süreçsel biçimde bağlantılıdır: Dağıtım üzerine toplumsal pazarlıklar demokratik biçimde yapıldığı sürece adil bir dağıtımdan bahsedilebilir.

Sosyal demokrasi aktörleri bu temel motivasyonla (değer temelli ve demokrasi) Avrupa’da sosyal dengenin sağlanması için uğraşmaktadırlar.

Willy Brandt örneğın Avrupa Topluluğı'nun (AT) sadece "ticaretin Avrupa'sı" (Brandt, SPD 1971: 14) değıl, aynı zamanda sosyal bütünleşmenin ilerletildiğı bir yer olmasını vurgulamıştır: "Hedefimiz Avrupa Topluluğı'nu [...] dünyanın sosyal anlamda en ilerici bölgesi yapmak olmalıdır" (Brandt, SPD 1971: 14).

*Brandt: sadece
"ticaretin Avrupa'sı"
olmasın*

Sosyal demokrasinin geçerli olduğı bir Avrupa için olması gerekenler:

- Sosyal denge bölgesel ve ulusal sınırları da aşarak Avrupa Birliğı tarafından desteklenmelidir.
- Ekonomik ve Parasal Birlik yanında Avrupa Sosyal Birliğı Avrupa bütünleşmesinin eşit bir parçası olmalıdır.
- Avrupa Sosyal Birliğı sosyal dengeyi sağlamak için bağlayıcı ortak standartlar ve kurallar getirmeli ve bunu yaparken de ulus devletlerin farklı geleneklerini, sistemlerini göz önünde bulundurmalıdır.

"Avrupa Birliğı yurttaşlar tarafından gündelik hayatlarında sadece küreselleşmenin serbest piyasa ekonomisi olarak değıl de bilakis sosyal güvencenin teminatı olarak algılanırsa Avrupa'da bir beraberlik duygusu ortaya çıkabilir."
(Gesine Schwan 2010: 59)

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik Avrupa düzleminde ekolojik, ekonomik ve sosyal boyut taşır.

Sürdürülebilirlik kavramı altında nedense daha çok ekolojik sorunlar anlaşılmalıdır. Gerçekten de sürdürülebilirlik ile ilgili ilk düşünceler ekolojik nedenlerden dolayı ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı ilk önce ormancılıkta kullanılmıştır. Ormandan sadece yerinde yeniden yetişebilecek kadar ağaç kesilmesi 18. yüzyılda orman bilimci George Ludwig Hartig tarafından ifade edilmişti.

Bugün ekolojik sürdürülebilirlik, sonraki kuşakların yaşam koşullarının çevresel etkenler tarafından belirleneceğı anlayışından hareketle, bu kuşaklara kirlenmemiş bir çevre bırakma ilkesine dayanmaktadır. Kaynakların, iklimin, türlerin korunması ve çevreye verilen zararın sınırlandırılması bu konunun önemli unsurlarıdır.

Sürdürülebilirlik düşüncesi 1983'te BM tarafından kurulan Brundtland Komisyonu'nda (ismini eski Norveç başbakanından aldı) tekrar ortaya çıktı ve Komisyon tarafından şu tespit yapıldı: "Kalıcı gelişme; günümüzün gereksinimlerini kar-

*Sürdürülebilirlik
kavramının kaynağı
ormancılıktır*

şılarken, gelecek kuşakların gereksinimlerinin karşılanmasını riske atmamaktır” (aktaran Hauff 1987: 46).⁸

Ekolojik sorunların Avrupa düzleminde işbirliği gerektirdiği aşıkardır. Bir tarafta sınırlarda durmayan çevre zehirlenmesi, seller ve iklim değişikliği bulunmaktadır. Avrupa düzleminde ortak standartlar doğanın aleyhine bir çevresel negatif rekabet ortamının oluşmasını önleyebilir. Bu bağlamda Avrupa başka bölgeler için de örnek oluşturabilir.

Örneğin diğer taraftan modern bir enerji politikası, özellikle her bölgenin kendi güçlü taraflarını ve kaynaklarını kullandığında, başarılı olabilir: İskandinavya örneğinin hidroelektrik santrallerinden, güney Avrupa güneşten, kıyı ülkeleri de gelgit ve rüzgar santrallerinden enerji ürettikleri zaman başarılı olabilirler.

Sosyal demokrasinin geçerli olduğu bir Avrupa için olması gerekenler:

- Avrupa Birliği sosyal, ekonomik ve ekolojik açıdan sürdürülebilir gelişme için katkıda bulunur.
- Avrupa Birliği kendi sınırları içerisinde doğal yaşam koşullarının korunmasını sağlar ve dış ilişkilerinde de bunların korunması için çaba harcar.

“Çevrenin korunması ulusal sınırlar kapsamında olanaksız olduğu için iklim değişikliği ve etkilerine karşı savaş da sadece ortaklaşa hareket ettiğimiz zaman başarılı olacaktır.” (SPE 2009: 17)

⁸ Sürdürülebilirlik kavramı ekolojik boyutunun yanında bir de ekonomik ve sosyal boyut taşımaktadır. Daha fazla bilgi için bakınız: El Kitabı 2 “Ekonomi ve Sosyal Demokrasi”, Bölüm 4.3 “Ekonomi Politikası İlkeleri”.

2.5 Sosyal Avrupa

Bariş, demokrasi, refah, sosyal denge ve sürdürülebilirlik sosyal demokrasinin beş Avrupa politika ilkesini oluşturmaktadır.

Bariş ve demokrasi sosyal demokrasi açısından Avrupa projesinin temelini oluşturmaktadır. Bunlar Avrupa'nın gelişmesi için refah, sosyal denge ve sürdürülebilirliğe aslında olanak sunan önkoşullardır.

Refah, sosyal denge ve sürdürülebilir gelişme talebinin ikinci bir düzlemde eşit biçimde dengelenmesi gerekmektedir. Bu üç ilkenin eşit derecede geçerli olması sosyal demokrasi açısından Avrupa projesinin başarılı olmasını sağlayabilir.

Bariş ve demokrasinin önkoşul olduğu ilkesi Avrupa'da diğer büyük siyasal akımlar tarafından da kabul edilmektedir. Ancak bu akımların bu konudaki anlayışı ve kuramsal oryantasyonu çok farklıdır. Refah, sosyal denge ve sürdürülebilirlik ilkelerinin eşit düzlemde olması ise kabul edilmemektedir. Sosyal demokrasinin dışındaki akımlarda sadece bu ilkelerden birine ağırlık verildiği görülmektedir.

Yukarıda sözü edilen Thomas Meyer'in *Sosyal Demokrasi Kuramı* iki temel demokrasi modeli ortaya koymaktadır: Bunlar sosyal demokrasi ve liberter demokrasi modelleridir. İki modeli birbirinden ayırt eden en önemli kriterlerden biri bu modellerin negatif ve pozitif özgürlük hakları ile olan ilişkileri tarafından belirlenmiş olmasıdır.

Bu iki modeli temel alarak Avrupa politikasının beş ilkesi aracılığıyla iki farklı Avrupa modelinden söz edilebilir: Sosyal Avrupa modeline karşı liberter Avrupa modeli.

Sosyal demokrasi ve liberter demokrasi siyasal kuramda iki ideal tipi oluşturmaktadır. Ancak uygulamada saf bir sosyal ya da liberter Avrupa modelini bulmak zor. Buna rağmen iki farklı modeli anlamak kendi pozisyonunu belirlemede yardımcı olabilir.

Hem sosyal demokrasi hem de liberter demokrasi liberal demokrasiyi temel almakta ve ikisi de ortak kökenlere dayanmaktadır:

- Hukuk devleti ve çoğulcu demokrasi
- Siyasal gücün anayasayla sınırlandırılması
- Demokratik çoğunluk ilkesi kapsamında düzenlenen halk egemenliği

*Temel olarak
özgürlük ve
demokrasi*

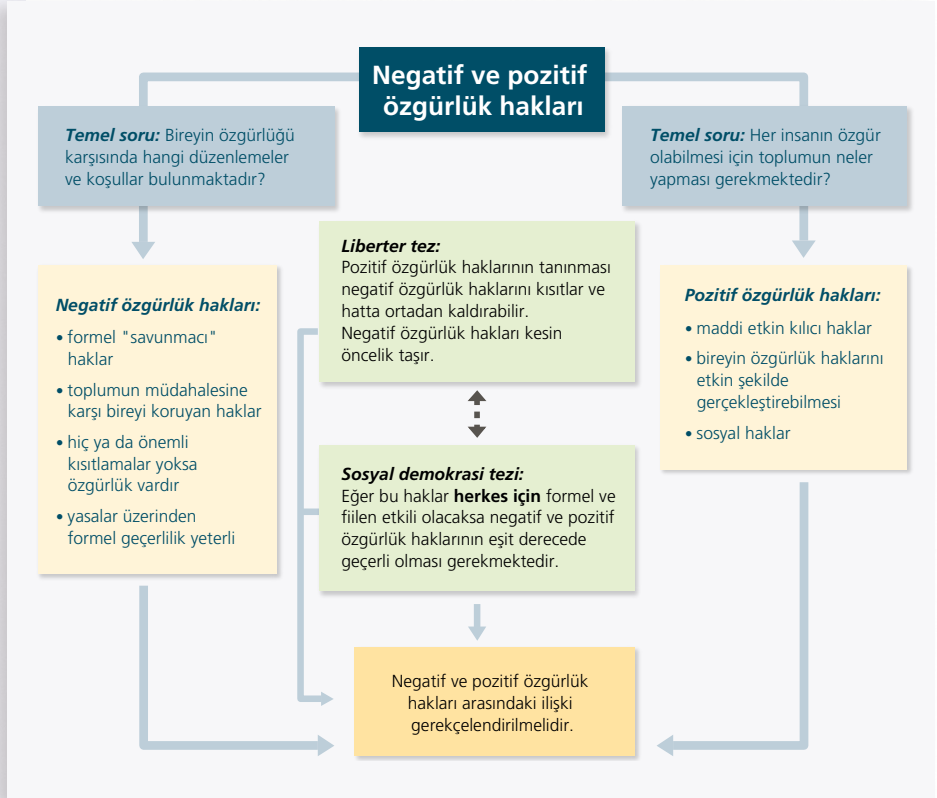
*Refah, sosyal denge
ve sürdürülebilirlik
arasındaki denge*

Okuma önerisi:
*El kitabı 2: Ekonomi
ve Sosyal Demokrasi
(2009), Bölüm 3.2*

*İki Avrupa modeli:
Sosyal Avrupa
modeline karşı liberter
Avrupa modeli*

Ortak kökenler

Bunlar ilk önce pozitif ve negatif özgürlük hakları arasındaki ilişki bağlamında ayrımlanabilirler. Liberter demokrasi pozitif özgürlük haklarının tanınmasının negatif özgürlük haklarını kısıtlayacağını ve hatta ortadan kaldırdığını varsaymaktadır. Bunun aksine sosyal demokrasinin tezi şu biçimdedir: Eğer bu haklar herkes için formel ve fiilen etkili olarsa negatif ve pozitif özgürlük haklarının eşit derecede geçerli olması gerekmektedir.

Şekil 3: Negatif ve pozitif özgürlük hakları

İki örnek neden bunun böyle olduğunu açığa çıkarmaktadır. Liberter bakış açısına göre devletin ifade özgürlüğünü sağlaması için bir şey yapmaması yeterlidir. Örneğin medyaya sansür uygulamaması gibi. Ancak sosyal demokrasi açısından devletin önemli bir adım ileri giderek ifade özgürlüğünün etkin bir biçimde kullanılabilmesi için aktif olması gerekmektedir. Bunun için de örneğin bütün insanların bilgiye erişiminin ve eğitiminin sağlanması gerekir ki bu insanlar kendi düşüncelerini oluşturabilsinler.

Bu bağlamda önemli olan başka bir unsur da sosyal demokrasi ve liberter demokrasi arasındaki farklı piyasa anlayışıdır. Liberter demokrasi, piyasaları özgürlüğün ifadesi olarak görmektedir ve bundan dolayı da kendi kendini düzenleyen piyasa için uğraşmaktadır.

Bu teze karşı sosyal demokrasi hiçbir biçimde kontrol edilmeyen piyasaların toplumsal anlamda istenmeyen sonuçlar üretebileceğini vurgulamaktadır. Bunun için 2008 finans piyasa krizi iyi bir örnek oluşturmaktadır:

“Piyasa bizim için gerekli, başka ekonomik düzenleme biçimlerine karşı üstün bir araçtır. Ne var ki kendi haline bırakılmış piyasa sosyal ve ekolojik açıdan kördür. Kamusal malları uygun miktarda temin etmeyi kendi başına başaramaz. Piyasanın olumlu etkilerini gösterebilmesi için kurallara, yaptırımda bulunabilen bir devlete, etkin yasalara ve adil bir fiyat mekanizmasına gereksinim vardır.”
(Hamburg Programı 2007: 17)

Benzer kavramlarla bu düşünceleri Avrupa düzeyine uyguladığımızda sosyal ve liberter Avrupa ekolleri başlığında iki kutbun oluştuğunu ve bunların liberal Avrupa ortak temeline sahip olduğunu görürüz.

Buna göre liberal Avrupa barış ve demokrasinin benimsenmesinde ve yerleşmesinde kendini göstermektedir: Özetle şu özellikler geçerlidir:

- Barışçıl iç ve dış ilişkiler
- Hukuk güvencesi
- Demokratik seçimler
- Demokratik yapılar ve kurumlar

Hem sosyal Avrupa hem liberter Avrupa’yı savunanlar bu maddeleri onaylayacaklardır. Sosyal Avrupa’yı savunanlar refah, sosyal denge ve sürdürülebilirlik ilkelerini esas alırken liberter Avrupa savunucuları refahın artırılmasının sağlanması için sadece daha fazla ekonomik büyümeyi teşvik etmenin yeterli olacağını düşünmektedirler. Böylece Avrupa’nın olası geleceğinin kutupları soyut bir biçimde tanımlanmıştır.

“Biz bir yol ayrımındayız: Ya sosyal Avrupa’yı gerçekleştireceğiz ya da ortak pazarın Avrupası birleştiriciliğini kaybedecek. Burada geçerli olan: Özgürlük ya da teslim olmak. Avrupalılar ya yaşam koşullarını beraber düzenleyecekler ya da Avrupa anonim piyasa mekanizmalarına teslim olacak. Bu durumda Avrupa’da kendini evinde hissetmeyen insanlar kaybedilecek.” (Gesine Schwan 2010: 59)

Negatif ve pozitif bütünleşme

Sosyal Avrupa’nın gerçekleşmesi, **negatif bütünleşmenin pozitif bütünleşmeyle** ne ölçüde desteklendiğine bağlıdır. Avrupa Birliği araştırmaları için negatif ve pozitif bütünleşme kavramları iki önemli anahtar sözcüğü ifade etmektedir.

Negatif bütünleşme kavramı **piyasayı var eden düzenlemeleri** kapsamaktadır. Negatif bütünleşme ulus devlet düzlemindeki birbirinden farklı düzenlemelerin homojenleşmesini içermekte, bu bütünleşme ilgili düzenlemelerin azaltılması anlamına gelmektedir.⁹

Negatif ve pozitif bütünleşme

Negatif bütünleşme	piyasayı var eden düzenlemeler, örneğin ticareti engelleyen düzenlemelerin azaltılması
Pozitif bütünleşme	piyasa etkilerini düzeltten düzenlemeler, örneğin yeni standartların oluşturulması

Avrupa bütünleşme sürecinde negatif bütünleşme adımları özellikle parasal ve ekonomik birlik bağlamında atılmıştır. Avrupa içindeki gümrük vergilerinin azaltılması negatif bütünleşme için iyi bir örnek oluşturmaktadır. Pozitif bütünleşme altında ise **piyasa etkilerini düzeltme** yönündeki düzenlemeler anlaşılmaktadır. Genel olarak pozitif bütünleşme yeni ortak standartların oluşturulmasını ifade eder.¹⁰

AB kapsamında çıkan ayrımcılık karşıtı yasa Almanya’da “Genel Eşit Davranma Yasası”nın çıkmasını sağlamış ve bu da pozitif bütünleşme için iyi bir örnek oluşturmuştur. Bu yasa bütün AB ülkelerinde ayrımcılığa maruz kalmaya karşı ortak asgari güvence getirmiştir.

9 bkz. Bölüm 3.2

10 bkz. Bölüm 3.3

Avrupa Birliği'nin ilerlemesi negatif ve pozitif bütünleşme arasındaki dengesiz gelişmelerle belirlenmiştir. Ortak pazar düşüncesiyle başlayan Avrupa Birliği ilk önce ticari engellerin azaltılmasına önem vermiştir.

Ticari engellerin azaltılması nispeten daha kolay olmuştur çünkü farklı aşamalarda ekonomik alanda karar alma süreci daha kolaydı ve çoğunluğun organize edilmesi de daha basitti.

Negatif bütünleşme bu alanda yetkisi olan AB Komisyonu ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın kararları sonucunda hızlandırılmıştır.

Buna karşın sosyal demokrasinin yaşama geçmesi için önemli olan siyasal alanlar oybirliği ilkesi kapsamında kalmışlardır. Bu alanların bazıları şunlardır: Ekonominin yönlendirilmesi, sosyal politika, iş gücü piyasası politikası, ekoloji politikası, eğitim politikası, iş ilişkilerinin düzenlenmesi gibi.

Bu düşünceler özetlenirse liberter bir Avrupa şu olgulardan meydana gelmektedir:

- Ekonomik ilerlemenin sosyal ve ekolojik ilerlemenin önünde olması
- Negatif bütünleşmenin pozitif bütünleşmenin önünde olması
- Piyasa özgürlüklerinin (malların, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbestisi) sosyal hakların önünde olması

Buna karşın sosyal Avrupa'yı karakterize eden öğeler şunlardır:

- Barış ve demokrasi temelinde refah, sosyal denge ve sürdürülebilirlik ilkelерinin eşitliği
- Negatif ve pozitif bütünleşmenin eşzamanlılığı ve eşitliği
- Sosyal temel hakların ve ekonomik temel özgürlüklerin Avrupa hukuku tarafından eşit oranda tanınması
- Avrupa Birliği kurumlarının örneğin sosyal etki değerlendirmesi şeklinde sosyal ilerlemeye yükümlü kılınması

Sosyal Avrupa özellikle sosyal partnerler (işveren ve emekçiler) arasındaki araçların eşitsizliğini de azaltabilir. Böylece sendikaların grev hakkı, örgütlenme hakkı ve toplu iş sözleşmesi özerkliğinin yanı sıra örneğin ulus devletlerin toplu iş sözleşmelerine uyulması yasalarını çıkarma hakkı da garanti altına alınmış olur.

Okuma önerisi:

Erhard Eppler (2010),
Epochenwende.
Über die Notwen-
digkeit des Auf-
baus einer sozialen
Demokratie in
Europa, FES (Hg.),
IPA, Berlin.
Ernst Hillebrand und
Anna Maria Kellner
(Hg.) (2014), Für ein
anderes Europa. Bei-
träge zu einer not-
wendigen Debatte,
Verlag J. H. W. Dietz
Nachf., Bonn.

Sosyal Avrupa'nın gerçekleştirilme şansı nedir?

Uzun zaman ekonomik bütünleşmenin uzun vadede otomatik olarak siyasal bütünleşmeye yol açacağı umudu vardı. Bu bağlamda sosyal politika yetkilerinin ise Avrupa düzeyine taşınması bir sonraki mantıklı adım olacaktı.

Bu alanda temelde farklı düşünceler olduğu için beklenen ilerlemeler düşünül-
düğünden daha yavaş kaydedildi.

Bu yavaşlık ise ülkelerdeki farklı siyasal çoğunluklardan kaynaklanmıştır. Avru-
pa'da muhafazakar hükümetlerin yoğunlukta olduğu zamanlar özellikle negatif
bütünleşme ilerletilmiştir. Ancak bu durum sosyal demokrat hükümetlerin yaygın
olduğu zamanlardaki politikalarla dengelenmemiştir (bkz. Manow u.a. 2004).

Farklı ulusal özellikler de yavaş ilerlemenin nedenlerindendir. Örneğin Almanya,
Fransa ve Büyük Britanya'da zaten farklı sosyal devlet anlayışları bulunmakta-
dır ve AB'nin güney ve sonradan da doğu genişlemesiyle bu farklılıklar daha da
artmıştır (bkz. Bölüm 6).

Avrupa Birliği'ne abartılmış iyimser ve karamsar bakış açılarının yanında bilimsel
tartışmalarda sosyal Avrupa'nın geleceğini ayırt eden üç merkezi bakış açısı yer
almaktadır (bkz. Meyer 2005: 373):

- Kötümser perspektif
- İyimser perspektif
- İlimli iyimser beklenti

Kötümser perspektif sosyal Avrupa'nın kurumsal olarak olanaklı olamayacağı
ve siyasal olarak da istenemeyeceği argümanını savunmaktadır. Bundan dolayı
da sosyal Avrupa olanaklı görünmemektedir. Kötümserler argümanlarını tarih-
sel olarak birliğin ortak pazar olarak başlamasına dayandırmakta, üye ülkelerin
farklı sosyal politika sistemlerinin ve ekonomik kaynaklarının bulunmasının altını
çizmektedirler.

İyimser bakış açısının argümanı ise negatif bütünleşmenin yaratacağı sorunların
pozitif bütünleşme yönünde baskı yaratacağıdır. Yavaş yavaş sosyal politika yet-
kileri Avrupa düzeyine taşınacaktır ve bu sürecin de ilkesel olarak kesin bir sonu
bulunmayacaktır. Sosyal Avrupa kendini çok katmanlı sistemde ulus devlet ve
AB düzeyi arasındaki etkileşimle geliştirecektir.

İlimli iyimser beklenti pozitif bütünleşmenin ilkesel olarak sadece belirli bir noktaya kadar ilerleyebileceğini varsaymaktadır. Ama bu noktaya daha varılmadığı için kalan hareket alanı da pozitif beklentiye belirlemektedir.

Avrupa Birliği'nin hangi yönde ilerleyeceği belli değildir. Görüldüğü gibi Avrupa sosyal demokrasisinin gerçekleşmesi için Avrupa'nın içinde ve Avrupa'nın dışında çok fazla olanak sunmaktadır. Euro Barometre'nin araştırması "Avrupalılar tarafından, sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesinde sosyal yaklaşımların liberal yaklaşımlardan daha fazla tercih edildiğini göstermiştir" (Eurobarometer 2010: 99). Avrupa projesine eşlik ederken ve bunu tasarlarken önemli olan temel değerleri, temel hakları ve sosyal demokrasinin Avrupa politikası ilkelerini göz önünde bulundurarak adımların atılması sağlanmalıdır.

"Avrupa'nın daha fazla sosyal demokratik olması için etkin bir Avrupa sosyal demokrasisi inşa edelim." (Erhard Eppler 2010: 10)

Tartışma: Daha çok Avrupa mı, daha az Avrupa mı?

Habermas-Streeck tartışmasından anlaşılan, filozof Jürgen Habermas ile sosyolog Wolfgang Streeck arasındaki gerçekleşen tartışmadır. Her ikisi de 2013'te "Blätter für deutsche und internationale Politik" dergisinde bakış açıları birbirinden bütünüyle farklı olan Avrupa Birliği'nin geleceği hakkında temel makalelerini yayımladılar.

İlginç olan ise Habermas ve Streeck'in Avrupa Birliği hakkında önemli ortak değerlendirmelerinin bulunmasıdır. İkisi de AB'nin demokratik durumunu ve güncel ekonomik yönelimini eleştirmektedir ve her ikisini de genel olarak sosyal demokrasi hedefi ortak noktasında birleştirmektedir. Ancak ikisinin çıkardıkları sonuçlar bütünüyle farklıdır.

Streeck, araştırmalarında yetkilerin daha azının Avrupa'da ve artık daha fazlasının ulus devlette olması gerektiği sonucuna varmaktadır. Örneğin eurodan çıkılmasını tavsiye etmektedir. Habermas ise bunu "nostaljik seçenek" olarak değerlendirmektedir. Bazı ulus devletler Avrupa Birliği'nden de fazla küresel piyasaların etkisi altına girmişlerdir. Habermas AB kurumlarının reforme edilmesi, işbirliği-

Okuma önerisi:

Thomas Meyer
(2013), *Die Habermas-Streeck-Kontroverse. Zwischenruf, in: Neue Gesellschaft/ Frankfurter Hefte, 7–8/2013, Berlin, S. 17–20.*
Hans-Wolfgang Platzer (2014), *Rolling Back or Expanding European Integration?, FES (Hg.), IPA, Berlin.*

nin derinleşmesi ve AB Parlamentosu'nun güçlenmesi gerektiğini savunmakta, özellikle Avrupa'daki sosyal demokrat partilerin bu reformları gerçekleştirme sorumluluğu olduğuna işaret etmektedir.

Habermas-Streeck tartışması sosyal demokrasi savunucuları tarafından birçok yönden ele alındı. Örneğin Thomas Meyer "Neue Gesellschaft/Frankfurter Hefte" dergisinde Jürgen Habermas tarafında yer almaktadır. Onun önerisi: "AB'nin Ekonomik, Parasal ve Sosyal Birliği'nin demokratik biçimde aktif geliştirilmesi"dir.

Siz hangi sonuca vardınız?

Tartışmanın kaynakçası:

Wolfgang Streeck (2013a), *Was nun, Europa? Kapitalismus ohne Demokratie oder Demokratie ohne Kapitalismus, in: Blätter für deutsche und internationale Politik, Nr. 4/2013, Berlin, S. 57–68.*

Jürgen Habermas (2013), *Demokratie oder Kapitalismus? Vom Elend der nationalstaatlichen Fragmentierung in einer kapitalistisch integrierten Weltgesellschaft, in: Blätter für deutsche und internationale Politik, Nr. 5/2013, Berlin, S. 59–70.*

Wolfgang Streeck (2013b), *Vom DM-Nationalismus zum Euro-Patriotismus? Eine Replik auf Jürgen Habermas, in: Blätter für deutsche und internationale Politik, Nr. 9/2013, Berlin, S. 75–92.*

3. BUGÜNKÜ AVRUPA: NASIL OLUŞTU, NEDİR?

Bu bölümde

- Avrupa bütünleşmesi tarihinin kilometre taşları gösterilecek
- Bütünleşme sürecinin dinamiği ortaya konulacak
- Devletler üstü işbirliği çabaları ve ulus devletin gücünü koruma arasındaki sürekli güç çekişmesi açıklanacak
- Avrupa Birliği'nin önemli alanlarındaki işleyişi hakkında bilgi verilecek
- Bugünkü AB'nin bu alanlardaki sorunları ve eksiklikleri sosyal demokrasi perspektifinden tartışılacaktır.

Avrupa yarım yüz yıldan fazla bir zamanda oluşmuş karmaşık bir yapıdır.

Avrupa yapısının birçok tuhaf görünen özellikleri Avrupa'nın oluşum süreci bağlamında anlaşılabilir. Bundan dolayı Avrupa bütünleşme sürecinin en önemli aşamalarına dair kısa bilgiler verilecektir.

Avrupa tarihi: Geriye kısa bir bakış

"Biz ülkeleri değil insanları birleştirmek istiyoruz." (Jean Monnet)

Avrupa bütünleşmesinin kurucu babalarından olan Jean Monnet bu cümleyle birleşmiş bir Avrupa vizyonu tasarladı. İki dünya savaşının dehşetinden sonra

Jean Monnet: Fransız politikacı, AKÇT kurucularından biri ve Yüksek Otorite'nin ilk başkanı (1952-1954). Jean Monnet Robert Schuman ile birlikte Avrupa bütünleşmesinin kurucu babası olarak bilinir.

eski düşman ülkelerin barışması ile Avrupa'da kalıcı bir barışın temellerinin atılması gerekiyordu. Bundan dolayı da Avrupa bütünleşmesi ilk önce bir barış projesidir.

Avrupa'da barışı koruma temelleri 1951'de Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nu (Montan Birliği) kuran Paris Antlaşması'yla atılmıştır.

Okuma önerisi:

Gerhard Brunn
(2008), *Kleine Geschichte der Europäischen Union. Von der Europaidee bis zur Gegenwart, Münster.*

Fransa, Federal Almanya, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'dan oluşan altı kurucu ülke savaş için önemli olan kömür ve çelik sektörünü ortak idare etmek için anlaştılar.

Bu işbirliğini olağanüstü yapan şey Yüksek Otorite diye adlandırılan ulus devlet kurumlarının üstünde bir kurumun oluşturulması ve bu kurumun üye ülkelere karşı bağlayıcı yetkisinin olmasından kaynaklanıyordu. Böylece altı ülke gönüllü olarak egemenlik haklarını yeni bir kuruma bırakmış oldular.

Montan Birliği sadece Avrupa barış projesinin temellerini oluşturmamıştır aynı zamanda sonraki Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) ve ortak Avrupa pazarının da önemli önkoşullarını hazırlamıştır.

Ortak pazarın dört ilkesi

Altı ülke 1957 tarihli Roma Antlaşması'nda ortak pazarın dört temel ilkesini belirlemişlerdi. Buna göre ortak pazarda

- malların
- kişilerin
- sermayenin
- ve hizmetlerin

engelsiz serbest dolaşımı olanaklı kılınacaktı.¹¹

İngilizce olan "spill over" kavramı burada "aşmak, taşmak" anlamını taşımaktadır

Bu dört özgürlüğün taahhütü çok önemli sonuçlara yol açtı. Bu özgürlüklerin gerçekleşmesi için bir gümrük birliğine gereksinim vardı. Bu ülkeler arasındaki ticaret engellerinin tedricen kaldırılması, dış gümrük sisteminin kurulması ve ortak bir ticaret politikasının oluşturulması anlamına gelmekteydi. Böylece Avrupa bütünleşme süreci kendi dinamiklerini geliştirmiş oldu.

Bu dinamikler üç faktör tarafından etkilendi. Bütünleşme süreci birinci olarak, "spill over" denilen olgu tarafından, ikinci olarak da yeni oluşturulan kurumların inisiyatif almasıyla ilerletildi. Bütünleşme sürecini yavaşlatan olgu ise ulus devletlerin etkilerini geri almak ya da korumak isteğinden kaynaklanmıştır.

Spill over etkileri

Bir politika alanının ulusüstüleşmesi başka alanlarda da ulusüstüleşme eğilimi yaratırsa o zaman "spill over" kavramından söz edilmektedir. Örneğin sermayenin serbest dolaşımı ortak para politikasını teşvik etmiş, bu da euro para biriminin kullanılması sonucunu doğurmuştur.

11 bkz. Bölüm 3.2

Hükümetlerarasıcılık

Devletler aynı düzeyde müzakere etmektedirler

Ulusüstülük

Devletler egemenlik haklarını (kısmen) devrediyorlar

Şekil 4: “Hükümetlerarasıcılık” ve “ulusüstülük” kavramlarının karşılaştırılması

Ulus devletlerin egemenlik haklarını korumaları için iyi bir örnek Lüksemburg Uzlaşısı’dır:

Lüksemburg Uzlaşısı olarak 1966’da AET ülkelerinin yayımladıkları “boş sandalye politikası” krizini sonlandıran ortak bildiri anlaşılır. Fransa, 1965 yılının ortasından sonra AET Bakanlar Konseyi toplantılarına katılmayarak oy çokluğu sistemine geçilmesini protesto etmiş, böylece bu kurumu karar alamaz hale getirmişti. Lüksemburg Uzlaşısı’nda üye ülkeler bir ülkenin çok önemli çıkarları söz konusu olduğunda oy çokluğu sistemini uygulamayacak ve kararları uzlaşarak alacaklarını bildirmişlerdi. Bu uzlaşi sayesinde Fransa tekrar toplantılara katılmaya başladı. İlk zamanlarda bazı ülkeler Lüksemburg Uzlaşısı’na başvurursa da son zamanlarda başvuran ülke olmamıştır. (Das Europalexikon 2013:265, hafifçe değiştirilmiştir)

Örneğin yeni oluşturulan organların özellikle de Avrupa Topluluğu Adalet Divanı ve Avrupa Komisyonu’nun önemi ünlü Costa/E.N.E.L 1964 davasında alınan kararda anlaşılmaktadır.

Bir İtalyan elektrik şirketinin kamulaştırılması davasında Avrupa Topluluğu Adalet Divanı verdiği kararlar, Avrupa hukuk düzeninin ulus devlet hukuk düzeninden üstün olduğunu kabul ettirmiştir.

Avrupa bütünleşmesinin derinleşmesine genişleme süreci eşlik etmiştir.

Okuma önerisi:

Martin Große
Hüttmann und
Hans-Georg
Wehling (2013),
Das Europa-
lexikon: Begriffe.
Namen. Institu-
tionen, Bonn.

Yeni organların
oluşturulmasının
önemi

Şekil 6: Avrupa Antlaşmaları süreci

12 bkz. Bölüm 4.5

42

1970 ve 1980'lerin başlarında bütünleşme süreci durgundu. Üye ülkelerin 1970'li yılların ekonomik krizini çözmek için tekrar ulus devlet düzeyine yönelmeleri bunun bir göstergesidir. Bütünleşmenin zayıf olduğu bu seneler için "euroskele-roz" kavramı kullanılmaktadır.

1970'ler:
"Euroskele-roz"

Avrupa Tek Senedi (1986)

- Tek pazarın gerçekleştirilmesi için ilk adımların atılması
- Avrupa Parlamentosu'nun güçlendirilmesi
- Konsey'de oy çokluğuyla karar almanın genişletilmesi
- Başka politika alanlarında da işbirliğinin derinleşmesi

Yine bu dönemde de önemli gelişmeler oldu. Bunlar özellikle 1979'da Avrupa Parlamentosu'nun doğru-dan seçilebilmesinin kabul edilmesi ve farklı alanlarda (örneğin dış ve çevre politikası) işbirliğinin yoğun-laştırılmasıdır.

1986: Avrupa
Tek Senedi

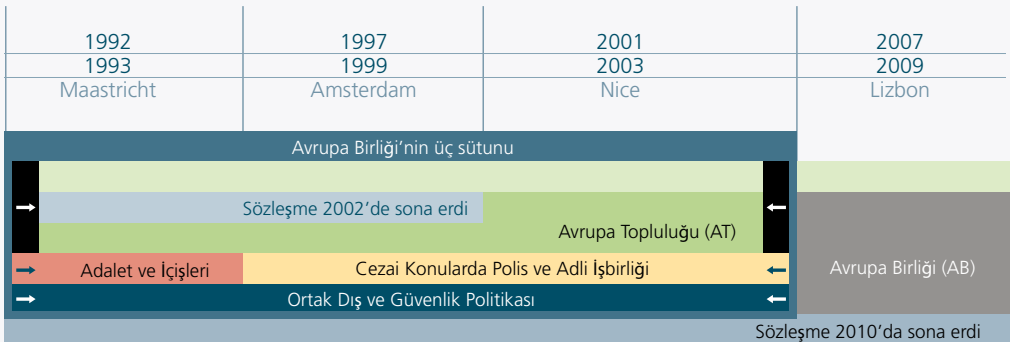
Maastricht Antlaşması (1992)

- Avrupa Birliği'nin kurulması, Ekonomik ve Parasal Birlik üzerinde anlaşmaya varılması
- Birlik vatandaşlığının getirilmesi
- Sosyal politika protokolü
- Parlamente'nin güçlendirilmesi

1986'da Avrupa Tek Senedi'nin yürürlüğe girmesiyle yeni bir can-lılık oluşmuştur. ATS hem sonraki siyasal bütünleşmeyi hem de Eko-nomik ve Parasal Birlik'e giden yolu oluşturdu.

Maastricht 1992 ve
Amsterdam 1997

Kısa bir süre sonra, bir taraftan ATS'nin ortaya çıkardığı bütünleşme dinamik-lerinin etkisi, öte yandan artık on iki-on beş üye devletten oluşan AB'nin karar alma sürecinde yaşadığı zorluklar nedeniyle antlaşmaların Maastricht (1992) ve Amsterdam (1997) Antlaşmalarıyla revize edilmesi yoluna gidilmiştir.

Maastricht Antlaşması (1992) ile siyasal birlik yolunda en önemli adım atılmıştır. Bu adımla Avrupa Toplulukları, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ve Ortak İç ve Adalet Politikası üzerinde bir Avrupa Birliği inşa edilmiştir.

Bütünleşme sürecine giderek daha fazla politika alanları dahil edildi ve karar alma mekanizmasında oy çoğunluğu yöntemi yaygınlaştı. Bu ortamda Avrupa Birliği'nin geleceğinin biçimlendirilmesi ile ilgili üye ülkeler arasında farklı bakış açıları daha belirgin duruma geldi.

Şekil 7: Avrupa Birliği'nin yapısı

Aynı zamanda devlet ve hükümet başkanları bu zamana kadar yapılan antlaşma revizyonlarının AB'nin (Maastricht 1992, Amsterdam 1997, Nice 2002) hareket etme yeteneğini yeterince karşılayamayacağını biliyorlardı. Özellikle 2004'te on yeni ülke üye olunca bunun olanaklı olmayacağı açıktı.

Amsterdam Antlaşması (1997)

- Ortak İç ve Adalet Politikası'nın derinleşmesi ve genişlemesi
- Parlatentonun etkisinin önemli bir oranda genişletilmesi
- Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nda çoğunluk kararının olanaklı olması, ancak ülkelerin veto hakkının da bulunması
- Doğu genişlemesini hazırlamak için gerekli kurumsal reformlar üzerinde anlaşma sağlanamadı

Avrupa bütünleşme sürecine halkın desteğini artırmak için devlet ve hükümet başkanları Laeken Zirvesi'nde (2001) bir Avrupa kurultayının oluşturulmasını kararlaştırdılar. Kurultay 2004'e kadar AB'nin yeni antlaşmalarının temelini oluşturacak bir çeşit Avrupa anayasası hazırlayacaktı. Kurultayın üyeleri üye ülkelerin hükümet ve parlamento üyelerinden, doğu Avrupalı üye olacak ve aday ülkelerden, Avrupa Parlamentosu temsilcilerinden ve Avrupa Komisyonu'ndan oluşacaktı. Kurultay yöntemiyle AB'nin geliştirilmesi daha demokratik ve şeffaf olacaktı. Bundan dolayı kurultaya bir yandan Avrupa ve ülke milletvekilleri dahil edilirken, öte yandan halka açık birçok tartışma forumları düzenlendi.

Kurultay çalışmalarının sonucunda bir anayasa antlaşması hazırlandı. Bu antlaşma Avrupa Anayasası niteliğinde olduğu için bazı ülkelerde diğer antlaşmalarda gerekli olmayan halk oylamasının yapılması gerekti. Kimi ülkeler de gönüllü olarak halk oylaması yaptılar. On sekiz ülkenin antlaşmayı onaylamasına rağmen Fransa ve Hollanda'da yapılan halk oylamalarında çıkan negatif sonuçtan dolayı anayasa referandumu başarısız oldu.

AB'nin reformu için sarf edilen çabalar sonucunda Lizbon Antlaşması kabul edildi. (Bu antlaşma reform antlaşması olarak da adlandırılır). 1 Aralık 2009 tarihinden itibaren Lizbon Antlaşması AB'nin yeni antlaşma temelini oluşturmaktadır.

*Laeken 2001:
Anayasa kurultayı
oluşturuldu*

*2005: Anayasa kabul
edilmiyor*

Lizbon Antlaşması'yla yapılan önemli değişiklikler (1 Aralık 2009'dan itibaren yürürlükte)

- Demokrasinin ve temel hak güvencesinin güçlendirilmesi (Avrupa Parlamentosu'nun öneminin yükseltilmesi ve ulusal parlamentoların katılımlarının güçlendirilmesi, Avrupa vatandaş girişimi, Avrupa Temel Haklar Şartı'nın hukuki bağlayıcılığı)
- Maastricht'in üç sütun yapısının aşılması
- Konsey'de yasa tasarılarının tartışılması ve bunun kamuya açık olmak zorunda olması
- Bakanlar Konseyi kararlarında 2014'ten sonra çifte çoğunluk ilkesinin getirilmesi (hem ülkelerin hem de nüfusun çoğunluğu)
- AB Konsey Başkanlığı'nın oluşturulması
- Avrupa diplomatik servisinin kurulması (Avrupa Dış İlişkiler Servisi)

Proje olarak Avrupa

Avrupa bütünleşme sürecinin önemli gelişme dönemlerine kısa bir bakış, Avrupa'nın bugüne kadar tarihte eşi benzeri olmayan bir proje olduğunu çok açık ortaya koymaktadır. Bu proje (Latince "proiectum" = "ileri atılmak") kıtanın

*Avrupa: Eşi benzeri
olmayan bir proje*

tarihinden kendine gelecek için siyasal bir görev ediniyor ve bunu sürekli geliştiriyor. Avrupa'nın burada ortaya çıkardığı yüksek dinamik klasik uluslararası işbirliğinin çok üzerindedir.

Avrupa'nın özelliği ve eşsizliğinin dayandığı olgular:

- Klasik devletlerarası işbirliğinin ve ulusüstü politikanın kendine özgü bir biçimde hem birlikte hem de yan yana hayat bulması (bkz. Tömmel 2008)
- İşbirliğinin çok hızlı bir biçimde tek bir sektörden, hemen hemen tüm politika alanlarına yayılması
- Bununla beraber Avrupa bütünleşmesinin konuları ve hedeflerinin genişlemesi
- Çok büyük coğrafi genişleme
- Ucu açık ve esnek, ama doğrusal ve salt hedefe odaklı olmayan bir gelişme

Bir projenin destekçilere ihtiyacı vardır. Projenin gelişmesi ve iyileştirilmesi için yeni öneriler gerekmektedir. Ancak bunları yapmadan önce mevcut durumu anlamak gerekmektedir.

2. bölümde sosyal demokrasinin Avrupa politikası ile ilgili beş ilke belirtilmişti. Demokrasi, refah, sosyal denge, sürdürülebilirlik ve barış ilkeleri aynı zamanda aşağıda yapılacak olan analiz ve sonrasında tartışılacak reform önerileri için bir ölçüt işlevi görmelidir.

3.1 Demokrasi: AB'nin Kurumsal Yapısı

Avrupa barış projesinin başarı ve eşsizliği tartışılmaz. Buna karşın, medyada ve anketlerde; AB'nin çok bürokratik, çok antidemokratik, çok liberal, çok güçlü ya da çok zayıf olduğu yönünde eleştirel ifadeler yer almaktadır.

Bir taraftan çok sesli Avrupa eleştirisi bütünleşme sürecinin bir başarısı olarak değerlendirilebilir. Örneğin Avrupa'da barış çok doğal bir konuma gelmiştir. Bundan dolayı yapılan eleştiriler AB'den çok yüksek beklentilerin olmasının bir göstergesi olabilir.

"Bugün kızım 'savaş olmaması için Avrupa'ya ihtiyacımız var' dediğinde bana bakıp şunu söyleyebilir: 'Benim hiçbir zaman Fransa'yı işgal etme hedefim olmadı'. Avrupa'ya barış için gereksinim olduğu genç kuşaklar arasında duygu patlaması yaratmıyor. Çünkü gençler artık Avrupa'da barışın tehlikede olmadığına eminler."
(Sigmar Gabriel 2010)

Diğer taraftan Avrupa eleştirisi gerçekten mevcut olan Avrupa bütünleşmesinin sorunlarına ve yetersizliklerine işaret etmektedir. Şaşırtıcı olan ise, Avrupa'nın siyasal önemi ve yapısının demokratikleşmesi arttıkça, Avrupa Birliği bütünleşme sürecinin başladığı zamana göre vatandaşların daha az destekledikleri izleniminin oluşmasıdır.

AB ve yurttaşlar arasındaki mesafenin nedeni ne olabilir? Bu nedenlerden biri AB'nin fazla karmaşık olmasıyken bir diğeri ise değişme dinamiğinin çok yüksek olması olarak düşünülebilir.

Önceki bölümde gördüğümüz gibi son yirmi yılda antlaşmalarda art arda yapılan değişiklikler kurumsal yapıyı ve karar alma sürecini büyük oranda etkilemiştir. Bundan dolayı Avrupa ile ilgilenmek zorlaşmaktadır.

Peki, şeffaf olmama ve demokrasinin eksikliği nasıl değerlendirilmelidir? Bunu değerlendirebilmek için ilk önce Avrupa kurumlarına ve sürece bir göz atalım.

Önce belirtilmesi gereken şey: Ulusal sistemlere göre AB içinde güç, farklı organlar arasında atipik biçimde dağıtılmıştır (bkz. Tömmel 2008). AB'yi ulusal sistemlerdeki bilinen siyasal kurumlarla karşılaştırmak basitleştirse de daha iyi anlamak için bu yöntem faydalıdır.

Çok sesli Avrupa eleştirisi...

... kısmen başarının bir sonucu mudur?

AB'nin yurttaşlara yabancılaşması

Tipik olmayan güç dağılımı

Şekil 8: Ulusal ve Avrupa kurumları arasındaki bağlantı

Beş AB organı

AB'nin karar alma sürecinde önemli beş organı şunlardır:

- **Avrupa Birliği Zirvesi**
- **Bakanlar Konseyi**
- **Avrupa Komisyonu**
- **Avrupa Parlamentosu**
- **Avrupa Birliği Adalet Divanı**

Toplamda Avrupa Birliği'nin yedi organı bulunmaktadır. Avrupa Sayıştay'ının siyasal süreçteki etkisi az iken, Avrupa Merkez Bankası'nın önemi euro bölgesi krizi nedeniyle oldukça arttı.

Avrupa Birliği Zirvesi

Avrupa Birliği Zirvesi herhalde en tanınan Avrupa kurumudur. Avrupa Birliği Zirvesi üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarından, Komisyon başkanından ve Avrupa Birliği Zirvesi Başkanı'ndan oluşmaktadır.

Avrupa Birliği Zirvesi Başkanlığı makamı ilk kez Lizbon Antlaşması'yla oluşturulmuştur. Başkan Avrupa Birliği Zirvesi tarafından nitelikli çoğunlukla iki buçuk yıl-lığına seçilir ve görev süresi bir kez daha yenilenebilir. Görevleri arasında Avrupa Birliği Zirvesi'ne başkanlık yapmak, yeni konulara işaret etmek ve zirve içinde uzlaşmayı sağlamak bulunmaktadır. Avrupa Birliği Zirvesi'nin ilk sürekli başkan-lığına 2009'da Belçikalı Herman Van Rompuy seçilmişti.

Lizbon Antlaşması'na göre, bir yarıyılıda iki defa toplanması gereken zirve medya tarafından büyük ilgiyle karşılanmaktadır. Avrupa Birliği Zirvesi doğrudan karar alma sürecine dahil olmamakta, daha çok üst organ işlevi üslenmektedir. Avrupa Birliği Antlaşması'nda konuyla ilgili madde şu biçimdedir:

"Avrupa Birliği Zirvesi, birliğin gelişimi için gerekli itici gücü sağlar ve buna yönelik genel siyasal yönelimleri ve öncelikleri belirler. Zirve yasama faaliyetinde bulunmaz." (Madde 15, AB Antlaşması)

Avrupa Birliği Zirvesi'nin görevi Avrupa politikasının genel ilkelerini belirlemek ve AB'nin geleceği için çok temel konularda üye ülkeler arasında uzlaşma sağlamaktır. Zirve örneğin antlaşmaların değiştirilmesi ya da aday ülkelerin üyeliği ile ilgili konularda karar verir.

AB'nin genel siyasal yönünü belirleme açısından bakıldığında zirvenin görev tanımı belki Almanya Başbakanı'nın siyasal yönerge yetkisiyle kıyaslanabilir. Ancak Almanya Başbakanı medisin güvenoyuna gereksinim duyarken Avrupa Birliği Zirvesi diğer AB organlarından bütünüyle bağımsızdır.

Zirve tarafından belirlenen ilkelerin somutlaştırılması ve siyasal karar alma süreci Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu arasındaki işbirliğiyle yapılmaktadır.

Bakanlar Konseyi üye ülkelerin ilgili bakanlarından oluşur. Avrupa Konseyi bütüncül bir organ olmasına rağmen birçok konseyden oluşmakta ve farklı konsey düzenlemelerine sahip bulunmaktadır. Bu ilgili konuya göre ilgili ulusal bakanların bir araya gelmesiyle gerçekleşir. Çevre konseyinde örneğin AB üye ülkelerinin çevre bakanları toplanıp çevre konularını tartışmaktadır.

Avrupa Birliği Zirvesi tarafından belirlenen ilkelerin somutlaştırılıp uygulanabilir duruma getirilmesi Bakanlar Konseyi'nin görevidir. Bunun için hem yasama hem

de yürütme yetkisi bulunmaktadır ve diğer organlarla da (Komisyon ve Parlamento) birlikte çalışmak zorundadır.

Charles de Montesquieu'nun (1689-1755) güç ayrılığı kuramı devlet gücünü **yasama, yürütme ve yargı** diye üçe ayırır. Yasama öncelikle yasaların tartışılmasını ve yürürlüğe konulmasını sağlar. Yürütme yasaların uygulanması görevini üslenir. Yargı ise mahkemelerin yasaya uygun yapılması görevini üslenir.

Bakanlar Konseyi Avrupa Birliği'nin merkezi karar alma ve yasama organından biridir. Ancak Avrupa Parlamentosu yasama sürecindeki yetkisini sürekli artırarak özellikle de Lizbon Antlaşması'yla beraber neredeyse Bakanlar Konseyi ile eşit duruma gelmiştir. Artık çok az alanda, örneğin vergi politikasında Bakanlar Konseyi yalnız karar verebilmektedir.

Üye ülkelerin temsilcileri

Avrupa'nın bütünü içinde Bakanlar Konseyi üye ülkelerin temsil edilmesini sağlamaktadır. Lizbon Antlaşması'ndan sonra Bakanlar Konseyi kararlarını ilkesel olarak nitelikli oy çoğunluğu ile almaktadır. Sadece bazı istisnai durumlarda kararlar oybirliği ile alınmaktadır.

1 Kasım 2014'ten itibaren nitelikli çoğunluk sistemi "çifte çoğunluk" diye adlandırılan bir sistemi benimsemiştir: AB üye ülkelerin en az % 55'ini (yani yirmi sekiz ülkeden on beşini) ve bu ülkelerin toplam AB nüfusunun % 65'ini gerektiren bir çoğunluğu gerekli kılar. Bu bir ülkenin iradesine karşı bağlayıcı kararların alınabileceği anlamına gelmektedir. Aynı zamanda Konsey'in aldığı bu tür bir karar klasik devletlerarası ilişkilere benzememektedir, ulusüstü bir karaktere sahiptir. Bakanlar Konseyi'nin özelliği de bu çifte konumundan kaynaklanmaktadır. Konsey bir taraftan ulus devletin çıkarlarını savunan temsilciliğini diğer taraftan ise AB'nin bütüncül yapısında karar alma ve uzlaşma organı görevlerini üslenmektedir.

	AVRUPA				ALMANYA		
	Avrupa Parla- mentosu	Bakanlar Konseyi	AB Adalet Divanı	Komisyon	Hükü- met*	Parla- mento	Anayasa Mahke- mesi
Yasama	X	X		X		X	
Yürütme		X		X	X		
Yargı			X				X

* Eyalet hükümetleri Federal Konsey aracılığıyla yasama sürecine dahil olmaktadır. Böylece yasama görevleri de bulunmaktadır.

Şekil 9: AB ve Almanya'da güç dağılımı ve güç bağlantıları

Bakanlar Konseyi'ni Almanya'nın siyasal kurumlarıyla karşılaştırmak kolay olmamaktadır, çünkü konsey hem yasama hem de yürütme görevleri üslenmektedir. Yürütme yetkisinden dolayı Alman hükümetine benzemektedir. Çünkü ikisi de yasaların uygulanmasından sorumludurlar. Aynı zamanda yasama görevi olduğu için de Almanya parlamentosuna benzemektedir. Almanya'da sadece parlamento (Bundestag) ve kısıtlı konularda da Federal Konsey (Bundesrat) yasama yetkisine sahiptir.

Aslında Bakanlar Konseyi en çok Federal Konsey'le kıyaslanabilir, çünkü Federal Konsey Almanya'nın iki katmanlı yasama sisteminde eyaletleri temsil eder. Birinci katman (Almanya'da Bundestag) Avrupa düzeyinde Avrupa Parlamentosu'dur.

Bakanlar Konseyi'nde kararların genelde nitelikli çoğunlukla alınması bütünleşme sürecini kolaylaştırmaktadır. Demokrasi kuramları açısından bakıldığında bu sisteme eleştiri getirilebilir, çünkü yurttaşlar bazı durumlarda başka ülke hükümetlerinin verdiği kararları kabul etmek zorundadırlar.

Bu durum özellikle nitelikli oy çoğunluğuyla ve Avrupa Parlamentosu'nun onayı olmadan alınan kararlar için geçerlidir. Ancak bu tip kararlar çok ender alınmaktadır. Buna göre Konsey'in demokratik meşruiyeti dolaylı ve eksiktir.

Lizbon Antlaşması'na kadar bakanların Konsey'deki oy kullanımıyla ilgili yurttaşların bilgileri olmamaktaydı. Böylece sorunlu kararlar ile ilgili sorumluluk almayıp "suçu" genelde "Brüksel"e atabilirlerdi. Çünkü kendilerinin nasıl oy verdiği bilinmiyordu. Avrupa Konseyi'nin karar alma sürecinin kamuya açık olması ve Avrupa Parlamentosu'nun yetkisinin artması sayesinde alınan kararlar ile ilgili sorumluluk almama pratiğinin önüne geçilmiştir.

"Aslında Avrupa projesi de başarısız olabilir, çünkü bunu daha iyi bilmesi gereken kişiler Avrupa üzerine kötü ve yanlış şeyler söylemektedirler. [...] Bu bir tür suç oyunudur: İyi şeyler başkentlerden gelir – kötü şeyler ise Brüksel'den gelir." (Martin Schulz 2013a)

Yine de bir Avrupa kamuoyunun olmaması büyük sorun oluşturmaktadır. Yurttaşların siyasal karar alma sürecine katılabilmeleri ve onu kontrol edebilmeleri için demokratik kamuoyuna gereksinimi vardır. Ancak bu kamuoyu Avrupa düzeyinde çok zayıf kalmaktadır.

Okuma önerisi:

Ansgar Klein u.a.
(Hg.) (2003), *Bürger-schaft, Öffentlich-keit und Demokratie in Europa*, Opladen.

Tartışma

Yurttaşların demokratik katılımı ve siyasetin kamuoyu tarafından kontrol edilebilmesi için siyasal kamuoyu belirleyici unsurdur. Avrupa’da böyle demokratik bir kamuoyunun nasıl oluşabileceği hakkında lütfen düşünün. Avrupa kamuoyu ya da ulusal kamuoyunun Avrupalılaşması nasıl gerçekleştirilebilir?

Görev: Siz “Avrupa Haberleri” adlı günlük çıkan bir gazetenin genel yayın yönetmeni olsaydınız gazetenizde hangi bölümler olurdu?

Avrupa Komisyonu yasa taslağı hazırlayarak yasama sürecini başlatmadan Bakanlar Konseyi bir şey yapamaz. Almanya’daki parlamentoların aksine Konsey’in yasamayı başlatma yetkisi yoktur. Bu yetki ilke olarak sadece **Avrupa Komisyonu’na** aittir.

Hem Avrupa Parlamentosu hem de Bakanlar Konseyi, Komisyon’a bir alanda yasama sürecini başlatması için çağrıda bulunabilir. Ancak Komisyon’un bu çağrıya yanıt vermesi bütünüyle kendisine bağlıdır.

*Avrupa
Komisyonu*

Lizbon Antlaşması’ndan bu yana Avrupa Komisyonu Avrupa Vatandaş Girişimi tarafından bir konuyla ilgili yasama sürecini başlatması için mecbur koşulabilir. Bunun gerçekleşmesi için AB vatandaşlarının bir sene içinde üye ülkelerin en az dörtte birinden bir milyon imza toplamaları gerekmektedir.

Wilhelm Haferkamp (1923-1995) bir Alman sendikacı ve SPD politikacısıydı. Haferkamp DGB’de (Alman Sendikalar Birliği) eyalet başkanlığı yaptı ve 1967’ye kadar genel merkezde ekonomi müdürü olarak çalıştı.

Haferkamp ilk sendikacı olarak 1967’de AT-Komisyon üyeliğine atandı ve 1985’e kadar da görevine devam etti. Komiser olarak görev alanları enerji politikası, ekonomi, maliye, bütçe ve dış ilişkileri kapsamıştı. Ayrıca 1970’ten sonra Komisyon başkan yardımcılığı da yapmıştır.

*Bütünleşmenin
motoru*

Yasama sürecini başlatma yetkisiyle Komisyon’un elinde bütünleşme sürecini kendi istikametinde yönlendirmek için önemli bir araç bulunmaktadır. Bundan dolayı Komisyon sıklıkla bütünleşmenin motoru olarak tanımlanmaktadır.

*“Antlaşmaların
Koruyucusu”*

Komisyon her alanda yasama sürecini başlatma yetkisinin yanında yürütme görevleri de üstlenmektedir. Ancak bu alanların ortaklaşmış [ulus devletlerin değil AB’nin yetkisinin olduğu] alanlar olması gerekmektedir. Komisyon örneğin yasaların uygulanmasını ve antlaşmalara uyulmasını kontrol ettiği için “Antlaşmaların Koruyucusu” ismini almıştır.

Komisyon aynı zamanda temsil görevi de üstlenmektedir. Örneğin, birliği uluslararası örgütlerde (Dünya Ticaret Örgütü gibi) temsil eder ya da üçüncü ülkelerle ticaret antlaşmaları imzalar. Ancak bazı alanlarda sadece organizasyon/koordinasyon görevi bulunmaktadır.

Bugün Avrupa Komisyonu yirmi sekiz üyeden oluşmaktadır. Ulusal hükümetlerin önerdiği bir başkan ve yirmi yedi komiser (her ülke bir komiser) Komisyon'u oluşturmaktadır. Lizbon Antlaşması'na göre (Madde 17, (5) ABA) 1 Kasım 2014'ten itibaren Komisyon, başkan ve Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilci de dahil olmak üzere üye ülkelerin üçte ikisi kadar olacaktır. Buna göre Komisyon üyeleri kesinlikle eşit olan bir rotasyon ilkesine göre seçilecektir. Ancak AB devlet ve hükümet başkanlarının Mayıs 2013'te aldıkları bir kararla bu küçülme belirsiz bir süre ertelendi.

Komisyon, çalışmalarında meslektaşlık ilkesine göre hareket etmektedir. Bunun anlamı alınan bütün kararların ortak uzlaşmaya dayalı olmasıdır. Avrupa kurumları sistemi içinde Komisyon'un rolü hem güçlendi hem de Bakanlar Konseyi'ne ve Avrupa Parlamentosu'na bağımlı duruma geldi.

Komisyon, ulusüstü kurum olarak ne üye ülkeler ne de Avrupa Parlamentosu tarafından kontrol edilmemek üzere tasarlanmıştır. Ayrıca yasama ve yürütme fonksiyonuyla geniş kapsamlı siyaseti yönlendirme olanağına sahiptir.

Komisyon'un Avrupa Birliği sisteminin işleyişi hakkında büyük bir bilgi avantajı bulunmaktadır ve geniş çaplı bir komiteler ağına sahiptir. Bundan dolayı da AB sistemi içinde bütünleştirici bir rol üstlenebilmektedir. Çoğu kez yasama sürecini başlatmadan önce farklı çıkarları (örneğin istişare ederek) birleştirir ve amacını uzman raporlarıyla destekler (bkz. Tömmel 2008).

Diğer taraftan artık Komisyon'un ilkesel olarak Bakanlar Konseyi ve parlamentonun kararlarına gereksinimi bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa yasalarının uygulanması için üye ülkelerin hükümetleri ve bürokrasisine de muhtaç olmaktadır.

Komisyon yürütme görevi açısından en çok Alman hükümeti ile karşılaştırılabilir.

Ancak Komisyon dolaylı demokratik meşruiyete sahiptir, çünkü üyelerinin ulus devlet hükümetlerince önerilmesi ve Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanması gerekmektedir. Avrupa Parlamentosu ilk kez 2014'te, Avrupa Birliği Zirvesi'nce önerilen ve Avrupa seçimlerini dikkate alan bir Komisyon başkanı seçecektir.

yirmi sekiz komiser

Meslektaşlık ilkesi

Komisyon'un bilgi avantajı

Avrupa Parlamentosu

Avrupa Parlamentosu (AP) ulus devletlerde yapılan AP seçimlerinde belirlenen Avrupa parti gruplarından oluşmaktadır. Ülkelerin AP milletvekili sayısı ülke nüfusuna orantılı seçilmektedir. Ancak küçük ülkelere avantaj tanınmıştır çünkü kesin orantılılık ilkesi AP milletvekili sayısının çok fazla yükselmesine neden olacaktır. Lizbon Antlaşması 2014'ten sonra 751 Avrupa milletvekili öngörmektedir.

Ülkelere göre milletvekili sayısı (Mayıs 2014'ten sonra geçerli)

Belçika	21	Malta	6
Bulgaristan	17	Hollanda	26
Danimarka	13	Avusturya	18
Almanya	96	Polonya	51
Estonya	6	Portekiz	21
Finlandiya	13	Romanya	32
Fransa	74	İsveç	20
Yunanistan	21	Slovakya	13
İrlanda	11	Slovenya	8
İtalya	73	İspanya	54
Hırvatistan	11	Çek Cumhuriyeti	21
Letonya	8	Macaristan	21
Litvanya	11	Birleşik Krallık	73
Lüksemburg	6	Kıbrıs	6
Toplam 751 milletvekili		751	

Avrupa Parlamentosu içinde yer alan farklı ülkelere seçilen Avrupa milletvekilleri siyasal görüşlerine göre grup oluşturmaktadırlar. Bir grup oluşturabilmek için üye ülkelerin dörtte birinden gelen en az yirmi beş milletvekili gerekmektedir. Böylece gruplar ülkeler üzeri bir yapıya sahip olurlar.

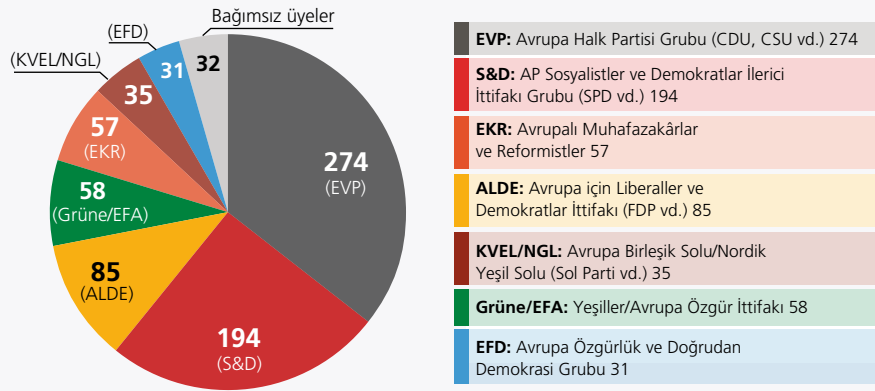
Katharina Focke (*1922 Bonn) Alman politikacı ve SPD üyesi. Focke 1972-1976 yılları arasında Gençlik, Aile ve Sağlık Bakanlığı yapmıştır.

Focke 1979'da AP'nin ilk doğrudan yapılan seçimlerinde aday olmuş ve 1989 yılına kadar da parlamentoda kalmıştır. Focke'nin çalışma alanını Avrupa'nın kaynaşması ve Kuzey-Güney ilişkilerinin iyileştirilmesi olmuştur. Bundan dolayı da kamuoyunda "Miss Europa" olarak tanınmıştır.

Bir grup, farklı ülke milletvekillerinden oluşmaktadır. Bu da Avrupa siyasi parti gruplarının ulus devletlerden daha heterojen olmasına yol açmaktadır. Örneğin “Avrupa Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı”nda Fransız sosyalistler, Britanyalı işçi partililer ve Alman sosyal demokratlar bulunmaktadır.

Farklı ulusal arka planlara rağmen Avrupa milletvekilleri ulus devlet çıkarları doğrultusunda değil, kendi siyasal grubunun tutumuna göre oy kullanmaktadırlar (Noury 2002).

Avrupa Parlamentosu’nda milletvekili dağılımı 2009-2014

Kaynakça: www.europarl.europa.eu (Güncellenme tarihi: 28 Ocak 2014)

Şekil 10: Avrupa Parlamentosu’nda milletvekili dağılımı 2009-2014

Avrupa Parlamentosu AB vatandaşları tarafından seçilen tek AB organıdır. Parlamento en çok Almanya Parlamento’suyla kıyaslanabilir. En azından halkı temsil eden birinci katmanı ile. Buna karşın eyaletleri temsil eden ikinci katman da Avrupa Konseyi ya da Avrupa Birliği Zirvesi’yle kıyaslanabilir. Ancak AP’nin AB’nin kurumsal sistemi içindeki rolü Almanya Parlamentosu’nun Alman siyasal sistemi içindeki güçlü rolü karşısında zayıf kalmaktadır.

Uzun zaman AP’nin sadece danışma rolü bulunmaktaydı, ancak Maastricht Antlaşması’yla (1992) başlayarak AB yasama sürecinde yetkilerini sürekli artırmayı başarmıştır.

Doğrudan seçilen tek organ

Lizbon Antlaşması'yla AP'nin yasama yetkisi daha da artırıldı, bu yetkiyle AP her yasama sürecine dahil olabilecek ve yasaların yürürlüğe girmesi hakkında karar verebilecektir. Ortak karar alma usulü Lizbon Antlaşması'yla olağan yasama süreci olarak belirlenmiş ve böylece de güçlendirilmiştir. Buna ek olarak kırk alanda (örneğin enerji politikası ve göç politikası) daha uygulanmaya başlanmıştır. Bu da AP'nin neredeyse her politika alanında Bakanlar Konseyi'yle eşit biçimde Komisyon'un yasa teklifleri üzerinde karar alma yetkisinin olduğunu göstermektedir.

Parlamento'nun yasama sürecinde Bakanlar Konseyi'ne karşı başarılı olabilmesi için kararlarını basit ya da mutlak çoğunlukla alması gerekir. Bu durum uygulamada iki büyük siyasal grubun çoğu kez birlikte oy kullanmalarına yol açmakta, hatta kullanmalarını zorunlu kılmaktadır.

Avrupa Parlamentosu hükümet ve muhalefet gruplarını tanımamaktadır. Çünkü parlamentoda bir Avrupa hükümeti seçilmemektedir.

Demokrasi açısından bakıldığında Avrupa partilerinin yurttaşlar tarafından çok az dikkate alınması sorun oluşturmaktadır. Bu kuşkusuz Avrupa seçimlerinin ulusal düzeyde yapılması ve yurttaşların da ulusal partileri seçmesinden kaynaklanmaktadır. Bu uygulamayla aslında bir Avrupa grubunun seçildiği de anlaşılmamaktadır.

AP'nin yasama görevinin yanında bir de diğer AB kurumlarını kontrol etme fonksiyonu var. Bu fonksiyon özellikle Avrupa Komisyonu'nun kontrol edilmesinde önemli. AP, Komisyon'a ve Konsey'e soru sorabilir, araştırma komisyonu oluşturulmasını isteyebilir ya da güvenoyu oylamasıyla bütün Komisyon'u istifa etmeye zorlayabilir.

Bunun yanında AP'nin bir diğer önemli görevi ise Bakanlar Konseyi ile eşit biçimde bütçenin yasalaşmasına karar vermesi ve bütçenin nasıl harcanacağını kontrol etmesidir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı

Son olarak Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) açıklanacaktır. ABAD Avrupa yasama sürecine doğrudan katılmamakla birlikte bütünleşme sürecinde merkezi bir konuma sahiptir.

ABAD Almanya Anayasa Mahkemesi örnek alınarak bağımsız ve ulusal çıkarlardan serbest bir organ olarak oluşturulmuştur. Buna göre Komisyon'un yanında ABAD Avrupa siyasi sistemi içinde yer alan ikinci tam ulusüstü organdır.

AB'nin bağımsız yargı organı olarak ABAD birlikte yapılan eylemlerin yasallığını izler ve birlik hukukunun homojen bir biçimde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlar. Ancak ABAD kendi inisiyatifıyla hareket edemez, sadece bir dava ya da soru kapsamında aktif olabilir.

ABAD'ın bütünleşme sürecindeki rolü sadece yasal denetimden oluşmamaktadır. ABAD aynı zamanda bütünleşmeyi etkilemiş ve ilerlemesini sağlamıştır.

Bu konuda en önemli örneği AB hukukunun doğrudan etki ilkesinin kabul ettirilmesi oluşturmaktadır. Bu, üye ülkelerin müdahalesi olmadan Avrupa hukukunun her yurttış için doğrudan geçerli olması anlamına gelmektedir. Ayrıca bu örnek topluluk hukukunun¹³ ulusal hukuka göre öncelikli olduğunu göstermektedir.

ABAD ulusal standartların karşılıklı tanınması ilkesi ile iç pazar projesi için önemli bir önkoşul oluşturmuştur. Ancak Avrupa Antlaşmaları'nın ABAD yorumu bütünleşme sürecinde ekonominin liberal yönde ilerlemesini de sağlamıştır.

Lizbon Antlaşması'yla AB'nin Temel Haklar Şartı, Avrupa Birliği için hukuki bağlayıcı konuma gelmiştir. Bu, ABAD'ın artık daha fazla Temel Haklar Şartı'na atıfta bulunabileceği ve bütünleşme süreci için temel hakların daha önemli duruma geleceği anlamına gelmektedir.

ABAD bütünleşme sürecinin ulusüstüleşmesine belirleyici biçimde katkı sağlamıştır. ABAD'ın çok etkili rolü demokrasi kuramı açısından sorunsuz değildir. Bununla birlikte yargının ulusüstüleşmesi ulus devletlerin üst mahkemeleriyle yetki paylaşım sorunu doğurmaktadır. Üye ülkelerin politikacıları ve yargıçları tarafından ABAD'ın kararlarıyla kendisini yürütmenin yerine koyduğu ve yetkilerini aştığı yönde eleştiriler yapılmaktadır (Schmidt/Schünemann 2009: 119).

Genel olarak bakıldığında Avrupa Birliği karmaşık bir yapı izlenimi vermektedir. Literatürde AB "çok katmanlı sistem" olarak açıklanmaktadır. Bu isim bölgesel, ulusal ve Avrupa boyutunun sıkıca birbirine bağlı olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu kavramla AB'nin kesin olarak tanımlanma sorunu aşılmış olur.

13 Bugün artık birlik hukukundan söz etmek gerekir, çünkü Avrupa Topluluğu Avrupa Birliği'ne dönüşmüştür.

Avrupa Birliği'nin kendine özgülüğü, kuruluşuna, özellikle de bu aşamada farklı çıkarların rolüne kadar geri götürülebilir. Görüldüğü gibi Avrupa bütünleşme süreci aktörlerin eylemlerindeki gerilim dolu etkileşimde kendini göstermektedir.

Bir yandan ulusal hükümetler, gücü Avrupa düzeyine devrettiler ancak diğer yandan yeni oluşturulan düzeyi de çok güçlendirmek istemediler ve kendi siyasal etkilerini korudular. Dolayısıyla bu devletler üstü politika yapma isteği ile ulusal çıkarların korunması arasındaki dinamik çok katmanlı sistemi ortaya çıkardı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ve kuruluşundan bu yana AB'nin ekonomik ve siyasal gücü gittikçe arttığı için, meşruiyet sorunlarını çözmesi de çok önemli. Aslında organlarının yapısı ve işleyiş şekliyle demokratik temellerinin zayıf olduğu görülmektedir.

Bunların sosyal demokrasi için anlamı:

2. bölümde açıklanan sosyal demokrasinin demokratik talepleri bugünkü AB'nin yapısıyla sadece kısmen karşılanmaktadır. Bu durumun özellikle öne çıktığı alanlar:

- Avrupa Parlamentosu'nun Avrupa sistemi içindeki göreceli zayıf konumu ve ulusal düzeyde yapılan Avrupa seçimleri
- Kurumların her zaman yürütme ve yasama görevlerinin belirgin biçimde ayırt edilememesi
- Avrupa düzeyinde zayıf kalan siyasi partiler
- Bakanlar Konseyi'nin ve Komisyon'un sadece dolaylı meşruiyetinin olması
- Bakanlar Konseyi ve Komisyon'a karşı Avrupa kamuoyunun kontrol gücünün olmaması

3.2 Refah: Avrupa İç Pazarı

“Topluluğun görevi, ortak bir pazarın kurulması ve üye devletlerin ekonomik politikalarının giderek yakınlaştırılması yoluyla topluluğun bütününde ekonomik faaliyetlerin uyumlu bir biçimde geliştirilmesini, sürekli ve dengeli bir büyümeyi, daha fazla istikrarı, yaşam standardının hızla yükselmesini ve topluluğun bir araya getirdiği devletler arasında daha sıkı ilişkilerin kurulmasını sağlamaktır.”
(AET Antlaşması 1957: Madde 2)

Refah düzeyinin yükseltilmesi AET’nin (1957) kurulmasındaki başlıca nedendi. 1954’te Avrupa Savunma Topluluğu’nun kurulması başarısızlıkla sonuçlanınca ileriki on yıllarda Avrupa bütünleşmesinin itici gücü ekonomik boyut olacaktı.

Ortak pazarın kurulma amacı şüphesiz çok iddialıydı. Mallar, insanlar, sermaye ve hizmetler: Bu alanların hepsinde AET kurucu ülkeleri Fransa, İtalya, Federal Almanya ve Belçika arasında ticaret engelleri özellikle de gümrük vergileri bulunmaktaydı.

Gümrük Birliği, Serbest Ticaret Bölgesi ve mallar için iç pazar

Gümrük Birliği’nin kurulması altı Avrupa ülkesinin ortak pazar yolunda attıkları ilk adımdı. 1959’dan itibaren gümrük vergileri gittikçe azaltılmış ve birbirlerine yakınlaştırılmıştır. 1968’de ise sonunda Gümrük Birliği kuruldu: Kendi aralarında gümrük vergileri kaldırıldı ve üçüncü ülkelere karşı da ortak gümrük vergisi uygulanmaya başlandı. Bu ortak pazara 1973’te Birleşik Krallık, İrlanda ve Danimarka da katıldı.

*AET’nin hedefi
(1957): Refahın
artırılması*

*İlk adım: Gümrük
Birliği*

Negatif bütünleşme

Gümrük Birliği ulusal düzenlemelerin **kaldırılması** ve Avrupa düzeyinde bir sonuca varılmasının başlıca örneğidir. Burada ulusal düzeyde birçok farklı düzenlemenin kaldırılması ve bunun yerine de Avrupa düzeyinde tek bir düzenlemenin getirilmesi söz konusu olduğu için Avrupa bütünleşmesinin bu biçimde ilerlemesine **negatif bütünleşme** denilmektedir. Bu biçimde gerçekleşen entegrasyon Avrupa Birliği’nin ekonomik bütünleşmesi için tipiktir (bkz. Scharpf 1999).¹⁴

Ortak pazar olmasına rağmen uygulamada ülkeler arasında ürünlerin ruhsat verme, sertifikalandırma, norm ve standartlarla ilgili yasal ve teknik farklılıkları bulunmaktaydı. İlgili yasaların uyumlulaştırılması zordu, çünkü antlaşmalar Bakanlar Konseyi’nde oybirliğiyle değiştirilebiliyordu.

14 Pozitif bütünleşme için bkz. Bölüm 3.3

Bundan dolayı 1986'da Avrupa Tek Senedi (ATS) imzalandı. Bu antlaşmada artık ortak pazardan söz edilmiyordu. Bundan sonra bir iç pazarın gerçekleştirilmesi söz konusuydu. Antlaşma iç pazarın gerçekleştirilmesi için nitelikli çoğunluk sisteminin yaygınlaştırılmasını öngörmüştü. Böylece tek bir ülkenin veto koyması olanaklı olmuyordu.

1992'de iç pazarın gerçekleştirildiği duyuruldu. Günümüzde mallar ve ürünler için de farklı düzenlemeler bulunmakla beraber, hemen hemen bütün Avrupa normları üye ülkeler tarafından kabul edilerek Avrupa çapında geçerli olmuştur.

Ortak para

Ortak pazarın kurulması aslında ortak bir para birimini de akıllara getirmektedir. Aynı zamanda para güçlü bir ulusal kimliği sembolize etmekte ve ekonomiyi yönlendirmek için de önemli bir araç oluşturmaktadır. Bundan dolayı ulusal para birimlerinden vazgeçmek için özel nedenlerin olması gerekmektedir. Dünya Para Sistemi 1960'lar ve 1970'lerin başında önemli bir krizin içindeydi ve bu kriz 1973'te Bretton-Woods Sistemi'nin çökmesiyle sonuçlandı.

Bretton-Woods Sistemi: 1944'te Amerika'nın küçük bir sahil kasabası olan Bretton-Woods'ta savaş dönemi sonrasında uluslararası finans mimarisi kararlaştırılmıştır. Antlaşmanın özünü döviz kuru dalgalanmasını önlemek için kuru Amerikan dolarına sabitlenen bir uluslararası para sistemi oluşturmuştu. Uluslararası kredi sağlama ve finans piyasasını düzenleme kuruluşları olarak Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası kuruldu. Bretton-Woods Sistemi 1973'e kadar devam etmiş ve döviz piyasalarındaki dalgalanmalardan sonra döviz kurlarının dolara sabitlenmesi kaldırılmak zorunda kalmıştır.

Döviz kurları çok dalgalanıyordu. Böylece ticaret yapmak zorlaşıyor ve ekonominin istikrarı tehlikeye giriyordu. Bu dönemde bir "Avrupa Para Yılanı" düşüncesi doğdu (resmi adı "döviz kuru mekanizması").

Ulusal paralar ve ABD doları arasındaki döviz kuru belirli marj arasında belirlenen bir kura göre dalgalanabilir. 1972'de yürürlüğe giren bu sistem ülkelerdeki farklı gelişmelerden ve doların da güçlü bir biçimde devalüe (değerinin düşmesinden) olmasından dolayı sürdürülemedi. Buna karşın para yılanının Avrupalı üye ülkeleri, döviz kurlarının kendi aralarında dar bir koridor içinde dalgalanmasının sınırlandırılması yönünde karar aldılar.

Bu sistemi temel alarak 1979’da “Avrupa Para Sistemi” (APS) kuruldu. APS’nin kurulması o zamanki Almanya Başbakanı Helmut Schmidt, Fransa Cumhurbaşkanı Valery Giscard d’Estaing ve Komisyon Başkanı Roy Jenkins’in inisiyatifiyle gerçekleştirildi.

APS’nin kurulmasıyla birlikte ortak bir para birimi getirildi: ECU (APB-Avrupa Para Birimi). Bu para yalnızca banka parasıydı. Kağıt ve madeni para biçiminde yoktu, sadece hesaplama birimi olarak kullanılıyordu.¹⁵

ECU 1 Ocak 1999’da euronun yürürlüğe girmesine kadar kullanılmaya devam etti. Euro ise önce banka parası olarak hayata geçti. 1989 yılında Avrupa Komisyonu

Jacques Delors (*1925) Fransa Sosyalist Partisi’nin bir politikacısıdır. 1979’dan 1981’e kadar ilk doğrudan seçilen Avrupa Parlamentosu’nda Fransa Sosyalist Partisi’ni temsil etmiş, 1981- 1984 yılları arasında ise Fransa’da ekonomi ve maliye bakanlığı görevinde bulunmuştur.

Jacques Delors 1985’te Avrupa Komisyonu Başkanı oldu ve görev yaptığı dönemde Avrupa’da önemli reform adımları atıldı. Bunlardan bir tanesi 1987’de yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi’dir ve Ekonomik ve Parasal Birlik’in üç aşamada gerçekleşmesini öngören Delors Raporu (1989) da onun adını taşımaktadır.

Başkanı Jacques Delors başkanlığında Delors Raporu hazırlandı ve raporda Ekonomik ve Parasal Birlik’in üç aşamada gerçekleştirilmesi konusu karara bağlandı. Üçüncü aşama ise nakit paranın yürürlüğe konmasını kapsıyordu. Nihayetinde 1 Ocak 2002’de euro nakit para olarak kullanılmaya başlandı.

1999’dan itibaren para politikası Avrupa Merkez Bankası (AMB) tarafından kontrol edilmektedir. Paranın değerini korumak

için Para Birliği üyelerinin Maastricht kriterlerini yerine getirmesi gerekmektedir.

Bu bütçe açığının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla’nın (GSYİH) % 3’ünden fazla olamayacağı ve toplam borçların GSYİH’nin % 60’ını geçemeyeceği anlamına gelmektedir.

İstikrar ve Büyüme Pakti 1997’de bazı sosyal demokrat partilerin özellikle de Fransız sosyalistleri ve SPD’nin bu paktı yeterince esnek bulmamalarına rağmen kararlaştırıldı. Aynı zamanda bu partiler paktın genişletilerek ekonomi politikasının koordinasyonunu sağlayacak bir yapıyı ya da bir “ekonomi hükümetinin” kurulmasını talep etmişlerdi. Bazı durumlar için İstikrar Pakti 2005’te reforma tabi tutuldu. Bugün de belirli durumlarda Maastricht kriterlerini çiğnemek genellikle

1999: Euro geliyor

İstikrar ve Büyüme Pakti

¹⁵ Özel baskı olarak birkaç ECU-madeni parası vardı. Ancak bunlar resmi ödeme aracı değildi.

yasal sürecinin başlatılmasını beraberinde getirmiyor. Bu durum örneğin ekonominin uzun süre küçülmesi ya da az büyümesi, eğitim ve araştırma alanlarına yapılan özel yatırımlar ya da sosyal sistemlerin reforma tabi tutulması kapsamında geçerlidir. Senelik bütçe açığının yanında “konjonktürel etkilerden arındırılmış senelik yapısal bütçe açığı” da daha fazla dikkate alınmaktadır. Bu değer normal bütçe açığından farklı olarak büyüme ve daralma dönemlerinde açığın geçici olarak aşırı yüksek ya da düşük olmasını dikkate alır. Euro bölgesi üyeleri bütçe açığının milli gelirin % 0,5’ni aşmaması gerektiğini kararlaştırdılar.

2010’dan sonra İstikrar ve Büyüme Pakti euro krizi bağlamında çoğu kez sertleştirildi ve de genişletildi. Artık devlet borcunu azaltmak için ayrıntılı kurallar geçerlidir. Bir ülkeye karşı aşırı açık prosedürü ve mali cezaların uygulanması kolaylaştırılmıştır. Sürecin başlatılmasına karşı nitelikli çoğunluk yoksa Bakanlar Konseyi’nde karar kabul edilmiş sayılacaktır. Makroekonomik dengesizliklere karşı yeni bir erken uyarı sistemi kuruldu. Bu ülkeler arasında ortaya çıkan dengesizlikler örneğin bir ülkenin ihracatının ithalatından daha fazla olduğunda ya da tam tersi olduğunda gerçekleşmiş sayılmaktadır. Büyüme Pakti Avrupa Sömestri’nin bir parçası olmuştur. Başka bir pakt olan Mali Pakt ile euro bölgesi üyeleri ulusal düzeyde borç frenlerinin getirilmesini kararlaştırmışlardır.

Avrupa Sömestri; her yılın başından itibaren altı aylık süre içinde gerçekleşen bir dönemdir. Bu süreçte Avrupa ülkeleri belirli alanlarda kesin olarak belirlenmiş bir model ve döngü içinde politikalarını koordine etmektedirler. Örneğin üye ülkelerin bütçe taslaklarını kendi ulusal parlamentolarından geçirmeden önce Avrupa Komisyonu’na göndermeleri gerekmektedir.

Borç freni; anayasal düzeyde devletin belirli bir oran dışında çoğunlukla borç almaması anlamına gelir. Bunu savunanlar borç frenini devletin uzun vadede borçlarını azaltabileceğini sağlayacak etkin bir araç olarak görmektedirler. Borç frenini eleştirenler ise eğitim ve altyapı gibi geleceği ilgilendiren alanlarda yatırımların yapılamayacağını öne sürmektedirler. En azından sadece giderlere odaklanılırsa ve gelirler ihmal edilirse bu durumun böyle olacağı öngörülmektedir.

Kişilerin serbest dolaşımı

Schengen Antlaşması’nın ekonomik hedefi işçilerin serbest dolaşımının sağlanmasıydı. Ancak yurttaşların zihninde 26 Mart 2006’da seyahatlerde sınır kontrollerinin kaldırılması kalacaktır.

14 Haziran 1985'te o zamanki on AT ülkesinden beşi (Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg) Lüksemburg'da Schengen kasabasının yakınlarında Schengen Antlaşması olarak bilinen antlaşmayı imzaladılar. 1990'da insanların sınırda kontrol edilmesinin azaltılması ile ilgili daha fazla ayrıntı belirlendi; 1997'den sonra Amsterdam Antlaşması'yla ise Schengen Antlaşması Avrupa Birliği Hukukunun bir parçası haline geldi.

2009'da yürürlüğe giren "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı" ile kişilerin serbest dolaşımı ve mesken yerini seçme özgürlüğü bir temel hak konumuna gelmiştir.

İşçilerin serbest dolaşım hakkı ile her AB vatandaşı birliğin her ülkesinde çalışma hakkına sahip oldu. İşçiler hizmet sunmak için (bkz. hizmetlerin serbest dolaşımı) geçici olarak, çalışarak ya da ikamet ederek sürekli başka bir ülkede kalabilirler.

Ancak ülkelerin farklı eğitim sistemleri ve farklı standartta diplomalarının olması sorun yaratmaktaydı. Üye ülkeler 80'li yıllardan itibaren giderek eğitim belgelerini karşılıklı tanımaya başlamışlardı. Sosyal sigortalara (örneğin emeklilik hakkı) karşı olan haklarını başka bir ülkeye taşımak güvence altına alınmıştı, ancak bu konuda da çok farklı ve karmaşık düzenlemeler mevcuttu. AB'de işçilerin serbest dolaşım hakkının temel hak olmasına rağmen işçilerin hareketliliği göreceli olarak düşüktü.

İşçi hareketliliğinin düşük olmasına karşın Doğu Avrupa genişlemesinden sonra birçok ülkede yeni üye ülkelerden gelecek kontrolsüz işçi göçü kaygı yaratmıştı. Gelen işçilerin düşük ücretle çalışacakları ve böylece yerleşik işçileri işsizliğe sürükleyecekleri korkusu hakimdi. "Polonyalı tesisatçı" sadece Almanya'da değil aynı zamanda Fransa'da ve Büyük Britanya'da da bu kaygıların sembolü oldu.

Bundan dolayı eski AB ülkelerinin istihdam piyasalarını korumak için en fazla yedi yıllık bir geçiş dönemi için yeni üye ülkelerden gelen işçilere istihdam piyasalarının kapatılabileceği düzenlemesi yapıldı.

Almanya ve Avusturya bu düzenlemeyi bütün sektörler için uyguladı. Danimarka, Belçika, Fransa, Hollanda ve Lüksemburg sadece bazı sektörlerde bu düzenlemeyi uyguladı. Ayrıca bu ülkelerde geçiş dönemi hakkı tam kullanılmadı. Diğer ülkeler ise herhangi bir kısıtlama getirmediler. 2004'te AB'ye üye olan on ülke için 2010'da işçilerin serbest dolaşım hakkı yürürlüğe girdi. 2014'ten itibaren bu hak 2007'de AB üyesi olan Bulgaristan ve Romanya için de geçerli oldu.

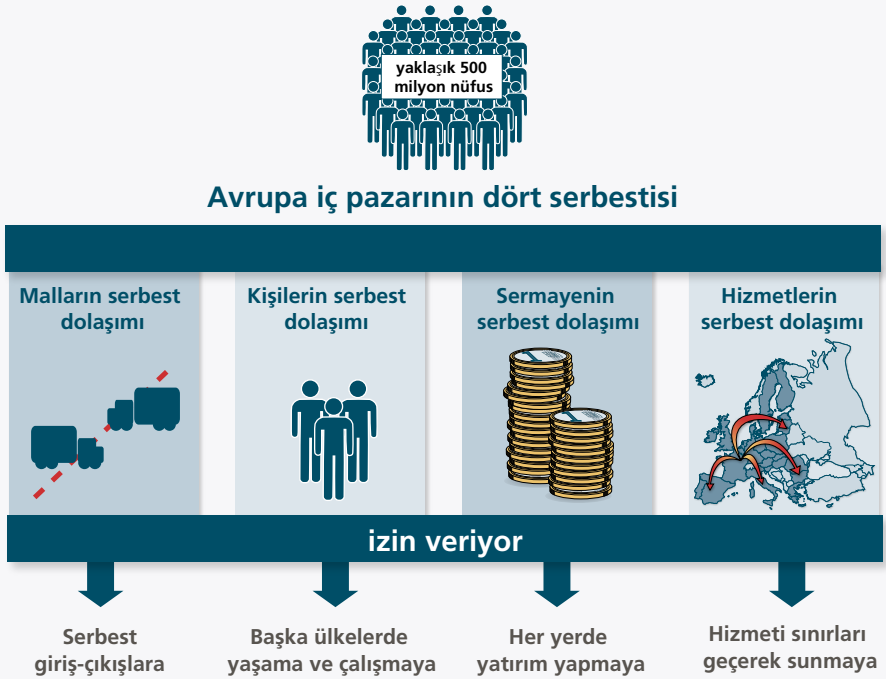
*İşçilerin serbest
dolaşımı*

*Polonyalı tesisatçı
korkusu*

Hizmetlerin serbest dolaşımı

İşçilerin mesken yerini seçme özgürlüğü kapsamında eğitim belgelerinin farklı olması sorunu bulunmaktadır. Geçici olarak başka bir Avrupa ülkesinde sunulan hizmetler için bu sorunlar daha büyüktü: Kimin toplu sözleşmeleri ve asgari ücreti geçerli olacaktı? Hangi dinlenme süresi düzenlemesine uymak gerekir, hangi izin hakkı geçerlidir, hangi sağlık ve güvenlik standartlarının uygulanması gerekmektedir? Hizmet sunanın ülkesinin düzenlemeleri (kaynak ülke ilkesi) mi yoksa hizmetin sunulduğu ülkenin (ev sahibi ülke prensibi) kuralları mı geçerli olacak?

Varış ülke prensibi uzun zaman geçerli olmuştur. 2004'te Avrupa Komisyonu Bolkenstein Yönergesi'yle kaynak ülke prensibine geçmeyi kabul ettirmek istedi. Özellikle ücretlerin yüksek ve sosyal standartların kapsamlı olduğu ülkelerde hizmet sektöründe yoğun rekabet yaşanacağı kaygısı vardı. Hizmet sektörünün çerçevesinin belirlenmesine göre çalışanların % 70'ini kapsayacağı varsayılmaktaydı. Bundan dolayı 2006'da yürürlüğe giren Hizmet Yönergesi'yle kaynak ülke ilkesinden vazgeçildi.

Şekil 11: İç pazarın dört serbestisi

Sermayenin serbest dolaşımı

Ortak pazar dūřüncesi malların, hizmetlerin ve işçilerin Avrupa Birlięi'nde serbest dolaşımı yanında sermayeyi de kapsamaktaydı ve sermayenin serbest dolaşımına para transferleri (havale) yanında arsa, şirket, hisse senedi ve başka birçok şeyin satın alınabilmesi de dahildi. Sermaye nerede en verimli bir biçimde kullanılabiliirse oraya gidilebilecekti.

1988'de çkarılan bir yönergeyle sermayenin AB içinde dolaşımının liberalleştirilmesi büyük ölçüde tamamlandı. Bu düzenlemede vergi hukukunu ilgilendiren konular yer almadı.¹⁶

İç pazarın eksikleri ve sorunları

Avrupa iç pazarının açıklanan dört serbestisi artık temel haklar kategorisine girmişti ve kuşkusuz aynı ortak para gibi, birçok alanda ekonomik refahı artırmışti. Bunlar Avrupa Birliği vatandaşlarını birbirlerine yakınlaştırmış ve bazı alanlarda da özgürlüğün artmasını sağlamışti. Bununla birlikte iç pazarın yürürlüğe girme-siyle ilgili sorunlar yer almaktadır ve bugüne kadar da bu sorunlar çözölmemiştir.

Hizmetlerin serbest dolaşımı birçok dava konusu olarak Avrupa Birliği Adalet Divanı'na kadar gitti. Örneğin: İsveç'teki Vaxholm şehrinde bir okul yapılacaktı. İhaleyi Letonya'lı şirket Laval aldı ve okulu inşa etmeleri için de İsveç'teki şubesine Letonya'dan işçi gönderdi.

İsveçli inşaat işçileri sendikası Letonya'lı işçilerin İsveç'te geçerli olan toplu sözleşmeye göre ücretlerinin ödenmesini kabul ettirmek için greve gitti. Laval bunun yasa dış olduğunu söyleyerek yargıya başvurdu. Laval'a göre hizmetlerin serbest dolaşımı Avrupa Antlaşmaları tarafından güvence altına alınmışti. Laval'ın ihaleyi almasındaki cazip olan şey tam da İsveç'te geçerli olan yüksek ücretleri ödememek ve yüksek iş standartlara tabi olmamaktı.

ABAD 18 Aralık 2007 tarihli kararında grevin yasak bir eylem olduşurduğunu ve yabancı şirketlerin toplu sözleşme yapmaya ya da mevcut toplu sözleşmeleri tanımaya zorlanamayacağına hükmetti. Bu hizmetlerin serbest dolaşımı ilkesine aykırıdır. Bu ulus devletlerin sosyal politika ve çalışma düzenlemelerinin altını oya-cak bir düzenleme oluşurmaktadır. Burada sosyal demokrasi açasından sorunlu olan şey ekonomik boyutun sosyal boyutun önüne geçmiş olmasıdır. Benzer biçimde ABAD Viking, Rüffert ve Luxemburg davalarında karar verdi. Bu davalar

16 Macaristan, Çekya, Slovakya, Letonya, Litvanya ve Estonya için 2011'e, Polonya için ise 2016'ya kadar tarım ve orman arazilerinin satın alınabilmesi için bir geçiş dönemi kararlaştırılmışti.

Okuma önerisi:

Sebastian Dullien

(2010), *Ungleich-*

gewichte im Euro-

Raum, akuter Hand-

lungsbedarf auch

für Deutschland, FES

(Hg.), WISO Diskurs,

Bonn.

Bundeszentrale für

politische Bildung

(2012), Europäische

Union, Informatio-

nen zur politischen

Bildung, Heft 279,

Bonn, S. 16–32.

Klaus Busch (2012),

Scheitert der Euro?:

Strukturprobleme

und Politikversagen

bringen Europa an

den Abgrund, FES

(Hg.), IPA, Berlin.

Avrupa iç pazar serbestisinin ulusal iş ve sosyal politika hukuku ile olan gergin ilişki üzerine hala sürmekte olan tartışmalar yarattı.

Ekonomik ve Parasal Birlik'in sorunları ve eksikleri

Tek çatı altındaki ortak para bazı ülkelerdeki belirli gelişmelere dayalı olarak sorunlara yol açtı. Para Birliği ile ülkeler paralarını devalüe etme aracını kaybetmişlerdir. Bu da ülkeler arasında ücret ve üretim sahası rekabetini özendirici kılmaktadır. Almanya düşük ücret artışlarıyla diğer Avrupa ülkelerine karşı rekabet gücünü artırdı, ancak Almanya'nın verimlilik kazancı diğer ülkelerin kaybına yol açtı.

Euro krizinin kökeni 2007 yılında yaşanan banka krizine dayanmaktadır. Amerikan Lehman Brothers Bankası'nın iflas etmesinden sonra siyasette büyük bankaların "kurtarılmalarının" iflas etmelerinden daha iyi olduğu inancı gelişti. Aksi takdirde reel ekonomi üzerindeki etkileri feci olabilirdi. Ancak bu "kurtarma" sadece vergilerle yapılabileceği için bankaların mali sorunları devletlere aktarılmış oldu. Bundan dolayı da ülkelerin borç oranları aşırı yükseldi.

Alman hükümetinin (CDU/CSU ve FDP) önce çekingen davranmasına rağmen AB'ye 110 milyar euroluk bir yardım paketi üzerinde anlaşılar. Bu arada Portekiz ve İspanya devlet tahvilleri de finans piyasalarında gittikçe artan baskı altına girmişlerdi. Bu ülkeler ekonomik güçlerine göre borçlarının çok fazla artmasından dolayı uluslararası kredileri alabilmek için gittikçe daha yüksek faiz vermek zorunda kaldılar. Artık uluslararası sermaye, kredilerin zamanında ve tamamının geri ödeneceğine inanmıyordu.

Refinansman krizinin genişlemesi, krizde olan ülkelerin kredi alabilmesi için bu koşulların kolaylaştırılmasına yönelik yeni finans araçlarının oluşmasına sebep oldu. Mayıs 2010'da Avrupa Finans İstikrar Fonu (EFSF) ile geçici bir kurtarma mekanizması inşa edildi. 2012 sonbaharında da Avrupa İstikrar Mekanizması (ESM) sürekli olarak yürürlüğe girdi. Bu mekanizma için euro bölgesi ülkeleri kredilere 700 milyar euroya kadar garanti güvencesi verdiler.

Yunanistan, İrlanda ve Portekiz ilk mekanizma üzerinden yaklaşık 200 milyar euro yardım kredileri aldılar. Bunun için de AB Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası ve İMF temsilcilerinden oluşan Troyka'ya karşı mali ve ekonomi politikalarıyla ilgili taahhütlerde bulunmaları gerekti. İspanya ve Kıbrıs Cumhuriyeti şimdiye kadar ikinci mekanizmadan yararlanan ülkeler oldular ve aynı biçimde sert yükümlülükler üslenmek zorunda kaldılar. Yükümlülükler ile ilgili tasarruf politikası Latince "austeritas" sözcüğünden gelmektedir. "Sertlik, katılık" anlamına gelen bu kavram aynı zamanda kemer sıkma politikasını da ifade etmektedir.

Kemer sıkma politikası kriz ülkelerinde ücretlerin ve sosyal yardımların % 20'ye varan oranda kısıtlanmasına neden oldu. Bu da tüketimin aşırı biçimde düşmesini ve böylece de işsizliğin patlak verdiği bir ekonomik krizi beraberinde getirmiştir. Ayrıca toplu sözleşmelerin altının oyulması,

işten çıkarmaların kolaylaştırılması ve birçok kamu şirketinin özelleştirilmesi ekonomik büyümeyi de negatif etkiledi. Yunanistan ve İspanya'da 15-24 yaş arasındaki genç işsizlik oranı 2013'e kadar % 50'nin üzerine çıkmıştı.

Kriz ülkelerinin kısa vadede kredi alabilme umutlarının gerçekçi olmadığı ortaya çıktı. Hatta ilk önce kemer sıkma politikası devlet borçlanmasının artmasına yol açtı. Bu mekanizma şöyle açıklanabilir: "Eksik iç talep ekonomik gelişmenin kötüleşmesine bu da vergi gelirlerinin azalmasına sebep olur."

Avrupa Birliği'nde 2011'de Yunanistan'la ilgili olarak farklı yaptırımların uygulanması gündeme geldi. Yunanistan özel alacaklıların büyük bölümüyle borçların belirli bir oranda silinmesi üzerinde anlaşmaya vardı. Alacaklılar Yunanistan'a yaptıkları yatırımlarının % 50'sinden fazlasından feragat etmek zorunda kaldılar.

Krizin devam ettiği ve kontrol altına alınamadığı bir süreçte bu borç silme durumu başka ülkelerin de bu krizden etkileneceği korkusunu yarattı. Yunanistan'da yatırımların zarara uğramasından dolayı başka ülkelerin de kredi ödeme güvencesi uluslararası finans yatırımcıları açısından sorgulanmaya başlandı. Bu durum ise krizin daha da derinleşmesine yol açtı. Krizi derinleştirmemek için Avrupa Merkez Bankası Avrupa bankalarına çok kez uygun kondisyonlu kredi sağladı. En sonunda sonbahar 2012'de AMB kriz ülkelerinin devlet tahvillerini alacaklılardan sınırsız oranda alacağını açıkladı. AMB Başkanı Mario Draghi'nin hedefi euro bölgesinin yıkılmasını önlemektir. Çünkü bir ülkenin düzensiz biçimde ödemelerini yapamaması domino etkisi yaratarak başka ülkeleri de derinden etkileyebilirdi.

Uygulama işe yaradı ve euro bölgesi yıkılmadı. Ancak kriz yönetiminin yan etkileri devasa boyutlardaydı. Bir taraftan bir bankanın ya da devletin iflası zincirleme bir etki tehlikesini koruyordu. Çünkü birinin ödemediği borçlar diğerinin alamadığı borç anlamına geliyordu. Diğer taraftan ağır ekonomik kriz birçok Avrupa ülkesinde devam etmekteydi. Nihayetinde Yunanistan, İrlanda, Portekiz, İspanya, Kıbrıs ve İtalya'da yoksullaşma tehlikesi arttı. Bunun sonucunda da sosyal protestolar ve siyasal istikrarsızlık görülmeye devam etti.

Yardım programlarının uygulanmasına paralel olarak aynı zamanda bir Avrupa Ekonomi Hükümeti kurulması yönünde müzakereler devam etmekteydi. Bu tip bir hükümet 1996'da Fransa tarafından istenmişti, ancak Alman Hükümeti karşı çıkmıştı (bkz. 4.2). Euro bölgesi içinde bağlayıcı olan ekonomi politikası koordinasyonu, yeni ortak araçlar ve mekanizmaların oluşturulması ülkeler arasında çekişmeli bir biçimde tartışılıyordu. Şimdiye kadar en gelişmiş proje Avrupa Bankalar Birliği olup, bu projenin 2014'te tek bir denetim makamına tabi olarak AMB çatısı altında başlaması öngörülmektedir. Finans piyasalarının düzenlenmesindeki eksiklikler krizin çıkmasındaki ana etkidir. Krizden sonraki ilk yıllarda finans piyasalarını düzenleme ve daha fazla vergilendirme girişimleri oldu, ancak bunlar başarılı olmadı.

Ancak Haziran 2010'da AB hükümet başkanları finans sektörü için bir tür banka ödentisi ve vergiden oluşan uygulamalar getirilmesi üzerinde anlaştılar. Daha sert bir düzenleme Büyük Britanya'nın vetosuyla engellendi. 2012'de on bir AB ülkesi küçük bir grup olarak, diğer ülkelerin direnişine maruz kalmamak için ortak koordine edilen bir finansal işlem vergisinin yürürlüğe girmesi üzerinde anlaştı.

Okuma önerisi:

FES (Hg.) (2013),
*Zukunftsszenarien
für die Eurozone:
15 Perspektiven
zur Eurokrise, IPA,
Berlin.*
Cerstin Gammelin
und Raimund Löw
(2014), *Europas
Strippenzieher. Wer
in Brüssel wirklich
regiert, Berlin*

Euro bölgesinin ortak para politikası artık üye ülkelerin ekonomik dengesizliklerini yeterince ortadan kaldıramamaktadır: AMB tarafından belirlenen faiz oranı bazı ülkeler için yüksek bazıları içinse düşük olmaktadır. Son zamanlarda genel olarak düşük faizler kredi finansmanlı talep artışına neden oldu. Ancak bu talep artışının 2007 küresel finans krizinde bir spekülasyon balonu olduğu ortaya çıktı.

Ülkeler İstikrar Pakti'ndan dolayı giderlerini frenlemek zorunda kalırken hane halkı ve şirketler yüksek borç altına girmişlerdi. Spekülasyon balonları patlayınca bankalar baskı altına girdiler. Bankaların borçları devletler tarafından üslenildi. Yoksa Avrupa çapında bir geri ödeyememe durumu ortaya çıkacaktı ve bunun etkileri de çok hazin olacaktı.

Eksik koordinasyon

Euro ülkeleri arasındaki eksik ekonomi politika koordinasyonu Avrupa içi dayanışmayı tehlikeye atmaktadır. Bu durum özellikle bazı ülkeler için ekonomi ve bütçede büyük sorunlarına yol açabilir. Ükelere özgü nedenlerin yanında (yapısal açık, yüksek oranda vergi kaçırma, kamusal kaynakların israfı, rüşvet) eksik koordinasyon Yunanistan ve diğer euro ülkelerindeki krizin başlama nedenini oluşturmaktadır (bkz. Bölüm 4.2).

Ortak para ve dört özgürlükler önemli bir kazanım olmasına karşın, bunların somut olarak uygulanması ve yorumlanmasına kısmen de olsa büyük sorunlar eşlik etmektedir. Negatif bütünleşmenin pozitif bütünleşmeye karşı ağırlığının düzeltilmesi AB için önümüzdeki yıllarda önemli bir mücadele alanı oluşturmaktadır.

Bunların sosyal demokrasi için anlamı:

- Refah boyutu çerçevesinde Avrupa'ya yöneltilen bu üç talebin Avrupa bütünleşmesinin geçen on yıllardaki refah ve ekonomik büyüme için önemli bir etken olduğu açık bir biçimde ortaya çıkmıştır.
- Son yıllarda ekonomik büyüme hedefinin kısmen de olsa kendine yeten bir amaç olduğu görülmüştür. Bundan dolayı yurttaşların yaşam kalitesinin yükselip yükselmediği sorusu çoğunlukla sorulmamıştır.
- İleride ekonomik bütünleşmenin ve ekonomik büyümenin daha fazla yurttaşın hizmetine sunulması ve niteliksel büyüme kavramının hedeflenmesi için mücadele etmek gerekmektedir.

3.3 Sosyal Denge: Avrupa Sosyal Politikası

Her zaman negatif (ekonomik) bütünleşmeyi pozitif bütünleşme adımlarıyla dengeleme talepleri ve çabaları olmuştur. Ancak sosyal konular üzerinde anlaşma sağlanması genellikle zor olmuştur. Sosyal boyutun yavaş yavaş gelişmesi uzun bir süreç oluşturmaktadır ve günümüze kadar da hala devam etmektedir.

Avrupa iç pazarı ve ulusal sosyal politika

Roma kurucu antlaşmalarında (1957) dört temel serbestinin kabul ettirilmesiyle ekonomik bütünleşmenin temelleri hukuken güvence altına alınmıştır ve özgün bir Avrupa sosyal politika alanına yer verilmemiştir. Bundan dolayı uzun zaman sadece ekonomik boyutun önemsiz bir parçası olarak görülmüştür.

Pozitif bütünleşme

Negatif bütünleşme sadece ticaretin önündeki engelleri ortadan kaldırma hedefini gözetirken pozitif bütünleşme kavramı ile yeni politika alanlarının ve kurumların oluşturulmasına yol açan faaliyetler ve kararlar betimlenmektedir. **Pozitif bütünleşme** için Avrupa düzeyinde ortak iş hukuku düzenlemeleri iyi bir örnek teşkil etmektedir (bkz. Scharpf 1999).¹⁷

Kurucu ülkelerin sosyal politika alanındaki çekimserliği her şeyden önce sosyal politikanın yüksek meşruiyet ve kimlik oluşturma etkisine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu da sosyal politikanın geleneksel olarak ulus devletin asli görevi olarak görülmesine bağlıdır.

Ulus devlet ile refah devletinin örtüştüğü düşüncesi pazarların ulus devlet ile sınırlı olduğu zamanlara uzanmaktadır. Sosyal eşitsizliğe karşı mücadele ulusal politikanın temel göreviydi. Ekonomik bütünleşmenin ilerlemesiyle birlikte üye ülkeler arasında ulusal düzeydeki sosyal politikanın iç pazar projesinin desteklenmesi için Avrupa düzeyine de genişletilmesi düşüncesi ortaya çıktı. Nihayetinde Avrupa pazarı da her pazarda olduğu gibi sosyal eşitsizliğe yol açmaktadır (Schünemann/Schmidt 2009: 274f.).

Üye ülkeler arasında sosyal politika konularında uzlaşmanın çok zor sağlanması nedeniyle Avrupa sosyal politikası çok yavaş gelişmiştir. Bunun nedeni Avrupa Tek Senedi (1986) imzalanıncaya kadar tüm sosyal politika konularında oybirliği ile karar alma zorunluluğunun olmasıydı.

*Sosyal politika
uzun zaman sadece
önemsiz bir konu
düzeyinde kalmıştır*

¹⁷ Negatif bütünleşme için bkz. Bölüm 3.2

Başka bir zorluk ise ülkelerin farklı ulusal refah sistemlerine sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Her genişleme dalgasıyla ulusal refah sistemlerindeki farklılık daha da artmıştır. Farklı sosyal politika gelenekleri ve kurumsal yapılar (yol bağımlılığı) üye ülkeler arasındaki çıkar farklılığını da büyötmektedir. Ulus devletlerin yol bağımlılıklarının yanında ölkelerdeki siyasal parlamento çoğunlukları sosyal politika alanında bütünleşme adımlarının atılması ya da atılmaması yönünde belirleyici olmuştur.

Ayrımcılık yasağı

Sosyal politika alanında Avrupa düzeyinde ilk aktif olunan konu erkekler ve kadınların iş hayatındaki eşitliğıydi. 1972’de Devlet ve Hükümet Başkanları Zirve’si Komisyon’a bir sosyal politika eylem planı hazırlamak için çağrıda bulundu. Böylece ilerleyen yıllarda birçok eşitlik yönergesi çıkarılmış oldu.

Ayrımcılığa karşı mücadelenin en güçlü örneğini 2000’de çıkarılan Eşitlik Çerçeve Yönergesi oluşturmuştur. Bu yönerge Almanya’da Genel Eşit Muamele Yasası’nın çıkarılması sonucunu doğurmuştur.

İş hukuku

İş hukukunda asgari standartların belirlenmesi Avrupa sosyal politikasının ikinci alanını oluşturmaktadır. İlk önce sosyal politika alanında genel olarak oybirliğı ilkesi geçerliydi. Avrupa Tek Senedi’yle (1986) birlikte belirli alanlara oy çokluğu ilkesi getirilmiştir. Çalışma ortamı (Madde 118a) kavramının geniş yorumu ile örneğin annelik koruması, genç işçilerin korunması ya da çalışma saati ile ilgili yönergeler çıkarılmıştır. Antlaşmaların bu şekilde yorumlanmasına karşı Büyük Britanya’nın açtığı dava Avrupa Birliğı Adalet Divanı tarafından reddedilmiştir.

Avrupa sosyal politikasının önemli ölçüde genişlemesi Maastricht Antlaşması (1992) ile gerçekleşmiştir. Bu antlaşmayla Avrupa düzeyi iş hukukunun önemli bir bölümünden (çalışma ortamı, işten çıkarmalara karşı korunma yasası, çalışanların bilgilendirilmesi, yönetime katılma) sorumlu duruma gelmiş ve ayrıca sosyal güvenliğin de bazı unsurlarını bünyesine katmıştır.

Yeni atılan temellere dayanarak 1990’lı yıllarda birçok yönerge çıkarıldı. Bunlardan biri Avrupa Çalışma Konseyi (1994), diğeri de Görevlendirme Yönergesi’dir (1996). Ortak yetki alanına özellikle girmeyen alanlar arasında örgütlenme, grev hakkı, ücret konuları ve lokavt konusu bulunmaktadır.

*Eşitlik için erken
mücadele*

*Asgari standartların
belirlenmesi*

“Sosyal Diyalog kavramı AB’de bir yandan Avrupa işveren ve sendika örgütleri arasındaki ikili diyaloga, diğer yandan sosyal taraflar ve AB Kurumları arasındaki üçlü diyaloga işaret eder (ABIA Madde 152). İstisnalar özellikle Avrupa Ekonomi ve Sosyal Komitesi ve Avrupa Sosyal Zirvesi üzerinden kurumsallaştırılmıştır. [...] Sosyal taraflar çerçeve antlaşmaları da yapabilirler. Çerçeve antlaşmaların yasal işlemi Komisyon’un önerisiyle Bakanlar Konseyi tarafından karara bağlanır.” (Das Europalexikon 2013: 343, biraz kısaltılmıştır)

Maastricht Antlaşması’yla birlikte Avrupa sosyal politikasının bir aracı olarak Sosyal Diyalog’un önemi artmıştır. Böylece Avrupa işçi ve işveren örgütlerinin çatı kuruluşlarına toplu sözleşme yapma olanağı sağlandı. Bunlar daha sonra Bakanlar Konseyi tarafından bağlayıcı bir yasal düzenlemeye dönüştürülebilir.

Bu bağlamda çıkarılan ilk yönerge Ebeveyn İzni Yönergesi’dir (1996). Bu yönerge örneğin ebeveynlerin en az üç aylık ebeveyn iznine çıkmasını garanti etmektedir. Sosyal Diyalog temelinde yakın zamanda çıkarılan başka bir yönerge de Geçici İstihdam Yönergesi’dir (2008). Bu yönerge ile bir işletmede geçici işçilerle kadrolu işçiler arasında aynı çalışma koşullarının sağlanması güvence altına alınmaktadır.

Avrupa sosyal politikasının Maastricht Antlaşması’yla öneminin artması ancak taktik bir manevrayla olanaklı olmuştur. Almanya, İtalya, Fransa, Belçika ve Danimarka; Ekonomik ve Parasal Birlik’e net bir biçimde sosyal boyutun dahil edilmesini nitelikli oy çoğunluğu yöntemini kullanarak savunurken, Büyük Britanya buna kesinlikle karşı çıkmaktaydı. Sözü geçen yeniliklerin üzerinde Avrupa Birliği Antlaşması’na eklenen bir “Sosyal Politika Protokolü” sayesinde uzlaşıya varılmıştır.

Sosyal politika alanında getirilen yenilikler sadece “Sosyal Politika Protokolü”nü imzalayan ülkeler için geçerli olduğundan Büyük Britanya antlaşmanın dışında kalmıştır. Yine de üye ülkelerin kurumları ve AB, antlaşmaların öngördüğü araçları sosyal politika için harekete geçirmesi olanaklı olmuştur.

1997’de Büyük Britanya’da Tony Blair’in hükümeti oluşturmasıyla Sosyal Antlaşma yeni hazırlanan Amsterdam Antlaşması’na (1997) dahil edilebildi.

Avrupa temel haklar güvencesi

AT ve halefi AB aslında erken bir zamanda temel hakların güvence altına alınması ile ilgili çalışmalar yapmıştır. İlk önemli belgeyi 1989’da hazırlanan “Çalışanların Temel Sosyal Hakları” (Sosyal Şart) oluşturmaktadır.

Sosyal şart bağlayıcı bir norm oluşturmamasına rağmen iç pazar projesine sosyal boyutun dahil edilmesi için önemli bir sinyal ve referans çerçevesi oluşturmaktadır. Üye ülkeler sosyal şartın yürürlüğe girmesiyle temel sosyal hakların ya ulus devlet düzeyinde ya da birlik düzeyinde gerçekleşmesi için mücadele edeceklerini bildirmişlerdir. Aslına bakılırsa bu antlaşma ahlaki açıdan kendi kendine taahhütte bulunma anlamına gelmektedir. Sadece Büyük Britanya 1998’de sosyal şartı ancak kabul etmiştir.

Sosyal şartın bazı bölümleri 2000’de kararlaştırılan “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı”na (Temel Haklar Şartı) dahil edilmiştir. Ancak Lizbon Antlaşması’yla (1 Aralık 2009) hukuksal bağlayıcılığı olan bir statüye ulaşmıştır.¹⁸

Temel haklar şartı altı bölümde (saygınlık, özgürlük, eşitlik, dayanışma, vatandaş hakları, adalet) klasik insan ve vatandaş haklarını içermektedir. Ayrıca siyasal, ekonomik ve sosyal haklar da şartın bir parçasıdır. Temel haklar şartı anlaşılır bir biçimde AB’nin değerlere bağlılığını ortaya koymaktadır.

Şartın her kişi için geçerli bağlayıcı hak olmasına rağmen yine de kısıtlanması söz konusudur. Şart sadece AB organları ve kuruluşları bağlamında yerellik ilkesi (subsidiarite) göz önünde bulundurulmak koşuluyla geçerlidir.

Bu, yurttaşların temel hakları ile ilgili olarak doğrudan Avrupa Birliği Adalet Divanı’nda değil de ulusal mahkemelerde dava açmaları gerektiği anlamına gelmektedir. Ancak ABAD, kararları için Temel Haklar Şartı’nı baz alabilir.

İstihdam ve sosyal güvenlik

1997’de yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması’yla sosyal politika alanında bir diğer önemli gelişme oldu. Antlaşmaya bir istihdam bölümü dahil edildi.

İstihdam alanında işbirliğinin genişletilmesi üye ülkelerin Avrupa genelinde işbirliğinin birbirinden bağımsız ulusal düzeydeki faaliyetlerden daha iyi olduğunun anlaşılması için iyi bir örnek oluşturmaktadır.

1990’ların ortasından sonra Avrupa’da yükselen işsizlik, AB tarafından çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biri olarak belirlenmişti. Ancak üye ülkeler istihdam politikası alanındaki yetkilerini devretmek istemediler.

18 Büyük Britanya, Polonya ve Çekya için geçerli değildir.

Bu ikilem Avrupa düzeyinde işbirliği konusunda yeni bir yöneme yol açtı: Açık Koordinasyon Yöntemi (AKY). AKY AB'nin yeni bir siyasal aracı olmuş ve bu araç ilk önce sadece istihdam alanında uygulanmıştır.

Bu yöneme göre üye ülkeler ortak hedef ve ilkeler belirlemekte ve bunları da ulusal düzeyde yani kendi sorumluluklarında gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Burada AB Komisyonu ulusal reform faaliyetlerini değerlendirme ve kontrol etme görevini üstlenmektedir. Ülkeler düzenli olarak yapılan toplantılarda başarılı olan reform faaliyetleri hakkında birbirlerinden öğrenmek için bilgi alışverişinde bulunmaktadırlar.

Ulusüstü yasal düzenlemeye karşı Açık Koordinasyon Yöntemi yumuşak bir düzenleme biçimi oluşturmaktadır. Ülkeler hedeflerine ulaşamadığında da herhangi bir yaptırımla karşılaşma riski bulunmamaktadır. Ancak Komisyon'un ilerleme raporlarında üye ülkelerin ulusal reform çabaları karşılaştırıldığı için manevi bir baskı oluşturulabilir.

Açık Koordinasyon Yöntemi ilerleyen yıllarda politika alanına daha fazla yayıldı. Bu yöntem günümüzde sosyal güvenliğin modernleştirilmesi, yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele, emeklilik ve sağlık politikasında kullanılmaktadır.

Açık Koordinasyon Yöntemi gönüllü ve bağlayıcı olmayan yönüyle üye ülkeler arasında çok hassas siyasal konularda işbirliği yapmaya olanak sağladığı için avantajlı bir yöntem olarak görülebilir. Ancak kararların bağlayıcı olmaması nedeniyle ulusal reformların uygulamaya aktarılması garanti edilememektedir.

İstihdam ve sosyal politikaların koordinasyonu günümüzde öncelikle "Avrupa 2020 Stratejisi" kapsamında yapılmaktadır (bkz. Bölüm 4.2). İstihdam oranını yükseltmek ve yoksulluk riskini azaltmak stratejinin genel hedeflerini oluşturmaktadır.

Avrupa Sosyal Fonu / Küreselleşme Fonu / Genç İstihdam İnisiyatifi

Avrupa sosyal politikasının diğer araçları arasında Avrupa Sosyal Fonu (ASF) ve görece yeni oluşturulan Avrupa Küreselleşme Fonu (AKF) bulunmaktadır. Yukarıda bahsedilen "düzenleyici" sosyal politika aktivitelerinin aksine bu fonlar mali teşvik programları içermektedir.

Okuma önerisi:

Sonja Blum u. a.

(2010), Politisch limi-

tierter Pluralismus:

die Wohlfahrts-

systeme der 27

Mitgliedsländer der

Europäischen Union,

FES (Hg.), IPA, Berlin.

Andrej Stuchlik

(2008), Europa

auf dem Weg zur

sozialen Union? Die

Sozialagenda der EU

im Kontext europä-

ischer Sozialstaat-

lichkeit, FES (Hg.),

IPA, Berlin.

Avrupa Sosyal Fonu 1957’de AET Antlaşması’yla kurulmuştur. Bu fonla üye ülkelerdeki istihdam faaliyetleri ve sosyal yakınlaşma, yani toplumsal bütünleşme desteklenmektedir.

Örneğin işsizlerin meslek eğitimi, meslek içi eğitimi ve çalışanların hareketliliği faaliyetleri için destek verilmektedir. Bunun yanında ekonomik olarak az gelişmiş bölgeler de fona destek için başvurabilirler.

Ek mali araç olarak 2006’da Avrupa Küreselleşme Fonu oluşturuldu. Yıllık yaklaşık 500 milyon euroyla küreselleşmenin negatif etkileri hızlı ve belirli bir sürede telafi edilmeye çalışılacak. Örneğin işini küreselleşme nedeniyle, yani işletmenin başka bir yere taşınmasından dolayı kaybeden çalışanlar için tekrar işe geri dönme programları bu fondan yararlanabilirler.

Almanya ilk kez 2007’de AB’ye Avrupa Küreselleşme Fonu’ndan yararlanmak için başvurmuştur. Bu başvuru BenQ şirketinin iflas etmesinden etkilenen çalışanlar için yapılmış ve AB de toplam 12,7 milyon euro fon sağlamıştır.

2013’te Avrupa çapında gençler için istihdam inisiyatifi kararlaştırıldı. Krizden etkilenen birçok Avrupa ülkesindeki genç işsizliğinin çok fazla artması bu inisiyatif sebeb olmuştur. Başka AB bütçelerinden aktarılan fonlar ile 6 milyar euroluk eylem programları oluşturulmuştur. Böylece krizden en fazla etkilenen bölgeler AB fonuyla desteklenmiş ve gençlere tekrar bir iş bulma fırsatı verilmiştir.

AB’nin sosyal politika alanındaki eksikleri

Artık Avrupa düzeyinde birçok sosyal programın olmasına rağmen AB’nin sosyal politika alanındaki yetkilerinin ekonomik alandaki yaptırım gücüyle karşılaştırıldığında çok az olduğu görülmektedir. Ayrıca buraya kadar gösterildiği gibi sosyal politika öncelikle iç pazarın hizmetinde bir konuma sahip olmaktadır.

İstihdam politikası faaliyetlerinin büyük önemi ve işçi haklarına odaklanma bu durumu ortaya koymaktadır. Diğer sosyal politika alanlarında (sosyal güvenlik, emeklilik, sağlık) AB’nin sadece koordinasyon görevi bulunmaktadır.

Ancak AB, klasik anlamda bir devlet olmadığından ulusal düzeyde var olan refah devletinin Avrupa düzeyinde de oluşturulması talepleri artık pek fazla dillendirilmiyor. AB ülkeleri arasındaki hem büyük ekonomik hem de sosyal politika farklılıkları sıklıkla pozitif bütünleşme projelerini engellemektedir. Böylece sosyal politika büyük oranda ulus devlet yetkisinde kalmaktadır.

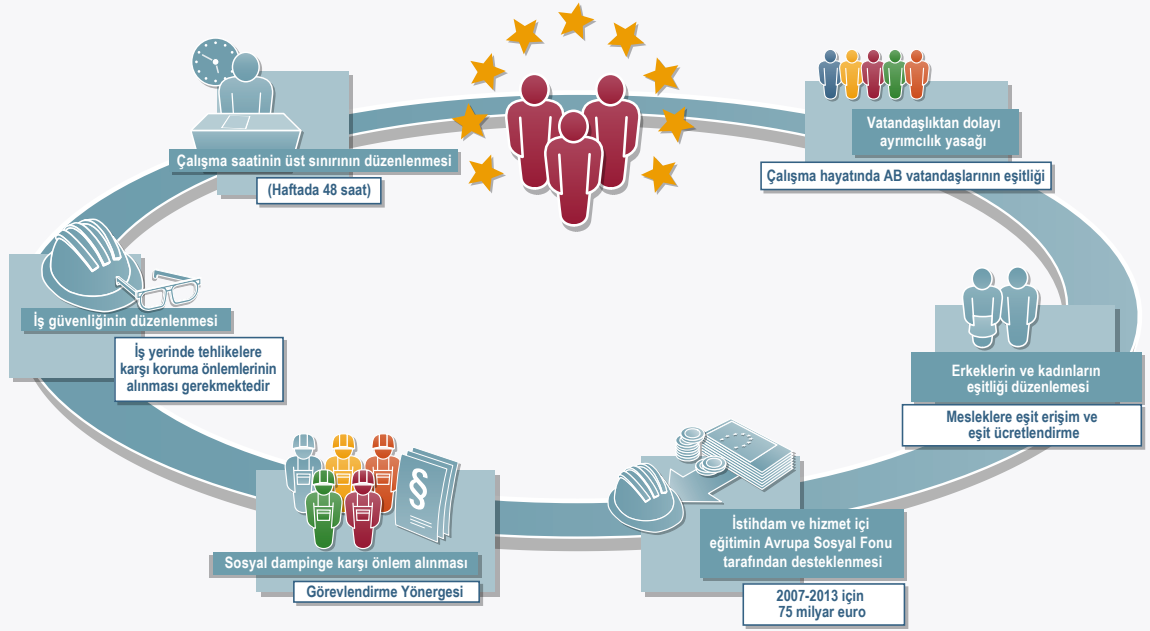
Sosyal politika:

Hala büyük ölçüde

ulusal düzeyde

Avrupa Birliği'nde sosyal politika

İç pazarın sosyal boyutu

Bundeszentrale für politische Bildung, 2009, www.bpb.de

Lizenz: Creative Commons by-nc-nd/3.0/de

CC BY-NC-ND

Şekil 12: AB'de sosyal politika

Bu sorunsuz bir durum değildir. Dört serbesti şekliyle negatif bütünleşme ücret maliyeti, sosyal sistemler, sosyal standartlar ve şirketlerin vergilendirilmesi konularında artan bir rekabete yol açmıştır. İlave olarak yukarıda bahsedilen Maastricht Antlaşması'nın yaklaşma kriterleri ulus devletlerin mali politikalarına kısıtlama getirmektedir. Euro krizi bağlamında üye ülkelerin ulusal bütçelerinin gözlemlenmesi ve merkezden kontrol edilmesi reform edilen İstikrar Paketi ve Mali Pakt'tan dolayı daha da artmıştır. Bu gelişmeye karşı sosyal politika bağlamında bir karşı güç oluşturulmamıştır.

Bu durum, refah düzeyi çok iyi durumda olan devletlerin standartlarını koruyup koruyamayacağı açık ve kesin yanıtı verilememiş bir sorudur. Bu sorunun yanıtı bu alandaki gelişmelere ve özellikle de siyasal kararlara ve çoğunluklara bağlıdır.

Okuma önerisi:

Klaus Busch u. a. (2012), *Eurokrise, Austeritätspolitik und das Europäische Sozialmodell: wie die Krisenpolitik in Südeuropa die soziale Dimension der EU bedroht*, FES (Hg.), IPA, Berlin.

Düşünmek için

AB'nin iş hukuku ya da temel haklar gibi bazı sosyal politika alanlarında aktif olmasına rağmen sosyal politikanın merkezini oluşturan (örneğin işsizlik ve emeklilik sigortası, sosyal yardım, çocuk parası ya da sağlık sigortası) sorumluluklar hala ulus devlet tarafından organize edilmektedir.

Görev: Size göre hangi alanlar ulusal düzeyde kalmalı? Hangileri Avrupa düzeyinde belki daha iyi düzenlenebilir? Bu alanların ulusal ve Avrupa düzeyinde organize edilmesinin nedenleri ne olabilir?

AB'nin Sosyal Politika Araçları

ARAÇ	NE?	ETKİ?
Yönergeler	- İş hukuku yönergeleri - Ayrımcılık Yasağı Yönergesi	Yasanın uygulamaya uygun duruma getirilmesi: Yönergeler ulusal yasalara aktarılmalı.
Koordinasyon	- Ulusal sosyal güvenlik sisteminin koordinasyonu: İşsizlik, sağlık ve emeklilik sigortası - Açık Koordinasyon Yöntemi: Lizbon ve Avrupa İstihdam Stratejisi; Avrupa 2020 Büyüme Stratejisi	- Üye ülkelerin yasal düzenlemeleri homojenleşmekte, ancak AB vatandaşlarına kişilerin serbest dolaşımı kapsamında dezavantaj oluşmaması için dikkat edilmektedir - Ülkelerin reform çabaları için kendi kendilerine taahhüt vermeleri, ulusal en iyi projelerin karşılaştırılmasıyla karşılıklı öğrenme süreci, hukuk oluşturulmamaktadır
Mali Teşvik	- Avrupa Sosyal Fonu'nun işsizlerin tekrar işe geri dönmeleri için kullanılması - Avrupa Küreselleşme Fonu'nun küreselleşmenin etkilerini hafifletmek için kullanılması (örneğin işletmelerin başka bölgelere taşınması) - Gençler için İstihdam İnisiyatifi: En çok etkilenen bölgelerde genç işsizliği önlemek için bir inisiyatif	Ülkeler arasında mali olanakların yeniden dağıtımı

Bunların sosyal demokrasi için anlamı:

- 2. bölümde Avrupa'ya yöneltilen talepler bağlamında sosyal denge boyutu alanında çok daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.
- Sosyal birlik bugüne kadar ekonomi ve parasal birlik ile karşılaştırılamayacak biçimde Avrupa bütünleşmesinin bir parçası değildir. Bağlayıcı ortak standartların bütün Avrupa'yı kapsayacak biçimde sosyal dengeyi sağlama etkisi çok zayıf düzeyde var olmaktadır.
- Sosyal demokrasi doğrultusunda sosyal boyutun güçlenmesi gelecekte Avrupa'yı reform etme çabalarının merkezinde olmalıdır.

3.4 Sürdürülebilirlik: Çevre Yasasından Sürdürülebilir Kalkınmaya

1970'lerde çevre sorunları kamusal alanda tartışma konusu olduğunda Avrupa düzeyinde ilk çevre eylem programı formüle edilmişti. Ortak pazarın oluşturulması bağlamında ise hava, su kirliliği, atık sorunu ve doğanın korunması ile ilgili birçok yönerge çıkarıldı. Bununla beraber AB erken bir dönemde kendi ekolojik hedeflerini de ortaya koydu. İlk çevre politikasıyla ilgili yönerge (1967) tehlikeli maddelerin derecelendirilmesi, ambalaj ve etiketlendirilmelerini kapsamıştı. Bu ilk yönergeden sonra araç emisyonlarının havayı kirlletmesini (1970) ya da kuşların ve yaşam alanlarının korunmasını (1979) düzenleyen yönergeler yayınlandı. Örneğin AB "Natura 2000" ile Avrupa çapında doğal alanların korunması ile ilgili bir ağ hayata geçirmiştir. Bu ağ bugün AB'de 26 binden fazla alanı kapsamaktadır.

*AB'nin erken
angajmanı*

ATS 1986'da çevre politikasına ilişkin dört hedef belirlemiştir:¹⁹

1. Çevreyi muhafaza etmek, korumak ve kalitesini artırmak
2. İnsan sağlığının korunmasına katkı sunmak
3. Doğal kaynakların dikkatli ve rasyonel kullanılmasını sağlamak
4. Bölgesel ve küresel çevre sorunları ile mücadele edecek uluslararası faaliyetleri desteklemek

*ATS'nin hedefleri
(1986)*

Avrupa çevre politikasının kademeli olarak öneminin artırılması Maastricht (1992) ve Amsterdam (1997) Antlaşmaları ile gerçekleşmiştir. O günden beri çevre politikası Avrupa'da bütün alanları kapsayan bağlayıcı bir konuma sahiptir:

¹⁹ ATS'nin hedefleri Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde yayınlanmıştır. (L Nr. 169/12) 29 Haziran 1987, s. 10.

“Çevreyi koruma gereksinimi, özellikle sürdürülebilir bir kalkınmayı sağlamak amacıyla, Madde 3’te belirtilen topluluk politika ve faaliyetlerinin tanımıyla ve uygulanmasıyla bütünleştirilmelidir.” (Amsterdam Antlaşması 1997, Madde 6)

Artık çevreyi koruma hedefleri AB Temel Haklar Şartı’nda da yer almaktadır. Ayrıca Madde 37a’da sürdürülebilir kalkınmanın ilkeleri de belirtilmiştir:

“Çevrenin üst düzeyde korunması ve çevre kalitesinin artırılması, birlik politikaları kapsamına alınmalı ve sürdürülebilir gelişme ilkesi ile uyumlu olarak sağlanmalıdır.” (AB Temel Haklar Şartı, Madde 37)

Artık Avrupa çevre yasası bağlayıcı olan birçok kalite standartını kapsamaktadır. Örneğin sağlığa zararlı maddelerin üst sınırını belirleyerek Avrupa çapında çevre kirlenmesini azaltmak istenmektedir.

Avrupa düzeyinde çıkarılan yönergeler belirli bir zaman diliminde üye ülkeler tarafından ulusal yasama sistemine geçirilmek zorundadır. Bunu yapmayan ülkelere karşı Avrupa örneğin para cezası şeklinde yaptırım uygulayabilir.

Avrupa iklim politikası

Son yıllarda iklim değişikliği birliğin en önemli çevre politikası konularından biri olmuştur. Avrupa Birliği sera gazı emisyonunun azaltılması için mücadele etmektedir. Bununla ilgili AB için bir emisyon ticaret sistemi kurulmuştur. 1997 Kyoto protokolünde öngörülen devletlerin emisyon ticareti yapmalarından farklı olarak AB’de işletmeler emisyon ticareti yapabilmektedir (bkz. Bölüm 4.4).

Lizbon Antlaşması’nda iklim değişikliği sorununa ilk kez özellikle değinilmiştir. Avrupa iklim politikasının önemi, İklim Politikaları Genel Müdürlüğü’nün oluşturulmasıyla somutlaştırılmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma konsepti Amsterdam Antlaşması (1997) ile Avrupa politikalarının üst hedefi olarak belirlenmiştir.

2006'da başlatılan Avrupa sürdürülebilirlik stratejisi ile AB geniş kapsamlı bir sürdürülebilir kalkınma konseptini uygulamaya koymuştur. Yedi merkezi alanda çalışmaların yoğunlaştırılması ve farklı politika alanları arasındaki karşılıklı etki-leşimin de göz önünde bulundurulması hedeflenmiştir.

Bu alanlar şunlardır:

1. İklim değişikliği ve temiz enerji
2. Sürdürülebilir ulaşımın geliştirilmesi
3. Sürdürülebilir üretim ve tüketim
4. Doğal kaynakların korunması
5. Sağlığı korumak için hava kalitesinin iyileştirilmesi
6. Sosyal dışlanmayla mücadele
7. Dünyada sürdürülebilir kalkınmanın ve yoksullukla mücadelenin etkinleştirilmesi

Lizbon Stratejisi Mart 2000'de Lizbon'da toplanan Avrupa Birliği Zirvesi tarafından kararlaştırılmıştır. Bu stratejinin hedefi AB'yi 2010'a kadar **dünyada en rekabetçi bilgi temelli dinamik ekonomik alan** yapmaktır. Avrupa çapında reform politikalarıyla ulusal ekonomilerin bilgi temelli ekonomilere dönüştürülmesi ve Avrupa refah devletlerinin aktif sosyal devlet ilkesine göre modernleştirilmesi planlanmıştır. Lizbon Stratejisi tartışmasız bir konuma sahip değildi. Üye ülkelerdeki reform adımlarını araştıran eleştirel bir ara rapor (Kok raporu 2005) stratejinin önceliklerinin ekonomik büyüme ve istihdam yönünde değiştirilmesini sağladı. Ayrıca stratejinin çok fazla liberal ekonomi ruhu içerdiği eleştirilmiştir. Lizbon Stratejisi'nin ardılı olarak "Avrupa 2020" programı hayata geçirildi. Bu programda hedeflerden biri "sürdürülebilir kalkınma" olarak belirlenmiştir.

Avrupa sürdürülebilirlik stratejisi Lizbon Stratejisi'ni tamamlayarak bütünleşme sürecinde ekolojik boyutu güçlendirmeyi hedeflemiştir. Sürdürülebilirlik Stratejisi Açık Koordinasyon Yöntemi ile yürütülmektedir (bkz. Bölüm 3.3).

Avrupa düzeyinde sürdürülebilirlik sorunu

Çevreyi koruma ve sürdürülebilir kalkınma alanındaki Avrupa politikaları öncelikle iki sorunla karşı karşıya gelmektedir. "Asitli yağmur" ya da nehirlerin kirliliği gibi bölgesel sorunların çözülmesinde bazı başarılar elde edilmiştir. Ancak neden ve sonucun aynı bölgede olmaması durumu sorun oluşturmaktadır. Örneğin dünyanın ısınmasının sınırlandırılması gibi çevresel hedefler ancak dünya çapında çözülebilir.

Etkinlik sorunları

AB elbette ki iddialı hedefler koyabilir, çevre ve iklim politikasında iyi örneklerle model oluşturabilir. Ancak ABD ve Çin gibi önemli ülkeler bu politikalara katılmazlarsa bu etkinliklerin etkisi sınırlı kalır.

Avrupa'nın sürdürülebilirlik politikasının başka bir sorunu büyük oranda kendi kendine oluşmuştur. Sürdürülebilir kalkınma stratejisi kapsamında formüle edilen iddialı hedeflerin uygulamaya geçirilmesinde aksaklıklar yaşanmaktadır. Bu bağlamda üye ülkelerin kendi ulusal sürdürülebilirlik stratejilerini yürütme konusundaki isteksizlikleri büyük sorun oluşturmaktadır.

Bunların sosyal demokrasi için anlamı:

- Bir taraftan AB'nin çevre ve türleri koruma alanındaki angajmanı olağanüstü olmakla birlikte diğer tarafta sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutunu (sosyal, ekonomik ve ekolojik) aynı ölçüde politikalarına entegre edememekte ve bunların birbirleriyle uyumunu sağlayamamaktadır.
- Sürdürülebilir kalkınma reformlarının ekolojik ve sosyal boyutun ekonomik boyuta göre öneminin artırılmasını kapsaması gerekir ki uzun vadede bu üç politika alanında üç boyutun da eşit biçimde dikkate alınması sağlanabilsin.

3.5 Barış: Avrupa Dış ve Güvenlik Politikası

Sadece otuz yıl içinde gerçekleşen iki dünya savaşının korkunç deneyimlerinden sonra Avrupa kıtasının sürekli barış içinde olması Avrupa bütünleşme sürecinin itici gücünü oluşturmuştur.

Bu bakımdan Avrupa bütünleşmesi büyük bir başarıdır. Üye ülkeler arasında altmış beş yılı dolduran bir barış ortamı bulunmaktadır. Sıkı ekonomik ve siyasal işbirliğinin bir sonucu olarak da ilerleyen zamanlarda savaş olasılığı görülmemektedir.

Avrupa halklarının zor olan dış ilişkileri bütünleşmeyle birlikte iç ilişkiye dönüştürüldü. İç ilişkilerde de çıkar çatışmaları olsa bile ortak bir çatı altında sorunların çözüm odaklı ele alınması daha kolay olmaktadır.

Bununla ilgili olarak topluluğun “yeni dış sınırları”yla ilgili sorular ortaya çıktı. Yeni kurumlar dış politika konularında nasıl bir duruş sergilemeli ve rol üslenmelidir?

Dış politika ve güvenlik politikası ulus devletlerin geleneksel olarak önemli alanlarıdır. Onlar devletin klasik görev alanına dahildir. Devlet, halkının güvenliğini sağlar ve onun çıkarlarını dışarıya karşı temsil eder.

Demokrasi kuramı açısından bu önemli bir önkoşuldur. Çünkü insanların rızalarıyla devletin şiddet tekeline boyun eğmelerini sağlamaktadır. Ayrıca dış politika güçlü ve çoğunlukla olumlu bir kamuoyu etkisine sahiptir.

Avrupa dış ticaret politikası

Dış politikada bir alan iç pazardan dolayı AB’nin yetki alanına girmiştir: Bu alan Avrupa dış ticaret ilişkileridir.

AB üçüncü ülkeleri kapsayan ekonomik ilişkilerde bağımsız bir ticaret politikası uygulayabilir. Örneğin üçüncü ülkelere karşı gümrük vergilerinin belirlenmesi ya da Avrupa pazarını korumak için önlemlerin alınması olabilir (örneğin anti-damping önlemleri, giriş kısıtlamaları ya da kota koymak gibi). Avrupa Komisyonu bu tutumları genelde bağımsız bir biçimde uygulayabilir.

AB’nin temel ticaret ilişkileri Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) antlaşmaları kapsamında yapılmaktadır. Bunun dışında AB tek tek ülkelerle ya da ülke gruplarıyla

*Değişen
bakış açısı*

*Ulusüstü
dış ticaret*

*Hükümetlerarası
dış politika*

ikili müzakerelerde bulunur ve antlaşmalar yapar (örneğin Afrika-Karayip-Pasifik Ülkeleri ile Ekonomik Ortaklık Antlaşması ya da güncel olarak ABD ile TTIP [Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı]).

1970: İlk
adımlar – ASİ

Dış *ticaret* ilişkileri iç pazarın gerçekleştirilmesiyle büyük oranda ulusüstü bir konuma geçerken Avrupa dış ilişkileri devletlerarası (hükümetlerarası) bir yapıda organize edilmektedir.

Avrupa Siyasal İşbirliği

Avrupa'yı kuran devletlerin (Almanya, Fransa, İtalya ve Benelüks ülkeleri) ekonomik alanı aşarak siyasal alanda da sıkı işbirliği yapılması yönündeki çabaları iyi bir başlangıç sergileyemedi. 1950 ve 1960'lardaki Avrupa Savunma Topluluğu ve Avrupa Siyasal Topluluğu kurma girişimleri de başarısız oldu.

Avrupa Siyasal İşbirliği (ASİ) adı altındaki yapı, siyasal işbirliğini geliştirmek için yeni bir girişimdir. ASİ'nin temelini 1970'te yayınlanan Davignon Raporu oluşturmaktadır (rapor ismini Belçikalı diplomat Étienne Davignon'dan almıştır).

Bu işbirliği altı üye ülkenin dış politikadaki bakış açılarını uyumlu hale getirmeyi ve gerekirse ortak eylemde bulunabilmeyi hedef olarak belirledi. ASİ hükümetlerarası bir yapıya sahip olmakla birlikte hiçbir anlaşma temeline dayanmıyordu. Buna göre ilk önce hukuki bağlayıcılığı olmayan, sadece altı ülke arasında bir uzlaşmaya dayanan bir yapıydı.

Hükümetler ilk kez 1986 tarihli Avrupa Tek Senedi'yle (ATS) ortak bir dış politika geliştirmeye hazır olduklarını beyan etmişlerdir. Avrupa'nın hedefi, topluluğun on iki ülkeye çıkmasıyla uluslararası ilişkilerde ortak bir duruş sergileyerek gücünü artırmak olarak belirlenmişti.

Ortak Dış ve Güvenlik Politikası

Maastricht Antlaşması'yla (1992) Avrupa Birliği Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nın (ODGP) kurulmasının da önü açılmıştır. Aynı zamanda uzun vadeli hedef olarak ortak savunma politikasının olasılığı da göz önünde bulundurulmuştur.

Maastricht Antlaşması'yla kurulan yapıda²⁰ ODGP ikinci sütunu oluşturmaktaydı. Birinci ulusüstü organize edilen sütun AT'nin (önceki AET) ortak politikalarını içermekteydi. Üçüncü sütun ise adalet ve içişlerinde işbirliğini kapsamaktaydı. Hem

20 bkz. Şekil 7

1992: ODGP'te
işbirliği

ODGP hem de Adalet ve İçişlerinde İşbirliği, Avrupa Siyasal İşbirliği kapsamında hükümetlerarası bir yapıya sahip oldular.

Böylece üye ülkeler egemenlik haklarının hiçbirinden vazgeçmeyerek sadece dış politika konularında ortak etkinlikleri tartışabilecekleri ve anlaşmaya varabilecekleri yeni bir kurumsal yapı oluşturdular.

ODGP kapsamında yapılan her ortak dış politika eylemi ve açıklaması oybirliğiyle yapılmak zorundaydı ve hem Komisyon'un hem de ABAD'ın hiçbir biçimde bu alana dair bir etkisi söz konusu değildi. Sosyal politika alanına benzer bir biçimde bu alanda da üye ülkeler genellikle ortak hareket etme zorunluluğu hissetmelerine karşın egemenlik haklarını Avrupa düzeyine devretmek istememektedirler.

Soğuk Savaş'tan (1989/1990) sonra uluslararası sistemin yeniden yapılanma sürecinde AB de dış politika aktörü olarak kendi rolünü (yeniden) belirlemek zorunda kaldı. "Uluslararası sahnede kimliğini beyan etmesi"²¹ AB'nin öncelikli hedefi oldu. ODGP'nin ileriki yıllarda gelişmesi Yüksek Temsilci makamının oluşturulması örneğinde ve oybirliği ilkesinin yapıcı çekimserlik şeklinde temkinli bir biçimde yumuşatılmasında görülebilir.

Bir grup ülkenin belirli konularda daha sıkı işbirliği yapması yapıcı çekimserlik metodu sayesinde, tek bir ülke çekimser oy kullanırsa da veto edilemeyecektir. Nice Antlaşması'yla (2000) ODGP'nin görev alanı güvenlik ve barışın yanında demokrasinin desteklenmesi, insan hakları ve hukuk devletinin güçlendirilmesi konularını da kapsayarak genişletilmiş oldu.

Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası

AB ODGP kapsamında öncelikle dış politikaya odaklanırken, Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'yla (AGSP) Avrupa dış politikasına askeri bir unsur ekledi.

Ortak bir savunma ve güvenlik politikasının oluşturulmasında, Balkanlar'daki çatışmalar karşısında Avrupa'nın güçsüz kalması önemli bir neden olmuştur. Özellikle de 1999'da yaşanan Kosova sorunu karşısında AB'nin siyasal bir çözüm üretememesi güçsüzlüğünü göstermiştir.

Üye ülkeler arasındaki düşünce ayrılıkları Balkanlar'daki çatışmaların başında AB'nin ortak bir duruşunu olanaksızlaştırdı. AB'nin ekonomide dev, dış politi-

*Savunma ve
güvenlik: AGSP*

*Neden: Balkan-
lar'daki çatışmalar*

21 Maastricht Antlaşması, Madde B.

kada cüce olması metaforu tekrar geçerlilik kazanmış oldu. Çatışmaya müdahale edebilmek için AB'nin kendi askeri kapasitesi olmadığından müdahale sadece NATO güçleri tarafından yapılabilirdi.

1 Mayıs 1999'da yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması'na Petersberg Görevleri olarak adlandırılan AGSP'nin görev yelpazesi de dahil edilmişti. Buna göre AGSP kapsamında AB insani görevler ve kurtarma çalışmaları yanında kriz durumunda da askeri müdahale edebilecektir. ABD'den farklı olarak AB sadece askeri güce değil **yumuşak güce** de önem vermektedir.

“Soft power (yumuşak güç) kavramı devletlerin ve siyasal aktörlerin başka devletler ve toplumlara karşı sergiledikleri özel bir iktidar şeklini tanımlamaktadır. Bu iktidar şekli askeri kaynaklara (hard power) dayanmamaktadır. Yumuşak güç araçları arasında örnek rol modeli oluşturma, cazibe merkezi olma, kendi norm ve değerlerini yaygınlaştırma bulunmaktadır. [...] Bu kavram Amerikalı siyaset bilimci Joseph S. Nye tarafından ortaya atılmıştır. AB sıklıkla yumuşak güç olarak tanımlanmaktadır. Çünkü bir yandan ABD ile benzer askeri kapasiteye sahip değildir, diğer yandan da kendini “sivil güç” olarak tanımlayıp dünyada da böyle hareket etmektedir.” (Das Europalexikon 2013:340)

Yeni kurum ve yapılar sürekli olarak inşa edildi (Siyasal ve Güvenlik Komitesi, AB Askeri Personeli, AB Askeri Komitesi ya da Sivil Kriz Yönetimi Komitesi gibi) ve askeri ve sivil yeteneklerin inşası için kapasite katalogları yayınlandı. Böylece 2000 ve 2003 yılları arasında askeri ya da sivil-askeri müdahalelerin yapılabilmesi için gerekli adımlar atılmış oldu. 2003 yılında üye ülkeler AGSP'nin yaşama geçebilecek durumda olduğunu açıkladılar.

O günden sonra AB ülkeleri üye ülkeler tarafından belirlenen asker ve polis güçlerini kriz bölgelerine gönderebilirler. Üye ülkeler AGSP kapsamında son on yılda bunların bazılarının çok zor olduğu toplam otuz misyon ve operasyon gerçekleştirmişler, gerçekleştirmeye de devam etmektedirler.

AGSP de ODGP'nin bir parçası olarak hükümetlerarası bir yapıya sahiptir ve Konsey'de kararlar oybirliği ile alınır.

Lizbon Antlaşması'nda ODSP'nin geliştirilmesi

Lizbon Antlaşması ile AB'nin dış ve güvenlik politikası daha da geliştirilmiştir. Yeniliklerin hedefini ise AB'yi dünya çapında bir siyasal aktör olarak görünür ve etkin kılmak yanında Avrupa dış politikasında kimlik oluşturmaya desteklemek oluşturmaktadır.

Bu amaç için Lizbon Antlaşması’nda “AB Dışışleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi” makamı oluşturulmuştur. Kasım 2009’da üye ülkeler o zaman AB Ticaret Komiseri olan Barones Catherine Ashton’i Yüksek Temsilci olarak atadılar.

1999’da kurulan Ortak Dışışleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi makamından farklı olarak yeni Yüksek Temsilci, yirmi sekiz AB üyesi ülkenin dışışleri bakanlarının oluşturduğu AB Dış İlişkiler Konseyi’ne başkanlık edecektir. Ayrıca yeni Yüksek Temsilci AB Komisyonu’nun dış ilişkiler ve diğer dış ilişkilerle ilgili konuların koordinasyonundan sorumlu başkan yardımcısı olarak Komisyon’un bir üyesidir. Bu ikili konum AB dış politikasının daha tutarlı ve etkin olmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Burada en önemli hareket noktasını ODGP’nin Komisyon’un uhdesinde olan genişleme ve komşuluk, kalkınma ve insani yardımlar politikalarıyla daha fazla ortak hareket etmesi oluşturmaktadır.

Yüksek Temsilci görevlerini yerine getirirken Avrupa Dış İlişkiler Servisi (EAS) tarafından desteklenmektedir. EAS; üye ülkelerin diplomatik misyonlarına ilaveten yapılanmakta ve AB Komisyon personelinden, Konsey sekreteryasından ve üye ülkelerden oluşmaktadır. EAS Brüksel’deki bir merkezden ve yüz kırktan fazla ülkede ve uluslararası örgütlerde bulunan AB delegasyonlarından (“AB-Büyük-elçilikleri”) oluşmaktadır. ODGP’nin güvenlik politikası kanadı olan ASGP’nin de önemi artırılmış ve görevleri somutlaştırılmıştır.

ASGP’nin adı değiştirilerek Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (OGSP) ODSP’nin ayrılmaz bir parçası oldu (AB Antlaşması, Madde 46). Kararların oybirliği ilkesi ile alınması geçerliliğini korumaya devam etmektedir. Ayrıca Lizbon Antlaşması ilk kez kesin bir biçimde bir Avrupa Savunma Politikası’nın oluşturulmasını öngörmektedir. “Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği” aracı bu bağlamda önemli olmaktadır. Savunma politikasında bütün ülkelerin uzlaşması olanaklı olmadığında bir grup ülke bu araç sayesinde savunma politikası işbirliğinin derinleştirilmesi yönünde adım atabilirler.

Yeni antlaşmada kararlaştırılan karşılıklı yardım etme hükmü birliğin potansiyel bir savunma ittifakı olma karakterini ortaya koymaktadır. Karşılıklı yardım etme hükmü birliğin bir üyesinin askeri saldırıya uğradığında diğer üye ülkelerin kendi olanakları kapsamında bu ülkeye yardım etme zorunluluğunu içermektedir. Aynı zamanda Lizbon Antlaşması’nda bir de dayanışma hükmü bulunmaktadır. Bu hükme göre de üye ülkelerin terör saldırılarından ya da doğa afetlerinden sonra karşılıklı yardımda bulunmaları gerekmektedir. İlgili ülkenin diğer ülkelerden yardımı resmi olarak istemesi gerekmektedir.

Okuma önerisi:

Mathias Jopp und Sammi Sandawi (2009), Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik, in: Werner Weidenfeld und Wolfgang Wessels (Hg.), Jahrbuch der Europäischen Integration 2009, Baden-Baden, S. 241–248.
Elfriede Regelsberger (2009), Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik, in: Werner Weidenfeld und Wolfgang Wessels (Hg.), Jahrbuch der Europäischen Integration 2009, Baden-Baden, S. 249–256.

Dış politikada kimlik arayışı

Avrupa dış ve güvenlik politikasının ana sorununu sayıları yirmi sekize ulaşan ülkenin önemli dış politika konularında uzlaşşı sağlayamamaları oluşturmaktadır.

Bunun nedeni, bir taraftan dış politikanın geleneksel olarak ulusal kimliklenme süreci için çok önemli ve bu alanın siyaseten hassas ve ideoloji yüklü olmasından kaynaklanmaktadır.

Farklı gelenekler

Diğer taraftan üye ülkelerin farklı tarihsel deneyimlerinden ve kültürel ve dış politika geleneklerinden kaynaklanan farklı dış politika çıkarları ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu da özellikle ABD ve Rusya ama aynı zamanda da Çin ve Afrika ülkeleri ile olan ilişkilerde çok farklı pozisyonların ortaya çıkmasına yol açmakta ve böylece uzlaşşıyı da neredeyse olanaksız kılmaktadır.

Üye ülkeler arasındaki sorunlar zaman geçtikçe ortaya çıkmaktadır. 2003'te ABD'nin Irak'ı işgal etmesine karşı AB üye ülkeleri ortak bir pozisyon geliştirememişlerdir. Büyük Britanya, Hollanda, Danimarka ve Portekiz'in yanında birçok orta ve Doğu Avrupa ülkesi de Amerika'nın yanında Irak'a müdahale ederken Almanya, Fransa ve Belçika gibi ülkeler ABD'nin askeri müdahalesine karşı çıkarak destek vermediler.

AB ülkeleri beş yıl sonra dış politika ve güvenlik politikasındaki farklı pozisyonlarının kamuoyunda görünür olmasından korktukları için, yeni bir Avrupa güvenlik stratejisi tartışmasını belirsiz bir süre için askıya aldılar. Batı Balkanlar'da Kosova'nın tüm AB üye ülkeleri tarafından tanınmadığını ve böylece bu bölgeyle ilgili değerlendirmelerde bir uzlaşşıya varılamadığını söylemek gerekmektedir. Yakın zamanda 2011'de Libya'ya uluslararası askeri müdahale kapsamında yapılan tartışmaların da gösterdiği gibi, dış politikada ortak bir yol bulmanın AB için ne kadar zor olduğu göz önüne serilmiştir.

AB için bir dış politika kimliğinin oluşturulması uzun vadede büyük çaba gerektirmektedir. Bu üye ülkelerin ulusal dış politikalarının rekabetinden dolayı zorlaşmaktadır. Hem ülkelerin dışişleri bakanlıkları hem de devlet ve hükümet başkanları kendi etki alanlarının azalmasını ve Avrupa dış politikasının güçlenmesini istemeyeceklerdir.

Dünya siyasetindeki ağırlıkların yer değiştirmesi aynı zamanda küresel boyutta etkiye sahip olmanın yolunun AB'den geçtiğini belirgin bir biçimde ortaya çıkarmıştır. Bu Almanya, Fransa ve Büyük Britanya gibi büyük ülkeler için de geçerlidir. Çin, Hindistan ya da Rusya ile olan ilişkiler ülkelerin tek başına olmaktansa kendi çıkarlarını yaşama geçirmek için yirmi sekizli bir birlik tarafında olmalarıyla daha kolay şekillendirilebilir.

Benzer bir durum askeri kaynakların daha fazla ortak kullanımı için de geçerlidir. AB ülkeleri savunma için 2011 yılında toplam 200 milyar euroya yakın bütçe ayırmışlardır. Bu konuda ülkeler askeri planlamalarını birlikte yapmak için daha fazla çaba harcamalı, kapasitelerini paylaşmalı ve olanaklarını ortak kullanıma açmalıdırlar.

Bunların sosyal demokrasi için anlamı:

- Barış ile ilgili belirlenen üç talebe bakıldığında; birliğin iç yapısında barışçıl devletlerarası ilişkiler, hukuk güvencesi ve sosyal barış şeklinde devletlerin barışçıl yapısı hedeflerinin büyük oranda gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir.
- Değişiklikler ve geliştirmeler öncelikle AB'nin dış ilişkilerinde yapılmalıdır.
- Dış politikayla ilgili reform önerileri özellikle AB'nin uluslararası profilinin netleşmesi ve güçlenmesi yönünde yapılmalıdır.

4. YARININ AVRUPASI: GELECEĞE BAKIŞ VE REFORM ÖNERİLERİ

Bu bölümde

- Yukarıda bahsedilen beş boyut kapsamında AB için reform önerileri yapılacak
- Bu reformların sosyal demokrasiyi Avrupa düzeyinde nasıl güçlendireceğinin altı çizilecek
- Sözü geçen reform önerilerinin gerçekleşme sürecindeki fırsatlar ve engeller ortaya konulacak
- Konuyu derinlemesine incelemek için kaynak tavsiye edilecektir.

Okuma önerisi:

*IPA yayınları
(Internationale
Politikanalyse
www.fes.de/ipa*

*FES'in Ekonomi
ve Sosyal Politika
Departmanı
Yayınları
www.fes.de/wiso*

Önceki bölümlerde bütünleşme süreci kapsamında sosyal demokrasinin önemli taleplerinin tartışıldığı ve kısmen de gerçekleştirildiğinin altı çizilmişti. Örnek olarak Temel Haklar Şartı ve AB'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne katılması gösterilebilir.

Bir önceki bölümde günümüz Avrupa Birliği'nin 2. bölümde söz edilen beklentilerle karşılaştırıldığında birçok eksik yanının olduğu ortaya çıkmıştı. Betimlenen eksikliklerin bazıları kolay, bazıları daha zor giderilebilir.

Gelecek sayfalarda sosyal demokrasinin güçlendirilmesi için önemli olan reform önerileri tartışılacaktır. Bu tartışma iki yönde ilerleyebilir: Bir yandan sosyal demokrasi projelerinin Avrupa düzeyinde desteklenmesi (pozitif entegrasyon), öte yandan ise sosyal demokrasinin ulusal düzeyde elde ettiği kazanımların korunması. Bu el kitabında ele alınan bütün konular ve öneriler ne yazık ki ayrıntılarıyla tartışılmaz. Sonuçta burada tartışılan konular bilinçli seçilmiş de olsa, sadece bazı örneklerden oluşmaktadır.

4.1 Avrupa Demokrasisinin Güçlendirilmesi

Sosyal demokrasi açısından Avrupa düzeyinde demokrasinin güçlendirilmesi talebi önemli bir konuma sahiptir. Yukarıda işaret edildiği gibi Avrupa kurumlarının yapısı ve işleme biçimi meşruiyet ve demokrasi alanlarında bazı eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Aşağıda Avrupa Birliği düzeyinde Avrupa demokrasisinin güçlendirilmesine önemli katkıda bulunabilecek reform önerileri yapılacaktır.

Avrupa seçimlerini Avrupalı yapmalı

Avrupa [parlamento] seçimlerini Avrupalılaştırmak ilk önce paradoks gelebilir. Bu cümle Avrupa seçimlerinin ağırlıklı olarak ulusal konular ve politikacılar bağlamında geçmesine atıfta bulunmaktadır.

*Paradoks
öneriler?*

Tartışma

2009'da yapılan Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerine katılım yeniden azaldı ve çok düşük düzeyde katılımın sağlandığı bir seçim oldu.

Görev: Sizce katılım neden azalmıştır? Seçmenler AP'nin etkisinin az olduğunu mu düşünüyorlar? Seçimlerde az mı çok mu polemik yapılıyor? Başka hangi nedenler olabilir?

Avrupa seçim kampanyalarının Avrupalılaşması önerisi üç konuyu öne çıkarmaktadır:

- Avrupa seçim listelerinin oluşturulması
- Samimi Avrupa seçim programlarının geliştirilmesi
- Seçim programlarının bir Avrupa seçim kampanyası stratejisine uyarlanması

Avrupa seçim listeleri

Günümüze kadar yapılan Avrupa seçimleri ulusal düzeyde yapılmakta ve seçimlerde ulusal partilerin adaylarından oluşan ulusal seçim listeleri kullanılmaktadır. Bu nedenle yurttaşlar oylarını hangi Avrupa partisine ya da grubuna verdiklerini anlayamamaktadırlar. Bir Avrupa seçim listesi her yurttaşın AP'de hangi gruba oy verdiğini anlama olanağı sağlayacaktır.

*Avrupa seçim
listeleri*

Avrupa seçim listelerinin oluşturulmasına karşı göz ardı edilemeyecek eleştiriler yapılmaktadır. Eleştirilerde tek bir meclis grubunda çok fazla partinin olmasından dolayı, tek bir seçim listesi üzerinde uzlaşa sağlamanın çok zor olacağına dikkat çekilmektedir. Elbette ki kısa vadede Avrupa seçim listesi oluşturmak çok zor. Ayrıca ulusal partilere benzer Avrupa partilerinin olmadığı düşünülürse, bunun ne kadar zor olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Ancak Avrupa’da uzun vadede bir Avrupa parti sisteminin oluşturulması sosyal demokrasi için önemli bir hedeftir.

Avrupa seçimleri adayları

Orta vadeli bir öneri partilerin ortak bir aday göstermeleri şeklinde olmaktadır. Buna göre, Alman seçim sistemine benzer bir şekilde seçmenler iki oy kullanabilirler. Birinci oyla grupların başkanlık adayları, ikinci oyla da ulusal listelerdeki adaylar belirlenebilir.

Günümüzde de ilerlemeler olmaktadır: Avrupa Parlamentosu 2014’te ilk kez Avrupa Zirvesi’nin önerisiyle ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinin sonuçlarını dikkate alarak Komisyon başkanını seçecektir. Lizbon Antlaşması’yla (ABA Madde 17, fıkra 7) getirilen bu yenilik 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde birçok Avrupa partisinin AB Komisyon başkanı makamı için kendi aday göstermesine olanak sağladı.

Avrupa Sosyal Demokrasi Partisi (SPE) Kasım 2013’te Avrupa parlamento seçimleri için Martin Schulz’u ortak aday göstermiştir.

Martin Schulz (*1955) Alman politikacıdır. Yayıncılık öğrenimi görmüş ve girişimci olmuştur. Doğduğu kasaba Würselen’de belediye başkanlığı yapmış ve 1994’ten beri de Avrupa Parlamentosu üyesidir. 2004’ten bu yana da SPE grup başkanıdır. Martin Schulz SPD MYK üyesi, SPD MKYK’sının Avrupa sorumlusu ve 2012’de de Avrupa Parlamentosu başkanı olmuştur.

Avrupa seçim programları

Avrupa seçim listelerinin yanında, seçim kampanyalarının ortak Avrupa programları hazırlanarak Avrupalılaşmasını sağlamak önemli bir adım olacaktır.

Üye ülkelerde yapılan Avrupa seçim kampanyaları hala ağırlıklı olarak iç politika konuları üzerinden yürütülmektedir. Bundan dolayı siyaset bilimi literatüründe Avrupa parlamento seçimleri “second order election” yani “ikinci derece seçim” olarak adlandırılmaktadır.

Böyle bir “ikinci derece seçim”in özelliği hem seçmenlerin hem de partilerin ve medyanın bu seçimlere ulusal seçimlerden daha az önem vermesinden kaynaklanmaktadır.

Avrupa seçim programları

2009 Avrupa parlamento seçiminde üye ülkelerden seçmenlerin sadece % 43'ü oy kullanmıştır.²² Ayrıca Avrupa seçimleri ulusal partiler tarafından çoğu zaman bazı konuların iç politikadaki yansımaları ya da yaklaşan seçimleri test etmek amacıyla kullanılmaktadır.

Ortak Avrupa seçim programları sayesinde Avrupa konularının ulusötesi bir düzeyde tartışılması olanaklı kılınabilir; bu da Avrupa parlamento seçimlerinin sadece Avrupa-laşması değil aynı zamanda Avrupa kamusal alanının güçlendirilmesi anlamına gelir.

Avrupa seçim kampanyasının ortak seçim programı temelinde Avrupalılaşması için ilk adımları 2004'te Avrupa Yeşiller'i atmıştı. 2009 Avrupa parlamento seçiminde küçük sağ-milliyetçi gruplar dışında diğer bütün Avrupa partileri seçim manifestosu yayınladılar ve bu temelde de ulusal düzeyde Avrupa seçim kampanyalarını yürüttüler.

Ancak geriye bakıldığında Avrupa seçim manifestolarının olmasına karşın, 2009 seçim kampanyalarında çoğu partinin kendi ulusal konularını merkeze aldığı görülmektedir.

Bunun nedeni ise seçim manifestolarının sadece tematik çerçeve ile sınırlı kalması, ama bu konuların bir Avrupa seçim stratejisine uyarlanmamasından kaynaklanmaktadır. Bu deneyimlerin ışığında SPE üç yıl bir ortak temel program üzerinde çalıştı ve 2013'te de program oybirliğiyle kabul edildi.

Temel program aşağıdaki üç sütundan oluşmaktadır:

- Sosyal piyasa ekonomisinde demokratik kontrol mekanizması yaratmak
- İyi bir yaşamı olanaklı kılabilmek için eğitim, iyi iş ve sosyal adaleti içeren Avrupa'da yeni bir sosyal "new deal" inşa etmek
- İç dayanışmaya sahip olan ve aynı zamanda da uluslararası alanda barış, refah ve ilerlemeyi destekleyen bir Avrupa Birliği

Avrupa seçim kampanya stratejisi

Her üç madde de (Avrupa seçim programı, Avrupa seçim listesi/ortak aday, ortak Avrupa seçim kampanya stratejisi) birbiriyle iç içe geçmelidir. Sadece bu şekilde Avrupa parlamento seçimlerinin Avrupalılaşması ve seçmenlerin katılımının artması sağlanabilir. Nihayetinde AP seçimleri yaklaşık 380 milyon seçmenle dünyanın en büyük demokratik seçimini oluşturmaktadır.

Hedef: Avrupa kamusal alanını teşvik etmek

Okuma önerisi:
Björn Hacker und Gero Maaß (2010), Ein Grundsatzprogramm für die SPE. Baustellen, Gemeinsamkeiten und Eckpunkte aus deutscher Perspektive, FES (Hg.), IPA, Berlin.

SPE temel programı: Üç sütun

Avrupa seçim kampanya stratejisi

²² Karşılaştırmak için: Alman parlamento (Bundestag) seçimlerinde katılım oranı % 70 ila 90 arasında olmaktadır. 2009'da bu oran yaklaşık % 70 ile İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra en düşük düzeyde olmuştur.

Avrupa parlamento seçimlerinin Avrupalılaşması şu anlama gelecektir:

1. Avrupa partileri Avrupa konularıyla ilgili kampanya yapmak zorunda kalacaklardır. Bu da kamuoyunda bu konularla ilgili daha fazla tartışmanın olacağı anlamına gelecektir.
2. Avrupa Parlamentosu seçimlerinin önemi artacaktır. Bu aslında AB'nin ulusal yasama sistemi ve insanların yaşamı üzerindeki güçlü siyasal etkisi düşünüldüğünde yerinde bir gelişme olur.
3. Yurttaşların Avrupa politikaları tartışmalarına daha fazla katılmaları ve harekete geçmeleri beklenebilir bir sonuç olacaktır. Böylece Avrupa politikasının meşruiyeti artacaktır.

AB'nin parlamentarizm yolunda ilerlemesi

Avrupa demokrasisinin güçlendirilmesi için yapılan başka bir uzun vadeli öneri AB'nin parlamentarizm yolunda ilerlemesini öngörmektedir. AP'nin önemi Avrupa Birliği'nin kurumsal yapısı içinde artırılacaktır. Burada uzun vadeli hedef AB'yi parlamenter bir hükümet sistemine doğru geliştirmek yani böyle bir sisteme yaklaştırmaktır. Böylece Birliğin demokrasi eksiğinin bir kısmı giderilebilir.²³

Parlamentarizm yolunda ilerlemeyle ilgili tartışılan bazı gerekli reform adımları:

- Komisyon başkanının seçilmesi (ya 2014'te hedeflendiği gibi AP tarafından ya da doğrudan)
- Komisyon birleşiminin Avrupa Parlamentosu'ndaki oy oranına göre yapılması
- Avrupa Parlamentosu seçimleri için yeni bir seçim sisteminin inşa edilmesi (örneğin büyük seçim bölgelerinde nispi seçim sisteminin uygulanması gibi)
- AP'nin ve Bakanlar Konseyi'nin iki meclisli bir parlamentoya dönüştürülmesi (örneğin AP'nin yurttaşlar meclisi ve Bakanlar Konseyi'nin de ülke meclisi olması ya da bir senatonun oluşturulması gibi)
- AP'nin inisiyatif hakkının olması
- Bir Avrupa parti sisteminin oluşturulması
- Bir Avrupa kamusal alanının oluşturulması ya da ulusal kamusal alanlarının Avrupalılaştırılması
- Temel insan ve yurttaş haklarının merkezde olduğu bir Avrupa anayasası

23 Birliğin parlamentarizm yolunda ilerlemesi için iki model tartışılmaktadır: Birinci model başkanlık sistemine doğru giden bir yolu izlemekte (Joschka Fischer'in 2010'da Berlin Humboldt Üniversitesi'nde yaptığı konuşma) iken, ikinci model parlamenter sistemi tercih etmektedir (Lionel Jospin'in 2001'de Paris'te yaptığı konuşma). İki model de önkoşulları olan ve uzun vadeli bir perspektif içermektedir. Anayasa sözleşmesinin reddedilmesi ve Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi ve bazı maddelerin kabulüyle birlikte daha parlamenter bir sisteme doğru yol alınmış oldu.

Avrupa Parlamentosu'nun güçlendirilmesiyle birlikte hem Avrupa kurumlarının meşruiyeti artar hem de Avrupa yurttaşlarının siyasal karar alma sürecine (daha iyi) demokratik bir biçimde katılmaları sağlanır.

Lizbon Antlaşması ile AP'nin değerinin artırılması yönünde önemli bir adım atılmıştır. Avrupa yasama sürecinde AP'nin eşit haklara sahip olması talebi, ortak karar usulünün olağan yasama usulü düzeyine çıkarılmasıyla büyük oranda yerine getirilmiştir.

Avrupa Yurttaş İnisiyatifi'nin oluşturulmasıyla Avrupa yurttaşlarının doğrudan siyasal katılımı sağlanmıştır. Diğer adı geçen reform adımlarının hayata geçebilmesi için daha fazla önkoşulun yerine getirilmesi gerektiği için bunların uygulamaya alınması özellikle de yirmi sekiz üyeden oluşan bir birlik düşünüldüğünde daha zordur. Bir Avrupa anayasasının hazırlanması ya da Komisyon başkanının doğrudan seçilmesi şu aşamada pek olası bir durum olarak görünmemektedir, çünkü daha birkaç yıl önce oluşturulan bir anayasa projesi başarısızlıkla sonuçlandı.

Bir Avrupa parti sisteminin ya da bir Avrupa kamusal alanının oluşturulması ise çok fazla önkoşul gerektireceği için, ancak uzun vadede gerçekleştirilebilir.

Bu alanlarda yine de olumlu gelişme eğilimi bulunmaktadır. Burada örnek olarak sosyal demokrat partilerin SPE'yi bir program ve üye partisi yönünde geliştirme çabaları gösterilebilir.

Avrupa'nın saygın medyasında da gittikçe daha fazla hem AB politikası hem de diğer AB ülkeleri ile ilgili kaliteli Avrupa haberleri yer almaktadır.²⁴

Avrupa yurttaşlarının siyasal karar alma sürecine demokratik katılımlarını genişleten ve Avrupa politikasının demokratik meşruiyetinin bütünüyle sağlanması sosyal demokrasi açısından 2. bölümde sözü edilen taleplerin dikkate alınması anlamına gelmektedir.

Hedef: Daha fazla şeffaflık ve katılım

Okuma önerisi:

Joschka Fischer (2000), Vom Staatenverbund zur Föderation – Gedanken über die Finalität der europäischen Integration. Rede, gehalten am 12. Mai 2000 an der Humboldt-Universität zu Berlin.
Lionel Jospin (2001), Zukunft des erweiterten Europas. Rede, gehalten am 20. Mai 2001 in Paris.
Martin Schulz (2013b), Der gefesselte Riese: Europas letzte Chance, Berlin.

24 Örnek olarak bkz.: Christoph O. Meyer (2002) ve Kantner (2004). Ayrıca 2006'da Fransız Le Monde gazetesi Avrupa haberlerini dış politika sayfasında değil de iç politika sayfasında vermeye başladı. Böylece gazete yurttaşlara Avrupa ve ulusal politikalarının ne kadar iç içe geçtiğini göstermektedir.

4.2 Avrupa Refahının Teşvik Edilmesi²⁵

Avrupa’da refah düzeyi nasıl korunabilir ve artırılabilir? Hangi düşünceler ve yöntemler öne sürülebilir? Bu bölümde AB’nin bu sorulara verdiği cevaplar, “Avrupa 2020” konsepti ve bu konseptin eleştirisi kısaca ele alınacaktır. Bu bölümün merkezinde ise Avrupa Ekonomi Hükümeti ile ilgili düşünceler ve Avrupa’da vergi rekabetinin nasıl önlenebileceği bulunmaktadır.

Avrupa 2020

Avrupa Komisyonu’nun güncel on yıllık ekonomi programının adı “Avrupa 2020” olarak belirlenmiştir. Bu program Haziran 2010’da Komisyon’un önerisi ile Avrupa Birliği Zirvesi tarafından karara bağlanmıştır.

Programın hedefi “akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme” olarak belirlenmiştir.²⁶ AB bu yeni stratejisiyle birçok alanda eski Lizbon Stratejisini devam ettirmektedir.²⁷

Farklı gruplar “Avrupa 2020” konseptinin değiştirilmesini talep etmektedirler. Örneğin DGB (Alman Sendikalar Birliği) konseptin odaklandığı konuların değiştirilmesini istemektedir: Rekabet gücü ve piyasanın merkezde olmasını değil, bilakis sürdürülebilirlik, dayanışma, kaynaşma ve eşitlik ilkelerinin ön plana çıkmasını talep etmektedir. DGB’ye göre eğer Avrupa Birliği sosyal ilerleme, yoksullukla mücadele ve “iyi iş” konularına sahip çıkmaz ise sosyal durgunluk bölgesi olmaya devam edecektir. Avrupa’nın yeni bir projeye gereksinimi var: Bu da eşit oranda ekonomik, ekolojik ve sosyal ilerlemeye bağlı olan ortak bir ekonomi hükümetidir (bkz. Sommer 2010).

*Sendikaların
ve diğerlerinin
eleştirileri*

²⁵ Bu bölüm “Die Zukunft der Europäischen Wirtschafts- und Währungsunion” [Avrupa Ekonomik ve Parasal Birlik’in Geleceği] (Friedrich Ebert Stiftung 2010a) kitabında yapılan analizlere dayanmaktadır ve redaksiyon tarafından özetlenmiştir.

²⁶ Komisyon bülteni 3 Mart 2010, “Europa 2020 – Strategie für intelligentes, nachhaltiges und integratives Wachstum”, (http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm).

²⁷ bkz. s.84

AB 2020 stratejisi için düşünceler:

Friedrich Ebert Stiftung'un Internationale Politikanalyse (IPA) birimi tarafından "Avrupa 2020" stratejisi için seçenek ve daha kapsayıcı öneriler geliştirilmiştir. Bu önerilerden biri aşağıda yer almaktadır:

"Ekonomi politikası ilkeleri ile ilgili düşünceler:

1. AB'de yeni bir "policy-mix"i (para ve maliye politikası) olanaklı kılabilmek için makro-ekonomik koordinasyonun iyileştirilmesi
2. Demografik dönüşüm bağlamında bütçe istikrarının sağlanması için orta ve uzun vadeli borç oranının belirlenmesi
3. Sosyal güvenlik sistemlerinin rekabetini önlemek için Avrupa'da bir Sosyal İstikrar Paketi'nin oluşturulması
4. "Düşük Karbon Ekonomisi"ni geliştirmek Avrupa ekonomi politikası koordinasyonunun öncü ilkesi olması ve bu ilkenin sürdürülebilir bir büyüme modeli yanında, ekolojik ve enerji verimliliğine dayanan sanayi modelini kapsamı
5. Sosyal ve ekolojik standartların korunması, vergi politikası koordinasyonu ile iç pazarın konsolide edilmesi
6. Yatırım teşviklerinin ve Avrupa'da araştırma ortamının cazibesinin artırılması"

(Fischer vd. 2013:3)

DGB başkanının burada önermiş olduğu ekonomi hükümeti somut olarak nasıl düşünülebilir?

Avrupa Ekonomi Hükümeti

"Avrupa Ekonomik ve Parasal Birlik'in Geleceği" Friedrich Ebert Stiftung'un Avrupa çalışma grubunun Eylül 2010'da bu konuyla ilgili yayınladığı bir raporun adıdır. Raporun başlığı Yunanistan'ın mali krizi ve "euro krizi"nin etkilerinin Avrupa'nın geleceği ile ilgili bağlantısının altını çizmektedir. Yazarların cevabı yeni bir ekonomik bütünleşme şekline gereksinim olduğu yönündedir: Bu gereksinim ise bir Avrupa Ekonomi Hükümeti'nin kurulmasıdır.

Kamuoyunda sıkça İstikrar ve Büyüme Pakti kapsamında cezaların tek taraflı artırılması dile getirilmektedir. Buna karşın Avrupa Ekonomi Hükümeti önerisi "makro-ekonomik dengesizliklerin azaltılması, finans piyasalarının işlevselliğinin garanti edilmesi ve dengeli bütçelerin sağlanmasını dikkate alan bütüncül bir çözüm

Okuma önerisi:

Severin Fischer u. a.
(2010), *EU 2020 – Impulse für die Post-Lissabonstrategie*, FES (Hg.), IPA, Berlin.
FES (Hg.) (2010b), *Weichenstellung für eine nachhaltige europäische Wohlstandsstrategie*, IPA, Berlin.

Michael Sommer
(2010), *Wenn nicht jetzt, wann dann? Das Soziale Europa braucht eine politische Grundsatzentscheidung*, in: Michael Sommer, Frank Bsirske, Wolfgang Rohde (2010), *Business as usual oder eine neue Zukunftsstrategie? Die Strategie Europa 2020 aus der Perspektive deutscher Gewerkschaften*, FES (Hg.), IPA, Berlin, S. 4–7.

yolu sunmaktadır” (Friedrich Ebert Stiftung 2010a: 3). Sadece borçlanma değil aynı zamanda örneğin dış ticaret fazlası da bu konseptin bir parçası olmaktadır. Yukarıda betimlenen Avrupa Ekonomi Hükümeti düşüncesinin iki kolu bulunmaktadır. Kollardan biri önleyici diğeri ise düzelticidir. Ülkelerin kendi aralarındaki önleyici koordinasyonları istenen başarıyı getirmez ise merkezi bir yerden yani AB’den düzeltici cezalarla müdahale edilecektir.

Önleyici kol

Koordinasyon bağlamındaki ilk hedef AB içinde zararlı bir üretim sahası rekabetini önlemek olacaktır. Ekonomik rekabet istenmekte, ancak ücret ve vergi dampingine yol açmadan, kalite ve inovasyon üzerinden yapılmalıdır.

Bundan dolayı ekonomi hükümet modeli kurumlar vergisi için ortak asgari oranların ve vergi matrahının belirlenmesini, ücret artışlarının verimlilik ile bağlantılı olmasını ve göreceli karşılaştırılabilir asgari ücretin olmasını öngörmektedir. Asgari ücret her ülkede ortalama brüt ücretin % 50’sinden az olmayacaktır.

Bunun dışında dış ekonomik denge hedefini tekrar hatırlamakta fayda var. Bu hedef Almanya’da 1967’de yürürlüğe giren istikrar yasasının bir parçasıdır. Diğer parçalar da makul ve istikrarlı bir ekonomik büyüme, fiyat istikrarı ve düşük işsizlik oranı gibi hedeflerden oluşmaktadır. Bu dört hedef “büyülü dörtgen” olarak da adlandırılmaktadır.

Önerilen modele göre bir ülkenin cari işlem dengesi Avrupa içinde sadece % -3 ile +3 arasında dalgalanabilir. Ülkeler bu hedefe nasıl ulaşacaklarını kendileri belirler.

Cari işlemler dengesi, ödemeler dengesi bilançosunun dış ticaret, hizmetler, yatırım gelirleri ve cari transferler dengelerinin toplamından oluşur ve aradaki fark da Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’nın (GSYİH) yüzde oranı olarak verilir.

Almanya için atılması gereken ilk adım ücretlerin yukarı çekilmesi olacaktır. Çünkü “sürekli artan bir ihracat varken, reel ücretlerin artmaması iç talebi zayıflatır, AB çapında dengesizliklere neden olur ve deflasyon eğilimi yaratır” (Friedrich Ebert Stiftung 2010a: 5).

Avrupa Ekonomi Hükümeti’nin önleyici kolu daha fazla unsurlar içermektedir. Örnek olarak Avrupa Parlamentosu’nun açık prosedürü sürecine daha etkin katılabilmesi, AB çapında bir erken bütçe uyarı mekanizması ve bir Avrupa finansal işlem vergisi verilebilir.

Finansal işlem vergisi

“Eğer ticaret AB’de ya da en az bir AB vatandaşının katılımıyla AB dışında yapılıyorsa vergi, menkul kıymet alım satımında yapılan ciro ve türevlere konulacaktır. Vergi çok düşük oranda yapılan bütün finansal işlemlere konulabilir. Bin euroyu geçen işlemlerde vergi oranı % 0.05 ila 0.1 arası olabilir. Menkul kıymetler uzun vadeli bir hedefle alındığında, neredeyse vergilendirilmeyecektir. Vergi oranı vadenin kısılmasıyla yükselecektir. Kısa vadeli spekülasyonlardan elde edilen karlar alım ve satım fiyatı arasındaki farktan doğmaktadır. Bu fark bir finansal işlem vergisiyle azaltılmaktadır. Fark ne kadar az olursa azalma da o kadar az olur. Sonuçta finans türevleriyle yapılan kısa vadeli spekülatif ticaret pahalılaşır ve böylece de muhtemelen azalır.” (Friedrich Ebert Stiftung 2010a: 5)

Düzeltilici kol

Avrupa Ekonomi Hükümeti’nin düzeltici kolunun merkezinde Avrupa Para Fonu (APF) yer alacaktır. Fon diğerlerinin yanında birliğe üye ülkelerde alınan transaksion vergisi ve birlik tarafından verilen tahviller ile finanse edilir. Fonun görevi kriz esnasında AB Zirvesi’nin hızlı karar alabilmesi için kararların hazırlanmasını sağlamaktır. Böylece Yunanistan örneğinin aksine krizi derinleştiren gecikmeler

yaşanmaz. Fon gerektiğinde euro-bond da (euro tahvilleri) verebilir. Fondan kredi almak büyük yaptırımlar ve mali politikaya müdahaleyi beraberinde getireceği için sürekli olarak çekici değildir.

*Düzelten: Avrupa
Para Fonu*

Eurobond olarak euro bölgesi ülkelerinin verdikleri ortak devlet tahvilleri tanımlanır. Eurobond diğerlerinin yanında tekil ülkelere karşı yapılacak spekülasyonları önlemek için düşünülmektedir.

Avrupa Ekonomi Hükümeti’nin kurulma olasılığı

Avrupa Ekonomi Hükümeti önerisi Avrupa’da Ekonomik ve Parasal Birlik’in geleceği için uygun çözümler getirmektedir. Bu düşüncenin gerçekleşmesinin ne kadar gerçekçi olabileceği şu biçimde özetlenebilir:

“Nihayetinde Yunanistan krizi örneğinde olduğu gibi ekonomi politikalarının yönlendirilmesi eğer bir Avrupa perspektifiyle düşünülürse, Avrupa Ekonomi Hükümeti için önemli bir adım atılabilir (bkz. Lierse 2010). Kriz dönemleri böyle bir perspektif değişikliği için tetikleyici unsur olabilir ya da kolaylıkla ulus devletin dar perspektifine de geri dönülebilir. Federal Hükümet medya baskısından ve yaklaşan seçimlerden dolayı “olasılık penceresinin” tekrar kapanmaya başlamasına yardım etmektedir.” (Heise/Görmez-Heise 2010:14)

Okuma önerisi:

Arne Heise und
Özlem Görmez-
Heise (2010), *Auf
dem Weg zu einer
europäischen Wirt-
schaftsregierung,*
FES (Hg.), IPA, Berlin.
FES (Hg.) (2010a),
*Die Zukunft der
Europäischen Wirt-
schafts- und Wäh-
rungsunion,* IPA,
Berlin.
FES (Hg.) (2013),
*Zukunftsszenarien
für die Eurozone:
15 Perspektiven
zur Eurokrise,* IPA,
Berlin.
Thomas Rixen und
Susanne Uhl (2011),
*Unternehmensbe-
steuerung europä-
isch harmonisieren!*
*Was zur Eindäm-
mung des Steuer-
wettbewerbs in der
EU nötig ist,* FES
(Hg.), WISO, Bonn.

Burada sunulan Avrupa Ekonomi Hükümeti'nin birçok unsuru 2012'den bu yana Avrupa kurumlarında kriz yönetimine paralel olarak ve para birliğinin reform edilmesi bağlamında tartışılmakta, ekonomi politikasının daha yakın bir biçimde koordine edilmesi hedeflenmektedir. Avrupa Bankalar Birliği'nin kurulması yönünde atılan ilk adımlardan başka hemen hemen somut bir gelişme bulunmamaktadır.

Avrupa'da Ekonomik ve Parasal Birlik'in gelecekteki yapısı üzerine çok farklı düşünceler bulunmaktadır. Bir ulusötesi borç birliğinin oluşmasından, yani devletlerin karşılıklı olarak borçları üslenmesinden duyulan korku "durumu idare etmenin" ötesine geçilememesinin en önemli nedenlerinden biri olmaktadır.

Günümüzde parasal birliğin bir siyasal birlik inşasıyla tamamlanması olanaklı görünmemektedir. Diğer gelecek senaryoları ise euro bölgesinin kaldırılması, yani bütünleşmenin geri alınması ya da bir "çekirdek Avrupa"nın oluşması ve diğer ülkelerden kopması yönünde olabilir.

Vergi rekabetini önlemek!

Ülkeler düşük vergilerle işletmeleri, zengin insanları ya da finans transaksyon işlemleri için yarışılırsa buna **vergi rekabeti** denilmektedir. Tekil ülke vergilerin düşük olmasına rağmen muhtemelen daha fazla vergi geliri elde edebilir ve istihdamını yükseltebilir. Altyapısı kötü olan ülkeler yatırımcı çekmek için sıklıkla bu stratejiyi uygularlar. Ancak araştırmalar şirketler ve insanlar için girilen vergi rekabetinin son yıllarda Avrupa ülkelerinin gelirlerini genel olarak azalttığını göstermektedir. Bundan dolayı AB vergi rekabetini sınırlandırma olanaklarını tartışmaktadır. Bir yöntem asgari vergi oranları ve aynı vergi matrahının belirlenmesi olabilir.

4.3 Sosyal Boyutun Güçlendirilmesi

Sosyal demokrasinin temel önkoşulu sosyal adalet, siyasal katılım ve fırsat eşitliğinin sağlanmasıyla yerine getirilir. Bu önkoşul sadece Avrupa düzeyinde bütünleşme sürecinin sosyal denge ve sosyal adalet aleyhine doğru gitmemesiyle sağlanabilir.

Sosyal ilerleme hükmü

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın tartışma yaratan kararlarına tepki olarak AB'nin birincil hukukunda bir sosyal ilerleme hükmünün olması talepleri ortaya çıkmıştır. ABAD tekrar tekrar verdiği kararlarla iç pazar serbestilerini ulusal sosyal hakların üzerinde konumlandırmıştı.

AB hukukundaki sosyal ilerleme hükmü piyasa serbestisi ile sosyal güvenlik ve işçi hakları arasında bir çatışma yaşandığında sosyal temel hakların önceliğini garanti altına almayı hedeflemektedir. Bu bağlamda sosyal ilerleme hükmü ABAD'ın iç pazar serbestisi lehinde ve ulusal sosyal işçi hakları aleyhinde karar vermesini engeller. Böyle bir hüküm örneğin ek bir protokolde ya da üye ülkelerin ortak bir bildirisinde düzenlenebilir. Bu ek protokolle AB'nin piyasa serbestisini sosyal hakları göz önünde bulundurarak yorumlaması hükmü getirilebilir.

AB'nin birincil hukukunda sosyal ilerleme hükmünün olması sosyal demokrasi-nin ulusal düzeyde korunması açısından önemli bir gelişme olacaktır. Bu ulusal korunma ve işçi haklarının Avrupa tarafından altının oyulmasını engeller.

Aynı zamanda bu hüküm AB'nin bir sosyal birlik olmasını güçlendirir. Avrupa düzeyinde temel sosyal hakların sosyal ilerleme hükmüyle öneminin artması anlamına gelecektir. Bu da az da olsa piyasa serbestisine karşı bir karşı denge oluşturabilir. Sosyal ilerleme hükmü özellikle Avrupa Sendikalar Birliği ve Almanya'da da DGB, SPD ve Sol Parti tarafından talep edilmektedir.

Gerçekleşme olasılığı

Sosyal ilerleme hükmünün günümüzde yaşama geçme olasılığı nedir?

Özellikle Büyük Britanya ve bazı Doğu Avrupa ülkeleri büyük olasılıkla böyle bir düzenlemenin birincil hukuka girmesini önleyeceklerdir. 2009-2014 yasama döneminde Avrupa Parlamentosu ve Komisyon'daki çoğunluk zaten böyle bir

*Birincil hukukta
garanti altına
alınmalıdır*

*Sosyal birlik
olarak AB*

Okuma önerisi:

EGB (2008), Stellungnahme des Europäischen Gewerkschaftsbundes (EGB) zu den Urteilen des EuGH in den Fällen Viking und Laval, Brüssel. SPD und DGB (2009), Für ein Europa des sozialen Fortschritts – Gemeinsames Positionspapier von SPD und DGB, Berlin. Katharina Erdmenger u. a. (2009), Die soziale Dimension der EU – Binnenmarkt und faire Arbeitsbedingungen – ein Gegensatz?, FES (Hg.), IPA, Berlin.

Max-Planck-Institut für Gesellschaftsforschung (Hg.) (2009), Eine europäische Sozialpolitik – wünschenswert, aber unmöglich? – Jo Leinen und Fritz W. Scharpf im Streitgespräch, in: Gesellschaftsforschung 2/2009, S. 6–9.

düzenlemeye karşıydı. Bu iki kurumda da muhafazakar-liberal çoğunluk olduğu için böyle bir düşünce reddedilmektedir.

Bu durum ancak sosyal ilerleme hükmü için mücadele verilmemesi anlamına gelmemektedir. Çünkü ileride AB Zirvesi ve parlamentoda çoğunluk değiştiğinde böyle bir düzenleme olanaklı olabilir.

Sosyal İstikrar Paketi

Sosyal İstikrar Paketi önerisi Avrupa Birliği'nde ücretler ve sosyal standartlar üzerinden rekabet edilmesini engellemek için yapılmıştır (bkz. Hacker 2011: 18f.). Bu önerinin arkasında sosyal standartlar için Avrupa düzeyinde ortak bir asgari çerçeveyi garanti altına almak ama aynı zamanda üye ülkelerin sosyal politika alanındaki otonomilerini sınırlandırmamak anlayışı yer almaktadır.

Avrupa Sosyal İstikrar Paketi önerisi üç maddeden oluşmaktadır:

- Tüm AB üye ülkelerinde asgari ücretin olması
- Ulusal düzeydeki sosyal harcamalar için, ulusal kişi başı milli gelire endeksli bir oranın belirlenmesi
- Eğitim harcamaları için Avrupa çapında ortak hareket edilmesi

Tüm AB üye ülkelerinde asgari ücretin hayata geçirilmesi ve asgari ücretin belirlenme sürecinde her ülkenin ekonomik gücünün dikkate alınması gerekmektedir. Asgari ücret ulusal ortalama ücrete endeksli olmalı, ancak asgari bir yaşam standardını garanti edebilmek için ortalama ücretin % 60'ından az olmamalıdır. Asgari ücretin yasama ya da toplu sözleşme yoluyla getirilmesi üye ülkelere bırakılmalıdır. Ancak asgari ücret hem ülkelerin çalışanları hem de geçici [örneğin mevsimlik] işçiler için geçerli olmalıdır.

Ulusal sosyal harcamaların oranını konu edinen ikinci madde bu harcamaların ülkenin ekonomik gücüne göre yapılmasını savunmaktadır. Sosyal harcamaların ülkenin kişi başı gelirine endekslenmesinin nedeni, örneğin bir ülkenin ekonomik gücünün artmasına rağmen sosyal politikaya daha fazla kaynak ayırmaması ve böylece AB içinde sosyal damping yapmasını önlemek amacını taşımaktadır.

AB ülkelerinin farklı ekonomik güçleri kendi sosyal harcamalarıyla orantılı düşünlüdüğünde bir koridor belirlenebilir. Bu koridor arasında ise bir ülkenin sosyal

harcamalarının o ülkenin refah düzeyine uygun olup olmadığı tespit edilebilir (bkz. Busch 2011). Bu koridor içinde sosyal harcamalar dalgalanabilir, ama dalgalanma oranı siyaseten belirlenmelidir. Sosyal harcamaların tümü ekonomik güce göre düzenleneceği için tekil ülkeler hangi hizmetleri sunmak ve hangi alana ağırlık vermek istediklerine kendileri karar verebilirler.

Sosyal İstikrar Paketi'nin üçüncü maddesi de eğitim harcamaları üzerinde Avrupa çapında bir anlaşmaya varılmasını öngörmektedir. Ülkeler GSYİH'lerinin belirli bir oranını okul, üniversite, kreş ya da mesleki eğitim gibi eğitim alanlarına yatırım yapmayı taahhüt ederler.

Sosyal İstikrar Paketi'nin etkisi ne olabilir?

Bu paket bütünleşme sürecinde sosyal ve ekonomik boyutun eşit ağırlığa sahip olmasını sağlayabilir. Ulus devletler Avrupa içinde daha az rekabete maruz kalırlar.

Kapsayıcı ilkeler: Kapsayıcı ilkeler Komisyon tarafından hazırlanır ve zirvenin onayına sunulur. Bu ilkeler üye ülkelerin ekonomi ve istihdam politikalarından oluşan ulusal reform programlarını koordine etmek için oryantasyon sağlar.

Sosyal İstikrar Paketi böylece Avrupa refah devletlerini korumuş olur.

Sosyal İstikrar Paketi'nin hayata geçebilmesi için Lizbon Stratejisi'nin kapsayıcı ilkelerine bir de sosyal politika ilkesinin eklenmesi önerilmektedir.

Eğer bir ülke Sosyal İstikrar Paketi'ni ihlal ederse Büyüme ve İstikrar Paketi'nde olduğu gibi cezalandırılabilir.

Gerçekleşme olasılığı

Sosyal İstikrar Paketi'nin Avrupa düzeyinde hayata geçirilme şansı nedir? Biçimsel anlamda Sosyal İstikrar Paketi'nin on yıllık Avrupa Büyüme Stratejisi kapsamında hayata geçirilmesi göreceli şekilde kolay olabilir.

Buradaki zorluk sosyal boyutun güçlenmesinin bütün ülkeler tarafından istenmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin sosyal boyutun güçlenmesi özellikle ekonomik olarak zayıf ülkeler tarafından reddedilmektedir. Çünkü bu ülkeler sosyal harcamalarını azaltarak sözde rekabet avantajı sağlamayı hedeflemektedirler.

Muhafazakar ve liberal partiler özellikle böyle bir Sosyal İstikrar Paketi'ne karşı çıkmaktadırlar.

*Eğitim harcamaları
üzerine anlaşma*

*Herkes tarafından
istenmemektedir*

Okuma önerisi:

Björn Hacker (2011), Konturen einer politischen Union, FES (Hg.), IPA, Berlin.
Klaus Busch (2011), Das Korridormodell – relaunched, FES (Hg.), IPA, Berlin.
FINE (2013), Forschungsinitiative NRW: Perspektiven für eine Politische Union, Düsseldorf.

Sosyal politika alanına giren, ancak ekonomi politikasını hedef alan bir reform önerisi de **Avrupa Temel İşsizlik Sigortası'** dir. Bu öneri özellikle diğerlerinin yanında Roland Deinzer (2004) ve Sebastian Dullien (2008) gibi isimler tarafından savunulmaktadır. Konsept, işsizlik durumunda on iki ay boyunca önceki ücretin % 50'sinin Avrupa Temel İşsizlik Sigortası tarafından ödenmesini öngörmektedir. Ulus devletler ödemelerin yüksekliğini ve süresini kendi ulusal sistemlerine göre arttırabilirler. Avrupa Temel İşsizlik Sigortası ulusal sistemlerin ödemelerini üsleneyeceği için ulusal ödemeler de aynı oranda azaltılabilir. Hesaplamalar böyle bir sigorta için gerekli primin brüt ücretin % 2'si civarında olması gerektiğini göstermektedir.

Bir Avrupa Temel İşsizlik Sigortası ile ülkeler konjonktürel gerileme durumlarında krize karşı daha dayanıklı olurlar. Ülkeler işsizlikten dolayı eksilen vergi ve prim gelirlerine ilaveten sadece artan işsizlik harcamalarının bir kısmını ödemek zorunda kalacaklardır. Çünkü ödemelerin diğer kısmı işsizlik sigortası tarafından üslenilecektir. Bu önerinin hedefinde ekonomik istikrar ve denge mekanizması bulunmaktadır. Avrupa Temel İşsizlik Sigortası Avrupa Ekonomi Hükümeti'nin bir parçası olabilir (bkz. Bölüm 4.2).

Böyle bir sigortanın getirilmesi 2012'den beri Avrupa düzeyinde Ekonomik ve Parasal Birlik'in reform edilmesi kapsamında tartışılmaktadır. Avrupa Komisyonu bunun için sözleşmelerin değiştirilmesi gerektiğini düşünmekle beraber ancak uzun vadede bu konseptin hayata geçirilmesini savunmaktadır.

4.4 Sürdürülebilirliğin Korunması

Severin Fischer ve Julian Schwartzkopff

İklim maliyetinin fiyatlandırılması: Emisyon ticaretinden karbon (CO₂) vergisine

İklim değişikliğinin etkileri şimdiden dünyadaki bütün ekonomilere gerçek maliyet yükü getirmektedir. Fırtına ve sel gibi aşırı doğa olayları ve sağlık sisteminin artan harcamaları da Avrupa'da ve başka toplumlarda gittikçe artan bir yük olmaya başlamıştır. Bugüne kadar neredeyse sınırsız salınan ve iklime zarar veren sera gazlarından kaynaklanan maliyetler toplum tarafından üslenilmektedir.

Ekonomi terimleriyle söylemek gerekirse ortaya çıkan çevre kirliliği dışsal bir maliyettir. Yani bu maliyet içselleştirilmemiş ve kirleten tarafından karşılanmayan maliyettir. Bazı bilim insanları bu durumu tarihteki en büyük piyasa başarısızlığı olarak nitelendirmektedirler. Bu bilim insanlarından biri Dünya Bankası'nın eski baş ekonomisti ve çok etkili olan "The Economics of Climate Change" adlı raporun yazarı Sir Nicholas Stern'dir (Stern 2006).

Bu küresel piyasa başarısızlığı farklı çalışmalarla sınırlandırılabilir. Bu çalışmalar klasik düzenleme hukuku kapsamında emirler ve yasaklar, sera gazı salınımının vergilendirilmesi ya da birkaç yıldır uygulanan emisyon ticareti gibi piyasa temelli araçları kapsamaktadır.

Eğer bu araçlar tüm AB ülkeleri tarafından yürürlüğe konulursa, Avrupa'daki etkisi de o denli artar. Yoksa çevre standartlarını hayata geçirmek istemeyen ya da kısmen geçirmek isteyen ülkeler Avrupa iç pazarında avantaj elde edeceklerdir.

Günümüze kadar Avrupa çapında bağlayıcı bir karbon vergisi bulunmamasına rağmen 2005'ten beri bir AB emisyon ticaret sistemi bulunmaktadır. Bu sistem Aralık 2008'de "İklim ve Enerji Paketi" kapsamında genişletilmiş ve reform edilmiştir. Sistem 2020'ye kadar devam edecek üçüncü ticaret dönemine 2013'te girmiştir.

Emisyon ticaretinin hayata geçirilmesi çevre maliyetinin fiyatlandırılma düşüncesine dayanmaktadır. Burada siyasal bir kararla piyasada yapay bir kıtlık oluşturulmakta ve sera gazı salınım hakkı bulunan işletmeler de kendi aralarında bu gazın salınım kotası ticaretini yapabilmektedirler.

*Piyasa başarısızlığı
olarak iklim
değişikliği*

AB emisyon ticareti

Mevcut sertifikaların miktarı sınırlı olduğu için artan talebe bağlı olarak fiyatlar da yükselmektedir. Emisyon ticaret sistemine girebilecek büyüklükte tesis işleten biri sertifika almadan emisyon salınımında bulunursa çok yüksek ceza ödemek zorunda kalacaktır. Karbon vergisi uygulamasına göre emisyon ticaret sistemi daha avantajlıdır. Çünkü emisyon azaltımı ilk önce en düşük maliyet gerektiren yerlerde yapılmaktadır. Bunun yanında emisyon ticaret sistemi başka bölgelerdeki başka sistemlerle kolayca karşılaştırılabilir. Böylece Avrupa dışındaki iklim politikaları için de bir örnek teşkil eder.

Günümüzde AB emisyon ticareti öncelikle elektrik üretimi ve sanayiye kapsadığı için Avrupa'daki emisyonların yaklaşık % 45'ini içermektedir. Buna 2012'den sonra hava yolculuğu da dahil edilmiştir.

Karbon vergisinin avantajları

Ulaşım, tarım ve ısı üretimi gibi önemli sektörler günümüze kadar sisteme dahil edilmemişlerdir. Bunun yanında küçük işletmeler de sisteme dahil değildir. Bu alanlara AB çapında bir karbon vergisi getirilirse, emisyon ticaretinin kapsama-
dığı alanlar kapatılmış olur. Bir ton CO₂ için karbon vergisi birkaç euro olabilir.

Nisan 2011'de Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa çapında bir CO₂ temelli enerji vergisinin getirilmesi önerisi yapılmış ve farklı yakıtların CO₂ salınım oranına göre asgari bir düzeyin belirlenmesi öngörülmüştür.

Emisyon ticaret sistemi kapsamına giren sektörlerle tekrar bir yük getirmemek için vergiden muaf tutulmaları gerekir. Hedef; ulaşım, tarım ve binalarda iklime zarar veren sera gaz salınımını şimdiye kadar iklim konusunda sanayiye ve elektrik üretimine göre pek de başarılı olunmayan alanlarda azaltmaktır.

Emisyon ticaretinde olduğu gibi bu yaklaşım da fosil kaynakların yakılmasıyla ortaya çıkan hasarın en azından bir kısmının hasara yol açanlar tarafından ödenmesi düşüncesine dayanmaktadır.

Maliyeti adaletli paylaştırmak

Günümüzde iklim değişikliğinin maliyeti çok adaletsiz bir biçimde dağıtılmaktadır. Genel olarak değişikliğe yol açanlar bu değişiklikten en az etkilenenler ya da büyük oranda bu etkilerden korunmak için yeterli olanaklara sahip olanlardır.

Küresel ısınmadan ve düşük karbon ekonomisine doğru giden yapısal dönüşümden kaynaklanan yüksek maliyetler daha adaletli bir biçimde paylaştırılmalıdır. Emisyon ticaretinden ve karbon vergisinden elde edilen gelirlerin kullanılmasında çevre kirliliğinden etkilenmeye devam edenlerin maliyetlerinin karşılanması dikkate alınmalıdır.

Bu birçok düzlemde telafi edilmelidir. Bir toplumda yüksek gelir grubu içindeki insanlar yaşam tarzlarından dolayı genellikle düşük gelir grubu üyelerine göre daha fazla emisyon üretirler. Çevre politikasının yeni eşitsizlikler yaratmaması için “kirleten öder” ilkesinin uygulanması yanında sosyal etkinliklerin de desteklenerek hayata geçirilmesi gerekmektedir. Kamu bilgilendirme politikası uygulayarak tasarruf bilincinin gelişmesini sağlayabilir ve enerji tasarruf etkinliklerinin hayata geçmesi için ilk yüksek yatırım gereksinimini karşılayacak düşük faizli kredi programı oluşturabilir.

Küresel perspektiften bakıldığında sanayi ülkeleri tarihsel karbon salınımından sorumludurlar. Buna karşı gelişmekte olan ülkeler iklim değişikliğinin kuraklık ya da sel gibi negatif etkilerine daha fazla maruz kalmaktadırlar.

Bundan dolayı Avrupa sorumluluğunu daha fazla yerine getirmeli ve gelişmekte olan ülkeleri iklimi koruma çalışmalarında ve iklim değişikliğine adaptasyonlarında belirgin bir biçimde desteklemelidir. Bunun için finans kaynağı gereklidir. Bu kaynak doğrudan iklim maliyetinin fiyatlandırılması ile toplanabilir.

İklim maliyetinin daha iyi içselleştirilmesi ve adaletli paylaştırılması ile ilgili reform önerilerinin farklı gerçekleştirme olasılığı bulunmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi Avrupa çapında bir karbon vergisi çoktan hayata geçmiş emisyon ticaretine göre daha başlangıç aşamasındadır.

Komisyon uzun zamandır bu girişimleri desteklemektedir. Avrupa Parlamentosu’nda da bu reform önerileri için çoğunluğun sağlanabileceği düşünülebilir. Ancak üye ülkelerin organı olan Bakanlar Konseyi’nde vergi konuları oybirliğine tabidir. Bu öneri Bakanlar Konseyi’nde günümüze kadar bazı ülkelerin karşı gelmesinden dolayı hayata geçememiştir.

Büyümeyi sürdürülebilir bir biçimde şekillendirmek:

GSYİH’nin geleceğine dair

İklim değişikliği ile güncel ekonomi ve finans krizi tek taraflı takip edilen bir ekonomik modelin tehlikelerini ortaya çıkarmıştır. Bu açıdan bakıldığında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’nın (GSYİH) günümüzde kullanıldığı şekilde toplumsal refahın tek göstergesi olması artık yetersiz kalmaktadır. Sürdürülebilir refahı ölçmek için ekolojik ve sosyal göstergelerin de kullanılması gerekmektedir.

*Birçok düzlemde
telafi etmek*

*Farklı gerçekleştirme
olasılıkları*

Okuma önerisi:

*Felix Ekardt (2010),
Soziale Gerechtigkeit in der Klimapolitik, Staat und Zivilgesellschaft 249,
HBS (Hg.),
Düsseldorf.
Konstantin Bärwaldt
u. a. (2009),
Globaler Emissionshandel – Lösung
für die Herausforderungen des Klimawandels?, FES (Hg.),
IPA, Berlin.*

*Bärbel Kofler und
Nina Netzer (Hg.)
(2011), Klimaschutz
und nachhaltiges
Wirtschaften, FES
(Hg.), IPA, Berlin.
Nicholas Stern
(2006), The Eco-
nomics of Climate
Change – The Stern
Review, Cambridge.
Hans Joachim
Schellnhuber u. a.
(Hg.) (2010), Global
Sustainability: A
Nobel Cause,
Cambridge.*

Okuma önerisi:

*Severin Fischer u. a.
(2010), EU 2020 –
Impulse für die Post-
Lissabonstrategie,
FES (Hg.), IPA, Berlin.
Hagen Krämer
(2009), Wen
beglückt das BIP?,
FES (Hg.), WISO
direkt, Bonn.
Marco Giesselmann
u. a. (2013), Alterna-
tive Wohlstandsmes-
sung, DIW Wochen-
bericht 9/2013,
Berlin.*

Bu durum 2009’da yayımlanan “GSYİH ve daha fazlası: Dönüşen dünyada ilerlemenin ölçülmesi” adlı Komisyon bildirisinde de idrak edilmiştir. Bildiri birçok sürdürülebilir göstergenin hazırlanmasını öngörmekteydi. Bu bağlamda AB’nin içinde ve dışında çevreyi kirleten iki çevre göstergesini kapsayan bir ilk örnek hazırlanmıştır.

Bu göstergeler birlikte ele alındığında hem üye ülkelerin çevre politikasındaki başarıları hem de AB’den dünyanın başka bölgelerine aktarılan olası çevre kirliliğini bütüncül bir biçimde değerlendirmek için kullanılabilir.

Bunların dışında Avrupa’da yoksul ya da sosyal dışlanma tehlikesi altında olan insanları kapsayan bir gösterge geliştirilmiştir. Bu göstergede Avrupa İstatistik Sistemi, Avrupa İstatistik Kurumu Eurostat ağı ve üye ülkelerin istatistik kurumları ilk kez yaşam kalitesi göstergelerini içeren kapsayıcı veriler üzerinde anlaştılar ve bu veriler düzenli olarak yayınlanacaktır.

Sosyal demokrasi açısından bakıldığında bu gelişmeler olumludur. Toplumsal ilerleme ve refahın sadece klasik anlamda ekonomik büyümeyle eşleştirilemeyeceği sosyal demokraside çok önemli bir yere sahiptir.

Ancak burada gerçek etkilerin ortaya çıkabilmesi için bu düşüncelerin sadece göstergelerle sınırlı kalmaması gerekmektedir. Bu düşüncelerin Avrupa’nın daha fazla ekonomi ve istihdam stratejisi “Avrupa 2020”ye entegre edilmesi gerekmekteydi. Liberal ekonomi ağırlıklı Lizbon Stratejisi’nden sonra yeni “Avrupa 2020” stratejisi ileriki on yıl için Avrupa’da sürdürülebilir büyüme yönünde ilerleme sağlayabilirdi.

Bunların üzerine de Avrupa politikasında bir “İklim – Anayol Yaklaşımı”nın (Klima-Mainstreaming) inşa edilmesi düşünülebilir. Avrupa’nın tüm politika alanlarında net bir biçimde belirlenmiş sürdürülebilir göstergelere göre özendirici araçların gözden geçirilerek, bunların ortak iklim ve çevre hedeflerini negatif yönde etkilememesi garanti altına alınmalıdır.

Bu girişimlerin uygulamaya koyulması başlıca üye ülkelerin reform isteğine bağlıdır. Avrupa Parlamentosu ve Komisyon birkaç yıldır klasik GSYİH yerine seçenekli yaklaşımlar önermektedirler. Günümüze kadar üye ülkelerin çok farklı ekonomi stratejileri olduğundan bu konularda bir uzlaşşı sağlanamamıştır.

4.5 Dış Politika Profiline Güçlendirilmesi

Henry Kissinger (*1923) Fürth [Almanya] şehrinde doğdu ve bir Alman-Amerikan siyaset bilimci ve politikacıdır. 1973 ile 1977 arasında Amerikan Dışişleri Bakanı idi. Soğuk Savaş dönemindeki Amerikan yumuşama politikasının mimarlarından biridir. 1973'te Nobel Barış Ödülü'nü almıştır.

Eski Amerikan Dışişleri Bakanı Henry Kissinger otuz yıl önce Avrupa'yla konuşmak istediğinde nereyi arayacağı sorusunu sormuştu.

Bu soru Avrupa'nın dış politika konularında düşünce birliği ve ortak hareket etme yeteneğinin olmadığını ortaya koymuştu. Yani Avrupa uluslararası politik sistemde bir aktör olarak algılanmıyordu. En son 1990'larda yaşanan Balkanlar krizinde Avrupa'nın düzenleyici güç olarak başarısız olmasından sonra AB üye ülkeleri ortak bir telefon numarası oluşturmaya başladılar.

Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nın (ODGP) oluşturulmasıyla bu talebe karşılık verilmiştir. Birçok örnekte görüldüğü gibi üye ülkelere her zaman 2009'da oluşturulan Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi makamının dış ülkelere gelen telefonları yanıtlamasına katlanmaları kolay olmamıştır. Irak savaşı, Kosova davası ve Libya'ya müdahale konularının da ortaya çıkardığı gibi AB'nin tekil bir aktör olarak algılanması için dış politika alanında çok daha fazla çaba harcaması gerekmektedir.

Hedef AB'nin dış politika profilini daha bağdaşık ve net bir biçimde tanımlamak olmalıdır. Şu sıralar sosyal demokrasi açısından Avrupa dış politikasında yapılması gereken en önemli şey dünya çapında sürdürülebilir ve etkin bir biçimde barış ve sosyal adalet için mücadele etmektir. AB sadece bu yolla uluslararası sistemde güvenilir bir ortak ve küresel bir aktör olma rolünü üslenebilir.

AB'nin dünyanın en büyük birleşik ekonomik alanı olmasından dolayı uluslararası düzeyde sorumluluk alması yönündeki beklentiler artmıştır. Bu nedenle böyle bir politikanın acilen geliştirilmesi gerekmektedir. AB şu anda sivil alanda kriz yönetiminin en aktif aktörlerinden biridir ve eksik olan askeri alanda işbirliğinin yapılmasıdır.

Küresel düzeyde barış ve güvenlik için sorumluluk üslenebilmek sadece yumuşak güç anlamında sivil araçların değil, son çare olarak askeri gücün kullanılabilmesini gerektirir. AB böyle sert bir güce şu ana kadar sahip olmadığı gibi, askeri anlamda

Avrupa'nın telefon numarası ne?

"Buyurun: Catherine Ashton"

aktif olabilmek için de üye ülkelerin kontenjanlarına bağımlı kalmaktadır. Ancak askeri entegrasyon sadece Avrupa'nın krizlerin üstesinden daha etkin gelebileceği anlamını taşımaz, bilakis güvenlik politikasının sürekli olarak tekrar ulusallaşmasını engeller.

Avrupa ordusu

Dış politikada sosyal demokrasi açısından Avrupa Birliği'nin yumuşak gücünün genişletilmesine öncelik verilmelidir. Bir konuda Avrupa yurttaşları aynı şeyi düşünmektedirler: Küresel düzeyde daha fazla Avrupa önerisi tüm AB ülkelerinde geniş bir toplumsal tabana sahiptir.

Avrupa bütünleşme sürecinin tarihinde sadece ekonomik gücün birleştirilmesi değil, aynı zamanda askeri alanda tek bir aktör olma düşüncesi de var olmuştur. Bununla Avrupa içinde çatışma potansiyelinin ve askeri harcamaların azaltılması umut edilmiştir.

Erken deneme: Preven Planı

Bir Avrupa savunma politikası oluşturulmasının ilk ve bugünden bakıldığında erken bir adımı 1950'li yıllarda Preven Planı ile atılmıştır. Başarısızlığa uğrayan bu plan Avrupa savunma bakanının komutanlığında bir Avrupa ordusunu öngörmüştü. Ancak Avrupa'nın birçok politika alanında bütünleşmiş olmasından dolayı artık ortak bir savunma politikasının hayata geçirilme şansı daha da yükselmiştir.

Üye ülkeler ilk kez Lizbon Antlaşması'yla ortak savunma politikasının temellerini atmışlardır. Ayrıca bir Avrupa Savunma Ajansı da üye ülkelerin silahlanma politikasını koordine edecektir.

Avrupa ordusu önerisi

Bu bağlamda yıllardır bir Avrupa ordusunun oluşturulması tartışılmaktadır. Avrupa dış politikasının uzun vadeli hedefinde diğerleri yanında aşağıdaki maddeler yer almaktadır:

- Ortak bir Avrupa komuta merkezinin oluşturulması. Merkezin hem askeri hem de sivil alanı kapsayarak Avrupa kriz yönetiminin bütüncül karakterini yansıtması
- Üye ülkelerin ulusal askeri güçlerinin tamamen ya da kısmen birleştirilmesi
- Avrupa savunma bakanlığının oluşturulması
- Savunma ürünleri için bir Avrupa pazarının olması

Ulusal orduların Avrupalılaşması ile kaynak tasarrufu yapılabilir ve özellikle de ürünlerin gereksiz bir biçimde iki kez alınması engellenebilir. Bir Avrupa ordusu bu ekonomik unsurların yanında özellikle de güçlü bir kimlik oluşturma etkisi yaratır. Üye ülkeler çok hassas konularda ortak karar vermek ve tek bir sesle konuşmak zorunda kalırlar. Aynı zamanda dışarıya karşı sergilenen ortak bir tutum içerde de etki yaratır.

Ortak savunma ve güvenlik politika stratejisi uzun vadede üye ülkelerin siyasal kültürünü belirlemesinin yanında, Avrupa'nın da daha fazla kader ortaklığı teminde deneyimlenmesini sağlar. Bu da Avrupa'da birliktelik duygusunu kalıcı bir biçimde sağlamlaştırır.

Avrupa ordusu girişimlerinin halktan uzak olmamasına dikkat etmek ve insanların tartışmalara katılmasını sağlamak önemlidir. Avrupa ordusunun demokratik meşruiyeti için yurttaşların desteği önemli bir temel önkoşul oluşturmaktadır.

Gerçekleşme olasılığı

Avrupa ordusunun hayata geçirilme şansı nedir? Bu önerinin uygulamaya koyulması ulusal savunma politikalarının geniş çapta değişmesini gerektirir. Uzun vadede ise askeri operasyonlara Avrupa düzeyinde karar verilmesi anlamına gelir. AB ve Dış İşleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin harcamalar ve yapılan operasyonların karşılanması için bir bütçesinin olması gerekir. Sonuç olarak AB ülkelerinin Avrupa güvenlik ve savunma politikalarında öncelikli alanlarının belirlenmesi üzerinden bir uzlaşı sağlanmalıdır.

Bu engellere rağmen Avrupa ordusu önerisi çok fazla çeşitlilik gösteren destekçilere sahiptir. Ancak en büyük engeli üye ülkeler oluşturmaktadır.

Son yıllarda Avrupa ordusu düşüncesi Almanya'da azalmıştır. Sadece SPD ve Yeşiller ısrarla savunma alanında güçlü bir bütünleşmeyi desteklemektedirler.

Almanya'nın yanında büyük askeri gücü olan Fransa ve Büyük Britanya Avrupa ordusu kapsamında kendi birlikleri üzerinde komuta haklarının olmayacağı düşüncesini kabullenmekte zorluk çekmektedirler. Ancak bu ülkelerin askeri kapasitelerinin bir Avrupa ordusunun oluşturulmasında kullanılması kaçınılmazdır.

Bununla birlikte büyük ülkelerin aksine Lüksemburg ve Belçika gibi küçük ülkelere bir Avrupa ordusunun oluşturulması avantaj sağlayabilir. Bu ülkeler özellikle

*Güçlü kimlik
oluşturma etkisi*

Okuma önerisi:

*Christos Katsioulis
u. a. (2009), Eine
Zukunftsagenda für
die ESVP, FES (Hg.),
IPA, Berlin.*

*Christos Katsioulis
u. a. (2010), Euro-
pean Union Security
and Defence White
Paper. A Proposal,
FES (Hg.), IPA, Berlin.
Kempin, Ronja u.*

*a. (2011), Strate-
gische Ambiva-
lenz überwinden:
Szenarien für die
Weiterentwicklung
der Gemeinsamen
Sicherheits- und Ver-
teidigungspolitik, in:*

*Annegret Bendiek
u. a. (Hg.), Entwick-
lungsperspektiven
der EU, SWP-Studie
2011/S 18, Juli 2011,
S. 70–80.*

*FES, Arbeitskreis
internationale
Sicherheitspolitik
(2012), Ein Kompass
für die GSVP, Berlin.*

hem silah harcamalarının daha iyi yapılması hem de güvenliğin de artırılmasından yararlanacaklardır. Dolayısıyla bu ülkeler İsveç ve Finlandiya'nın yanında bir Avrupa ordusunun oluşturulması için en büyük desteği vermektedirler.

Okuma önerisi:

*Claudia Major
(2012), Viele
europäische
Soldaten, aber
keine europäische
Armee, Genshage-
ner Papiere Nr. 10,
Genshagen.*

Lizbon Antlaşması üye ülkelerin savunma ve güvenlik politikası alanında daha eşgüdümlü biçimde hareket etmeleri için iyi bir çıkış noktası oluşturmaktadır. Güvenlik ve savunma politikası ile ilgili gelişmeler örneğin "sürekli yapısal işbirliği" mekanizması üzerinden sağlanabilir. Şu ana kadar üye ülkeler arasında Avrupa ordusu ile ilgili bir gelişme söz konusu olmasa da bu mekanizma savunma politikasında daha eşgüdümlü bir işbirliği yapmak isteyen üye ülkeler için iyi bir olanak sağlamaktadır. Böyle bir girişimin tekrar canlandırılması AB'nin dış ve güvenlik politika kimliğini güçlendirecek ve Avrupalıların barış ve güvenlik için mücadelelerinin ortak iradesini yansıtacaktır.

AB genişleme politikası: Türkiye'nin üyelik süreci tartışmaları

*AB'nin sınırları
nerededir?*

AB'nin genişlemesi Avrupa dış politikasının başka bir önemli konusudur. İlk altı kurucu ülkeyle başlayan AB altı genişleme dalgasından sonra şu an yirmi sekiz ülkeyi kapsamaktadır. Yeni aday ülkeler de (Makedonya ve Türkiye) üye olmayı beklemektedirler. Ama AB'nin sınırları nerede bitmektedir?

AB'nin sınırları ile ilgili soruyu cevaplamak sadece politikacılar için zor değil, aynı zamanda Avrupa uzmanları ve bilim insanları arasında da büyük tartışma yaratmaktadır. Özellikle Ekim 2005'te Türkiye ile üyelik müzakerelerinin başlaması sınır tartışmalarını düzenli olarak gündeme getirmektedir.

*Üyeliği onaylayan
ve reddeden
argümanlar*

Türkiye'nin üyeliğine karşı olanlar ülkenin büyüklüğünü, coğrafi konumunu ya da AB ülkeleri ile kültürel-dinsel farklılıkları öne sürmektedirler.

Üyeliği onaylayanlar ise iç pazarın olumlu yönde büyümesini, güvenlik ve enerji politikalarını gerekçe olarak göstermektedirler.

AB'ye üye bir Türkiye Balkanlar, Kafkasya ve Orta Doğu bölgelerinin istikrarı için önemli bir katkı

Türkiye'nin AB adaylık başvurusu

- 1959 AET üyeliği için başvuru
- 1963 AET ve Türkiye arasında Ankara Antlaşması
- 1992 Türkiye'nin Batı Avrupa Birliği'ne üye olması
- 1996 AB ve Türkiye arasında Gümrük Birliği
- 1999 Türkiye'nin adaylık statüsünün tanınması
- 2005 üyelik müzakerelerinin başlaması

sağlayabilir. Orta vadede Türkiye örneğin Türkmenistan, Sibirya ve İran'dan gelen petrol ve gaz için en önemli hub merkezi olacaktır (Seufert 2002). Ayrıca AB üyesi demokratik bir Türkiye diğer Müslüman ülkeler için örnek oluşturabilir ve köprü işlevi üslenebilir.

AB 1993'te üyelik başvurularını değerlendirebilmek için kriterler oluşturmuştu. Bir ülkenin üyelik başvurusu başarılı olursa ve bu ülkenin adaylık statüsü tanınırsa Kopenhag Kriterleri temelinde üyelik müzakereleri başlar.

Aday ülkeler üyelik sürecinde farklı kriterleri yerine getirmek zorundadırlar. Ancak Kopenhag Kriterleri'nin son maddesine aday ülkeler etki edememektedirler. Çünkü bu madde AB'nin yeni bir ülkeyi üye yapabilme kapasitesinin olup olmadığını içermektedir ve bu da AB'nin kendi iç yapısıyla ilgili bir durumdur.

Türkiye'nin üyeliği ile ilgili verilecek karar sonuçta siyasal bir karar olacaktır. Türkiye'nin üyeliği çok sert tartışmalara neden olmaktadır. Çünkü bu durum AB'nin kimliği ile ilgili temel soruların ortaya çıkmasına neden olmakta ve birliğin geleceğini yakından ilgilendirmektedir. Sonuç olarak Avrupa nedir sorusunu tartışmak bir seçimdir ve bu seçim başka türlü de olabilirdi.

AB üyelik kriterleri

*AB üye almaya
istekli mi?*

Kopenhag Kriterleri (1993)

1. Siyasal kriterler

- Demokratik ve hukuk devleti temelli bir düzen
- İnsan ve yurttaş haklarının korunması
- Azınlık haklarının güvence altına alınması

2. Ekonomik kriterler

- İşleyen piyasa ekonomisi
- AB iç pazarında rekabetçi baskılara ve diğer serbest piyasa güçlerine dayanabilmek

3. AB kriterleri

- Topluluk mevzuatının benimsenmesi
- Siyasal, Ekonomik ve Parasal Birlik'in hedeflerini benimsemek
- AB'nin yeni üyeleri özümseme kapasitesinin olması

*Hıristiyan-Yahudi
geleneğine dayanan
bir Avrupa mı?*

Okuma önerisi:

Thomas Meyer
(2004), *Die Identität
Europas, Frankfurt
am Main*
Cäcilie Schildberg
(2010), *Politische
Identität und Sozi-
ales Europa – Partei-
konzeptionen und
Bürgereinstellungen
in Deutschland,
Großbritannien und
Polen, Wiesbaden.*
Gisela Müller-
Brandeck-Bocquet
(2006), *Überlastet
ein Türkei-Beitritt
die EU?, Dossier der
Bundeszentrale für
politische Bildung,
Bonn.*

Avrupa Hıristiyan-Yahudi geleneğinden mi etkilenmiştir? Ancak Avrupa tarihi aynı zamanda Yahudi ve Hıristiyan inançlarının bölünme tarihi değil midir? Avrupa tarihinde ve kültüründe İslam'ın etkisi hiç mi yok? Örneğin İberya yarımadasındaki Mağriplilerin yüzyıllar boyunca sürdürdükleri egemenlikleri gibi.

Sonuçta Avrupa kimliğini belirlemek siyasal bir eylemdir ve doğal sayılan kültürel ve dinsel kökenlerle açıklanamaz. Ancak Avrupa demokrasi geleneğinin özgürlük haklarına zarar vermedikleri sürece dinlere karşı çok büyük bir tolerans göstermesi ile seküler bir devlet anlayışı geliştirdiği de tartışılmaz.

Thomas Meyer'in "Avrupa'nın Kimliği" kitabının ana tezi şu biçimdedir:

"Modern Avrupa kimliği belirli bir etnisiteye, dine ya da kültüre ait olmayı kapsamamaktadır. Bu kimlik dinin, inancın ve kültürün kamusal alanda belirli bir biçimde ele alınmasını kapsar. Avrupa düşüncesi kilise ve devletin birbirinden ayrı olması, dinlerin ve mezheplerin birbirlerine ve dini olmayan dünya görüşlerine tolerans göstermelerini ve insan ve yurttaş haklarının yurttaşların dininden bağımsız bir şekilde garanti edilmesini temel edinmiştir. Böylece Avrupa kültürü, kültürün nasıl ele alınması gerektiği kültürüdür ve tek bir dinin, kültürün ya da dünya görüşünün çok değerli olduğu inancı değildir."
(Meyer 2004: 228-229)

Düşünmek için

Türkiye'nin AB'ye üye olması için yapılan tartışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz? Avrupa'nın hangi kimliklerini görüyorsunuz? Kararınızı nasıl gerekçelendiriyorsunuz?

5. PARTİLERİN AVRUPA POLİTİKASI PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Jochen Dahm

Temel programlar siyasal gündemde bariz rol oynamazlar. Medyada genellikle tartışmalar insanlar, olaylar ve koalisyonlar, öneriler ve taktik konular üzerine yapılır. Yine de siyasal temel programlar üç nedenden dolayı önemlidir. Parti programları, öncelikle partinin kendini tanımlaması, ikinci olarak parti için mücadele edenlere oryantasyon sağlanması ve son olarak da somut eylemler için bir değerlendirme ölçütü belirler (bkz. Krell 2008: 57-59).

Bu bölümde CDU, FDP, SPD, Birlik 90/Yeşiller ve Sol Parti'nin temel programlarının Avrupa ile ilgili temel pozisyonları karşılaştırılacaktır. Temel programlarda eksik olan konular 2009 Avrupa Parlamentosu seçim programları yardımıyla ele alınacaktır.²⁸

5.1 Hristiyan Demokrat Birliği (CDU)

CDU 2007'de yeni bir temel program kabul etti. Programın adı "Güvenlik ve Özgürlük. Almanya için İlkeler" olarak belirlendi. CDU Avrupa politikasıyla ilgili görüşlerini "Almanya'nın sorumluluğunu ve çıkarlarını korumak" adlı bölümde "Almanya'nın fırsatı Avrupa" başlığı altında ele almıştır.

Genel

CDU pozitif bir Avrupa anlayışına sahiptir. CDU Avrupa bütünleşmesini "kıtamanın en büyük siyasal başarısı" olarak tanımlamaktadır. "Özgürlük, barış ve refah" (CDU 2007:97) yanında diğer "barış, refah ve güvenlik" konuları (CDU 2007: 98) bütünleşme sürecinin sonucu olarak görülmektedir. CDU kendini en önemli "Alman Avrupa partisi" olarak görmektedir (CDU 2007: 97).

CDU Avrupa'yı "kültür ve değerler birliği" olarak görmektedir. CDU için "Hristiyanlığın insan anlayışı" (CDU 2007: 97) Avrupa mirasının bir parçası olup aynı zamanda da "Avrupa'da ortak geleceğin tasarlanmasında temel" (CDU 2007:

*Parti temel
programlarının
önemi*

*Ek olarak: 2009
Avrupa parlamento
seçim programları*

*Olumlu Avrupa
anlayışı*

28 2014 Avrupa parlamento seçim programları kitap hazırlandığında henüz açıklanmamıştı.

97) oluşturmaktadır. Bu konuyla ilgili nihayetinde başarısız olan bir örnek Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nda Tanrı'ya atıfta bulunulması talebiydi (CDU 2007: 99).

Demokrasi

CDU Avrupa Parlamentosu'nun güçlendirilmesini istemektedir. Avrupa Parlamentosu ve Komisyon eşit düzeyde "iki meclisli sistem anlayışıyla" Avrupa yasama sürecine katılmalıdırlar. Ayrıca Komisyon başkanı Avrupa Parlamentosu tarafından seçilmelidir. CDU Avrupa seçim yasasının "kişiselleştirilmesi" yönünde çalışmalar yapılmasını istemektedir. Avrupa siyasi partileri "örneğin daha fazla kişiselleştirilmiş" bir yöntemle Avrupa kamusal alanının oluşturulmasına katkı sağlamalıdırlar (CDU 2007: 99).

Barış

CDU için Ortak Dış ve Güvenlik Politikası "enerji ve hammadde güvenliğini de kapsayan bütüncül bir güvenlik stratejisi" (CDU 2007: 103) içerisine yerleştirilmelidir. Kalkınma işbirliği konuları da CDU için "geniş güvenlik anlayışının vazgeçilmez bir parçasıdır" (CDU 2007: 104).

CDU Avrupa Birliği'ni Avrupa'nın bölgesel barış düzenini inşa etmesinden kaynaklanan deneyiminden dolayı dünyadaki başka bölgeler için çekici bir partner olarak görmektedir. Ancak CDU AB'nin "kendi askeri eylemlerinin olanaklı olmasını da" desteklemektedir (CDU 2007: 104). "Uzun vadeli hedef olarak bir Avrupa ordusunun" (CDU 2009: 9) kurulmasını istemektedir. Türkiye'nin AB'ye üye olmasını ise istememektedir.

Sosyal denge

CDU, temel programının ilk sayfalarında Avrupa'yı "barış ve özgürlük içinde birleşmiş, ekonomik olarak güçlü, sosyal ve dünyada daha fazla sorumluluk üstlenmeye hazır" (CDU 2007: 3) olarak betimlemektedir.

Avrupa bölümünde CDU, "sosyal" kavramını "sosyal piyasa ekonomisi"²⁹ bağlamında kullanmakta, bu modeli aynı zamanda Avrupa Birliği'nin ekonomik ve sosyal modeli olarak önermektedir.

Bu bağlamda sosyal alanda "adaletli bir rekabete olanak sağlayacak, AB içindeki rekabet eşitsizliğini sınırlandıracak ve üye ülkeleri de aşırı zorlamayacak" asgari standartların hayata geçirilmesi gerekmektedir (CDU 2007: 104). Avrupa başlığı altında işçi hakları CDU tarafından daha fazla ele alınmamaktadır.

29 bkz. CDU ve diğer partilerin sosyal devlet anlayışı için el kitabı 3 "Sosyal Devlet ve Sosyal Demokrasi", Bölüm 6 ve sosyal piyasa ekonomisi kavramı için el kitabı 2 "Ekonomi ve Sosyal Demokrasi", Bölüm 3.2

Refah

CDU'ya göre sosyal piyasa ekonomisi refahın artırılması için merkezi bir yere sahiptir. CDU AB'yi "piyasaların açıldığı, rekabet ortamının olduğu başarılı bir model olarak ve bu modelin aynı zamanda ulusal kimliklerin korunduğu ve yasal, sosyal, ekolojik standartların herkes yararına düzenlendiği bir oluşum" olarak görmektedir (CDU 2007: 51).

Hristiyan demokratlar iç pazarın genişlemesini istemekte ancak bu genişlemenin faydaları "çok aşırı bir düzenlemeyle" azaltılmamalıdır (CDU 2007: 102). Ekonomik anlamda CDU Avrupa'yı küreselleşmeye verilen bir yanıt olarak görmektedir, "çünkü Avrupa bizi uluslararası rekabette güçlendirmektedir" (CDU 2007: 102). CDU "küresel rekabet gücüne sahip olma" zorunluluğunun altını çizmekte ve Avrupa Birliği'nin "dünya pazarlarındaki konumunu korumakla" karşı karşıya olduğunu belirtmektedir (CDU 2007: 102).

Bir ekonomi hükümeti ya da kurumlar vergisinin uyumlu hale getirilmesi ile ilgili düşünceler hem temel programda hem de seçim programında yer almamaktadır. CDU bir AB vergisi şeklinde AB'nin kendi gelir kaynağı olmasını reddetmektedir (CDU 2007: 98, CDU 2009: 9).

Sürdürülebilirlik

CDU kendi sosyal piyasa ekonomisi anlayışı bağlamında asgari standartların sosyal alanın yanında çevre alanında da olması gerektiğini düşünmektedir (CDU 2007: 102). CDU Avrupa Birliği'nin iklim değişikliğinin getirdiği sorunlara verilen "en iyi yanıt" olduğunu söylemektedir (CDU 2007: 98). Sürdürülebilirlik kapsamında özellikle CDU tarafından enerji güvenliği konu edilmektedir. Bu konu ise CDU tarafından öncelikle dış politika ve güvenlik politikası bağlamında değerlendirilmektedir.

5.2 Hür Demokrat Parti (FDP)

FDP 22 Nisan 2012’de yeni bir temel program kabul etmiş ve programın adı da “Özgürlük için sorumluluk. Açık yurttaşlar toplumu için FDP’nin Karlsruhe özgürlük ilkeleri” olarak belirlenmiştir. Programda liberallerin yüz bir maddeyi kapsayan siyasal temel pozisyonları açıklanmıştır.

Genel

FDP “dünyada liberal bir Avrupa için” başlığı altında 89’dan 101. maddeye kadar dış politika ve Avrupa politikasındaki temel ilkelerini açıklamaktadır. Genel olarak FDP Avrupa’ya çok olumlu yaklaşarak şu cümleyi kurmuştur: “Biz liberaller için Avrupa kültürel kimliğimizin bir parçası, özgürlüğümüzün garantisi ve uluslararası rekabette var olmak için bir zorunluluktur (FDP 2012: 92).

Liberaller Avrupa Birliği ile ilgili günümüze kadar sağlanan gelişmelere çok olumlu bakıp gelecek için de şu hedefi belirlemiştir: “Bu gelişmelerin sonunda bütün ülkelerde yapılacak bir halk oylamasıyla meşrulaştırılmış bir Avrupa federal devleti olmalıdır” (FDP 2012: 95).

FDP, bu vizyonunu yerellik ilkesine yaptığı güçlü bir atıfla birleştirmekte ve bir Avrupa yerellik mahkemesinin kurulmasını önermektedir (FDP 2012: 96).

FDP, 2009 seçim programının önsözünde “esasa odaklanmanın verdiği güçten” bahsetmiş ve sonra da bunu şu biçimde somutlaştırmıştır: “AB’nin asli görevi asgari düzeyde yapılacak yasal düzenlemelerle piyasanın işlevselliğini sağlamak- tır, ancak bu yapılırken de ekonomimize külfet getirilmemelidir (FDP 2009: 9).

Demokrasi

FDP Lizbon Antlaşması’nı savunmakta ve bir AB anayasası olması yönünde görüş bildirmektedir. Avrupa ve ulusal parlamentoların güçlendirilmesi FDP tarafından desteklenmekte ve somut olarak da Avrupa Parlamentosu’nun inisiyatif alma hakkı, Avrupa seçim yasasının Avrupalılaştırılması, birden fazla ülkeyi kapsayan seçim listelerinin oluşturulması ve Komisyon başkanının doğrudan seçilmesi talep edilmektedir (FDP 2012: 96).

*Olumlu Avrupa
anlayışı*

*Hedef federal
devlet*

*“Piyasanın
işlevselliğini garanti
etmek”*

*Parlamentonun
güçlendirilmesi*

Bariş

FDP “barış, özgürlük ve güvenlik alanında birlikte sorumluluk almak için Avrupa vizyonunun güçlendirilmesi” yönünde AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası’nın geliştirilmesini istemektedir (FDP 2012: 98). Bu bağlamda “AB’nin dışarıya karşı kararlılıkla, tek ağızla konuşması” için daha fazla ağ bağlantısına gereksinim olduğunun belirtilmesi yanında bir de ortak Avrupa ordusu istenmektedir (FDP 2012: 96).

AB’nin genişlemesiyle ilgili olarak FDP’nin pozisyonu şöyle ifade edilmektedir: “Avrupa Birliği açıktır. Avrupa Birliği’nin genişlemesinde büyük fırsatlar görüyoruz. Ancak aday ülkelerin üyelik koşullarını yerine getirmesi ve Avrupa Birliği’nin de genişleme kapasitesinin olması gerekmektedir (FDP 2012: 94).

Sosyal denge

FDP 2009 seçim programında “Sosyal Avrupa” bölümünü “Avrupa neler yapmalı?” sorusu altında ele almakta ve “piyasa ekonomisi temelinde bir sosyal Avrupa” istemektedir. Bu bağlamda da FDP’nin temel kavramı “sosyal piyasa ekonomisi” olup “istihdam yaratan her şey sosyaldır” cümlesiyle bu kavram desteklenmektedir (FDP 2009: 14).

FDP, sosyal politikanın daha fazla merkezileştirilmesini reddetmektedir. Bu konuya örnek olarak da kendi açısından başarısız olduğunu söylediği AB’nin ayrımcılık karşıtı yönergesini göstermekte ve şu sonuca varmaktadır: “AB düzeyinde iyi niyetli öneriler özellikle de sosyal politika alanında hızlıca sınırlayıcı ve aynılaştırıcı olmaktadır” (FDP 2009: 14). FDP 2009 seçim programında işçi haklarına yer vermemekte, temel programında ise “yönetime katılma” kavramı sadece bir kez geçmekte ve akabinde bir daha ele alınmamaktadır. Bu bağlamda da FDP sosyal piyasa ekonomisi kavramına ve bu kavramının yorumlanmasına atıfta bulunmaktadır (FDP 2012: 95, 78-89).

Refah

FDP temel programında “ekonomi, çevre, mali ve para politikasının daha fazla koordine edilmesi” yönünde görüş bildirmektedir. Bu koordinasyonun sağlanabilmesi için de tamamlanmış bir iç pazarın olması gerekmektedir. FDP 2009 seçim programında “Avrupa’nın liberal piyasa ekonomisini sınırlandırma girişimlerine” kaygıyla bakmaktadır (FDP 2009: 9).

“Kararlılıkla, tek ağızla konuşmak”

Odak noktası: Sosyal piyasa ekonomisi

Piyasa ekonomisinin sınırlandırılması yönünde kaygılanmak

FDP hem bir ekonomi hükümetini hem de ne şekilde olursa olsun bir tür AB vergisini reddetmektedir (FDP 2009: 8). Kurumlar vergisinin uyumlulaştırılması konusu ele alınmamaktadır.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik FDP'nin temel programında, Avrupa Birliği tarım politikasının yeniden yapılandırılması bağlamında ele alınmaktadır. FDP 2009 seçim programında Avrupa Birliği'nin yüksek çevre standartlarını bir başarı olarak görmekte, ancak aynı paragrafta AB'nin "düzenleme yoğunluğunun azaltılması" gerektiğini söylemekte, hemen ardından da "kontrol bürokrasisi" kavramını kullanmaktadır (FDP 2009: 18). Sürdürülebilirlikle ilgili seçim programının temel ifadesi şöyle özetlenmiştir: "FDP daha fazla piyasa ve özsorumluluk içeren bir Avrupa çevre politikası istemektedir" (FDP: 2009: 18).

5.3 Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD)

SPD temel programını 2007'de Hamburg'da kabul etmiştir. Programda Avrupa bölümü "sosyal ve demokratik Avrupa" başlığı altında ele alınmıştır.

Genel

SPD olumlu bir Avrupa yaklaşımı çizmektedir. Hamburg programının daha ikinci paragrafında Avrupa'nın önemi şu cümleyle ortaya konulmaktadır. "Küreselleşmeye vereceğimiz yanıt sosyal bir Avrupa olmalıdır" (SPD 2007: 5).

SPD Avrupa'yı bir "barış projesi" ve aynı zamanda "ekonomik ilerleme, sosyal denge ve bireysel özgürlüğü" birbiriyle birleştiren bir "demokratik ve sosyal değerler birliği" olarak görmektedir (SPD 2007: 26).

Demokrasi

Sosyal demokratlar "Avrupa'da daha fazla demokrasiye cesaret etmek" istemektedirler. Bunun için de Avrupa Parlamentosu'nun güçlendirilmesini talep etmektedirler. SPD örneğin Avrupa Parlamentosu'na inisiyatif alma hakkının tanınmasını ya da Komisyon başkanının Avrupa Parlamentosu tarafından seçilmesini desteklemektedir. "Avrupa demokrasisi bir Avrupa kamuoyuna gereksinim duymaktadır" cümlesinin altını çizen SPD bunun için de Avrupa Sosyal Demokrasi Partisi'nin geliştirilmesi ile ilgili katkı sunmak istemektedir (SPD 2007: 27).

"Kontrol bürokrasisi"

*Avrupa:
Küreselleşmeye
verilen yanıt*

*"Avrupa'da daha
fazla demokrasiye
cesaret edelim"*

Barış

SPD Avrupa'yı "bir barış gücü" olarak görmektedir. Avrupa'nın güçlü yanının ise "diplomasi, diyalog, demokrasi ve insan haklarının desteklenmesi ve çatışma bölgelerinde ekonomik kalkınma için yardımda bulunmak" olduğu ifade edilmektedir (SPD 2007: 30).

Aynı zamanda üye ülkelerin ordularının daha fazla birleşerek uzun vadede "demokratik meşruiyete sahip bir Avrupa ordusunun" kurulması istenmektedir (SPD 2007: 30). SPD Türkiye'nin AB üyeliğini kesinlikle desteklemektedir.

Sosyal denge

"Sosyal Avrupa" SPD'nin Avrupa politikası programında merkezi bir konuma sahiptir. SPD "Ekonomik ve Parasal Birlik'in yanında eşit düzeyde olan bir Avrupa Sosyal Birliği" talep etmektedir (SPD 2007: 28). SPD birçok başka konunun yanında bir Avrupa istikrar paktı, sınırları aşan yönetime katılım hakkı, toplu sözleşme yapma bağımsızlığının güçlendirilmesi ve yüksek standartlı kamusal hizmetlere erişim hakkının sağlanması konularını desteklemektedir (SPD 2007: 29).

Refah

Sosyal demokratlar "ekonominin, mali politikaların ve para politikalarının büyüme ve istihdam artırıcı bir yönde koordine edilmesini" istemektedir (SPD 2007: 28). Kurumlar vergisiyle ilgili olarak Avrupa çapında asgari oranın ve vergi matrahının belirlenmesi talep edilmektedir.

SPD Avrupa seçim programında şu ifadelere yer vermektedir: "Ekonomik işbirliği ve Avrupa iç pazarında yapılan ticaret insanların Avrupa'da refah düzeylerinin artmasında önemli bir yere sahiptir" (SPD 2009: 1). Uzun vadede Avrupa Birliği'nin kendi gelir kaynağının olmasını SPD istemektedir (SPD 2009: 7).

Sürdürülebilirlik

SPD için temel ifade şu biçimdedir: "Ulus devletin piyasalara sosyal ve ekolojik bir çerçeve belirlemediği yerde bunu Avrupa Birliği yapmalıdır" (SPD: 2007: 26). Bu ifadenin gereği yönünde SPD AB'de iddialı bir çevre politikası için çaba harcamaktadır. Bu bağlamda SPD'nin temel talebini "ekonomi, istihdam ve çevreyi birleştiren bir ekolojik sanayi politikası" önerisi oluşturmaktadır (SPD 2007:10). SPD Avrupa Birliği'nin bir enerji dış politikası olmasını istemektedir. SPD Avrupa içinde nükleer enerjiden vazgeçip yenilenebilir enerjileri desteklemekten yana tavır almaktadır.

*"Barış gücü" olarak
Avrupa*

*Odak noktası:
Sosyal Avrupa*

*Daha fazla
koordinasyon*

Piyasa başarısızlığı

5.4 Birlik 90/Yeşiller

Yeşiller'in "Gelecek Yeşildir" adlı temel programları 2002'de kabul edilmiştir. Bu program bütün temel programlar arasında açık arayla en kapsamlı olandır. Avrupa politikasıyla ilgili pozisyonları "Avrupa'ya ve tek bir dünyaya açılım" başlığı altında toplanmıştır.

Genel

Yeşiller de Avrupa bütünleşmesini bir başarı olarak görmekte ve bunu "barışın ve refahın olduğu benzersiz bir dönem" ifadesiyle betimlemektedir (B90/Die Grünen 2002: 144). Yeşiller'in Avrupa politikasındaki hedefi "sosyal adaleti savunan ve ekolojik politikayı hem içeride hem de dışarıda destekleyen demokrasinin, sürdürülebilirliğin ve dayanışmanın Avrupası" şeklinde belirlenmiştir (B90/Die Grünen 2002: 144). Yeşiller için de Avrupa küreselleşmeye verilen bir yanıttır. Bunu Yeşiller şöyle vurgulamaktadır: "Ulus devlet tek başına küreselleşmeyi şekillendiremez" (B90/Die Grünen 2002: 143).

Demokrasi

Avrupa'daki demokrasi açığını kapatmak için Yeşiller 2002 temel programlarında bir AB anayasası talep etmektedir. Yeşiller'e göre Komisyon başkanı ya doğrudan ya da Avrupa Parlamentosu tarafından seçilip meşruiyet kazanmalıdır (B90/Die Grünen 2002: 153). 2009 seçim programında Yeşiller Lizbon Antlaşması'nı desteklemekte ve Avrupa Parlamentosu'nun güçlendirilmesini talep etmektedir (B90/Die Grünen 2009: 22, 132).

Yüz yetmiş sayfalık seçim programında Avrupa Parlamentosu'na inisiyatif hakkı verilmesi talebi "daha fazla güvenlik için verileri koruma mührü" ve "Avrupa Birliği'nde rasyonel bir uyuşturucu politikasının oluşturulması" bölümleri arasında sekiz satır içinde yer almıştır.

Barış

Yeşiller'e göre barış Avrupa bütünleşmesi için önemli bir nedendir ve şu biçimde ifade edilmektedir: "Avrupa'nın kıtada barışı sürekli olarak güvence altına alma ve böylece dünya barışına önemli katkı sunabilme fırsatı bulunmaktadır" (B90/Die Grünen 2002: 144).

Avrupa başarısı

*Parlamentonun
güçlendirilmesi*

Fırsat: Sürekli barış

Avrupa barış politikası için Yeşiller farklı önerilerde bulunmaktadır. Örneğin önerilerden biri bir Avrupa barış ajansının inşa edilmesi ve bir diğeri de bir Avrupa “Sivil Barış Hizmeti”nin oluşturulmasıdır (B90/Die Grünen 2009: 162-165).

Yeşiller genel olarak “askeri kapasitenin” azaltılmasını istemektedir (B90/Die Grünen 2002: 16). Bu konuyla ilgili seçim programında şu ifadeler yer almaktadır: “Avrupa Birliği kaynakları güvence altına alan bir emperyal askeri güç olmasın, sivil güç olarak kalsın” (B90/Die Grünen 2009: 163).

Parti içinde zor geçen tartışmalardan sonra çoğunlukla alınan karara göre Yeşiller “askeriyenin yeniden değerlendirilmesi”ni istemektedir (B90/Die Grünen: 2009: 149). Seçim programında bir Avrupa ordusu önerisinin yer almamasına rağmen temel programda şu ifadeler yer almaktadır: “Askeri ittifakların ve ulusal orduların bütüncül bir Avrupa düzenine dahil edilmesi” ve Avrupa Birliği’nin “BM’nin müdahalelerini desteklemek” için hazırlanması (B90/Die Grünen 2002: 159, 160). Yeşiller “Türkiye’yi AB’ye giden yolda desteklemektedir” (B90/Die Grünen 2009: 149).

Sosyal denge

Yeşiller temel programlarında “sosyal değerlerin ve çevrenin korunması ekonomik konularla eşit düzeyde olmalıdır” (B90/Die Grünen: 2002: 157) ifadesine yer vermektedir.

Yeşiller’in seçim programında yer alan bazı örnekler şunlardır: Sosyal paktın oluşturulması, temel haklar şartında sosyal hakların garanti altına alınması, asgari ücretin getirilmesi, Avrupa Çalışma Konseyi’nin güçlendirilmesi ve Avrupa işsizlik sigortasının kurulması (B90/Die Grünen 2009: 75-86).

Refah

Yeşiller refah düzeyini gelecekte de garanti altına almak için yeni bir “New Deal” (Yeni Düzen) istemektedir. Bu düşüncenin önemli bir parçasını Avrupa’da yeni olanaklar yaratacak bir “konsantre sosyal-ekolojik yatırım programı” oluşturmaktadır (B90/Die Grünen 2009: 97).

Yeşiller daha fazla ekonomik bütünleşme istemektedir, çünkü onlara göre “ortak para uzun vadede sadece üye ülkelerin ekonomik programlarının yoğun bir biçimde koordinasyonu halinde başarılı olabilir” (B90/Die Grünen 2009: 102).

*“Askeriyenin
yeniden
değerlendirilmesi”*

*Sosyal olanın eşit
olması*

*Odak noktası:
“New Deal”*

Yeşiller aynı zamanda bunun olanaklı olması için aynı düzeyde siyasal koordinasyonun olması gerektiğini de vurgulamaktadır (B90/Die Grünen 2009: 102). Yeşiller bir Avrupa katma değer vergisinin getirilmesini ve bu verginin de büyük oranda AB bütçesine dahil edilmesini istemektedir (B90/Die Grünen 2009: 103).

Sürdürülebilirlik

Çevrenin korunması Yeşiller'in en önemli konusunu oluşturmaktadır. Yeşiller temel programlarında Avrupa'yla ilgili olarak "iklimin korunması, kaynakların ölçülü kullanılması ve çevreye zarar verilmemesi yönünde yapılan ortak düzenlemelerin bütün politika alanları için bir ölçek oluşturmalarını" talep etmektedir (B90/Die Grünen 2002: 157). Seçim programında çevre, enerji ve iklim konuları temel bir konumda yer almaktadır. Yeşiller seçim programında kendilerinin "iklimin korunması ve sürdürülebilir enerji politikası konusunda öncü bir rol üstlendiklerini" belirtmektedir (B90/Die Grünen 2009: 2).

Yeşiller'in önerdiği bazı maddeler şunlardır: AB'nin uluslararası iklim koruma politikasında öncü rol üstlenmesi, emisyon ticaretinin iyileştirilmesi, yenilenebilir enerjilerin güçlendirilmesi ve daha fazla enerji verimliliğin sağlanması (B90/Die Grünen 2009: 29-45).

5.5 Sol Parti

WASG ve PDS'nin birleşmesiyle oluşan Sol Parti 23 Ekim 2011'de Erfurt kentinde temel ilkeler programını kabul ettikten sonra program üyeler tarafından onaylanmış ve Mart 2007 tarihli "kuruluş programı"nın yerine geçmiştir.

Sol Parti'nin programı beş bölümden oluşmaktadır. Programda önsözden sonra partinin tarihi ele alınmaktadır. İkinci bölümde "kapitalizmin krizleri", üçüncü bölümde "21. yüzyılda demokratik sosyalizm", dördüncü bölümde Sol Parti "sol reform tasarıları – toplumsal yeniden yapılanmanın adımları", beşinci bölümde stratejik konular yer almaktadır.

Dördüncü bölümde "Avrupa Birliği'ni nasıl temelden dönüştürebiliriz? Demokrasi, sosyal devlet, ekoloji ve barış" paragrafları yer almaktadır (s. 66-68).

Genel

Sol Parti Avrupa Birliği'ne eleştirel bir gözle bakmaktadır. Diğer partilerden farklı olarak Avrupa Birliği bir proje ya da düşünce olarak ele alınmamakta bilakis şu biçimde değerlendirilmektedir: "Avrupa Birliği Sol Parti için vazgeçilemez bir politik eylem düzeyidir" (Die Linke 2011: 66). Sol Parti AB'nin başarılarını "kuruluşu AB üye ülkeleri arasındaki barışı güvence altına almıştır" ifadesiyle teslim etmekte, ancak Avrupa Birliği'ni de "neoliberal dönüşümün motoru" olarak tanımlamaktan da vazgeçmemektedir (Die Linke 2011: 20).

Bu tanımlamadan şu sonuç çıkarılmaktadır: "Avrupa Birliği militarist, antidemokratik ve neoliberal olan birincil hukuk unsurlarının bütünüyle düzeltilmesi ile yeni bir başlangıca gereksinim duymaktadır" (Die Linke 2011: 6).

Demokrasi

Sol Parti'nin konuyla ilgili ifadesi: "Biz güçlü bir Avrupa Parlamentosu, bütün Avrupa kurumlarında şeffaf karar alma sürecinin olduğu ve yurttaşların doğrudan katılabilecekleri bir Avrupa Birliği istiyoruz" (Die Linke 2011: 67).

Sol Parti bir tarafta Avrupa Parlamentosu'nun bağımsız inisiyatif hakkının diğer tarafta da ulusal ve bölgesel parlamentoların genişletilmiş kontrol ve katılım hakkının olmasını istemektedir (Die Linke 2011: 46). Bunun yanında Sol Parti AB Antlaşmaları üzerine bağlayıcı halk oylaması yapılmasını talep etmektedir (Die Linke 2011: 46-47). Sol Parti Avrupa'da demokrasi için tehlikeyi "ulus devletlerin bütçesine müdahale hakkının sağlanması" konusunda görmektedir (Die Linke 2011: 66).

Sol Parti'nin 2009 seçim programına göre Komisyon ve Komisyon başkanı Avrupa Parlamentosu tarafından seçilmelidir (Die Linke 2009: 16). Lizbon Antlaşması Sol Parti tarafından reddedilmektedir (Die Linke 2011: 66).

Barış

Sol Parti Avrupa dış politika vizyonunu şöyle ifade etmektedir: "Biz Birleşmiş Milletler Şartı anlamında savaşı lanetleyen, yapısal olarak saldırı kapasitesi olmayan ve kitle imha silahlarından arındırılmış aynı zamanda askeriye'nin daha fazla güçlenmesini, dünya çapında askeri müdahale kapasitesinin artırılmasını ve dünya çapında askeri müdahaleleri reddeden barışçıl bir Avrupa Birliği istiyoruz."

"Liberal dönüşümün motoru"

Parlamente'nin güçlendirilmesi

"Saldırı kapasitesi olmasın"

Sol Parti AB'nin güncel durumunu şu biçimde değerlendirmektedir: "AB; güç, etki alanı ve doğal kaynaklar konusundaki konumunu gittikçe daha saldırgan bir biçimde genişletmeye çalışmaktadır. Savaş – önleyici saldırı savaşı da dahil olmak üzere – ABD, NATO ve AB'nin önde gelen güçleri tarafından tekrar uygun bir politika aracı olarak görülmektedir" (Die Linke 2011: 26).

"Sermaye çıkarlarının emperyal biçimde hakim kılınması"

Sol Parti AB ve üye ülkeleri "Yugoslavya'nın parçalanması"ndan sorumlu olmakla ve "Afganistan ve Irak'a saldırmakla" suçlamaktadır (Die Linke 2011: 26). Parti 2009 seçim programında AB'ye şu suçlamada bulunmaktadır: "AB'nin politikası sermayenin emperyal çıkarlarını gittikçe daha fazla hakim kılma yönünde ilerlemektedir" (Die Linke 2009: 23).

Sosyal denge

Sosyal devleti savunmak

Sol Parti 2009 seçim programında AB'nin ekonomik, sosyal ve çevre politikalarının "holdinglerin, bankaların ve finans kuruluşlarının kar amacı" tarafından belirlendiğini analiz etmektedir (Die Linke 2009: 6). Parti bundan dolayı "üye ülkelerde sermaye ve emek arasında geçen sert mücadeleler sonucunda kazanılmış sosyal devletin tekrar inşa edilmesini, korunmasını ve geliştirilmesini" talep etmektedir (Die Linke 2009: 12).

"... istiyoruz"

Temel ilkeler programında on iki paragraftan oluşan bir bölümde "istiyoruz" sözcüğüyle başlayan olumlu hedefler belirlenmiştir: "Ayrımcılığın ve yoksulluğun olmadığı bir Avrupa Birliği, herkes için iyi ücretlerin ödendiği ve sosyal güvencesi bulunan bir iş ve onurlu bir yaşamı garanti eden bir AB istiyoruz" (Die Linke 2011: 67). Parti somut olarak bir "sosyal ilerleme hükmünün" hayata geçirilmesini talep etmektedir.

Refah

İstikrar paktını değiştirmek

Sol Parti; işletmelerin karları için Avrupa çapında bir asgari vergi oranının belirlenmesini, daha fazla kamu yatırımları ve İstikrar ve Büyüme Pakti'nin "sürdürülebilir kalkınma, tam istihdam, sosyal güvence ve çevreyi koruma pakti" ile değiştirilmesini talep etmektedir (Die Linke 2011: 67).

"Sistem değişikliği"

Sol Parti diğer partilerden farklı olarak Avrupa Birliği'nin yasal temelini "ekonomik anlamda nötr" olmasını talep etmektedir (Die Linke 2011: 67). Bu da parti'nin temel ilkeler programında "sistem değişikliği" istemesini akla getirmektedir. Burada kapitalizmin reddedilmesi net olmakla birlikte yerine gelecek seçenek o kadar net olmamaktadır.

Sol parti 2009 seçim programında birçok başka taleplerin yanında bir finansal işlem vergisinin getirilmesini ve AB'nin vergi alanında yetkisinin genişletilmesini istemektedir (Die Linke 2009: 9).

Sürdürülebilirlik

Yukarıda belirtildiği gibi Sol Parti Avrupa Birliği'nin İstikrar ve Büyüme Pakti yerine çevrenin korunmasını da kapsayan yeni bir pakt önermektedir. Parti Avrupa seçim programında somut olarak enerji sisteminin yenilenebilir enerji ve daha fazla enerji verimliliği yönünde dönüştürülmesini talep etmektedir (Die Linke 2009: 12). Sol Parti'ye göre emisyon ticareti iklim değişikliğine karşı verilen mücadelede başarısız oldu. Partinin buradan çıkardığı sonuç şu şekildedir: "İklimin korunması kar amaçlı, antidemokratik ve kriz eğilimli bir piyasaya bırakılamaz" (Die Linke 2009: 12). Sol Parti "enerji sektörüne radikal bir düzenleme politikası ile müdahale edilmesini" ve "enerji ve kaynak vergilerinin ekolojik ağırlandırılmasını" talep etmektedir (Die Linke 2009: 13).

5.6 Özet

Parti programları Avrupa politikasının beş ilkesi kapsamında karşılaştırıldığında ilk bakışta tüm partilerin ilkesel olarak Avrupa'ya olumlu baktıkları görülmektedir. Sadece Sol Parti AB'nin güncel durumuna karşı getirdiği radikal eleştirilerden dolayı çerçevenin dışında kalmaktadır.

Ancak konuların önceliği ve önemi göz önünde bulundurulduğunda partilerin Avrupa'nın geleceği ile ilgili çok farklı yaklaşımlarının olduğu görülmektedir.

Avrupa Birliği'nin demokratik yapılanması ve dış politikası konusunda CDU, Birlik 90/Yeşiller, SPD ve FDP arasında çok fazla ortak nokta bulunmaktadır. Sol Parti bu konuda tutarsız bir resim çizmektedir. AB'nin demokratikleşmesini istemekte ancak aynı zamanda da temel ilkeler programında AB'yi suçlamaktadır.

AB'nin şekillendirilmesine sosyal denge, refah ve sürdürülebilirlik ilkeleri açısından bakıldığında programatik sınırların farklı olduğu görülmektedir.

*Çevrenin
korunmasını dahil
etmek*

*Demokrasi: Büyük
kesişim*

*CDU ve FDP:
Ekonomik birlik
olarak AB*

Bir tarafta FDP ve CDU bulunmaktadır. Bu partiler Avrupa Birliği'ni ekonomik birlik olarak düşünmekte ve kavramsal olarak da sosyal piyasa ekonomisiyle bağdaştırmaktadırlar. Ancak sosyal piyasa ekonomi anlayışı FDP'de şu ifadede görüldüğü gibi daha piyasa yanlısıdır: "AB'nin temel görevi asgari yasal düzenlemeyle piyasanın işlevselliğini garanti altına almaktır" (FDP 2009: 9).

*SPD, Yeşiller, Sol
Parti: Refah,
sosyal denge ve
sürdürülebilirlik*

SPD, Yeşiller ve Sol Parti refah düzeyinin artırılmasını sosyal denge ve sürdürülebilirlik bağlamında ele almaktadır.

Bu partiler CDU ve FDP'den farklı olarak işçi haklarını savunmakta ve Avrupa düzeyinde bir ekonomi hükümetinin kurulmasını istemektedirler. Bu güncel siyasal pozisyonların tarihsel açıdan Almanya'nın Avrupa tartışmalarındaki yeri ve diğer ülkelerde Avrupa politikalarının nasıl tartışıldığı bir sonraki bölümün konusu olacaktır.

6. AVRUPA TARTIŞMALARI: ALMANYA, BÜYÜK BRİTANYA, FRANSA, POLONYA VE YUNANİSTAN

Christian Krell, Căcilie Schildberg ve Kaki Balı³⁰

Avrupa politikası diğer ülkelerde nasıl tartışılmaktadır? Bu sorunun peşinden giden sürprizle karşılaşacaktır. Büyük Britanya’da Avrupa politikası genelde büyük bir tutkuyla tartışılmaktadır. Bu tartışmalar çoğunlukla “her şeyi” kapsar ve Avrupa politikası tartışmalarında da Krallık’ın geleceği bağımsızlık çerçevesinde ele alınır. Avrupa politikası konuları birçok başbakanın kariyerini sonlandırmıştır. Euro bölgesine üyelik kesinlikle reddedilmekte ve AB’den çıkılması ciddi bir biçimde tartışılmaktadır.

Fransa’da da Avrupa’nın geleceği ile ilgili tekrar tekrar tutkulu tartışmalar yürütülmektedir. “Grand Nation”ın benzersiz tarihine atıfta bulunularak ulusal egemenlik hakkından çok fazla vazgeçmeden Avrupa ne kadar elde edilebilir sorusu sorulmaktadır. Aynı zamanda Fransa tarihinin belirli dönemlerinde kararlılıkla Avrupa bütünleşmesini desteklemiştir. Avrupa Topluluğu’nun (AT) kurucu üyeleri arasında yer almış ve birçok Avrupa politikası inisiyatifi geliştirmiştir. Fransa çok erken dönemde ortak bir Avrupa parası yönünde görüş bildirmiştir.

Almanya’daki Avrupa politikası tartışmaları genelde daha sakin geçmektedir. Almanya kendini on yıllardan beri Avrupa’nın bütünleşmesinin geliştirilmesine adanmış örnek bir öğrenci olarak tanımlamıştır. Avrupa bütünleşmesi büyük destek görmektedir. Almanya euroya katılmayı daha yoğun siyasal bütünleşmenin sağlanması adına kabul etmiştir. Günümüzde Almanya’daki tartışmalarda bütünleşmiş bir Avrupa eskisi kadar desteklenmemekte, bütünleşmeye verilen destek 1990’lı yıllara göre azalmaktadır. Almanya’da da belirgin biçimde Avrupa’ya şüphe ile yaklaşan bir parti ortaya çıkmıştır.

Polonya 1989’da yapılan barışçıl devrimden ve kendini Sovyetler Birliği’nin iktidar alanından çıkardığından beri – 2005 ile 2007 arası istisnai durum oluştursa da – Avrupa çalışmalarında dikkat çekici bir süreklilik göstermektedir. Polonya’da 1990’lı yıllarda post-komünistler ve Solidarnosc temsilcileri arasında gidip gelen hükümetler de Batı yönelimine verilen büyük desteği, hızlı bir üyeliği, AB’nin güçlü şekilde onaylanmasını engellemedi.

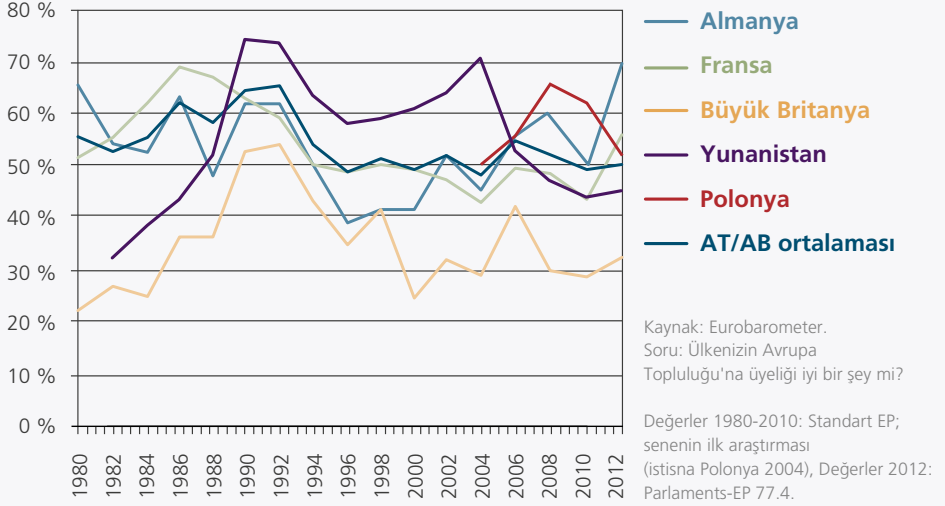
Avrupa nasıl tartışılıyor?

Okuma önerisi:

Christian Krell (2009), Sozialdemokratie und Europa. Die Europapolitik von SPD, Labour Party und Parti Socialiste, Wiesbaden. Căcilie Schildberg (2010), Politische Identität und Soziales Europa – Parteikonzeptionen und Bürgereinstellungen in Deutschland, Großbritannien und Polen, Wiesbaden. Nicole Katsioulis und Christos Katsioulis (2013), Neue Koalition – alte Probleme. Griechenland nach der Regierungsbildung, FES (Hg.), Berlin.

30 bkz. Almanya, Büyük Britanya ve Fransa için Krell (2009), Polonya için Schildberg (2010) ve Yunanistan için Katsioulis ve Katsioulis (2013).

AT/AB üyeliğine verilen destek

Şekil 13: AT/AB üyeliğine verilen destek

Yunanistan 1981'de AB üyesi olmasından 2010'a kadar Avrupa'ya coşkuyla bakan ülkelerden biriydi. Euro krizi, Troyka'yla (AB Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası, Uluslararası Para Fonu) kemer sıkma paketleri üzerine yapılan pazarlıklar ve tasarruflarla bağlantılı olarak çöken ekonomi Yunanistan'daki tartışmaları kökten değiştirdi. Avrupa'yı destekleyen pozisyonlar çoğunlukta olmaya devam etse de Avrupa karşıtı tarafa verilen destek de epeyce arttı.

Aslında birbirine benzeyen ülkelerde nasıl olur da Avrupa'yla ilgili bu kadar farklı değerlendirmeler yapılabilir? Avrupa politikasındaki farklı bakış açılarının özgünlüğü nedir? Avrupa politikasına ilgi duyanlar ve çaba harcayanlar için bu konuların açıklanması önemlidir. Sadece bu şekilde bir ülkenin Avrupa politikası yaklaşımı bütünüyle anlaşılabilir ve pozisyona göre uygun hareket edilebilir.

6.1 Almanya

Almanya anayasasının girişinde Avrupa'nın yeri net bir biçimde ifade edilmektedir: Alman milleti "birleşmiş bir Avrupa'nın eşit haklara sahip bir üyesi olarak, dünya barışına hizmet etmek emeliyle beslenerek özgür iradesiyle hareket ede[r]". Dış politikada Avrupa'ya odaklanmış normatif yönelim, anayasanın 23. maddesinde de netleştirildiği gibi, uluslararası karşılaştırılmada sıra dışı bir yere sahip ve bu bölümde ele alınan ülkelerde de böyle bir yaklaşım bulunmamaktadır. Bu kesin anayasal hüküm Avrupa politikasına 1949'dan beri bütün Alman hükümetlerinin güçlü ve sürekli biçimde angaje olmasında karşılığını bulmuştur. Bundan dolayı Federal Almanya "bütünleşme lokomotifi" (Wesel 2004: 66) olmuştur. Ancak şu sıralarda lokomotif hız kaybediyor gibi görünmektedir.

Bu nedenlerden dolayı Almanya sıklıkla Avrupa bütünleşmesinin derinleşmesi ve geliştirilmesi için çaba harcamıştır. Bu çoğu zaman Fransa ile işbirliği çerçevesinde yapılmıştır. İki ülke Avrupa bütünleşme sürecinde tekrar tekrar öncül rol üstlenmişlerdir. Bundan dolayı da sık sık bütünleşme sürecine güç veren bir "Alman-Fransız motorundan" söz edilmektedir.

Almanya'nın yeniden birleşmesi kapsamında yurtiçinde ve yurtdışında Almanya'nın Avrupa politikasının değişip değişmeyeceği tartışmaları çekişmeli geçmiştir. Yurtdışında özellikle de Fransa ve Büyük Britanya'da Almanya'nın yeni hegemonya emelleri kaygı uyandırırken yurtiçinde bazı yorumcular Almanya'nın Avrupa politikasında yeni bir özgüven talep etmişlerdir. Bu kaygılara Alman hükümeti uzun süre Avrupa bütünleşmesinin derinleşmesi yönünde gösterdiği kararlılıkla ve birleşmiş Almanya'nın eşit bir üye olarak AT/AB'ye sıkıca bağlı olması ile cevap vermiştir.

Bu uzun süreli uzlaşma Avrupa'nın 2009'dan beri devam eden finans krizi bağlamında çatırdamaya başlamıştır. O zamanki grup başkanı Volker Kauder 2011'de Almanya'nın Avrupa'da yeni bir öncül rol üstlenmesi gerektiğini ifade etmiş ve bu ifadesini de "birden bire Avrupa'da Almanca konuşuluyor" (Kauder 2011:2) diye vurgulamıştır. Buna karşın eski Şansölye Helmut Schmidt 2011 SPD kurultayında şu uyarıyı yapmıştır:

"Biz Almanlar ekonomik gücümüze dayanarak Avrupa'da bir öncül rol talep etme ya da en azından eşitler arasında birinci olma isteğine yenilirse o zaman

*Kesin anayasal
hüküm*

Fransa ile işbirliği

Farklı rol anlayışı

komşularımızın büyük çoğunluğu bize karşı etkin bir direniş gösterir. Periferinin çok güçlü bir odağın olmasından duyduğu kaygı geri gelir. Bu gelişmenin olası etkileri AB için çok kötü olur. Almanya izolasyona girer. Çok büyük ve çok güçlü bir Federal Almanya – kendimizi kendimizden korumak için de! – Avrupa bütünleşmesine dahil olmalıdır [...]” (Schmidt 2011).

Arka plan

Almanya on yıllarca neden kararlılıkla Avrupa bütünleşmesi için çalışmıştır? Almanya’nın üç çıkarı bu soruya yanıt oluşturmaktadır: Ulusal egemenlik, istikrarlı bir güvenlik ortamının olması ve Almanya’nın ihracata yönelik ekonomisinin pazarlara ulaşması gibi nedenler bu pozisyonu açıklamaktadır. Avrupa’nın kuruluş aşamasında Federal Almanya Avrupa projesine katılmakla ulusal egemenliğini geri kazanmıştır. Bunu da yıkıcı İkinci Dünya Savaşı’ndan hemen sonra ve Almanya’nın müttefik güçlerin kontrolü altında olduğu dönemde elde etmiştir. Batı Almanya’nın Batı ittifak sistemine ve AT’ye dahil olmasıyla güvenlik politikası alanındaki çıkarları da hayata geçirilmiştir.

Almanya’nın orta ve doğu Avrupa ülkelerinin AB üyeliğine verdiği büyük destek de güvenlik politikası nedeniyle sağlanmıştır. Böylece orta ve doğu Avrupa bölgesi yanında, doğrudan Almanya’nın komşusu olan bazı ülkeler istikrara kavuşturulacaktır.

Ekonomik açıdan bakıldığında ise Avrupa bütünleşmesi Almanya’nın temel ulusal çıkarlarından birini oluşturmaktadır. Ortak pazar bütünleşmenin daha ilk yıllarında Alman ekonomisi için çok büyük avantaj sağladı. Çünkü Alman sanayi mallarının istikrarlı bir bölgede satılması sağlandı. Günümüzde de Alman dış ticaretinin büyük bir bölümü AB ülkeleriyle yapılmaktadır.

Avrupa lehinde temel uzlaş

Avrupa lehine olan temel uzlaş büyük ölçüde şimdiye kadar bütün hükümetler tarafından kabul edilmiştir. Bu ise Avrupa politikası konularının siyasal tartışmalarda bir uzlaş alanı oluşturmamasından kaynaklanmış olabilir. Bu uzlaş neredeyse bütün siyasal aktörler tarafından paylaşılmakta ve temel ilkeleri tartışmaya açılmamaktadır.

Bunun bir nedeni de Almanya’nın siyasal yapısında aranabilir. Federal yapısı, koalisyon hükümetleri kurma eğilimi ve iç içe geçmiş karar alma süreçleri ile Almanya birçok “veto oyuncusuna” sahiptir. Bu oyuncuların tek tek hepsi, örneğin koalisyonun küçük ortağı, eyalet meclisi ya da diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çok güçlü olan Anayasa Mahkemesi bir yasaı durdurabilir ya

da engelleyebilir. Bundan dolayı da geniş çevrelerin onayını gerektiren kararlar sıklıkla uzlaşi yoluyla alınmaya çalışılır. Almanya'nın Avrupa ve dış politikasında bu çoğu kez böyle olmuştur.

Ancak yakın geçmişte Avrupa politikası tartışmaları daha renkli olmaya başlamıştır. Avrupa ülkelerinin finans krizi yaşadığı dönemde bazı magazin gazeteleri güney Avrupa ülkelerine karşı popülist söylemlerde ("iflasçı Yunanlar") bulunmuş siyaset de bu popülizme uzak durmamıştır. Ana akım siyasi partilerin dışında kalan ve Avrupa'ya olumsuz bakan "Almanya için Alternatif" (AfD) partisi 2013'te yapılan seçimde parlamentoya kıl payı girememiştir.

Bütün bunlara rağmen: Halkın Avrupa bütünleşmesine olan desteği çok yüksektir. Almanların % 68'i AB üyeliğini pozitif ve sadece % 7'si de negatif görmektedir. Katılımcıların % 61'i Almanya'nın üyelikten karlı çıktığını düşünmektedir. Bu da Avrupa çapında karşılaştırıldığında üyeliğe olan desteğin çok yüksek olduğunu göstermektedir (Eurobarometer 2013b: 2).

6.2 Büyük Britanya

Bir Britanya gazetesi "Avrupa – hiç kaybolmayacak bir konu" başlığını birkaç yıl önce Avrupa konusunun Büyük Britanya'da sürekli gündemde olmasından dolayı atmıştı. Birleşik Krallık'ta Avrupa bütünleşmesi üzerine yapılan tartışmalar çok tutkulu bir biçimde yapılır ve bütünleşmenin destekçileri ve karşıtları barışmaya-cak bir biçimde karşı karşıya gelirler.

Büyük Britanya ilk önce Avrupa bütünleşmesine katılmayı istemedi. Winston Churchill 1946'da yaptığı ünlü konuşmasında Avrupa bütünleşmesinin önemli olduğunu vurguladı, ancak Büyük Britanya'nın katılmayacağını söyledi.

Birleşik Krallık o dönemde Kıta Avrupası'na olan ilişkinin yanında iki başka ilişkiyi de önemsemekteydi: Bunlar ABD ve Milletler Topluluğu ile olan ilişkilerdi. Birleşik Krallık diğer çıkar alanlarını tehlikeye atmak istemediği için, Avrupa ile olan ilişkinin de çok yoğun olmasını istemiyordu.

Büyük Britanya'nın siyasal ve ekonomik alanda gerilemesi ve aynı zamanda AT'nin büyüme döneminde olmasından dolayı Büyük Britanya 1973'te ancak AT üyesi

Güncelliğini sürekli koruyan Avrupa tartışmaları

1973'te gerçekleşen üyelik

*Thatcher: "I want
my money back"
(Paramı geri
istiyorum)*

olmuş, ileriki dönemlerde de topluluk için zor bir ortak olduğu ortaya çıkmıştır. Burada üç temel yönelim net bir biçimde belirlenebilir: Egemenlik yetkisinin devri anlamına gelen ulusüstü bütünleşmeyi reddetmek, serbest ticaret alanı şeklinde saf bir ekonomik bütünleşmeyi tercih etmek ve AT/AB'nin genişlemesini istemek.

Kıta Avrupası'ndaki ortaklarına yabancı olan bir ısrarcılıkla bu pozisyonlar vurgulanmıştır. Bununla ilgili bir örnek 1980'lerin ortasında Britanya'nın Avrupa bütçesine yaptığı katkının azaltılmasının Britanya Başbakanı Margaret Thatcher tarafından dile getirilmesidir. Thatcher kaba bir tarzda "I want my money back" (paramı geri istiyorum) demiştir. Bu konuda sadece kısmen başarılı olmuş ancak Büyük Britanya'nın imajını Avrupalı ortaklarının gözünde de belirlemiştir.

Tony Blair'in 1997'de başbakan olmasından sonra Büyük Britanya ve Kıta Avrupası arasındaki ilişkiler daha olumlu hale gelmeye başlamıştır. Önceki muhafazakar hükümetlerin Büyük Britanya için kararlaştırdığı Avrupa Antlaşmaları'ndaki istisnai düzenlemeler artık kaldırılmıştır. Örneğin muhafazakar başbakan John Major tarafından reddedilen Maastricht Antlaşması'nın Avrupa Sosyal Şartı artık Britanya yurttaşları için de geçerli olmuştur. Ancak euroya dahil olma hiçbir zaman ciddi bir biçimde düşünülmemiştir.

David Cameron'un 2010'da muhafazakar-liberal bir hükümet kurmasıyla Avrupa tartışmalarındaki ortam tekrar sertleşti. Muhafazakar milletvekilleri arasında giderek artan bir kesim Büyük Britanya'nın AB'den çıkmasını istemektedir. Ancak koalisyon hükümetindeki liberallerin Avrupa lehine olan tutumları, muhafazakarların Avrupa karşıtı pozisyonlarının hükümet programı olmasını engellemektedir.

Büyük Britanya'da muhafazakarların diğer adı olan Toriler'in Avrupa'ya kuşkuyla bakmaları son zamanlarda Büyük Britanya'nın sağ siyasal kanadında güçlenen United Kingdom Independence Party (UKIP – Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi) rekabetinden de kaynaklanmaktadır. Britanya'nın çoğunluk seçim sisteminden dolayı UKIP gelecek seçimlerde muhtemelen çok fazla milletvekili çıkaramayacaktır. Ancak UKIP'in kamuoyunda güçlenmesi ve açıkça Avrupa düşmanlığı Avrupa tartışmalarını bütünüyle etkilemektedir. Muhafazakarlar böyle bir ortamda seçimleri kazanmaları halinde en geç 2017'de Britanya'nın AB üyeliği üzerine bir referandum yapacaklarını taahhüt etmiştir.

Büyük Britanya'nın pozisyonu ülkenin özel çıkarlarıyla açıklanabilir. Fransa'nın aksine Avrupa tarım politikasından çok daha az yararlanmaktadır. Ticaret ilişkilerini Milletler Topluluğu'na yönlendiren Büyük Britanya için ortak pazarın oluşturulması komşu Avrupa ülkelere çok fazla ihracat yapan Almanya kadar önemli olmamıştır. Ancak yine de Avrupa ortak pazarının geliştirilmesini desteklemiştir. Almanya ve Fransa'nın iki dünya savaşından edindikleri deneyime bağlı olarak siyasal bütünleşme yönündeki emelleri Büyük Britanya tarafından hiçbir zaman benimsenmemiştir. Ulusal egemenliğin vurgulanması Britanya Avrupa politika-sının daimi bir parçasıdır.

Robert Schuman (1886-1963) Jean Monnet (bkz s. 39) ile Avrupa bütünleşmesinin kurucu babalarından biri olarak görülmektedir. Schuman Fransa başbakanlığı, dış işleri bakanlığı ve sonra da Avrupa Parlamentosu Başkanlığı yapmıştır. O, Schuman Planı ile Montan Birliği'nin (AKÇT) kurulmasını belirleyici biçimde etkilemiştir.

Bu pozisyonlar Büyük Britanya'nın siyasal kültüründen de kaynaklanmaktadır. Britanya'nın coğrafi konumu ve spesifik tarihsel deneyiminden dolayı sıklıkla "adalı olmaksızın kaynaklanan özel bilinçten" söz edilmektedir. Kendisini Kıta Avrupası'nın bir parçası olarak görmemektedir.

“Onlar ve biz” deyimi Büyük Britanya ve Avrupa kıtası arasındaki ilişkiyi en iyi biçimde açıklamaktadır (bkz. Volle 1992: 185).

Ulusötesi Avrupa kenetlenmesine karşı ulusal egemenliğe öncelik verilmektedir. Büyük Britanya'nın siyasal sistemi de Avrupa ile benzerlikten çok daha fazla farklılık içermektedir.

Büyük Britanya'da karar alma süreci çok açık (çoğunluk seçim sistemi, merkezi devlet yapısı, genelde iki partili sistem) iken AB'de bu süreç çok daha karmaşık, uzun ve çok zor anlaşılabilirliktedir.

Bu nedenlerden dolayı Büyük Britanyalıların Avrupa'ya verdiği desteğin düşük olması sürpriz değildir. Britanyalıların sadece % 33'ü ülkenin AB üyeliğine olumlu bakmaktadır. Halkın % 41'i ülkelerinin AB üyeliğinden yararlı çıktığını söylerken % 50'si bunun tam tersini düşünmektedir. Bu değerler Avrupa için toplamda % 54 olumlu ve % 37 olumsuzdur (Eurobarometer 2013c: 2).

Avrupa'ya verilen destek zayıf kalmaktadır

6.3 Fransa

*Hedef: Bütünleşme
ve bağımsızlık*

“Faire l’Europe sans defaire la France – Fransa’yı kaybetmeden Avrupa’yı kurmak”. Bu sloganı Lionel Jospin 2002 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde kullanmıştır. Bu bir yandan bir Fransız sosyalistinin demeci, diğer yandan ise Fransa’nın Avrupa politikasını açıklayan iyi bir örnek olarak okunabilir. Nihayetinde Fransa her zaman Avrupa bütünleşmesinin ulusal egemenlikten olabildiğince az vazgeçilerek ilerlemesini savunmuştur.

Başından beri bir konu Fransız Avrupa politikasının odağında olmuştur. Kısa bir sürede iki kez Almanya tarafından saldırıya uğrayan Fransa artık böyle bir tehlikeyle karşı karşıya kalmamak için güvenlik politikasını ülkenin en önemli önceliği haline getirmiştir. Bundan dolayı da Fransa Almanya’nın kurumlara dahil edilmesini desteklemiş ve Avrupa bütünleşmesi yönünde de ilk kurumsal adımlar atılmıştır.

*Belirleyici isimler:
Schuman, Monnet*

Dönemin bütünleşme projelerinden sorumlu isimlere bakıldığında Fransa’nın Avrupa bütünleşmesine verdiği önem anlaşılmaktadır: Robert Schuman ve Jean Monnet’nin Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT) temsilcisi ve Rene Pleven’in de Avrupa Savunma Topluluğu konusunda fikir babası olması bu önemin altını çizmektedir.

Charles de Gaulle 1958’de Fransa Cumhurbaşkanı olduğunda Fransa’nın Avrupa politikası dinamiğini büyük ölçüde kaybetmişti. De Gaulle’ün Fransız ulusu, ulusal egemenlik ve Fransa’nın dünya gücü olma isteği ile ilgili düşünceleri Avrupa’nın bazı derinleşme projelerini Fransa’nın reddetmesine yol açtı.

De Gaulle örneğin “boş sandalye politikasıyla” (bkz. Bölüm 3.1) Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun (AET) ulusüstü bir biçimde geliştirilmesini engellemiştir. Fransa’nın Avrupa politikasına Valery Giscard d’Estaing ve François Mitterrand’ın başkanlıkları yeni bir ivme kazandırmıştır. Örneğin Giscard d’Estaing Helmut Schmidt ile beraber yakın bir Fransız-Alman işbirliğiyle Avrupa Zirvesi’nin hayata geçirilmesini sağlamıştır. Avrupa Parlamentosu’nun 1979’da yapılan ilk doğrudan seçimi de Alman-Fransız işbirliği sayesinde gerçekleşmiştir.

Beşinci Cumhuriyet’in ilk sosyalist cumhurbaşkanı François Mitterrand 1981’den sonra Almanya ile olan yakın işbirliğini devam ettirmiştir. Cumhurbaşkanlığı döne-

minde Avrupa ile ilgili çok önemli bir gelişme ona “Avrupa’nın babası” (“pere de l’Europe”) denilmesine yol açmıştır (Axt 1999: 476).

Avrupa Tek Senedi’nin 1986’da kabul edilmesi Mitterrand’ın çabasıyla gerçekleşmiştir. Mitterrand’ın görüşüne göre Avrupa daima ayakta kalmak istiyorsa, ekonomik boyutun yanında sosyal bir boyuta da sahip olması gerekmektedir: “Avrupa sosyalist olmalıdır ya da Avrupa olmayacaktır.” (L’Europe sera socialiste ou ne sera pas” (Mitterrand 1978).

Almanya-Fransa ilişkileri ciddi bir sorunla ilk kez 1989/1990’da Almanya’nın birleşmesi bağlamında karşı karşıya gelmiştir. Fransa’nın Almanya’nın çok güçlü olmasından kaynaklanan büyük korkusu tekrar açığa çıkmış, ancak bu rahatsızlıklar Avrupa bütünleşmesinin derinleşmesi ile ortadan kaldırılmıştır. Daha fazla bütünleşmeyle Almanya’nın tek başına hareket etmesinden duyulan korku giderilmiştir. Bundan sonraki iki on yılda Avrupa bütünleşmesinin kararlılıkla desteklenmesi – aynı zamanda ulusal kimliğin korunmasıyla – Fransa politikasının güvenilebilir bir parçası olmuştur.

Bütünleşmenin desteklenmesi ulusal çıkarların da bu yönde olmasından kaynaklanmaktadır. Fransa, Ren nehrinin diğer tarafındaki büyük komşusuyla barış içinde yaşamanın yanında, Avrupa bütünleşmesi sayesinde dünyadaki siyasal gücünü de artırmak istemiştir. Sömürgelerin kaybedilmesi ve ABD ve SSCB arasında yaşanan sistem çatışması Fransa’nın dünya siyasetini sadece diğer Avrupa ülkeleriyle beraber etkileyebileceğini ortaya çıkarmıştır.

Fransa’nın Avrupa pozisyonunun belirlenmesinde ekonomik çıkarlar da önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin Fransa tarım sektörü Avrupa Tarım Politikası’ndan yüksek düzeyde yararlanmakta ve AB üye ülkelerinin Fransa dış ticaretindeki payı da % 60’ı geçmektedir.

Fransa’nın Avrupa politikasındaki çıkarlarının belirlenmesinde cumhurbaşkanı belirleyici olmaktadır. Beşinci Cumhuriyet’in anayasası ve anayasayı uygulama biçimi cumhurbaşkanına geniş yetki vermekte ve karar alma alanı bırakmaktadır. Bu konum Almanya’dan farklı olarak bölgesel ya da federal yapılar tarafından kısıtlanmamaktadır.

*Uzun zaman
yüksek destek*

Fransa’da Avrupa bütünleşmesine verilen destek uzun zaman Avrupa ortalamasının üzerinde olmuştur. Ulusal kimliğin ve özel bir ulusal duygunun Avrupa bütünleşmesiyle birleştirilebileceği düşünülmüştü, ancak 1990’ların başında gerçek durum ortaya çıkmıştır.

*2005: Anayasa
referandumunun
başarısız olması*

1992’de Maastricht Antlaşması’na yönelik yapılan referandum Avrupa destekçileri tarafından kıl payıyla kazanılmış, ancak 2005’te Avrupa anayasası ile ilgili referandum kaybedilmiştir. Gözlemciler Avrupa bütünleşmesinin ilgili bütünleşme biçimine karşı gelişen kuşkuyu Avrupa’nın küreselleşmeyi hızlandırmasına ve güçlendirmesine bağlamaktadırlar.

Avrupa’nın liberalleşmeye ve kuralsızlaştırmaya neden olduğu ileri sürülmekte, bunun da kuşkunun ve karşı gelmenin artmasını sağladığı belirtilmektedir. Ayrıca o zamanki Front National başkanı Jean Marie Le Pen gibi sağ popülist politikacıların da Avrupa’yı temelden reddetmeleri bu duruma yol açmıştır. Le Pen 2002 cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasında Avrupa’yı resmen şeytanlaştırmıştır. Artık parti başkanı olan kızı Marien Le Pen de Avrupa düşmanlığı politikasını sürdürmektedir. Le Pen örneğin 2014 Avrupa Parlamentosu seçim kampanyasında Fransa’nın eurodan çıkmasını talep etmiştir.

*Bunlara rağmen:
Çoğunluk
Avrupa için*

Bu pozisyon hafife alınmamalıdır, çünkü Avrupa parlamento seçimlerinden önce bazı dönemlerde yapılan anketlere göre Front National en güçlü parti olmaktaydı. Buna rağmen yine de Avrupa genel olarak desteklenmektedir. Fransızların % 54’ü ülkelerinin AB üyeliğinin olumlu, % 37’si ise olumsuz olduğunu düşünmektedir (Eurobarometer 2013d: 2). Ancak Fransa kamuoyu tartışmalarında Avrupa’nın nasıl şekillendirileceği önemli olmaya başlamıştır.

6.4 Polonya

“A my wracamý do europejskiej – Avrupa ailesine geri dönüyoruz!” (Kwasniewski 2003). 2003’te bu cümlesiyle Polonya Cumhurbaşkanı Aleksander Kwasniewski Polonya’nın AB üyelik referandumunun başarılı geçtiğini belirtmişti.

1989’da yapılan barışçıl devrimden sonra Polonya iç ve dış politikada izleyeceği politikayı serbestçe seçebilme olanağını kullanmıştır. Avrupa’ya geri dönmek – Polonya’nın Batı’ya sıkıca bağlanmasını ifade eden cümle – bu bağlamda özellikle çok önemli olmuştur. Bu yönde karar alınmasında – Polonya’nın kendisini orta Avrupa tarihinin bir parçası olarak görmesi yanında – iç ve güvenlik politikaları ve ekonomik konular önemli bir rol oynamıştır.

Polonya kendi demokratikleşme sürecinde AB’ye entegrasyonun istikrar sağlayan bir etkisi olacağını düşünmüştü. Ayrıca Avrupa iç pazarına katılmakla refah düzeyinin Batı Avrupa düzeyine yükseltilmesi öngörülmüştü.

Bu gerekçelerin yanında Polonya’nın NATO ve AB üyeliği güvenlik politikasındaki gereksinimlerini de karşılamaktaydı. Çünkü Polonya’nın özellikle Beyaz Rusya ve Rusya’yla olan ilişkileri çok gergin bir durumdaydı.

Polonya AB’nin henüz genç bir üyesidir. Diğer dokuz orta, doğu ve güney Avrupa ülkesiyle beraber 2004’te AB’ye üye oldular. Büyük üyeler arasında “genç” Polonya’nın Avrupa’da rolünü bulması gerekmektedir.

Örneğin bu arayış kendini Lizbon Antlaşması bağlamında yapılan tartışmalarda Polonya’nın çıkarlarını provoke edici taleplerle hakim kılmaya çalışmasında göstermiştir. Ancak hem halkın hem de siyasetin AB’yi destekleme oranı stabil ve yüksektir.

Polonya örneğinde Avrupa bütünleşme modelinin başarısı görülmüştür. Polonya plan ekonomisine sahip komünist rejimden piyasa ekonomisine geçişi sayesinde önemli bir ekonomik gelişme kaydetmiştir.

Örneğin Polonya 2009 küresel finans krizinde ekonomik büyüme gerçekleştiren tek AB ülkesiydi. Polonya’nın olumlu yönde gelişmesi bağımsız sendika hareketi Solidarnosc’un 1980’lerde Doğu Bloku’nun yıkılmasına yol açan ilk temeli atan demokratik değerlerine de borçludur.

*Avrupa’ya geri
dönmek*

*Polonya: AB’nin
genç üyesi*

Önemli:

Polonya tarihi

Polonya'nın AB'yle ilişkisine her zaman ülkenin tarihi de etki etmektedir. Bu tarihi ülkenin büyük güçler arasındaki konumu şekillendirmiştir. 1791'de Avrupa'nın ilk modern anayasasının kabul edilmesinden sonra Polonya; Prusya, Rusya Çar İmparatorluğu ve Avusturya arasında paylaştırılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Polonya geçici olarak bağımsızlığını kazandı. Bağımsızlık Almanya ve Sovyetler Birliği'nin 1939'da İkinci Polonya Cumhuriyeti'ne saldırmasıyla son buldu. Gizli Hitler-Stalin Paktı'na göre Polonya tekrar bölündü. Doğu bölgesi Sovyetler Birliği Batı bölgesi de Almanya tarafında işgal edildi. Polonya'nın en yakın iki müttefiki olan Fransa ve Büyük Britanya sürece gecikmeli olarak müdahale ettikleri için, Polonya bu süreçte yalnız bırakıldığı hissine kapıldı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği'nin savaşın başında işgal ettiği bölgeleri elinde tutabilmesi için Polonya batıya kaydırıldı ve böylece kırk yıl sürece Sovyet etki alanına da girmiş oldu.

Polonya 1989'da ulusal egemenliğini tekrar kazandı. Akabinde gerçekleşen Batı entegrasyonu (NATO ve AB üyeliği) geniş bir toplumsal ve siyasal uzlaşya dayanamaktaydı.

Ancak ulusal egemenlik hakkının bu kez gönüllü olarak da olsa (AB'ye) devredilmesi Polonya'da karmaşık duygularla karşılandı. Polonya'nın anlaşılır bir biçimde ulusal bağımsızlığa ve kültürel kimliğe olan özlemi ortadayken "Avrupa'ya geri dönmek" ve AB'ye üye olmak isteği de aynı biçimde güçlü bir yere sahipti.

"Karekök ya da ölüm"

Polonya'nın AB'ye olan desteği partiler üstü bir süreklilik göstermiş, ancak istisnai bir durum Polonya Başbakanı Jaroslaw Kaczyński (2005-2007) hükümeti döneminde yaşanmıştır. Başarılı bir biçimde "Avrupa'ya geri dönüş" Polonya'nın özgüven patlamasıyla kendini AB kurumlarında hissettirmiş, "karekök ya da ölüm" sloganı ile Lizbon Antlaşması'nda da Nice Antlaşması'ndaki oylama usulünün devam etmesi talebi dile getirilmiştir.

Polonya eski oylama usulünün değiştirilmesi halinde Çek Cumhuriyeti, Litvanya ve Büyük Britanya ile beraber müzakerelerin başarısız bir biçimde sonuçlanabileceğini ima etmişti. Merhum Polonya devlet başkanı Lech Kaczyński (2005-2010) diğer ülkeleri veto hakkını kullanmakla tehdit etmişti, çünkü yeni oylama sistemiyle Almanya'nın oy ağırlığının artmasını istememişti.

Kaczynski kardeşlerden biri ulusal-muhafazakar çizgide olan “Hukuk ve Adalet Partisi”nde siyaset yapmıştı, diğeri de yapmaya devam etmektedir. Bu parti sıklıkla Polonya tarihini Avrupa karşıtlığı görüşüyle ve Alman karşıtlığı eğilimiyle birleştirerek iç politikada avantaj sağlamaya çalışmaktadır.

Kaczynski kardeşlerin Avrupa politikası halkın Avrupa politikası anlayışıyla örtüşmüyordu. Bu da Jaroslaw Kaczynski’nin 2007 seçimlerinde liberal-muhafazakar “yurttaş platformundan” Donald Tusk’a karşı büyük bir yenilgi almasının nedenlerinden biri olmuştur. Donald Tusk ilk Polonya başbakanı olarak 2011’de tekrar seçilmiştir. Donald Tusk’un Avrupa politikası daha fazla işbirliğine dayalı ve Avrupa yanlısı bir tarzda yürütülmüştür. Lizbon Antlaşması’nın onaylanması ile ilgili “inanan ve inandırıcı bir Avrupalı” olarak elde ettiği başarıları nedeniyle Donald Tusk 2010’da Karl Ödülü ile onurlandırılmıştır.

2011’in ikinci yarısında Polonya ilk kez Avrupa Konseyi başkanlığını üslendi. Polonya’nın üç temel konusu vardı: Büyüme kaynağı olarak Avrupa bütünleşmesi, güvenlik ve savunma politikası ve AB’nin genişlemesi yönünde açık olmak. İlk iki konunun seçiliş nedeni Polonya tarihi ile açıklanabilir.

Polonya’nın Avrupa dayanışma anlayışı kendini Avrupa kurumlarının AB genişlemesine açık olması ve “Doğu Ortaklığı” yönünde gösterdiği çaba ve de Arap ülkelerindeki demokratikleşme mücadelesinin desteklenmesi şeklinde göstermektedir. İsveç’in yanında Polonya’nın “Doğu Ortaklığı” kurulması inisiyatifine öncülük yapması, Doğu Avrupa ülkelerinin Avrupa Birliği’ne yaklaşmasını kararlilikla savunması, aynı zamanda Beyaz Rusya’nın demokratikleşmesi ve Ukrayna’nın da Avrupa yapısına entegrasyonunu desteklemesi Polonya’nın bu tutumunu göstermektedir. Polonya burada tıpkı 1990’larda Almanya’nın yaşadığı gibi doğu komşularına karşı tarihsel sorumluluğunu yerine getirmek ve AB’nin kıyısında kalmak istememektedir.

Polonya’nın Avrupa politikası diğer ülkelerde olduğu gibi kendi ekonomik ve siyasal çıkarlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ancak Polonya’nın iç siyasetindeki tartışma şekli Leh kültürünün özelliklerine de işaret etmektedir. Bu özellik örneğin kendini hala güçlü olan Katolik Kilisesi’nin durumunda göstermektedir.

Bu da örneğin Polonya’da muhafazakar partilerin neden güçlü olduğunu ve Leh piskoposların halkı AB üyelik referandumuna katılmaya çağırmasını açıklar.

2007 seçimi

Arka plan

*Özel durum: Güçlü
Katolik Kilisesi*

Böylece ülkede Katolik Kilisesi'nin rolü, kürtaj politikası ya da tüp bebek tedavisi gibi konuların siyasal gündemde çok sert tartışmalara sebep olması şaşırtıcı olmamaktadır. Başka bir örnek Janusz Palikot'un "Senin Hareketin" adlı partisinin liberal, ilerici kilise karşıtlığı ile üçüncü parti olmasıdır. AB üyeliğinden sonra sağ popülist, Avrupa ve Almanya karşıtı partilerin güçlenmesi birçok Leh'in AB içinde vesayet altına girme korkusundan kaynaklanmaktadır.

Polonya siyasetinin başka bir özelliği de ABD'ye dış politikadaki bağılılığıdır. Irak savaşında Polonya Almanya ve Fransa'dan farklı olarak ABD'nin yanında yer aldı. Bu ise en güçlü NATO ülkesi ABD'nin Polonya tarafından güvenliğin teminatı olarak görüldüğünün ifadesidir. Özellikle de tarihsel deneyimler burada önemli olmaktadır.

Polonya'nın Avrupa'daki çıkarları ekonomik ve güvenlik unsurlarının yanında aynı zamanda ülkedeki güncel siyasal duruma da bağılıdır. Üçüncü Polonya Cumhuriyeti'nde iki başlı siyasal otorite vardır: Halk tarafından doğrudan seçilen cumhurbaşkanı ve parlamentonun (Sejm) seçtiği başbakan.

Bu durum ilkesel olarak Avrupa politikasını etkileyecek iki olanağı beraberinde getirmektedir. Hem cumhurbaşkanının hem de başbakanın aynı siyasal yelpazeden olması halinde Avrupa politikasının net olması beklenebilir. Eğer cumhurbaşkanı ve başbakan farklı siyasal yelpazeden gelirse ve Avrupa politikasında farklı görüşlere sahipse o zaman bu durum Avrupa politikasının durmasına yol açabilir. Böyle bir durum ilk kez Lizbon Antlaşması bağlamında yaşanmıştır. Parlamento ve başbakan antlaşmayı onayladığı halde cumhurbaşkanı onaylamayı reddetmiştir. Aylar sonra İrlanda'daki referandumun olumlu geçmesiyle cumhurbaşkanı antlaşmayı onaylamıştır.

Avrupa konularının popülizm ve iç politika için istismar edilmesi hem Polonya'nın Avrupa politikasını hem de halkın çoğunluğunda var olan Avrupa duygusunu yansıtmamaktaydı. 1990'larda AB üyeliğine verilen destek neredeyse ortalama % 75'lerdeydi.

Bu yüksek rakamlar büyük oranda komünizmin çökmesinden sonra yapılan radikal ekonomik reformlardan ve daha az da Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinden kaynaklanmaktaydı. AB üyeliğine en olumsuz bakan çiftçiler bile üyelikten yararlandı ve AB'yi desteklemeye başladı. Avrupa'da finansal ve ekonomik krizin olmasına rağmen Polonya'da gerçekleşen yüksek büyüme oranları, AB tarafından teşvik edilen kapsamlı altyapı yatırımları ve kişilerin serbest dolaşımının yarattığı

*Kampanyalara
rağmen: AB'ye
yüksek onay*

olanaklar Leh halkının AB'ye olumlu bakmasını sağladı. Bu olumlu bakış açısı Avrupa ortalamasının üzerindedir.

Son zamanlarda hafif gerileyen destek oranı finansal ve ekonomik krizden kaynaklanmaktadır. Bu kriz diğer AB ülkelerinde olduğu gibi Polonya'da da geleceğe kaygıyla bakmayı tetikledi. Bu durum özellikle de euronun kabul edilmesine verilen desteğin azalması şeklinde kendini göstermektedir. Yine de Lehler Avrupa'daki finansal ve ekonomik krizin çözülmesi için kendi hükümetlerine değil de AB'ye güvenmektedirler. 2013'te yapılan bir ankette katılımcıların % 53'ü AB üyeliğini pozitif ve sadece % 10'u ise negatif görmüştür. Bu oran AB ortalamasında % 50 ve % 17'dir (Eurobarometer 2013e: 37).

Polonya'da AB'nin özellikle eğitilmiş gençler tarafından desteklendiği göze çarpmaktadır. Bu durum genç insanlar için Avrupa'nın sunduğu eğitim olanakları düşünüldüğünde şaşırtıcı olmamaktadır. Aynı zamanda gençler yaşlı kuşaklara göre tarihsel deneyimleri daha az dikkate almakta ve örneğin Almanya gibi bir komşuya karşı da daha rahat davranabilmektedir.

6.5 Yunanistan

Kaki Bali

Yunanistan'daki Avrupa tartışmaları 2011'den beri neredeyse bütünüyle ekonomik kriz tarafından belirlenmektedir. Bu aynı zamanda hem halk hem de elitler için geçerlidir. 2010'dan önce özellikle de 1981'de Avrupa Topluluğu'nun onuncu üyesi olduğundan beri Yunanistan en çok Avrupa coşkusuna sahip ülkelerden biriydi.

1970'lerin sonunda sadece muhafazakar Nea Dimokratia ve Eurokomünistler (KKE-Yunanistan Komünist Partisi) Yunanistan'ın üyeliğini desteklemekteydi, PASOK sosyalistleri de buna kesinlikle karşıydı. Bir süre sonra bütün partiler Avrupa'ya üyeliği desteklemeye başladılar. PASOK 1981'de iktidara geldiğinde Avrupa karşıtı görüşlerini terk etti ve yavaş yavaş (tutkulu) bir Avrupa yanlısı olmaya başladı.

Avrupa yanlısı siyasal yelpazede sadece "ortodoks" kömünistler (KKE) istisnai bir durum oluşturmuştur. Bu parti AT'ye karşı mücadeleye devam etmiş ancak mücadele pek de sert yürütülmemiştir.

Onuncu AB üyesi

Halkın büyük çoğunluğu demokratik Avrupa'ya bağlı olmakla Yunanistan'ın siyaseten istikrarlı ve demokratik kalmasının güvence altında olacağını bağdaştırmaktaydı.

Yedi yıl süren askeri cunta 1974'te sona ermiş ancak unutulmamıştı. Ayrıca AT üyeliğine bağlı olarak tarım sektörüne yardım söz konusuydu. Bu o zaman çiftçilerin % 20'yi aşan bir orana sahip olduğu bir ülkede gelecek için refah vaat etmekteydi.

Bu Avrupa yanlısı duruş neredeyse otuz yıl kadar az çok istikrarlı biçimde devam etti. Yunanistan 2002'de euro bölgesine de üye oldu ve bu büyük bir başarı olarak değerlendirildi. Euroya geçtikten sonra başlayan günlük tüketim ürünlerinin aşırı pahalalanması bile coşkulu atmosferi bozamadı.

Avrupa Antlaşmaları'nda öngörülen farklı bütünleşme adımları kamusal alanda neredeyse hiç tartışılmadı. Parlamento antlaşmaları onayladı ve hükümet de diğer hükümetlerin yaptığı gibi olumlu gelişmeleri kendi başarısı, olumsuz gelişmeleri de yeterli güce sahip olunamadığı için karşı gelinemeyen "Brüksel'in diktası" olarak gösterdi.

Bütün bunlara rağmen halk arasında "Brüksel"e karşı büyük güven duyulmakta ve artan refah düzeyinin de AB üyeliğiyle bağlantılı olduğu düşünülmekteydi. 2010'da krizin gelmesiyle AB'yle kurtarma paketleri üzerinde müzakereler başladı. İlk müzakereleri Başbakan Giorgos Papandreou yürüttü. Papandreou sert kemer sıkma politikası yüzünden o zamanki muhalefet partisi başkanı Antonis Samaras tarafından hain olarak nitelendirildi. Samaras'ın sunduğu bir alternatif plana göre tasarruflar taksit taksit gerçekleştirilecekti.

Başbakanın ilk önce kurtarma politikası üzerine referandum yapılmasını önermesi ve sonra da bu referandum planından vazgeçmesi Papandreou hükümetinin yıkılmasına yol açtı. Bu plan, öncesinde Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy tarafından eleştirilmişti.

PASOK, Nea Dimokratia ve sağ popülist LAOS'tan oluşan bir koalisyon geçici olarak hükümeti oluşturdu. Samaras alternatif planından vazgeçince, kemer sıkma politikası daha sertleşti ve işsizlik patladı.

Troyka olarak adlandırılan AB Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası ve IMF'den oluşan bu üçlü, kreditorlerin istedikleri koşulların yerine getirilmesi ve kontrol edilmesinden sorumluydu. Troyka bir çeşit "işgal gücü" olarak algılanmaktaydı.

Yaz 2012'de yapılan seçimden sonra Nea Dimokratia, PASOK ve ılımlı sol (DIMAR) hükümeti kurdu ancak DIMAR kamu yayıncılığının hiçbir şekilde haber verilmeden durdurulmasını protesto ederek hükümetten ayrıldı.

Ekonomik durgunluk arttı, işsizlik % 28'e çıktı ve toplumun yoksullaşması yaygınlaştı. Normal yurttaş için tünelin ucunda ışık görünmemekteydi.

İşsizlik: % 28

Yunanistan halkının algılamasında bu durum için iki suçlu bulunmaktaydı. Bir tarafta kendi siyasal sistemleri, diğer tarafta da özellikle "daimi" hükümet partileri PASOK ve Nea Dimokratia sorumlu tutulmaktaydı.

Kim suçlu?

Ancak suçun büyük bir kısmının da Angela Merkel'de olduğu da düşünüldü. Yunanistan halkında felaket getiren kemer sıkma politikasının Merkel tarafından dayatıldığı düşüncesi yaygınlaştı. Gayri resmi olarak bu görüş birçok hükümet temsilcisi tarafından da dile getirildi. Yunanlarda Alman politikası ve Alman medyası tarafından aşağılandıklarını algısı yaygınlaştı. Almanya'da 2013'te yapılan parlamento seçimleriyle ve özellikle de SPD'nin başarılı olmasıyla Yunanlar Berlin'in yeni Avrupa politikasına büyük umut bağlamaya başladı.

Yunanistan'da krizin ilerlemesi ve kemer sıkma paketlerinden dolayı siyasal çoğunluklar radikal bir biçimde değişmiştir. Bunun bir işareti 2014 Avrupa parlamento seçim anketlerinde görülebilir (Tarih: Ocak 2014). Bu ankete göre PASOK yok olabilir. Nea Dimokratia en büyük parti olamamaktan korkmaktadır. Muhalefetteki radikal sol SYRIZA seçimi kazanabilir. SYRIZA kurtarma paketlerinin yeniden müzakere edilmesini ve kemer sıkma politikasının olmadığı dayanışmacı bir Avrupa istemektedir.

Yeni çoğunluklar

Anketlerde sağ popülist ANEL ("Bağımsız Yunanlar") yaklaşık % 5, aşırı sağ "Altın Şafak" partisi ise yaklaşık % 10 oranında görünmektedir. Ocak 2014'te Altın Şafak partisi yöneticilerinin yarısı gözaltındaydı. Yöneticiler organize suç örgütüne üye olmakla suçlanmaktadırlar. Bu partinin yine de % 10 oy alacağını beklenmesi krizin, kemer sıkma paketlerinin ve müzakerelerin siyasal kültüre ne kadar zarar verdiğini göstermektedir.

Bütün bu gelişmelere rağmen altının çizilmesi gereken nokta şudur: Son zamanlarda düşmekle birlikte Yunanların % 34'ü AB üyeliğinin daha avantajlı olduğunu, % 30 ise tam tersini düşünmektedir. Halkın % 73'ü de Avrupalıları birbiriyle bağlayan şeylerin onları ayırıştıran şeylerden daha önemli olduğunu söylemektedir (Eurobarometer 2013f: 2).

Sizi, sosyal demokrasi tartışmasına katılmaya davet ediyoruz. Friedrich Ebert Vakfı'nın Sosyal Demokrasi Akademisi bu tartışmaya bir mekan sunuyor. Sekiz seminer modülü sosyal demokrasinin temel değerlerini ve uygulama alanlarını ele alıyor:

Sosyal Demokrasinin Temelleri

Ekonomi ve Sosyal Demokrasi

Sosyal Devlet ve Sosyal Demokrasi

Küreselleşme ve Sosyal Demokrasi

Avrupa ve Sosyal Demokrasi

Entegrasyon, Göç ve Sosyal Demokrasi

Devlet, Sivil Toplum ve Sosyal Demokrasi

Barış ve Sosyal Demokrasi

www.fes-soziale-demokratie.de

7. DÜŞÜNMEYE DEVAM

Avrupa üzerine yapılan tartışmalar hiçbir zaman sonlandırılmaz. Bundan dolayı da bu bölüm bir özet olmayacak, bilakis düşünmeye devam etmeye davet edecektir. Bir kez daha kitabın başındaki görsele geri dönelim. Oradaki görselle ilgili değerlendirmenizi hatırlıyor musunuz? Şimdiki düşünceniz nedir?

ABD’li yazar Steven Hill 2010’da “Europes Promise: Why the European Way is the Best Hope in an Insecure Age”³¹ adlı bir kitap yayınlamıştır.

Steven Hill’in dışarıdan yöneltilecek bakış açısıyla bu kitabı bitirmek istiyoruz. Hill, Avrupa’nın farklı bölgelerinde nasıl da her zaman aynı düşüncelerle karşılaştığını anlatmaktadır:

“Gördüğüm, karşılaştığım herkes yaşından, dininden ve gelir durumundan bağımsız olarak hastalandıklarında bir doktora gitme hakkına sahiptir. Ve gördüğüm herkesi iyi bir emekli maaşı beklemektedir. Ebeveynler çocuklarını kreşe verebilirler ya da kendilerine zaman ayırmak ya da sevdiklerine bakmak için evde kalabilirler ve ebeveyn parası alabilir ya da gereksinimleri olduğunda mesleki eğitime katılabilir, ödenebilecek bir üniversite öğrenimi görebilirler. [...] Zeki Avrupalılar günün sonunda oldukça şaşırtıcı ve güzel bir yer yaratmışlar. Biz böyle bir yeri ABD’de nasıl yaratabileceğimizi henüz keşfedemedik” (Hill 2010: 269-270).

31 Avrupa’nın vaadi: Avrupa’nın yolu güvensiz bir dönemde neden en fazla umut vaat etmektedir.

AB İle İlgili Bilinen On Yanlış

Christian F. Trippe³²

- 1. Brüksel dev bir yaratıktır, çok büyük ve çok pahalı.** AB geçen yıl [2013] yaklaşık 141 milyar euro harcadı, yani kişi başına 282 euro. Neredeyse her dernek daha pahalıdır.
- 2. AB'nin çok fazla memuru bulunmaktadır.** Komisyon, Bakanlar Konseyi ve parlamentonun toplam yaklaşık 32.500 çalışanı var. Münih Belediyesi'nde 33.000 kişi çalışmaktadır.
- 3. AB hiçbir şey yapmamaktadır.** Böyle bir suçlamayı sadece ölçüyü kaybedenler yapabilir. Pasaportsuz ve sınır kapısı olmadan seyahat etmek. Ortak pazar, euro. Bir şey yapmak isteyen ya da istemeyen, öğrenmek ya da hizmet sunmak isteyen herkese özgürlük. Bir şey yapma listesi böyle başlamaktadır.
- 4. Avrupa yurttaşları teyit geçmektedir.** Aslında tam tersi bir durum yok mudur? Bazen bir karşı görüşün karşı soruya gereksinimi vardır ve en son Avrupa parlamento seçimlerine katılımın sadece % 43 olmasından da "Brüksel" sorumlu değildir.
- 5. Avrupa sadece kimsenin gereksinimi olmayan şeyleri düzenlemektedir.** Ampul yasağı ve salatalığın eğriliği açısından söz açılmışken: İlki neredeyse bütün çevrecilerin ve ikincisi de sebze üreticilerinin talebiydi.
- 6. AB'nin yüzü ve sesi yok.** Aslında çok fazla yüzü ve sesi var: Daimi Konsey başkanı, dönüşümlü Konsey başkanı, Komisyon başkanı ve ayrıca da yüksek temsilci. AB gibi karmaşık ve kültürel çok boyutlu bir yapı, önemli makamlara atama yaparken her kesimin temsil edilmesine dikkat etmek zorundadır.
- 7. İş ciddiye bindiğinde AB her zaman bir şey yapmamaktadır.** Arap ülkelerinde insanlar isyan etmeye başladıklarında bu böyle görünmüştür. Aslında AB'nin somut planı vardı ancak üye ülkeler kendi planlarının peşinde koştu ve AB'yi (yine) yalnız bıraktılar.
- 8. Bütün yapı antidemokratik.** Bir dakika: Parlamento doğrudan seçilmekte, Konsey'de ve zirvede özgür seçimlerde seçilmiş hükümet temsilcileri yer almakta ve bunlar da AB komiserlerini atamaktadır. Böylece Komisyon gibi güçlü bir kurum da dolaylı bir meşruiyete sahiptir.
- 9. AB ağır çalışmaktadır.** Yanlış, Avrupa ihtiyatlı çalışmaktadır. AB sürekli bir biçimde çok zor konularda uzlaşa üretmektedir. Kim çok büyük etkisi olacak kararları hızlı bir biçimde almak ister? Örneğin araçlarda emisyon azaltılması, elektrik üretimiyle elektrik ağlarının ayrı işletmelerde olması ve Avrupa çapında verilerin korunması gibi.
- 10. Devletler Topluluğu mu Federal Devlet mi – AB kendisiyle ilgili net bir tanıma ve hedefe sahip değil.** Gelişmeye açık olduğundan böyle bir tanıma gereksinimi de yok. Bu durumda bile Avrupa'nın geçmişindeki yıkıcı hayaletleri ehlileştirmiştir. Şimdilik bu kadarı yeterli.

32 İlk kez Cicero 4/2011'de yayınlanmıştır. Tekrar yayınlanmasına izin verdikleri için teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Claudia Anschütz (2004), Der EU-Beitritt Polens – ein Eliteprojekt?, in: Forschungsstelle Osteuropa der Universität Bremen (Hg.), Neues Europa? Osteuropa 15 Jahre danach, Arbeitspapiere und Materialien Nr. 60/2004, Bremen.
- Patrick Artus (2010), Die deutsche Wirtschaftspolitik: ein Problem für Europa?, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), WISO direkt, Bonn.
- Heinz-Jürgen Axt (1999), Frankreich in der Europäischen Union, in: Marieluise Christadler und Henrik Uterwedde (Hg.), Länderbericht Frankreich. Geschichte. Politik. Wirtschaft. Gesellschaft, Bonn, S. 465–483.
- Konstantin Bärwaldt, Berthold Leimbach, Friedemann Müller (2009), Globaler Emissionshandel – Lösung für die Herausforderungen des Klimawandels?, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Alexandra Baum-Geisig und Anne Faber (Hg.) (2005), Soziales Europa? Perspektiven des Wohlfahrtsstaates im Kontext von Europäisierung und Globalisierung, Wiesbaden.
- Sonja Blum u. a. (2010), Politisch limitierter Pluralismus: die Wohlfahrtssysteme der 27 Mitgliedsländer der Europäischen Union, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Klaus-Dieter Borchardt (2002), Die rechtlichen Grundlagen der Europäischen Union, Heidelberg.
- Erich Brost (1951), Das Gespräch, in: Westdeutsche Allgemeine Zeitung vom 19. Dezember 1951.
- Gerhard Brunn (2008), Kleine Geschichte der Europäischen Union. Von der Europaidee bis zur Gegenwart, Münster.
- Frank Bsirske (2006), Rede anlässlich des Hafenarbeiterstreiks vom 11. Januar 2006 in Hamburg, Port Package II, http://verkehr.verdi.de/haefen/port_package, abgerufen am 25. November 2010.
- Bündnis 90/Die Grünen (2009), Für ein besseres Europa. Europawahlprogramm von Bündnis 90/Die Grünen, beschlossen auf der Bundesdelegiertenkonferenz vom 23. bis 25. Januar 2009.
- Bündnis 90/Die Grünen (2002), Die Zukunft ist Grün, Grundsatzprogramm von BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN, beschlossen auf der Bundesdelegiertenkonferenz am 15.–17. März 2002 in Berlin.
- Bundeszentrale für politische Bildung (Hg.) (2012), Europäische Union, Informationen zur politischen Bildung, Heft 279, Bonn.
- Klaus Busch u. a. (2012), Eurokrise, Austeritätspolitik und das Europäische Sozialmodell: wie die Krisenpolitik in Südeuropa die soziale Dimension der EU bedroht, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Klaus Busch (2012), Scheitert der Euro?: Strukturprobleme und Politikversagen bringen Europa an den Abgrund, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Klaus Busch (2005), Perspektiven des Europäischen Sozialmodells, Expertise im Auftrag der Hans-Böckler-Stiftung, Arbeitspapier Nr. 92, Düsseldorf.
- CDU (2009), Starkes Europa – Sichere Zukunft, Programm der Christlich Demokratischen Union Deutschlands zur Europawahl 2009, beschlossen am 16. März 2009.
- CDU (2007), Freiheit und Sicherheit. Grundsätze für Deutschland, Grundsatzprogramm der CDU, beschlossen auf dem 21. Parteitag am 3.–4. Dezember 2007 in Hannover.
- Michael Dauberstadt (2010), Staatsschulden und Schuldenstaat – Europa braucht ein neues Wachstumsmodell, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), WISO direkt, Bonn.
- Roland Deinzer (2004), Konvergenz- und Stabilitätswirkungen einer europäischen Arbeitslosenversicherung, Berlin.
- Udo Diedrichs und Wolfgang Wesels (2005), Die Europäische Union in der Verfassungsfalle? Analysen, Entwicklungen und Optionen, in: IEP (Hg.), Integration, 4/05, Berlin, S. 287–306.
- Die Linke (2011), Programm der Partei DIE LINKE, beschlossen auf dem Parteitag der Partei DIE LINKE vom 21.–23. Oktober 2011, Erfurt.
- Die Linke (2009), Solidarität, Demokratie, Frieden – Gemeinsam für den Wechsel in Europa!, Europawahlprogramm 2009 der Partei DIE LINKE, beschlossen am 28. Februar 2009.
- Dieter Dowe und Kurt Klotzbach (Hg.) (2004), Programmatische Dokumente der deutschen Sozialdemokratie. Mit den aktuellen Programmentwürfen im Anhang, 4., überarbeitete und aktualisierte Aufl., Verlag J. H. W. Dietz Nachf., Bonn.
- Sebastian Dullien (2010), Ungleichgewichte im Euro-Raum, akuter Handlungsbedarf auch für Deutschland, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), WISO Diskurs, Bonn.
- Sebastian Dullien (2008), Eine Arbeitslosenversicherung für die Eurozone: Ein Vorschlag zur Stabilisierung divergierender Wirtschaftsentwicklungen in der Europäischen Währungsunion, SWP-Studie 2008/S01, Berlin.
- EGB (2010), Europäischer Gewerkschaftsbund, European Trade Union Conference. Our Aims, <http://www.etuc.org/r/2>, abgerufen am 25. November 2010.
- EGB (2008), Stellungnahme des Europäischen Gewerkschaftsbundes (EGB) zu den Urteilen des EuGH in den Fällen Viking und Laval – Entschließung, angenommen vom EGB-Exekutivausschuss am 4. März 2008 in Brüssel.
- Felix Ekardt (2010), Soziale Gerechtigkeit in der Klimapolitik, Staat und Zivilgesellschaft 249, Hans-Böckler-Stiftung (Hg.), Düsseldorf, http://www.boeckler.de/pdf/p_edition_hbs_249.pdf, abgerufen am 25. November 2010.

Serge Embacher (2009), Demokratie! Nein danke? Demokratieverdross in Deutschland, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Verlag J. H. W. Dietz Nachf., Bonn.

Erhard Eppler (2010), Epochenwende. Über die Notwendigkeit des Aufbaus einer sozialen Demokratie in Europa, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.

Katharina Erdmenger u. a. (2009), Die soziale Dimension der EU – Binnenmarkt und faire Arbeitsbedingungen – ein Gegensatz?, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.

Eurobarometer (2013a), Standard Eurobarometer 80, Table of Results, Brüssel.

Eurobarometer (2013b), EP Eurobarometer 79,5, DE, Brüssel.

Eurobarometer (2013c), EP Eurobarometer 79,5, GB, Brüssel.

Eurobarometer (2013d), EP Eurobarometer 79,5, FR, Brüssel.

Eurobarometer (2013e), EP Eurobarometer 79,5, PL, Brüssel.

Eurobarometer (2013f), EP Eurobarometer 79,5, EL, Brüssel.

Eurobarometer (2012), Standard Eurobarometer 72. Die öffentliche Meinung in der Europäischen Union, Table of Results, Europäische Kommission (Hg.), Brüssel.

Eurobarometer (2010), Eurobarometer Spezial 312. Bericht Armut und soziale Ausgrenzung, Europäische Kommission (Hg.), Brüssel.

Eurobarometer (2008), Standard Eurobarometer 69, 4. The European Union and its Citizens, Europäische Kommission (Hg.), Brüssel.

Europäische Kommission (2010), EUROPA 2020: Eine Strategie für intelligentes, nachhaltiges und integratives Wachstum, KOM (2010) 2020, Brüssel.

Europäische Kommission (2009), Das BIP und mehr: Die Messung des Fortschritts in einer Welt im Wandel, KOM (2009) 433, Brüssel.

Europäischer Rat (2009), Bericht des Vorsitzes des Europäischen Rats zur Überprüfung der EU-Strategie zur nachhaltigen Entwicklung, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/>

de/09/st16/st16818.de09.pdf, abgerufen am 25. November 2010.

Europäische Union (2000), Charta der Grundrechte der Europäischen Union, veröffentlicht im Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften (2000/C 364/01), Brüssel.

EU-Vertrag (2010), Konsolidierte Fassungen des Vertrags über die Europäische Union und des Vertrags über die Arbeitsweise der Europäischen Union, veröffentlicht im Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften (2010/C 83/01), Brüssel.

EWG-Vertrag (1957), Vertrag zur Gründung der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, <http://eur-lex.europa.eu/de/treaties/dat/11957E/tif/11957E.html>, abgerufen am 25. November 2010.

FDP (2009), Ein Europa der Freiheit für die Welt des 21. Jahrhunderts, Programm der Freien Demokratischen Partei für die Wahl, beschlossen am 17. Januar 2009.

FDP (2012), Verantwortung für die Freiheit. Karlsruher Freiheitsthesen der FDP für eine offene Bürgergesellschaft. Beschluss des 63. Ordentlichen Bundesparteitages der FDP am 22. April 2012, Karlsruhe.

FINE (2013), Forschungsinitiative NRW: Perspektiven für eine Politische Union, Düsseldorf.

Joschka Fischer (2000), Vom Staatenverbund zur Föderation – Gedanken über die Finalität der europäischen Integration. Rede, gehalten am 12. Mai 2000 an der Humboldt-Universität zu Berlin, (<http://whi-berlin.de/documents/fischer.pdf>).

Severin Fischer u. a. (2010), EU 2020 – Impulse für die Post-Lissabonstrategie: Progressive Politikvorschläge zur wirtschaftlichen, sozialen und ökologischen Erneuerung Europas, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse Berlin.

Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.) (2013), Zukunftsszenarien für die Eurozone: 15 Perspektiven zur Eurokrise, Internationale Politikanalyse, Berlin.

Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.) (2010a), Die Zukunft der Europäischen Wirt-

schafts- und Währungsunion, Internationale Politikanalyse, Berlin.

Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.) (2010b), Arbeitskreis Europa (2010): Weichenstellung für eine nachhaltige europäische Wohlstandsstrategie, Internationale Politikanalyse, Berlin.

Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.) (2009), Der EuGH und das soziale Europa. Für eine Aufwertung sozialer Grundrechte im EU-Rechtssystem, Internationale Politikanalyse, Berlin.

Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.) (2008), Europa global handlungsfähig machen – Zehn Thesen zur Gemeinsamen Außen- und Sicherheitspolitik Europas, Berlin.

Stefan Fröhlich (2007), Die Europäische Union als globaler Akteur – Eine Einführung, Wiesbaden.

Stefan Fröhlich (2002), Abschied vom alten System – die Erweiterung erfordert drastischere Reformen der EU-Institutionen, in: Zeitschrift für Politikwissenschaft, 12. Jahrgang (2002), Heft 3, München, S. 1099–1121.

Rusanna Gaber (2007), Politische Gemeinschaft in Deutschland und Polen. Zum Einfluss der Geschichte auf die politische Kultur, Wiesbaden.

Sigmar Gabriel (2010), Interview, in: Die Zeit, Nr. 22/2010, <http://pdf.zeit.de/2010/22/Sigmar-Gabriel-Interview.pdf>, abgerufen am 25. November 2010.

Cerstin Gammel und Raimund Löw (2014), Europas Strippenzieher. Wer in Brüssel wirklich regiert, Berlin.

Steffen Ganghof und Philipp Genschel (2008), Deregulierte Steuerpolitik: Körperschaftsteuerwettbewerb und Einkommensbesteuerung in Europa, in: Martin Höpner und Armin Schäfer (Hg.), Die politische Ökonomie der europäischen Integration, Frankfurt am Main/New York, S. 311–333.

Andrea Gawrich u. a. (1999), Regierungssysteme Zentral- und Osteuropas, Opladen.

Philipp Genschel, Thomas Rixen, Susanne Uhl (2008), Die Ursachen des europäischen Steuerwettbewerbs, in: Ingeborg Tömmel (Hg.),

- Die Europäische Union: Governance und Policy-Making, PVS Sonderheft 40/2007, Wiesbaden, S. 297–320.
- Marco Giesselmann u. a. (2013), *Alternative Wohlstandsmessung*, DIW Wochenbericht 9/2013, Berlin.
- Norbert Gresch (1971), *Zwischen Internationalismus und nationaler Machtbehauptung – die europäische Zusammenarbeit der sozialdemokratischen Parteien*, in: *Europäische Schriften des Instituts für Europäische Politik, Zusammenarbeit der Parteien in Westeuropa*. Auf dem Weg zu einer neuen politischen Infrastruktur?, Bonn, S. 149–249.
- Martin Große Hüttmann und Hans-Georg Wehling (2013), *Das Europalexikon: Begriffe. Namen. Institutionen*, Verlag J. H. W. Dietz Nachf., Bonn.
- Grundrechtecharte der EU (2000), *Charta der Grundrechte der Europäischen Union*, veröffentlicht im Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften (2000/C 364/01), Brüssel.
- Jürgen Habermas (2013), *Demokratie oder Kapitalismus? Vom Elend der nationalstaatlichen Fragmentierung in einer kapitalistisch integrierten Weltgesellschaft*, in: *Blätter für deutsche und internationale Politik*, Nr. 5/2013, Berlin, S. 59–70.
- Jürgen Habermas (1991), *Staatsbürgerschaft und nationale Identität – Überlegungen zur europäischen Zukunft*, St. Gallen.
- Björn Hacker und Gero Maaß (2010), *Ein Grundsatzprogramm für die SPE Baustellen, Gemeinsamkeiten und Eckpunkte aus deutscher Perspektive*, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politik-analyse*, Berlin.
- Björn Hacker (2013), *Sollbruchstelle Krisenkurs: Auswirkungen der neuen Wirtschaftsgovernance auf das Europäische Sozialmodell*, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politikanalyse*, Berlin.
- Björn Hacker (2011), *Konturen einer politischen Union: die europäische Wirtschafts- und Währungsunion durch mehr Integration neu justieren*, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politikanalyse*, Berlin.
- Björn Hacker (2009), *Ein sozialer Stabilitätspakt für Europa*, Diskussionspapier, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politikanalyse*, Berlin.
- Hamburger Programm (2007), *Grundsatzprogramm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands*, beschlossen auf dem Hamburger Bundesparteitag der SPD am 28. Oktober 2007.
- Volker Hauff (Hg.) (1987), *Unsere gemeinsame Zukunft: der Brundtland-Bericht der Weltkommission für Umwelt und Entwicklung*, Greven.
- Wolfgang Heide Meyer (Hg.) (1997), *Die Menschenrechte. Erklärungen, Verfassungsartikel, internationale Abkommen*, 4., erneuerte und erweiterte Aufl., Paderborn u. a.
- Arne Heise und Özlem Görmez-Heise (2010), *Auf dem Weg zu einer europäischen Wirtschaftsregierung*, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politikanalyse*, Berlin.
- Ernst Hillebrand und Anna Maria Kellner (Hg.) (2014), *Für ein anderes Europa. Beiträge zu einer notwendigen Debatte*, Verlag J. H. W. Dietz Nachf., Bonn.
- Steven Hill (2010), *Europe's Promise: Why the European Way is the Best Hope in an Insecure Age*, Berkeley/Los Angeles.
- Simon Hix (2002), *Parliamentary Behavior with Two Principals: Preferences, Parties, and Voting in the European Parliament*, in: *American Journal of Political Science* 46 (3), S. 688–698.
- Ottfried Höffe (2001), *Gerechtigkeit. Eine philosophische Einführung*, München.
- Martin Höpner (2008), *Das soziale Europa findet nicht statt – Anmerkungen zu den Fällen Viking und Laval*, in: *Mitbestimmung* 5/2008, S. 46–49.
- Katharina Holzinger u. a. (2005), *Die Europäische Union: Theorien und Analysekonzepte*, Paderborn.
- Stefan Immerfall (2006), *Europa – politisches Einigungswerk und gesellschaftliche Entwicklung. Eine Einführung*, Wiesbaden.
- Kurt Imhof (2002), *Öffentlichkeit und Identität*, in: Hartmut Kaelble u. a. (Hg.), *Transnationale Öffentlichkeiten und Identitäten im 20. Jahrhundert*, Frankfurt am Main, S. 37–55.
- Markus Jachtenfuchs und Beate Kohler-Koch (1996), *Regieren im dynamischen Mehrebenensystem*, in: Markus Jachtenfuchs und Beate Kohler-Koch (Hg.), *Europäische Integration*, Opladen, S. 15–44.
- Mathias Jopp (2006), *Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik*, in: Werner Weidenfeld und Wolfgang Wessels (Hg.), *Europa von A bis Z*, Berlin, S. 176 ff.
- Mathias Jopp und Sammi Sandawi (2009), *Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik*, in: Werner Weidenfeld und Wolfgang Wessels (Hg.), *Jahrbuch der Europäischen Integration 2009*, Baden-Baden, S. 241–248.
- Lionel Jospin (2001), *Zukunft des erweiterten Europas. Rede, gehalten am 20. Mai 2001 in Paris* (<http://www.europa-reden.de/>).
- Cathleen Kantner (2004), *Kein modernes Babel. Kommunikative Voraussetzungen europäischer Öffentlichkeit*, Wiesbaden.
- Christos Katsioulis u. a. (2010), *European Union Security and Defence White Paper. A Proposal*, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politikanalyse*, Berlin.
- Christos Katsioulis u. a. (2009), *Eine Zukunftsagenda für die Europäische Sicherheits- und Verteidigungspolitik (ESVP)*, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politikanalyse*, Berlin.
- Christos Katsioulis (2008), *Europäische Außenpolitik auf dem Prüfstand – Auf halber Strecke zum globalen Akteur?*, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), *Internationale Politikanalyse*, Berlin.
- Nicole Katsioulis (2013), *Neue Koalition – alte Probleme. Griechenland nach der Regierungsumbildung*, FES (Hg.), Berlin.

Volker Kauder (2011), Bericht des Vorsitzenden der CDU/CSU-Bundestagsfraktion, 24. Parteitag der CDU vom 13.–15.11.2011, Leipzig.

Kempin, Ronja u. a. (2011), Strategische Ambivalenz überwinden: Szenarien für die Weiterentwicklung der Gemeinsamen Sicherheits- und Verteidigungspolitik, in: Annegret Bendiek u. a. (Hg.), Entwicklungsperspektiven der EU, SWP-Studie 2011/S 18, Juli 2011, S. 70–80.

Ansgar Klein u. a. (Hg.) (2003), Bürgerschaft, Öffentlichkeit und Demokratie in Europa, Opladen.

Wilhelm Knelangen (2005), „Sozialstaatswerdung“ Europas? Integrationstheoretische Überlegungen zur Entwicklung der EU-Sozialpolitik, in: Alexandra Baum-Geisig und Anne Faber (Hg.), Soziales Europa? Perspektiven des Wohlfahrtsstaates im Kontext von Europäisierung und Globalisierung, Wiesbaden, S. 20–45.

Beate Kohler-Koch u. a. (2004), Europäische Integration – Europäisches Regieren, Wiesbaden.

Hagen Krämer (2009), Wen beglückt das BIP?, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), WISO direkt, Bonn.

Christian Krell (2009), Sozialdemokratie und Europa. Die Europapolitik von SPD, Labour Party und Parti Socialiste, Wiesbaden.

Christian Krell (2008), Grundsatzprogramme und Wahlkämpfe – Gibt es einen Zusammenhang?, in: Neue Gesellschaft/Frankfurter Hefte 12/2008, S. 57–59.

Aleksander Kwaśniewski (2003), Rede in der Robert-Schuman-Stiftung nach dem Referendum am 8. Juni 2003, <http://www.kwasniewskialeksander.pl/int.php?id=1589&mode=view>, abgerufen am 25. November 2010.

Wolfgang R. Langenbucher und Michael Latzer (Hg.) (2006), Europäische Öffentlichkeit und medialer Wandel – Eine transdisziplinäre Perspektive, Wiesbaden.

Lesebuch: Geschichte der Sozialen Demokratie, Michael Reschke, Christian Krell, Jochen Dahm u. a. (2013), 3. Aufl., Lesebücher der

Sozialen Demokratie, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

Lesebuch 1: Grundlagen der Sozialen Demokratie, Tobias Gombert u. a. (2009), 3. Aufl., Lesebücher der Sozialen Demokratie, Band 1, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

Lesebuch 2: Wirtschaft und Soziale Demokratie, Simon Vaut u. a. (2009), 3. Aufl., Lesebücher der Sozialen Demokratie, Band 2, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

Lesebuch 3: Sozialstaat und Soziale Demokratie, Alexander Petring u. a. (2012), 2. Aufl., Lesebücher der Sozialen Demokratie, Band 3, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

Lesebuch 5: Integration, Zuwanderung und Soziale Demokratie, Christian Henkes u. a. (2011), Lesebücher der Sozialen Demokratie, Band 5, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

Lesebuch 6: Staat, Bürgergesellschaft und Soziale Demokratie, Tobias Gombert u. a. (2012), Lesebücher der Sozialen Demokratie, Band 6, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

Hanna Lierse (2010), European economic governance – the OMC as a road to integration?, in: International Journal of Public Policy 6 (1/2) S. 35–49.

Claudia Major (2012), Viele europäische Soldaten, aber keine europäische Armee, Genshagener Papiere Nr. 10, Genshagen.

Philip Manow u. a. (2004), European Social Policy and Europe's Party-Political Center of Gravity, MPIfG Discussion Paper 04/6, Köln.

Max-Planck-Institut für Gesellschaftsforschung (Hg.) (2009), Eine europäische Sozialpolitik – wünschenswert, aber unmöglich? – Jo Leinen und Fritz W. Scharpf im Streitgespräch, in: Gesellschaftsforschung 2/2009, S. 6–9.

Volker Meinhardt und Bernhard Seidel (1998), Beschäftigungs- und Sozialpolitik, in: Werner Weidenfeld und Wolfgang Wessels (Hg.), Jahrbuch der Europäischen Integration 1997–98, Bonn, S. 129–134.

Christoph O. Meyer (2002), Europäische Öffentlichkeit als Kontrollsphäre: Die Europäische Kommis-

sion, die Medien und politische Verantwortung, Berlin.

Thomas Meyer (2013), Die Habermas-Streek-Kontroverse. Zwischenruf, in: Neue Gesellschaft/Frankfurter Hefte, 7–8/2013, Berlin, S. 17–20.

Thomas Meyer (2006), Praxis der Sozialen Demokratie, 1. Aufl., Wiesbaden.

Thomas Meyer (2005), Theorie der Sozialen Demokratie, 1. Aufl., Wiesbaden.

Thomas Meyer (2004), Die Identität Europas, Frankfurt am Main.

Thomas Meyer (2002), Identitätspolitik – Vom Missbrauch kultureller Unterschiede, Frankfurt am Main.

Jürgen Mittag (Hg.) (2006), Politische Parteien und Europäische Integration. Entwicklung und Perspektiven transnationaler Parteienkooperation in Europa, Essen.

François Mitterrand (1978), L'Europa sera socialiste ou ne sera pas, Dossier Europa, in: Nouvelle Revue Socialiste, décembre 78, n° 36, S. 11–17.

Gisela Müller-Brandeck-Bocquet (2006), Überlastet ein Türkei-Beitritt die EU?, Dossier der Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn.

Friedhelm Neidhardt u. a. (2000), Konstitutionsbedingungen politischer Öffentlichkeit: Der Fall Europa, in: Hans-Dieter Klingemann und Friedhelm Neidhardt (Hg.), Zur Zukunft der Demokratie: Herausforderungen im Zeitalter der Globalisierung, Fulda, S. 263–293.

Heinz Herbert Noll und Angelika Scheuer (2006), Kein Herz für Europa? Komparative Indikatoren und Analysen zur europäischen Identität der Bürger, in: Informationsdienst Soziale Indikatoren, Ausgabe 35, Mannheim, S. 1–5.

Abdul G. Noury (2002), Ideology, Nationality and Euro-Parliamentarians, in: European Union Politics 3/2002, S. 33–58.

Hans-Wolfgang Platzer (2014), Rolling Back or Expanding European Integration? Barriers and Paths to Deepening Democratic and Social Integration, Friedrich-Ebert-Stiftung

- (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Hans-Wolfgang Platzer (2010), Europäisierung der Gewerkschaften. Gewerkschaftspolitische Herausforderungen und Handlungsoptionen auf europäischer Ebene, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Elfriede Regelsberger (2009), Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik, in: Werner Weidenfeld und Wolfgang Wessels (Hg.), Jahrbuch der Europäischen Integration 2009, Baden-Baden, S. 249–256.
- Thomas Rixen und Susanne Uhl (2011), Unternehmensbesteuerung europäisch harmonisieren! Was zur Eindämmung des Steuerwettbewerbs in der EU nötig ist, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Fritz W. Scharpf (1999), Regieren in Europa. Effektiv und demokratisch?, Frankfurt am Main.
- Joachim Schellnhuber u. a. (Hg.) (2010), Global Sustainability: A Nobel Cause, Cambridge.
- Cäcilie Schildberg (2010), Politische Identität und Soziales Europa – Parteikonzeptionen und Bürger-einstellungen in Deutschland, Großbritannien und Polen, Wiesbaden.
- Helmut Schmidt (2011), Rede auf dem SPD-Bundesparteitag am 4. Dezember 2011, Berlin.
- Siegmar Schmidt und Wolf J. Schünemann (2009), Europäische Union. Eine Einführung, Baden-Baden.
- Ralf Schüle (Hg.) (2008), Grenzenlos handeln? Emissionsmärkte in der Klima- und Energiepolitik, München.
- Martin Schulz (2013a), Finanztransaktionssteuer. Das kommt aus Brüssel, FAZ vom 3.3.2013.
- Martin Schulz (2013b), Der gefesselte Riese: Europas letzte Chance, Berlin.
- Gesine Schwan (2010), Wege in eine gemeinsame Zukunft, Verlag J. H. W. Dietz Nachf., Bonn.
- Günter Seufert (2002), Keine Angst vor den Türken!, in: Die Zeit, Nr. 39/2002.
- Michael Sommer (2010), Wenn nicht jetzt, wann dann? Das Soziale Europa braucht eine politische Grundsatzentscheidung, in: Michael Sommer, Frank Bsirske, Wolfgang Rohde (2010), Business as usual oder eine neue Zukunftsstrategie? Die Strategie Europa 2020 aus der Perspektive deutscher Gewerkschaften, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin, S. 4–7.
- SPD (2009), Für Europa – stark und sozial, Europamanifest der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands für die Wahlen zum Europäischen Parlament 2009, beschlossen am 8. Dezember 2008.
- SPD (2007), Hamburger Programm, Grundsatzprogramm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Hamburger Bundesparteitag der SPD am 28. Oktober 2007.
- SPD (1971), Europa-Politik der SPD. Informationen und Argumente, Reihe Außenpolitik, Vorstand der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands (Hg.), Heft 3, Bonn.
- SPD und DGB (2009), Für ein Europa des sozialen Fortschritts – Gemeinsames Positionspapier von SPD und DGB, Berlin.
- SPD-Fraktion (Hg.) (2007), Auf dem Weg zu einer Europäischen Armee, Positionspapier der Arbeitsgruppen Sicherheitsfragen und Europäische Angelegenheiten der SPD-Fraktion, März 2007, Berlin.
- SPE (2013), Sozialdemokratische Partei Europas, Fundamental Programme, Brüssel.
- SPE (2009), Sozialdemokratische Partei Europas, Wahlmanifest zur Europawahl 2009. Der Mensch im Mittelpunkt: Eine neue Richtung für Europa, Brüssel.
- Nicholas Stern (2006), The Economics of Climate Change – The Stern Review, Cambridge, http://www.hm-treasury.gov.uk/stern_review_report.htm, abgerufen am 25. November 2010.
- Wolfgang Streek (2013a), Was nun, Europa? Kapitalismus ohne Demokratie oder Demokratie ohne Kapitalismus, in: Blätter für deutsche und internationale Politik, Nr. 4/2013, Berlin, S. 57–68.
- Wolfgang Streek (2013b), Vom DM-Nationalismus zum Euro-Patriotismus? Eine Replik auf Jürgen Habermas, in: Blätter für deutsche und internationale Politik, Nr. 9/2013, Berlin, S. 75–92.
- Andrej Stuchlik (2008), Europa auf dem Weg zur sozialen Union? Die Sozialagenda der EU im Kontext europäischer Sozialstaatlichkeit, Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.), Internationale Politikanalyse, Berlin.
- Ingeborg Tömmel (2008), Das politische System der EU, München.
- Verlag J. H. W. Dietz Nachf. (Hg.) (1982), 100 Jahre Verlag J. H. W. Dietz Nachf.: 1881–1981. Vorträge auf der Festveranstaltung zum 100jährigen Bestehen des Verlages J. H. W. Dietz Nachf. am 3. November 1981 in Bonn, Bonn.
- Vertrag von Amsterdam (1997), Vertrag von Amsterdam zur Änderung des Vertrages über die Europäische Union, der Verträge zur Gründung der Europäischen Gemeinschaften sowie einiger damit zusammenhängender Rechtsakte, veröffentlicht im Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften Nr. C 191 vom 10. November 1997, Brüssel.
- Angelika Volle (1992), Großbritannien, Deutschland und die EG der Zukunft, in: Karl Rohe u. a. (Hg.), Länderbericht Großbritannien. Geschichte. Politik. Wirtschaft, Bonn, S. 459–475.
- Stephanie Weiss (2004), Die Erweiterung aus der Sicht der Beitrittskandidaten, in: Landeszentrale für politische Bildung Baden-Württemberg (Hg.), Die Osterweiterung der EU, Zeitschrift: Der Staat im Bürger, Heft 1/2004, Stuttgart, S. 11–16.
- Reinhard Wesel (2004), Deutschlands „außenpolitische Kultur“. Zu Entwicklung und Wandlung der Haltung der Deutschen zur internationalen Politik, in: Gotthard Breit (Hg.), Politische Kultur in Deutschland. Eine Einführung, Schwalbach am Taunus, S. 58–88.

YAZARLAR VE REDAKSİYON

Kaki Bali (*1963) Yunan “Avgi” gazetesinde ve “ernatiapost.gr” sitesinde çalışan bir gazetecidir. Kaki Bali Selanik’te matematik, Hohenheim’da ise iletişim bilimleri öğrenimi gördü.

Jochen Dahm (*1981) Friedrich Ebert Vakfı Sosyal Demokrasi Akademisi’nde görevli. Münster ve Málaga’da siyaset bilimleri, iletişim bilimleri ve kamu hukuku öğrenimi gördü.

Severin Fischer (*1983) 2011’den beri Stiftung Wissenschaft und Politik’te (SWP) AB bütünleşme grubunda araştırmacı. Severin Fischer 2008-2011 tarihleri arasında Berlin’deki Institut für Europäische Politik’te (IEP) AB Enerji ve İklim Politikası Bölümü’nde proje yöneticiliği yaptı. Erlangen ve Budapeste’de siyaset bilimi öğrenimi gördü.

Tobias Gombert (*1975) HVVS Springe e.V. eğitim merkezinde müdür yardımcısı ve eğitici. Danışman ve medyatör olarak çalışıyor. Alman filolojisi ve felsefe öğrenimi gördü, ayrıca sistematik danışmanlık ve arabuluculuk eğitimi aldı. 2003-2007 yılları arasında SPD Gençlik Kolu (Jusos) yönetim kurulu üyesiydi ve bu dönemde de Jusos Okulu’nun kuruluşunda yer aldı.

Dr. Christian Krell (*1977) Friedrich Ebert Vakfı Sosyal Demokrasi Akademisi yöneticisi. Ve Bonn Üniversitesi’nde ders veriyor. Siegen Üniversitesi’nde ve University of York’ta siyasal bilimler, tarih, iktisat ve sosyoloji öğrenimi gördü. 2007 yılında SPD, Labour Party ve Parti Socialiste Avrupa politikaları konusunda siyasal bilimler doktorası yaptı.

Dr. Căcilie Schildberg (*1976) Friedrich Ebert Stiftung’un cinsiyet ve sosyal adalet konularının çalışıldığı küresel politikalar bölümünde çalışıyor. Öncesinde FES Arjantin bürosunda proje asistanlığı yaptı. Bochum’da tarih, siyaset bilimi ve romanistik öğrenimi gördü. 2008’de Dortmund’da “Avrupa Kimliği” alanında doktora yaptı. 2007-2010 yılları arasında Sosyal Demokrasi Akademisi’nde Avrupa seminerlerini verdi.

Julian Schwartzkopff (*1986) 2011'den beri Floransa Avrupa Yüksekokulunda doktora yapıyor. 2009-2010 yılları arasında Berlin'de Institut für Europäische Politik'in AB enerji ve iklim politikası bölümünde çalıştı. Berlin'de siyaset bilimi ve Cambridge'de de uluslararası ilişkiler öğrenimi gördü.

Martin Timpe (*1978) Rheinland Pfalz eğitim bakanlığında çalışıyor. Öncesinde SPD genel merkezinde eğitim ve bilim politikası uzmanıydı ve 2007'den beri de Sosyal Demokrasi Akademisi'nde seminerler veriyor.

Anne Wagenführ (*1985) Alman Caritas örgütünün Brüksel'deki temsilciliğinde uzman olarak çalışıyor. Öncesinde Avrupa Komisyonu genel sekreterliğinde çalıştı. Sosyal Demokrasi Akademisi'nde Avrupa seminerleri veriyor. Münster, Lille ve Londra'da siyaset bilimi (Avrupa çalışmaları) öğrenimi gördü.

20 Önemli Kavram:

1. Avrupa Tek Senedi
(S. 42, 43, 60, 61, 69, 70, 82, 135)	8. Jacques Delors
(S. 61)	16. Türkiye'nin üyeliği
(S. 42, 110, 111, 112, 114, 119, 121)
2. AB'nin genişlemesi
(S. 36, 42, 44, 63, 110, 117, 139)	9. Jean Monnet
(S. 39, 133, 134)	17. Maastricht Antlaşması
(S. 43, 44, 55, 70, 71, 75, 82, 132, 136)
3. Euro
(S. 7, 37, 40, 48, 61, 62, 66, 67, 68, 75, 95, 97, 98, 127, 128, 132, 136, 141, 142)	10. Katharina Focke
(S. 54)	18. Amsterdam Antlaşması
(S. 44, 63, 71, 72, 78, 84)
4. Euro tahvilleri
(S. 66, 67, 97)	11. Negatif bütünleşme
(S. 34, 35, 36, 59, 68, 69, 75)	19. Lizbon Antlaşması
(S. 45, 48-54, 56, 57, 72, 78, 84, 85, 90, 93, 108, 110, 116, 120, 123, 137-140)
5. Avrupa kimliği
(S. 111, 112)	12. AB organları
(S. 49, 72)	20. Wilhelm Haferkamp
(S. 52)
6. Avrupa Antlaşmaları
(S. 42, 57, 65, 132, 142)	13. Pozitif bütünleşme
(S. 34, 35, 36, 37, 59, 68, 69, 74)	
7. Avrupa Ekonomi Hükümeti
(S. 67, 94, 95, 96, 97, 98, 102)	14. Robert Schuman
(S. 39, 133, 134)	
	15. Sosyal Avrupa
(S. 10, 20, 31, 33, 34, 35, 36, 117, 119)	

Siyasetin yönünü iyi belirlemek gerekir. Sadece eylemlerinin hedeflerini açıkça ifade edebilenler bu hedeflere ulaşabilir ve başkalarını da etkileyebilir. Bu nedenle “Avrupa ve Sosyal Demokrasi” el kitabı şu soruları soruyor: Sosyal demokrasinin temel değerleri Avrupa’da, Avrupa sayesinde ve Avrupa’nın dışında nasıl hayata geçirilebilir? Hangi Avrupa politikası ilkeleri geçerli olsun? Sosyal Avrupa nasıl hayata geçirilebilir?

El kitaplarının konuları, Sosyal Demokrasi Akademisi seminerleri ışığında yönlendiriliyor. Sosyal Demokrasi Akademisi, Friedrich Ebert Vakfı’nın, siyasal etkinlik içinde bulunan ve siyasete ilgi duyanlara yönelik bir danışma ve vasıflandırma kurumudur.

Akademiyle ilgili daha fazla bilgi için: www.fes-soziale-demokratie.de